

ÉVES JELENTÉS

2020

ÉVES JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI BANK
2020. ÉVRŐL SZÓLÓ ÜZLETI JELENTÉSE
ÉS BESZÁMOLÓJA

2020

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

ISSN 1216-6200 (nyomtatott)

ISSN 1585-4582 (on-line)

Tartalom

A) rész

A Magyar Nemzeti Bank 2020. évi üzleti jelentése	5
1. Elnöki köszöntő	7
2. A Magyar Nemzeti Bankról röviden	8
2.1. Az MNB célja, alapvető és egyéb feladatai	8
2.2. Az MNB szervei, vezetői	9
2.3. Az MNB szervezete	12
2.4. Az MNB mint a Központi Bankok Európai Rendszerének tagja	12
3. Beszámoló az MNB 2020. évi tevékenységéről	17
3.1. Monetáris politika	17
3.2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása	25
3.3. Felügyeleti tevékenység és fogyasztóvédelem	31
3.4. Szanálás	43
3.5. Fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek	44
3.6. Devizatartalék-kezelés	51
3.7. Készpénzlogisztikai tevékenység	54
3.8. Statisztikai szolgálat	60
3.9. Az MNB társadalmi felelősségvállalási tevékenysége	62
3.10. Az MNB környezeti fenntarthatósági tevékenysége	65
3.11. Az MNB kommunikációját meghatározó tényezők	67
3.12. Az MNB 2020. évi eredményének alakulása	68
3.13. Az MNB 2020. évi gazdálkodása	70
3.14. A KBER-bizottságok bemutatása	75
3.15. Az MNB kutatási tevékenysége	76
3.16. Kiadványok, MNB által szervezett konferenciák	77
4. Kiegészítő információk az MNB 2020. évi felügyeleti tevékenységéről	84
4.1. Intézményfelügyelés	84
4.2. A lefolytatott vizsgálatok	84
4.3. Engedélyezés és jogérvényesítés	86
4.4. Piacfelügyelet és kibocsátói felügyelés	88
4.5. Ügyfélszolgálat	89
5. Rövidítések, jegybankspecifikus fogalmak magyarázata	90

B) rész**A Magyar Nemzeti Bank 2020. évi auditált beszámolója** 95**1. Auditori jelentés** 97**2. A Magyar Nemzeti Bank mérlege** 100**3. A Magyar Nemzeti Bank eredménykimutatása** 101**4. Kiegészítő melléklet** 102

4.1. Az MNB számviteli politikája 102

4.2. A makrogazdasági folyamatok hatása az MNB 2020. évi mérlegére és eredményére 107

4.3. Központi költségvetéssel szembeni forintkövetelések 108

4.4. Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések 108

4.5. Központi költségvetés forint- és devizakötelezettségei 108

4.6. Központi költségvetéssel szembeni nettó pozíció alakulása 109

4.7. Hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések és -kötelezettségek 110

4.8. Hitelintézetekkel szembeni nettó pozíció alakulása 111

4.9. Jegybanki arany- és devizatartalék 112

4.10. Egyéb forint- és devizakövetelések 113

4.11. Egyéb forint- és devizakötelezettségek 113

4.12. Befektetett eszközök 115

4.13. Céltartalék és értékvesztés 122

4.14. Aktív és passzív időbeli elhatárolások 122

4.15. Saját tőke alakulása 123

4.16. Kiegyenlítési tartalékok alakulása 123

4.17. Az MNB mérleg alatti kötelezettségei és jelentős egyéb mérleg alatti tételei 124

4.18. Nettó kamateredmény és a pénzügyi műveletek realizált eredménye 126

4.19. A devizaállományok ártértékeléséből származó eredmény összetevői 129

4.20. Bankjegy- és érmegyártás költsége 129

4.21. Egyéb eredmény 130

4.22. A jutaléktól eltérő egyéb eredmény részletezése 130

4.23. Felügyleti tevékenységből származó bevételek 131

4.24. A banküzemi eredmény alakulása 132

4.25. A létszám és bérköltség adatainak változása, valamint a vezető tisztségviselők javadalmazása 134

4.26. Egyéb, a 2020-as évet érintő és a beszámolási időszakot követő jelentős események 135

A) rész
A Magyar Nemzeti Bank
2020. évi üzleti jelentése

1. Elnöki köszöntő

2020-ban a koronavírus okozta járvány következtében egy kihívásokkal teli, összetett válsaggal kellett Magyarországnak szembe néznie. Egyszerre több fronton is helyt kellett állnunk. Mindenekelőtt kezelnünk kellett az utóbbi évtizedek legnagyobb közegészségügyi kihívását, így a legfontosabb feladatunk nem lehetett más, mint az emberi életek megóvása, megmentése, hiszen „minden élet számít”. Fel kellett vennünk emellett a harcot a koronavírus gazdasági hatásaival is, hogy a járvány ne rombolja le az utóbbi évtizedben elért eredményeket, ne akassza meg a magyar felzárkózást. A válságkezelést nehezítette, hogy az egészségügyi és a gazdasági válság mellett meg kellett és kell küzdenünk azokkal a félelmekkel is, amelyek a mindennapi életünk bizonytalanná válása miatt vesznek körül minket. Az is kihívást jelentett, hogy mindeközben a gazdaságpolitikai keretek oly mértékben megváltoztak körülöttünk, hogy túlzás nélkül állíthatjuk, az utóbbi egy évben napról napra gazdaságtörténelmi és pénztörténelmi fordulatot éltünk meg a világban és hazánkban egyaránt.

A járvány ugyanakkor a veszteségek mellett paradox módon lehetőségeket is felszínre hozott és ezáltal értéket is teremtett. Ezek közül a legfontosabb, hogy a nehéz idők kihozták belőlünk, magyarokból az összefogás képességét. A feladatok láttán az ország összekapaszkodott, ami alapot adott ahhoz, hogy jól tudjuk kezelni ezt a kihívásokkal teli helyzetet. Bár még sok a megoldásra váró feladat, Magyarország büszke lehet arra, ahogy ezt az összetett válságot kezelte, különös tekintettel a társadalmi stabilitás fenntartására és a krízis következményeinek enyhítésére. Gazdasági mutatók sora utal arra, hogy a válságkezelésben az Európai Unió tagországainak rangsorában az élmezőnyben végeztünk.

A jegybank elsődleges célját, az árstabilitás elérését és fenntartását 2020-ban is sikeresen teljesítette. Az infláció az év során a magyar gazdaságot ért sokk ellenére – a korábbi évekhez hasonlóan – szinte folyamatosan a jegybanki toleranciasávon belül alakult. Az MNB hangsúlyos szerepvállalásával Magyarország megőrizte pénzügyi stabilitását, a gazdasági nehézségek nem váltak pénzügyi problémákká. Rendkívüli intézkedések sorával támogattuk az üzleti szektort és a magyar családokat, valamint a kormányzat erőfeszítéseit. A Magyar Nemzeti Bank 2020-ban példátlan intézkedéssorozattal és hatalmas pénzügyi összeg, összességében közel 5900 milliárd forint mozgósításával járult hozzá a védekezéshez, a pénzügyi rendszer és az ország költségvetésének megerősítéséhez. A Magyar Nemzeti Bank által 2020-ban végrehajtott összehangolt lépések a környező

régiót tekintve is a legnagyobb jegybanki beavatkozásnak és segítségnyújtásnak tekinthetők.

Válsághelyzetben nemcsak a lépések nagyságrendje, hanem azok időzítése is kiemelten fontos. Ilyenkor bizonyosan kétszer ad, aki gyorsan ad. Ezért is fontos, hogy az MNB tavaly tavasszal a vírus megérkezésekor nemzetközi összevetésben is rugalmasan reagált az új helyzetre. A veszélyhelyzet első pillanataitól kezdve mindent megtettünk azért, hogy a rendelkezésre álló források felhasználásával és eszközeink alkalmazásával elősegítsük a magyar gazdaság stabilitásának megőrzését, a hazai munkahelyek megmaradását és megalapozzuk a magyar gazdaság válság utáni helyreállítását. Mindehhez értékes tapasztalatot jelentett, hogy a 2013-as monetáris politikai fordulatot követően a Magyar Nemzeti Banknak megkerülhetetlen szerepe volt abban, hogy a magyar gazdaság ismét felzárkózási pályára kerülhetett. A jegybank felhasználta a megelőző válságkezelések tanulságait, miközben eszköztára és mozgástere is jelentősen kibővült. Ennek volt köszönhető, hogy a krízishelyzet nem érte felkészületlenül a Monetáris Tanácsot és a jegybank vezetését, amikor a koordinált és célzott intézkedések sorozatáról döntött, illetve azokat életbe léptette.

Ilyen intézkedések voltak – a teljesség igénye nélkül – a bankrendszer likviditását segítő azonnali lépések, amelyek az 1500 milliárd forintos keretösszeggel útjára indított Növekedési Hitelprogram Hajrá konstrukcióval és a Növekedési Kötvényporgrammal együtt sikeresen akadályozták meg a hazai hitelpiac kiszáradását, a vállalati szektor finanszírozásának ellehetetlenülését. A magyar válságkezelés másik emblemikus sikere az volt, hogy a jegybank javaslata és kezdeményezése alapján a Kormány bevezette és azóta meg is hosszabbította a hiteltörlesztések moratóriumát, amely csaknem egy éve biztonságot és stabilitást nyújt az adósok és a magyar gazdaság szereplői számára. A jegybank lépésével elősegítette a hazai állampapír-piac stabilitásának fenntartását is, illetve történelmi léptékben mérve is példátlan mértékű, 250 milliárd forintos osztalék befizetésével járult hozzá a válságkezelés miatt jelentősen megemelkedett költségvetési kiadások fedezéséhez.

A tavalyi, rendkívüli esztendő fokozott helytállást kívánt meg a Magyar Nemzeti Bank vezetésétől és munkatársaitól egyaránt. Magyarország jegybankja 2020-ban is sikerrel teljesítette a küldetését és a törvény által megszabott feladatait. Mindezt hűen tükrözi a 2020. évi üzleti jelentésünk és beszámolóink.

2. A Magyar Nemzeti Bankról röviden

A társaság cégneve: Magyar Nemzeti Bank

Székhelye: 1054 Budapest, Szabadság tér 8–9.

Működési formája: részvénytársaság. A részvénytársaság elnevezést — és erre tekintettel a működési forma (zártkörűen működő részvénytársaság) megjelölését, illetve annak rövidítését (Zrt.) — a Magyar Nemzeti Bank cégnevében nem kell feltüntetni.

Alapítás éve: 1924.

Tulajdonosa (részvényese): a magyar állam — képviseli: az államháztartásért felelős miniszter

Tevékenységi köre: a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXIII. törvényben (a továbbiakban: MNBtv.) meghatározott

Jegyzett tőkéje: 10 milliárd forint

2.1. AZ MNB CÉLJA, ALAPVETŐ ÉS EGYÉB FELADATAI

A Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB, jegybank) speciális részvénytársasági formában működő jogi személy, tevékenységét az MNBtv.-ben meghatározott körben végzi.

Az MNB elsődleges céljairól, alapvető és egyéb feladatairól, valamint intézményi, működési, személyi és pénzügyi függetlenségéről, továbbá a működéséről rendelkező MNBtv. — az Európai Unió működéséről szóló szerződés 127. cikkével összhangban — deklarálja, hogy az MNB elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása. A jegybank e cél veszélyeztetése nélkül támogatja a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának fenntartását, ellenálló képességének növelését, a gazdasági növekedéshez való fenntartható hozzájárulásának biztosítását és a rendelkezésére álló eszközökkel a Kormány gazdaságpolitikáját.

Az MNBtv. — az Európai Unió működéséről szóló szerződés 130. cikkével összhangban — a jegybank függetlenségét is rögzíti. A jegybanki függetlenség alapján az MNB, valamint szerveinek tagjai az MNBtv.-ben foglalt feladataik végrehajtása és köteleességeik teljesítése során függetlenek, nem kérhetnek és nem fogadhatnak el utasításokat a Kormánytól, az Európai Központi Bank (EKB) és — KBER tagságból,

a Pénzügyi Felügyelet Európai Rendszeréből eredő tag-ságból származó feladatok kivételével — az Európai Unió intézményeitől, szerveitől és hivatalaitól, a tagállamok kormányaitól vagy bármilyen más szervezettől, illetve politikai párttól. A Kormány vagy bármilyen más szervezet köteles tiszteletben tartani ezt az elvet, és nem kísérelheti meg az MNB, valamint szervei tagjainak befolyásolását feladataik ellátása során.

Az MNB alapvető feladatai a következők:

- meghatározza és megvalósítja a monetáris politikát;
- kizárólagos jogosultként törvényes fizetőeszköznek minősülő bankjegyet és érmét bocsát ki, ideértve az emlék-bankjegyet és emlékérmét is;
- kizárólagos jogosultként a magyar gazdaság külső stabilitásának megőrzése érdekében hivatalos deviza- és arany-tartalékokat képez és kezeli azt;
- kizárólagos jogosultként a devizatartalék kezelésével és az árfolyam-politika végrehajtásával kapcsolatban devizaműveleteket végez;
- kizárólagos jogosultként felvigyázza a fizetési és elszámolási, és értékpapír-elszámolási rendszereket, ennek keretében felvigyázza a rendszer, valamint a központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet tevékenységét e rendszerek biztonságos és hatékony működése, a pénzforgalom zavartalan lebonyolítása érdekében, továbbá az MNBtv.-ben meghatározott jogkörében részt vesz e rendszerek kialakításában;
- a feladatai ellátásához és az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez fűzött, a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank Alapokmányáról szóló (4.) Jegyzőkönyv 5. cikkében meghatározott, az Európai Központi Bankkal szemben fennálló statisztikai adatszolgáltatási kötelezettség teljesítéséhez szükséges statisztikai információkat gyűjt és hoz nyilvánosságra;
- kialakítja a pénzügyi közvetítőrendszer ellenálló képességének növelését, valamint a pénzügyi közvetítőrendszernek a gazdasági növekedéshez való fenntartható hozzájárulásának biztosítását célzó makroprudenciális politikát. Ennek érdekében az MNB-ben meghatározott keretek között

feltárja a pénzügyi közvetítőrendszer egészét fenyegető üzleti és gazdasági kockázatokat, elősegíti a rendszerszintű kockázatok kialakulásának megelőzését, valamint a már kialakult rendszerszintű kockázatok csökkentését vagy megszüntetését, továbbá hitelpiaci zavar esetén a hitelezés ösztönzésével, túlzott hitelkiáramlás esetén annak visszafogásával járul hozzá a közvetítőrendszer gazdaságfinanszírozó funkciójának kiegyensúlyozott megvalósulásához.

Az MNB alapvető feladatain túli feladatai a következők:

- szanálási hatóságként jár el;
- kizárólagosan ellátja a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét
- a) a pénzügyi közvetítőrendszer zavartalan, átlátható és hatékony működésének biztosítása,
- b) a pénzügyi közvetítőrendszer részét képező személyek és szervezetek prudens működésének elősegítése, a tulajdonosok gondos joggyakorlásának felügyelete,
- c) az egyes pénzügyi szervezeteket, illetve a pénzügyi szervezetek egyes szektorait fenyegető, nemkívánatos üzleti és gazdasági kockázatok feltárása, a már kialakult egyedi vagy szektorális kockázatok csökkentése vagy megszüntetése, illetve az egyes pénzügyi szervezetek prudens működésének biztosítása érdekében megelőző intézkedések alkalmazása,
- d) a pénzügyi szervezetek által nyújtott szolgáltatásokat igénybevevők érdekeinek védelme, a pénzügyi közvetítőrendszerrel szembeni közbizalom erősítése céljából;
- ellátja a fogyasztó és a pénzügyi közvetítőrendszer szervezetei között létrejött — szolgáltatás igénybevételére vonatkozó — jogviszony létrejöttével és teljesítésével kapcsolatos vitás ügy bírósági eljárás kívüli rendezését a Pénzügyi Békéltető Testület útján.

Az MNB számára ezeken túl törvény, valamint a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletéhez kapcsolódóan a törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabály állapíthat meg feladatot, amelynek összhangban kell állnia az MNB-nek az MNBtv.-ben meghatározott alapvető feladataival és felölősségével.

A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Stabilitási törvény) értelmében az MNB elnöke a Költségvetési Tanács (KT) tagja, így az MNB-ben rendelkezésre álló információ és szakmai tudás támogatja

a KT munkáját. Az MNB a KT Stabilitási törvényben meghatározott feladataihoz háttérelemzéseket készít, amelyeket a KT rendelkezésére bocsát.

2.2. AZ MNB SZERVEI, VEZETŐI

Az MNB egyszemélyes részvénytársasági formában működő jogi személy. A részvénytársaságokra vonatkozó általános szabályokat, a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény vonatkozó rendelkezéseit az MNB tekintetében az MNBtv.-ben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

A magyar államot, mint részvénytulajdonost az államháztartásért felelős miniszter képviseli. Az MNB-ben közgyűlés nem működik.

A **részvényes** részvényesi határozattal jogosult dönteni az alapító okirat megállapításáról és módosításáról, a könyvvizsgáló megbízásáról, visszahívásáról és díjazásának megállapításáról.

Az MNB elnökének, alelnökeinek, a Monetáris Tanács további tagjainak, továbbá a felügyelőbizottság tagjainak díjazását, szemben más részvénytársaságokkal — a függetlenség garanciájaként — nem a részvényes, hanem az MNBtv. határozza meg.

Ugyancsak az MNBtv. határozza meg az MNB szerveit, közvetkezőképpen: a Monetáris Tanács, a Pénzügyi Stabilitási Tanács, az igazgatóság, valamint a felügyelőbizottság.

Az MNB legfőbb döntéshozó szerve a **Monetáris Tanács**.

A Monetáris Tanács hatáskörébe tartozik:

- a monetáris politikával, a törvényes fizetőeszköz kibocsátásával, a deviza- és aranytartalék képzésével, kezelésével, a devizatartalék kezelése és az árfolyam-politika végrehajtása keretében a devizaműveletek végzésével, valamint a statisztikai feladatokkal kapcsolatos stratégiai döntés, ennek keretében különösen a tartalékráta és a tartalék után fizetendő kamat mértékéről való döntés, az árfolyamrendszerrel kapcsolatos döntés, az alapkamat mértékének meghatározása;
- a makroprudenciális feladatokkal, a felvigyázással, a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletével, valamint a szanálási hatóságként való eljárással kapcsolatban azon stratégiai keretekről való döntés, amely keretek között a Pénzügyi Stabilitási Tanács hoz döntést;
- az ügyrendjének megállapítása;

- döntés minden olyan további kérdésben, amit a törvény a Monetáris Tanács kizárólagos hatáskörébe utal.

A Monetáris Tanács tagjai: az MNB elnöke, mint a Monetáris Tanács elnöke, az MNB alelnökei, továbbá az Országgyűlés által hat évre választott tagok. A Monetáris Tanács legalább öt, legfeljebb kilenc tagból áll.

A Monetáris Tanács évente — az évi első ülésen — az MNB alelnökei közül elnökhelyettest választ, aki az elnököt — rendelet kiadása kivételével — akadályoztatása esetén helyettesíti. A Monetáris Tanács 2020-ban Nagy Márton alelnököt, majd lemondását követően 2020. június 23-án Virág Barnabás alelnököt választotta meg elnökhelyettesnek.

A Monetáris Tanács tagjai 2020-ban:

- Dr. Matolcsy György, 2013. március 4-től a Magyar Nemzeti Bank elnöke, egyben a Monetáris Tanács elnöke, ki-nevezve újra 2019. március 4-től
- Dr. Patai Mihály, alelnök 2019. április 22-től
- Dr. Kandrás Csaba, alelnök 2019. október 2-től
- Virág Barnabás, alelnök 2020. június 22-től
- Nagy Márton, alelnök 2015. szeptember 1-től 2020. május 28-ig
- Dr. Báger Gusztáv, 2015. július 6-tól 2020. december 31-ig
- Dr. Kardkovács Kolos, 2016. szeptember 13-tól
- Dr. Kocziszkó György, újraválasztva 2017. április 6-tól
- Dr. Parragh Bianka, 2017. március 23-tól
- Pleschinger Gyula, újraválasztva 2019. március 5-től.

A **Pénzügyi Stabilitási Tanács** az MNB hatáskörébe tartozó ügyek közül a Monetáris Tanács által meghatározott stratégiai keretek között az MNB nevében jár el a felvigyázással, a makroprudenciális és a szanalási hatósági feladatokkal, valamint a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletével kapcsolatos döntéshozatal során.

A Pénzügyi Stabilitási Tanács ezen hatáskörében

- a pénzügyi közvetítőrendszer egészének stabilitása érdekében folyamatosan figyelemmel kíséri a pénzügyi közvetítőrendszer egészének, illetve a pénzügyi piacoknak a stabilitását;

- számba veszi a pénzügyi közvetítőrendszer egészét veszélyeztető kockázati tényezőket;

- elemzi azokat az intézmény- vagy terméktípushoz, ezek gyors elterjedéséhez kapcsolódó kockázatokat, amelyek veszélyt jelenthetnek a pénzügyi közvetítőrendszer egészére nézve;

- nyomon követi a nemzetközi és az európai piacokon zajló fejleményeket és a pénzügyi közvetítőrendszer egészének stabilitását veszélyeztető kockázatokat, és a Monetáris Tanács által meghatározott stratégiai keretek között dönt a szükséges intézkedésekről;

- megtárgyalja a pénzügyi közvetítőrendszer egészét érintő stratégiai, szabályozási, kockázati kérdéseket és szükség esetén állást foglal;

- a pénzügyi közvetítőrendszer egészének stabilitását fenyegető helyzetben értékeli a rendszerkockázatokat, dönt az azok csökkentése vagy megszüntetése érdekében szükséges intézkedésekről;

- szükség szerint napirendre tűzi az Európai Rendszerkockázati Testületnek a pénzügyi közvetítőrendszer egészének szempontjából releváns ajánlásait, állásfoglalásait, kockázati figyelmeztetéseit;

- szükség szerint megtárgyalja az Európai Felügyeleti Hatóságok által kiadott ajánlásokat, határozatokat, ideértve az európai pénzügyi rendszer stabilitásának komoly veszélyeztetettsége esetén a nemzeti felügyeleti hatóságoknak címzett, egyedi intézkedések megtételére felszólító határozatokat is, valamint állást foglal az azokból származó feladatokról;

- az MNB jogalkalmazási gyakorlatának alapjait ismertető, az MNB által felügyelt személyekre és szervezetekre nézve kötelező erővel nem rendelkező ajánlást ad ki;

- évente meghatározza az MNB ellenőrzési tevékenységének kiemelt célterületeit;

- döntést hoz az MNB szanalási feladatkörének gyakorlása keretében a szanalást elrendelő, valamint szanalási intézkedést alkalmazó határozatok tekintetében, valamint a Magyar Nemzeti Bank egyes hatósági döntéseivel kapcsolatos hatáskörgyakorlás, valamint a hatáskör gyakorlója helyettesítésének részletes szabályairól szóló MNB rendelet szerint a szanalási feladatkör gyakorlásával kapcsolatos hatósági eljárásokban;

- döntést hoz az MNBtv. 39–41. §-ban meghatározott törvények, illetve az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó

jogi aktusai hatálya alá tartozó személyek és szervezetek, valamint tevékenységek feletti felügyelet gyakorlásával kapcsolatos hatósági eljárásokban a Magyar Nemzeti Bank egyes hatósági döntéseivel kapcsolatos hatáskörgyakorlás, valamint a hatáskör gyakorlója helyettesítésének részletes szabályairól szóló MNB rendelet szerint; és

- döntést hoz a Magyar Nemzeti Bank egyes hatósági döntéseivel kapcsolatos hatáskörgyakorlás, valamint a hatáskör gyakorlója helyettesítésének részletes szabályairól szóló MNB rendelet szerint a makroprudenciális feladatkör gyakorlásával kapcsolatos hatósági eljárásokban.

A Pénzügyi Stabilitási Tanács tagjai:

- az MNB elnöke, elnökként,
- az MNB alelnökei,
- az MNB elnöke által kijelölt vezetőkként az engedélyezésért és jogérvényesítésért; a pénzügyi rendszer elemzéséért és statisztikáért; a digitalizációért és a FinTech szektor fejlesztéséért; a monetáris politikáért és devizatartalék-kezelésért; valamint a pénzpiaci szervezetek prudenciális és fogyasztóvédelmi felügyeletéért felelős ügyvezető igazgatók, és
- a főigazgató.

Az MNBtv. alapján a Monetáris Tanács és a Pénzügyi Stabilitási Tanács döntéseinek végrehajtásáért, valamint az MNB működésének irányításáért az **igazgatóság** felel.

Az igazgatóság hatáskörébe tartozik:

- a Monetáris Tanács és a Pénzügyi Stabilitási Tanács által hozott döntések végrehajtásának irányítása;
- az MNB számviteli beszámolójának megállapítása, az osztalék fizetéséről való döntés meghozatala;
- az üzletvezetésről és az MNB vagyoni helyzetéről szóló, a részvényesnek küldendő jelentés tervezetének jóváhagyása;
- az MNB szervezetével és belső irányításával összefüggő kérdések jóváhagyása;
- az MNB működésével, illetve feladatainak ellátásával kapcsolatos szakmai tervek és programok — ideértve a fejlesztési és működési költségtervet is — jóváhagyása;
- a felügyelőbizottság hatáskörébe nem tartozó feladatok tekintetében az MNB belső ellenőrzési szervezetének

irányítása, valamint a belső ellenőrzés tapasztalatainak és tervének megtárgyalása;

- a munkaviszonyból származó jogokkal és kötelezettségekkel, ezek gyakorlásának, illetve teljesítésének módjával, az ezzel kapcsolatos eljárás rendjével összefüggő kollektív szerződés-módosítás és
- a számlavezetési és egyéb pénzügyi, kiegészítő pénzügyi szolgáltatások, továbbá befektetési szolgáltatási tevékenységet kiegészítő egyes szolgáltatások végzésére vonatkozó jegybanki jogosultságokkal kapcsolatos döntések meghozatala.

Az MNB ügyvezető szerveként működő igazgatóság tagjai: az MNB elnöke, mint az igazgatóság elnöke és az MNB alelnökei.

A Monetáris Tanács, a Pénzügyi Stabilitási Tanács és az igazgatóság feladataira, működésének rendjére vonatkozó rendelkezéseket az MNBtv., az MNB alapító okirata, szervezeti és működési szabályzata, illetve az e testületek által megalkotott ügyrendek tartalmazzák.

Az MNB **könyvvizsgálója** legfeljebb 5 évre kaphat megbízást, megbízásáról és visszahívásáról, valamint díjazásának megállapításáról a részvényes részvényesi határozattal dönt. Az MNB könyvvizsgálójának megbízását, illetve visszahívásának kezdeményezését megelőzően az MNB elnöke kikéri az Állami Számvevőszék elnökének véleményét.

Az MNB ellenőrzését a részvényes által megbízott könyvvizsgálón kívül az Állami Számvevőszék és a felügyelőbizottság végzi.

Az **Állami Számvevőszéknek** az MNB feletti ellenőrzési jogköréről az Állami Számvevőszékről szóló 2011. évi LXVI. törvény rendelkezik. Az Állami Számvevőszék ellenőrzi az MNB gazdálkodását és az MNB alapvető feladatai körébe nem tartozó tevékenységét. E körben az Állami Számvevőszék azt ellenőrzi, hogy az MNB a jogszabályoknak, alapító okiratának és a részvényes határozatainak megfelelően működik-e.

A **felügyelőbizottság** az MNBtv. alapján az MNB folyamatos tulajdonosi ellenőrzésének szerve. A felügyelőbizottságnak az MNBtv.-ben meghatározott ellenőrzési hatásköre nem terjed ki az MNB alapvető feladataira, a szanalási hatóságként való eljárásra, valamint a pénzügyi közvetítőrendszer felügyelete körében végzett tevékenységére és mindezeknek az MNB eredményére gyakorolt hatására. Ennek megfelelően a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény szerinti beszámolóval összefüggésben előírt jelentését is e korlátozásoknak megfelelően készíti el.

A felügyelőbizottság MNBtv.-ben meghatározott tagjai: az Országgyűlés által választott elnök, az Országgyűlés által választott további három tag, valamint az államháztartásért felelős miniszter (pénzügyminiszter) képviselője és az államháztartásért felelős miniszter (pénzügyminiszter) által megbízott szakértő. A felügyelőbizottság Országgyűlés által választott elnökét az Országgyűlés kormánypárti képviselőcsoportjai, az Országgyűlés által választott további tagokat az országgyűlési képviselőcsoportok jelölik. A felügyelőbizottság tagjainak megbízatása azon év december 31. napjáig tart, amely évben az Országgyűlés megbízatása megszűnik.

Az Országgyűlés 2018. szeptember 17-én választotta meg a felügyelőbizottság képviselőcsoportok által jelölt tagjait, azt követően a pénzügyminiszter megjelölte a testületbe delegált képviselőjét és az általa megbízott szakértőt.

A felügyelőbizottság tagjai 2020-ban:

- Dr. Papcsák Ferenc, elnök,
- Madarász László,
- Molnár István,
- Dr. Nyikos László,
- Dr. Szényei Gábor András, valamint
- Dr. Tóth Attila Simon.

2.3. AZ MNB SZERVEZETE

Az MNB szervezeti felépítésének alapját a 2013. július 1-jei, illetve az integrált szervezet tekintetében 2013. október 1-jei hatállyal bevezetett működési és működésirányítási rend képezi. A munkaszervezet felépítése az azóta eltelt időben ugyan több alkalommal is változott, azonban ezek a változások a 2013-ban kialakított szervezeti struktúrát alapjaiban nem módosították.

Az MNB jogszabályban meghatározott, valamint működéséhez kapcsolódó feladatainak ellátását az igazgatóság tagjain túl a főigazgató, valamint a döntések legmagasabb szintű végrehajtóiként az ügyvezető igazgatók irányítják és felügyelik.

2020. év során az MNB szervezeti felépítésének módosítására az elnök, a monetáris politikáért és pénzügyi stabilitásért felelős alelnök, a pénzügyi szervezetek felügyeletéért és fogyasztóvédelemért felelős alelnök, a nemzetközi kapcsolatokért, készpénzlogisztikáért, pénzügyi infrastruktúráért, digitalizációért és hitelösztönzésért felelős alelnök, továbbá a főigazgató által irányított területeket illetően került sor. A módosítások célja elsődlegesen a hatékonyság növelése volt.

A szervezeti változások eredményeként kialakult, a munkaszervezet 2020. december 31-én hatályos felépítését a **szervezeti ábra** szemlélteti. (A szervezeti ábrát lásd a 16. oldalon.)

2.4. AZ MNB MINT A KÖZPONTI BANKOK EURÓPAI RENDSZERÉNEK TAGJA

Magyarország európai uniós csatlakozása az MNB számára a Központi Bankok Európai Rendszeréhez (KBER) történő csatlakozást is jelentette. A KBER az 1998 júniusában létrehozott, frankfurti székhelyű Európai Központi Bankból (EKB) és az EU-s tagállamok nemzeti jegybankjaiból áll, irányító testületei az Igazgatóság és a Kormányzótanács, utóbbit az EKB igazgatóságának tagjai, valamint az euroövezeti tagállamok jegybankelnökei alkotják. Az EKB harmadik döntéshozó szerve az Eurorendszer és az euroövezeten kívüli tagállamok jegybankjai közötti intézményes kapcsolatot biztosító Általános Tanács. A negyedévente üléselőző testület tagja az EKB elnöke, alelnöke, valamint az EU valamennyi tagországának első számú jegybanki vezetője. Az Általános Tanács elsődleges feladata az euroövezeti csatlakozás előkészületeivel kapcsolatos tanácsadás, az EKB-s konvergenciajelentések elfogadása és az ERM-II működésének nyomon követése. E tevékenysége keretében értékeli az ERM-II-ben részt vevő, euroövezeten kívüli fizetőeszközök és az euro bilaterális árfolyamának fenntarthatóságát, továbbá fórumot biztosít a monetáris és az árfolyampolitika összehangolására, valamint az ERM-II intervenció és finanszírozási mechanizmusának kezelésére. Az Általános Tanács emellett közreműködik annak ellenőrzésében, hogy az uniós jegybankok és az EKB tiszteletben tartják-e a költségvetés monetáris finanszírozására, valamint az állami szektor pénzügyi intézményekhez történő privilegizált hozzáférésére vonatkozó tilalmat. Ezen felül részt vállal az EKB tanácsadói funkciójának betöltésében, illetve a statisztikai adatok gyűjtésében, és ki kell kérni véleményét a számviteli és pénzügyi adatszolgáltatás szabályainak változásával, az EKB tőkejegyzési kulcsának megállapításával kapcsolatos kérdésekben is. Az Általános Tanács mandátuma akkor szűnik majd meg, ha valamennyi uniós tagállam bevezette az eurót.

2020. január 31-től az EU – és így a KBER – tagállamainak száma a Brexit után 28-ról 27-re csökkent, amíg az euroövezeti tagok létszáma nem változott.

A KBER-tagok egyben az EKB tulajdonosai is, a tulajdoni arányokat az egyes tagállamok EU-s GDP-ből való részese-dése, valamint az EU teljes lakosságához viszonyított aránya szerint (az Európai Bizottság által összeállított statisztikai adatok alapján) határozzák meg. Az EKB alaptőkéje 2013. július 1-je óta 10,825 milliárd euro.

A Magyar Nemzeti Bank Igazgatóságának és Monetáris Tanácsának tagjai

Dr. Matolcsy György
elnök,
a Monetáris Tanács elnöke

Dr. Kandrás Csaba
alelnök,
a Monetáris Tanács tagja

Dr. Patai Mihály
alelnök,
a Monetáris Tanács tagja

Virág Barnabás
alelnök,
a Monetáris Tanács elnökhelyettese

A Magyar Nemzeti Bank Monetáris Tanácsának tagjai

Dr. Báger Gusztáv
a Monetáris Tanács tagja

Dr. Kardkovács Kolos
a Monetáris Tanács tagja

Dr. Kocziszký György
a Monetáris Tanács tagja

Dr. Parragh Bianka
a Monetáris Tanács tagja

Pleschinger Gyula
a Monetáris Tanács tagja

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának tagjai

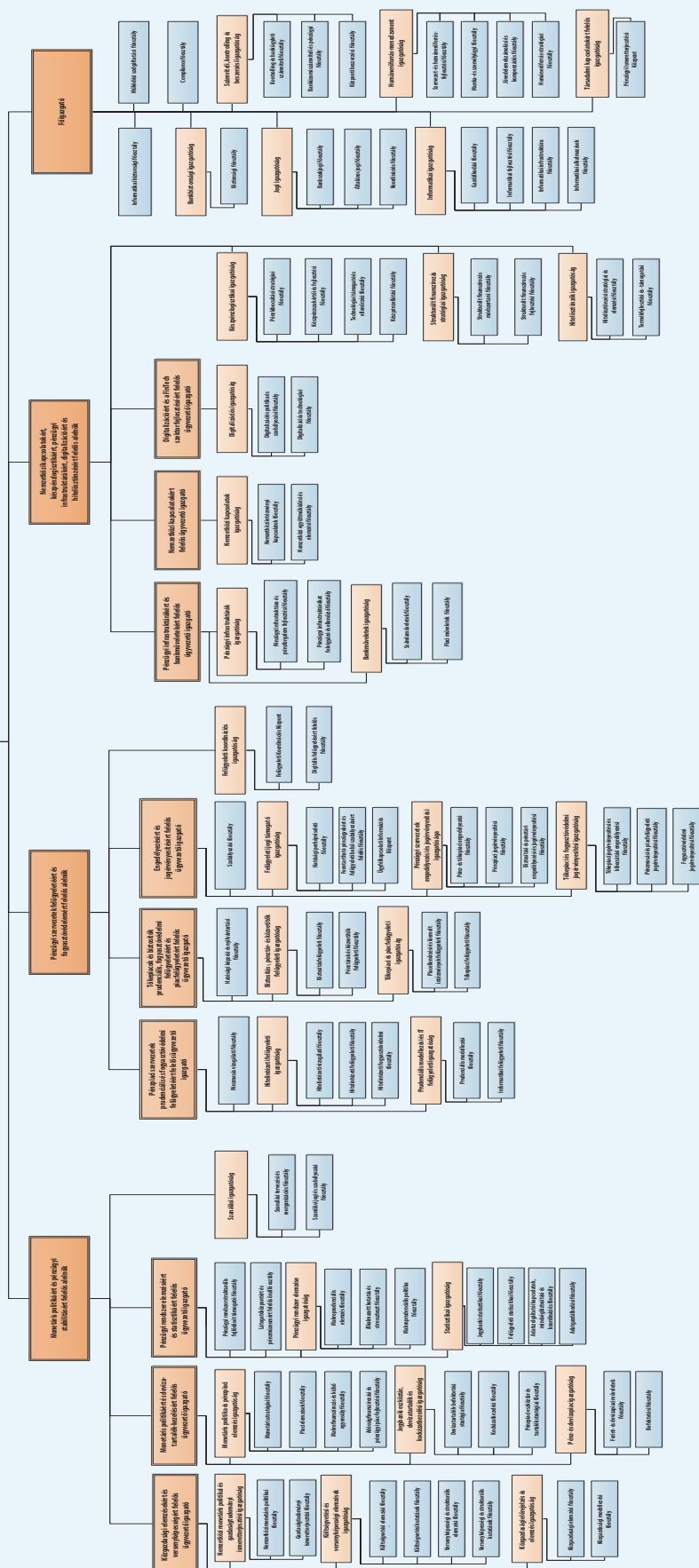
Balról jobbra: Dr. Tóth Attila Simon, Dr. Nyikos László, Madarász László, Dr. Papcsák Ferenc (elnök), Dr. Szényei Gábor András, Molnár István

Jelenleg az EKB alaptőkéjének 81 százalékát az euroövezeti jegybankok jegyzik, az alaptőke fennmaradó 19 százaléka pedig az euroövezeten kívüli tagállamok jegybankjai között oszlik meg. Ez utóbbi jegybankoknak tőkerészesedésük előre meghatározott, minimális hányadának befizetésével kell hozzájárulniuk az EKB azon működési költségeihez, amelyek a KBER-tagság kapcsán merülnek fel. A hozzájárulás mértéke 2010. december 29-től a tőkerészesedés 3,75 százalékában került megállapításra (ezt megelőzően 7 százalék volt). A tőkekulcsok kiigazítására a KBER és az EKB Alapokmánya alapján ötévente, valamint abban az esetben kerül sor, amikor megváltozik az EKB tőkéjéhez hozzájáruló nemzeti központi bankok száma. A Brexit következtében az angol jegybank KBER-tagsága megszűnt, így 2020-ban kiigazításra kerültek a tőkekulcsok. Ennek eredményeként az MNB tőkekulcsa 2020. február 1-jével 1,5488 százalékra, a befizetett tőkerészesedés összege pedig 6,3 millió euróra emelkedett.

Az EKB döntéshozó szerveinek munkájában fontos szerepet játszanak a KBER-bizottságok, amelyek döntés-előkészítő és

koordinációs szerepet töltenek be a különböző jegybanki funkciók szerinti horizontális munkamegosztásban, lefedve a központi banki működés valamennyi területét a monetáris politikától kezdve a kommunikáción át a statisztikai adatszolgáltatásig. A nem euroövezeti tagállamok központi bankjainak szakértői azokon a bizottsági üléseken vannak jelen, ahol a KBER egészét érintő és az Általános Tanács kompetenciájába tartozó kérdések szerepelnek napirenden. (A KBER-bizottságok, valamint az őket támogató további fórumok tevékenységét a 3.14. fejezet mutatja be.) A bizottságok előre meghatározott éves ütemterv szerint, átlagosan 4-5 alkalommal üléseznek és tanácskoznak KBER-összetételben a szakterületüket érintő aktuális kérdésekről.

Az MNB vezetői és illetékes szakértői továbbra is aktívan részt vesznek e bizottságok, illetve a bizottságok által létrehozott munkacsoportok tevékenységében. A KBER-bizottsági munka 2020-ban is hasznos fóruma volt a szakmai munkának és tapasztalatcserének.

[illegible]

3. Beszámoló az MNB 2020. évi tevékenységéről

3.1. MONETÁRIS POLITIKA

A jegybank 2020-ban a koronavírus-járvány okozta kihívásokra koordinált lépéssorozattal és célzott intézkedésekkel reagált, amelynek részeként átalakította és kibővítette monetáris politikai eszköztárát. A Magyar Nemzeti Bank a koronavírus-járvány elleni védekezés első és második szakaszában hozott lépései megerősítették a magyar gazdaság fundamentumait, biztosították a szükséges likviditást a gazdaság szereplőinek és mérsékeltek a koronavírus-járvány kedvezőtlen gazdasági hatásait. Az MNB a koronavírus-járvány időszakában is elkötelezett maradt az árstabilitás fenntartása mellett, az infláció 2020-ban is szinte minden hónapban a toleranciasávon belül alakult és ezzel 2017 óta szinte egyedülálló módon elérte elsődleges célját a jegybank.

2020 első félévében a jegybanki eszköztár jelentős átalakításon ment keresztül, amelynek során az MNB az alapkamaton kamatozó eszközökből kiszorítandó bankrendszeri likviditásra vonatkozó célsáv meghirdetését megszüntette, a koronavírus gazdasági hatásának ellentételezése érdekében pedig – több lépésben – átfogó intézkedéscsomagot jelentett be. Az MNB az új intézkedésekkel a monetáris politikai szempontból fontos részpiacokon célzottan és rugalmasan biztosítja a szükséges mértékű likviditást és alakítja ki a megfelelő monetáris kondíciókat.

A vírushelyzet nyári átmeneti enyhülése után továbbra is fennálló piaci bizonytalanságra reagálva a Monetáris Tanács őszi ülésein a monetáris transzmisszió hatékonyságát tovább növelő és a jegybanki eszköztár rugalmasságának növelését, valamint egyszerűsítését szolgáló lépésekről döntött.

Nemzetközi pénzügyi folyamatok

2020 egészében jelentős kettősség és változékonyság jellemezte a globális kockázatvállalási hajlandóságot. A tavaszi hónapokban a koronavírus-járvány első hullámaival párhuzamosan a kockázatvállalási hajlandóság csökkent, ami a főbb részvényindexek jelentős csökkenését eredményezte. Ennek megfelelően ezen időszakban a feltörekvő kötvénypiacokat is számottevő tőkekiáramlás jellemezte. Ezt követően a hangulat fokozatosan javulni kezdett, ami a részvényindexek emelkedésében és kötvénypiacokra történő

tőkebeáramlásban mutatkozott meg. Az euro összességében erősödött más fejlett piaci devizákkal szemben. A globális pénzügyi piacokon tapasztalt nagymértékű volatilitás legnagyobb részben a koronavírus-járványhoz és a vakcinafejlesztéssel kapcsolatos hírekhez volt köthető az év során. A koronavírus-járvány mellett a kockázatvállalási hajlandóságot az amerikai elnökválasztással kapcsolatos fejlemények, a Brexit körüli bizonytalanság, a beérkező makrogazdasági adatok, az olajárak alakulása, illetve a globálisan meghatározó jegybankok lépéseit övező várakozások befolyásolták.

Nemzetközi monetáris politikai környezet

A koronavírus-járvány negatív gazdasági és pénzügyi hatásainak tompítása érdekében a nagy jegybankok számos eszközzel reagáltak. A Federal Reserve (Fed) 2020 márciusa óta összességében 150 bázisponttal mérsékelte az irányadó rátáját, emellett pedig likviditásbővítő eszközöket vezetett be. Az Európai Központi Bank (EKB) 2020-ban is **történelmi** alacsony szinten tartotta a kamatokat, továbbá számos intézkedés bevezetésével – többek közt a vészhelyzeti eszközvásárlási programmal (PEPP) – ellensúlyozta a monetáris transzmisszió sérülését és biztosította a szükséges mennyiségű likviditást a piacok számára. 2020 során a Fed mérlegfőösszege 20 százalékos alatti szintről 35 százalékra, míg az EKB mérlegfőösszege 39 százalékos körüli szintről 60 százalék fölé emelkedett a GDP arányában. A globálisan meghatározó jegybankok iránymutatásai és az elemzői várakozások alapján a laza monetáris politikai környezet tartósan fennmarad. A kelet-közép-európai régióban a jegybankok az irányadó kamatok csökkentésével és egyéb nemkonvencionális eszközökkel mérsékeltek a koronavírus-járvány okozta negatív hatásokat.

Belföldi makrogazdasági környezet

2020-ban az infláció átlagos értéke 3,3 százalékos volt. Összességében az év egészét tekintve az infláció szinte végig a jegybanki toleranciasávon belül alakult. A fogyasztóiárindexet 2020-ban jelentős változékonyság jellemezte. A fogyasztóiár-index az év eleji átmeneti emelkedést követően gyorsan visszatért a jegybanki toleranciasávba, majd májusban annak alsó széléig csökkent. A koronavírus-járvány miatt a gazdaság újraindulását követő nyári hónapokban az infláció a toleranciasáv felső széléig emelkedett, amihez

a megelőző hónapokban elmaradt átárazások érvényesítése mellett egyes esetekben az áremelések előrehozása is hozzájárulhatott. Ősztől a dezinflációs hatások erősödése volt megfigyelhető, ami visszafogottabb árdinamikát eredményezett. Mindez elsősorban a piaci szolgáltatásokhoz, üzemanyagárokhoz és élelmiszerekhez volt köthető. 2020-ban a gazdasági aktivitást jelentős változékonyság jellemezte. A koronavírus-járvány negatív hatásai leginkább a második negyedéves adatokban érvényesültek, a GDP 13,6 százalékkal zsugorodott az előző év azonos időszakához képest, míg az első negyedévben még 2,2 százalékos bővülés volt tapasztalható. A gazdasági teljesítmény visszaesése és a beruházások elhalasztása az ágazatok széles körében megjelent. A hazai gazdasági aktivitás az áprilisi-májusi mélypontot követően nagymértékben korrigált, és a harmadik negyedévben a GDP 11,4 százalékkal növekedett az előző negyedévhez képest. A korlátozó intézkedések mellett a hazai gazdasági aktivitás 2020 negyedik negyedévében várhatóan ismét csökken éves összevetésben. A költségvetési hiány 2020-ban a koronavírus-járványhoz köthető kiadások, illetve a gazdaság lassulása következtében a GDP nyolc százaléka körül, a nemzetközi átlag közelében alakulhat. A GDP-arányos államadósságráta 2020-ban átmenetileg emelkedik, majd 2021-től újból csökkenő pályára áll.

Monetáris politikai intézkedések

A járvány elleni védekezés első szakaszában az MNB azonnali likviditásnyújtó és piacstabilizáló lépéseket hajtott végre. A bevezetett korlátlan mennyiségű fix kamatozású fedezett hiteleszköz, a fedezeti kör nagyvállalati hitelekkel történő kibővítése, az egyhetes FX-swap és a tartalékkötelezettség alól való felmentés jelentősen bővítették a bankrendszer likviditását.

2020 áprilisában döntés született a kamatfolyosó szimmetrikussá tételéről és az egyhetes jegybanki betéti eszköz aktiválásáról, amely intézkedések nagyobb rugalmasságot biztosítanak az MNB részére a monetáris transzmisszió hatékonyságának fenntartásában. Ennek megfelelően az egynapos és az egyhetes fedezett hiteleszköz kamata 1,85 százalékra emelkedett az alapkamat és az egynapos betéti kamat változatlansága mellett. A Monetáris Tanács döntött arról is, hogy az egyhetes betéti eszköz kamata a kamatfolyosón belül eltérhessen az alapkamattól akár felfelé, akár lefelé.

A piacstabilizáló és likviditásnyújtó lépések mellett az MNB növekedéstámogató hosszú oldali eszközök bevezetéséről is döntött. Április 20-án elindult az Növekedési Hitelprogram (NHP) új, Hajrá elnevezésű konstrukciója 1500 milliárd forintos keretösszeggel, amely a korábbiaknál is szélesebb körű felhasználási lehetőséget biztosít a kis- és középvállalkozások számára. Emellett a jegybank a monetáris transzmisszió

hatékonyságának növelése és az állampapírpiacon stabil likviditási helyzetének fenntartása érdekében 2020. május 4-én elindította állampapír-vásárlási programját, valamint újraindította a jelzáloglevél-vásárlásokat.

A járvány elleni védekezés második szakaszában a gazdasági növekedés helyreállítását támogató intézkedések kerültek előtérbe. Az árstabilitás fenntartása és a gazdasági növekedés helyreállításának támogatása érdekében 2020. júniusban és júliusban a Monetáris Tanács 15-15 bázisponttal csökkentette a jegybanki alapkamat mértékét. A szeptemberben újból alkalmazott devizalikviditást nyújtó swapeszköz biztosította, hogy a rövid oldali swappiaci hozamok összhangban alakuljanak az optimálisnak tartott rövid oldali kamatszinttel és azok változékonysága jelentősen csökkenjen. A Monetáris Tanács szerint a kialakított rövid oldali monetáris kondíciók fenntartható módon támogatják az árstabilitást, a pénzügyi stabilitás megőrzését és a gazdasági növekedés helyreállítását.

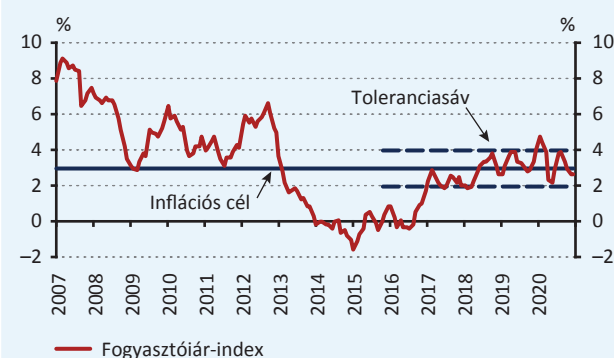
Az addigi eredményekre és a nagy igénybevételre való tekintettel szeptemberben a Növekedési Kötvényprogram (NKP), novemberben az NHP Hajrá keretösszegét emelte meg a Monetáris Tanács. A két célzott program széles körben felhasználható, kedvező és kiszámítható kamatozású forrást biztosít a hazai vállalkozásoknak. A programok keretei között kibocsátott többlet pénzmennyiséget az MNB továbbra is a preferenciális betéti eszköz segítségével semlegesíti. Emellett 2020 októberében rugalmasabbá tette és kibővítette eszközvásárlási programját az MNB és novemberben sor került az állampapír-vásárlási program technikai felülvizsgálatára is.

Inflációs folyamatok 2020-ban

2020-ban az infláció összességében a jegybanki cél körül alakult, a fogyasztói árak átlagosan 3,3 százalékkal nőttek. Az infláció egy éven belüli alakulására a nyersanyagárak változása, illetve a globális koronavírus-járvány jelentős hatást gyakoroltak, érdemi változékonyságot okozva. Az infláció a 2019. év végén és 2020 elején megfigyelhető átmeneti emelkedést követően márciusban ismét visszatért a toleranciasávba, majd a 3 százalékos inflációs cél körül alakult. Az infláció év eleji emelkedését a dohánytermékek jövedéki adójának januári emelése mellett az üzemanyagok és az élelmiszerek árának növekedése okozta. A második negyedévben a koronavírus-járvány terjedésének hatására romló globális gazdasági növekedési kilátások következtében az olaj világpiaci ára jelentősen csökkent, így az üzemanyagárak számottevő mérséklődése miatt az éves összevetésben számított infláció májusban a toleranciasáv alsó szélének közelébe mérséklődött. A nyári hónapokban a szokásos mintázattól eltérően magasabb árdinamika volt megfigyelhető,

amihez a gazdaság újraindulásához kapcsolódó, a keresleti és kínálati viszonyok hirtelen eltolódásából adódó átárazások járulhattak hozzá. Emellett további jövedékiadó-emelések (dohánytermékek, üzemanyagok) is az infláció növekedésének irányába hatottak. A nyári hónapok magasabb átárazásait követően szeptembertől azonban a deflációs hatások erősödtek. Ezzel összhangban az év utolsó időszakát általánosan alacsonyabb árdinamika jellemezte.

1. ábra
Az inflációs cél és az infláció alakulása

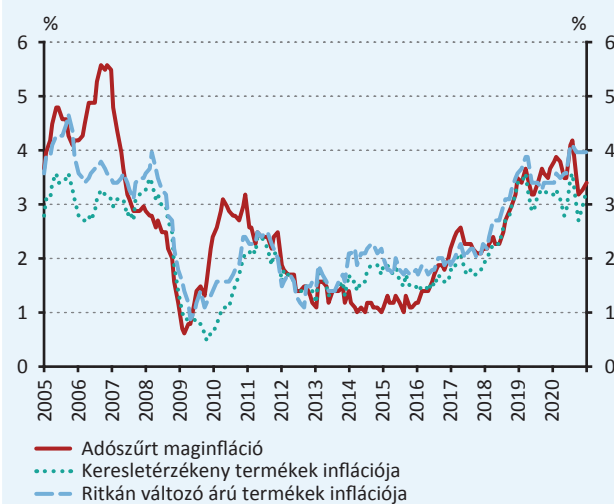

Forrás: KSH, MNB.

A tartósabb inflációs tendenciákat megragadó mutatóink (a keresletérzékeny termékek és a ritkán változó árú termékek és szolgáltatások inflációja) az év eleji stagnálást követően júliusban a gazdaság újraindulásával párhuzamosan emelkedtek. Az indirekt adóktól szűrt maginfláció növekedését főként az iparcikkek és a járványügyi korlátozásoknak leginkább kitett szolgáltatások (éttermi étkezés, belföldi üdülés) áremelkedése okozta. Az őszi hónapokban főként a piaci szolgáltatások (elsősorban a mobiltelefon, internet, illetve a belföldi üdülési szolgáltatások) árának csökkenése következtében a mutató ismét 3 százalék közelébe csökkent. Év végén a dohánytermékek korábbi években megfigyelték-nél jelentősebb mértékű piaci áremelése következtében az

indirekt adóktól szűrt maginfláció enyhén, 3,4 százalékra emelkedett. Az éves átlagos adószűrt maginfláció 2020-ban 3,7 százalék volt.

2. ábra
Inflációs alapfolyamatot megragadó mutatók

Forrás: MNB.

A monetáris politikai eszköztár változásai

A Monetáris Tanács 2019. december 17-i ülésén a 2020 első negyedévre vonatkozó megcélzott átlagos kiszorítandó likviditás nagyságát legalább 300–500 milliárd forintban határozta meg. Az első negyedéves átlagos kiszorítás – a túltartalékolást és az egynapos jegybanki hiteleket is figyelembe véve – 499 milliárd forintot ért el, amely összhangban volt a Monetáris Tanács által meghatározott célsávval.

A Monetáris Tanács 2020. március és április folyamán a koronavírus gazdasági hatásának ellentételezése érdekében – több lépésben – átfogó intézkedéscsomagot jelentett be.

1. táblázat

A fogyasztóiár-szint változása és komponensei

(százalékos változás az előző év azonos időszakához képest)

	2018	2019	2020	2020			
				I. n. év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év
Maginfláció	2,5	3,8	4,1	4,2	4,1	4,4	3,9
Feldolgozatlan élelmiszerek	6,9	8,9	11,7	11,9	14,8	12,0	7,8
Járműüzemanyag és piaci energia	8,2	1,2	-4,6	6,0	-16,2	-3,3	-4,9
Szabályozott árak	0,1	0,7	0,4	1,2	-0,2	0,8	-0,4
Fogyasztóiár-index	2,8	3,4	3,3	4,3	2,5	3,7	2,8
Változatlan adótartalmú fogyasztóiár-index	3,2	3,2	3,2	4,3	2,5	3,6	2,7

Megjegyzés: A változatlan adótartalmú árindeknél a KSH az indirektadó-változások technikai hatásával korrigálja a fogyasztói árindeket.

Forrás: KSH.

Ennek részeként a második negyedévtől az alapkamaton kamatozó eszközökből kiszorítandó bankrendszeri likviditásra vonatkozó célsáv meghirdetését, és így a mennyiségi korlátozás korábbi keretrendszerét megszüntette. A csomag célja a monetáris politikai célok elérésében nagyobb rugalmasságot és hatékonyságot biztosító, emellett erősen likviditásbővítő új eszközök bevezetése volt. Az új intézkedések a betét és hitel oldali eszközök működését egyaránt érintették.

Ebben a gazdasági és pénzügyi helyzetben a jegybanki stratégia arra törekszik, hogy a hozamgörbe rövid oldalán olyan kamatszintet alakítson ki, amely biztosítja a pénzügyi és gazdasági folyamatok stabilitását, miközben a hosszú oldali kondíciók lazításával, a hozamgörbe meredekségének csökkentésével hozzájárul ahhoz, hogy minden gazdasági szereplő olcsó és kiszámítható finanszírozáshoz jusson. Az MNB az új intézkedésekkel a monetáris politikai szempontból fontos részpiacokon célzottan és rugalmasan biztosítja a szükséges mértékű likviditást és alakítja ki a megfelelő monetáris kondíciókat:

- Az MNB 2020. március 16-án az NHP keretében korábban létrejött hitelek esetében rugalmas átütemezési lehetőséget és fizetési moratóriumot hirdetett.
- Az MNB az 1, 3, 6 és 12 hónapos, heti meghirdetésű tenderek mellett, 2020. március 17-től 27-ig napi rendszerességgel hirdetett meg tendert egyhetes futamidejű, forintlikviditást nyújtó devizawapokra a megfelelő szintű bankrendszeri likviditás biztosítása érdekében.
- A Monetáris Tanács márciusban döntött a fedezeti kör nagyvállalati hitelekre való kiterjesztéséről. A partnerkör tagjai a teljesítő nagyvállalati hiteleiket ajánlhatják fel fedezetként, a hitel futamidejére és devizanemére való tekintet nélkül, 1 milliárd forintos összeghatár fölött. A lépéssel a bankok rendelkezésre álló, fedezetként szabadon elfogadható eszközeinek állománya – a továbbhitelezés céljából nyújtott refinanszírozási kölcsönszerződésből eredő hitelkövetelések szeptember végétől történő elfogadása után – mintegy 5100 milliárd forinttal emelkedik befogadási értéken, érdemben növelve ezzel a bankok által potenciálisan elérhető likviditás nagyságát.
- A Monetáris Tanács új, fedezett hiteleszköz bevezetéséről is határozott 3, 6 és 12 hónapos, valamint 3 és 5 éves futamidőkre. Az MNB a hitelt fix kamaton nyújtja, mennyiségi korlátozás nélkül.
- Szintén 2020. márciustól kezdődően az MNB a hazai partnerkörbe tartozó, tartalékköteles hitelintézeteknek felmentést adott a tartalékkötelezettség nemteljesítésének jogkövetkezményei alól. Az intézkedés bevezetésével a felhasználható bankrendszeri likviditás nagyjából 250 milliárd forinttal növekedett.
- 2020. április elején az MNB aktiválta az eszköztár részét képező egyhetes betétet, és az eszköz rendszeres heti tendereinek meghirdetéséről döntött.
- A Monetáris Tanács döntött a kamatfolyosó szimmetrikus sáv tételéről. A 0,9 százalékos alapkamat, illetve a –0,05 százalékos O/N betéti kamat változatlan szinten tartása mellett az O/N és az egyhetes fedezett hiteleszköz kamata 0,9 százalékról 1,85 százalékra emelkedett.
- Az MNB az állampapírpiacon stabil likviditási helyzetének megteremtése érdekében állampapír-vásárlási program keretében kereslettel jelent meg a másodlagos piacon, valamint a bankrendszer hosszú távú forrásellátottságának növelése céljából újraindította jelzáloglevél-vásárlási programját.
- 2020. április 20-án az MNB elindította az NHP Hajrá elnevezésű konstrukciót 1500 milliárd forintos keretösszeggel.
- Az NKP 450 milliárd forintos keretösszege a Monetáris Tanács 2020. április 7-i ülését követően is változatlan maradt, ugyanakkor a program keretében vásárolható vállalati kötvények lehetséges futamidejének maximuma 10 évről 20 évre, az egy vállalatcsoporttal szembeni maximális kitétség pedig 20 milliárd forintról 50 milliárd forintra emelkedett.
- Az NHP Hajrá és az NHP *fix*, valamint az NKP keretében kibocsátott többlet pénzmennyiséget az MNB változatlanul a preferenciális betéti eszközzel sterilizálja. 2020. május 4-től 2021. év végéig átmenetileg a preferenciális betét sáv kamatozásúvá alakul.
- A Monetáris Tanács az árstabilitás fenntartása és a gazdasági növekedés helyreállításának támogatása érdekében szükségesnek tartotta a kamatkondíciók általános finomhangolását. Ennek megfelelően 2020. június 23-i ülésén a jegybanki alapkamat mértékét 15 bázispontos csökkentéssel 0,75 százalékban állapította meg, majd ezt követően, július 21-i ülésén az alapkamatot további 15 bázisponttal 0,6 százalékra csökkentette. A kamatfolyosó alsó és felső széle az időszakban nem változott, az egynapos betéti kamat mértéke –0,05 százalék, az egynapos és egyhetes jegybanki fedezett hitelek kamata pedig 1,85 százalék maradt.

A vírushelyzet nyári átmeneti enyhülése után továbbra is fennálló piaci bizonytalanságra reagálva a Monetáris Tanács 2020. szeptember 8-i ülésén a monetáris transzmisszió hatékonyságát növelő és a jegybanki eszköztár egyszerűsítését szolgáló újabb lépésekről döntött.

Az esetlegesen fellépő deviza-, illetve devizaswap-piaci feszültségek csökkentése érdekében a forintlikviditást nyújtó swapeszköz rendszeres meghirdetése mellett eseti jelleggel jegybanki devizalikviditást nyújtó swapok alkalmazására is sor kerül. Az MNB ezzel az eszközzel biztosítja, hogy a hazai FX swappiaci hozamok kiemelt időszakokban (negyedévek vége, ünnepek környékén) megfigyelt volatilitása a korábbi hasonló időszakokhoz képest érdemben csökkenjen, és a hozamok folyamatosan összhangban legyenek a Monetáris Tanács által meghatározott rövid oldali kamatszinttel.

2020. szeptember 18. és 30. között az MNB négy tenderen a negyedév végét áthidalva mintegy 1,1 milliárd eurót bocsátott a bankrendszer rendelkezésére. Ezt követően december 21. és 31. között az MNB újabb négy tenderen a bankok mintegy 3 milliárd euro likviditást vettek igénybe az év végén átvélő, 2021. január 7-i lejáratú. Az aktív jegybanki jelenlét következtében a harmadik és negyedik negyedév során az MNB tenderei sikeresen simították az időszakok végén a swappiaci folyamatokat.

A hosszú fedezett hiteleszközt tekintve az MNB arról döntött, hogy 2020. szeptember 2-át követően a további tenderein csak a 3 és 5 éves futamidőket hirdeti meg, azzal, hogy az egy éven belüli – 3, 6 és 12 hónapos – futamidők továbbra is az eszköztár részei maradnak. Technikai egyszerűsítés keretében megszűnt a befektetési alapok fedezett hiteleszközhöz való közvetett (banki szereplőkön keresztül) hozzáférése, a közvetlen hozzáférés ugyanakkor továbbra is változatlan formában elérhető marad.

A Monetáris Tanács 2020. szeptember 22-én az addigi 450 milliárd forintos keretösszeg magas kihasználtságára, valamint a program addigi eredményeire tekintettel a Növekedési Kötvényprogram keretösszegét 750 milliárd forintra emelte.

2020. szeptember 24-én az MNB a tenderein meghirdetett egyhetes betéti eszköz kamatát 0,6 százalékról 0,75 százalékra módosította és év végéig ezen a szinten tartotta.

Az MNB 2020. szeptember 28-i hatállyal kibővítette a fedezeti kör részeként elfogadható nagyvállalati hitelkövetelések

fogalmát: ettől az időponttól kezdve a továbbhitelezés céljából nyújtott refinanszírozási kölcsönszerződésből eredő, az MNB javára jelzálogba adott hitelkövetelések is nagyvállalati követelésnek minősülnek és ezeket a jegybank fedezetként befogadja. Emellett finomhangolásra került az elfogadható fedezeteket érintő haircutok nagysága is. A hosszú lejáratú hozamokra ható jegybanki programok hatékonyságának növelése érdekében a Monetáris Tanács 2020. október 6-án arról döntött, hogy az állampapír-vásárlási program keretében az egyes értékpapír-sorozatokat esetében a megvásárolható mennyiség a korábbi 33 százalékról 50 százalékra nő, továbbá a megvásárolható eszközök köre kibővül az állami készfizető kezesség mellett kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokkal, az állampapír-vásárlásokkal megegyező stratégiai paraméterek alkalmazása mellett. A jegybank a gyorsan változó környezetben vásárlásainak összegét rugalmasan alakítja, a programot tartós piaci jelenlét mellett a szükséges mértékben, a vásárlásokat a hosszabb futamidőkre fókuszálva használja.

A Monetáris Tanács a bankrendszeri likviditás számottevő bővülése miatt 2020. október 1-jei hatállyal visszaállította a hitelintézetek alultartalékolása esetén alkalmazott szankciót, amelyet a koronavírus-járvány hatásaira reagálva függesztett fel. 2020. október 1-jétől a tartalékszámra kötelező tartalék feletti részére a mindenkori jegybanki O/N betéti kamatláb vagy 0 százalék közül az alacsonyabbat fizeti az MNB.

A Monetáris Tanács 2020. november 16-án úgy döntött, hogy az MNB Zöld Programjában megfogalmazott célokkal összhangban továbbfejleszti jelzáloglevél-vásárlási programját és a jövőben zöld minősítéssel rendelkező jelzálogleveleket fog vásárolni. A programban való részvételhez elvárt zöld minősítés feltételeivel, illetve a zöld jelzáloglevelek vásárlásának részleteivel kapcsolatban a MNB egyeztetést kezdett az érintett piaci szereplőkkel. A zöld jelzáloglevelek vásárlását lehetővé tevő program kidolgozásáig az MNB a Jelzáloglevél-vásárlási program elsődleges piaci vásárlásait és a jelzáloglevél-megújítási lehetőséget szünetelteti, a jelzálogkötvény-piac likviditásának fenntartása érdekében ugyanakkor másodpiaci vásárlásait folytatja.

Az NHP Hajrá iránt az indulás óta jelentős érdeklődés mutatkozott a vállalkozások oldaláról, ezért a Monetáris Tanács 2020. november 17-én a konstrukció keretösszegét 1000 milliárd forinttal, 2500 milliárd forintra emelte.

2. táblázat**Fontosabb jegybanki intézkedések**

Döntés időpontja	Intézkedés
2020.03.16.	NHP fizetési moratórium meghirdetése
2020.03.17.	Egyhetes deviza-swap tender meghirdetése
2020.03.17.	Fedezeti kör bővítése nagyvállalati hitelekkel
2020.03.24.	Új, fedezett hiteleszköz 3 hónaptól 5 évig
2020.03.24.	Tartalékteljesítés szankciójának feloldása
2020.04.01.	Egyhetes betéti tender meghirdetése
2020.04.07.	Kamatfolyosó szimmetrikussá tétele
2020.04.07.	Állampapír-vásárlási program
2020.04.07.	Jelzáloglevél-vásárlási program
2020.04.07.	NHP Hajrá konstrukció
2020.04.07.	Növekedési Kötvényprogram feltételeinek módosítása
2020.04.07.	Preferenciális betét kedvezőbbé tétele
2020.06.23.	Alapkamat csökkentése 0,75 százalékra
2020.07.21.	Alapkamat csökkentése 0,60 százalékra
2020.09.02.	Fedezett hitel meghirdetése 3 és 5 éven
2020.09.08.	Eurolikviditást nyújtó FX-swap tenderek
2020.09.22.	Növekedési Kötvényprogram keretemelés
2020.09.28.	Fedezeti kör bővítése refinanszírozott hitelkövetelésekkel
2020.10.06.	Állampapír-vásárlási program bővítése
2020.11.16.	Jelzáloglevél-vásárlási aukciók felfüggesztése
2020.11.17.	NHP Hajrá keretemelés

A jegybanki eszközök igénybevétele és a rövid futamidejű hozamok alakulása

2020-ban a bankrendszer átlagos nettó forintlikviditása (elszámolási és azonnali elszámolási számlák egyenlege, preferenciális, egynapos és egyhetes betétek egynapos és egyhetes hitelekkel csökkentett értéke) az időszak egészét tekintve átlagosan 2656 milliárd forintot tett ki, folyamatosan növekvő tendenciával. Az első félév 1433 milliárd forintos átlaga után a harmadik és a negyedik negyedév dinamikus növekedést hozott, 3360, illetve 4371 milliárd forintos átlagos állományokkal. A növekedés mögött elsősorban az MNB likviditásbővítő intézkedései húzódtak meg, amelyek hatása forrásoldalon kiemelten az április elején bevezetett egyhetes betéti eszköz felfutásában jelent meg. A bankrendszeri likviditást elsősorban az MNB műveletei, azon belül is kiemelten a hosszú hiteleszköz bővítette, a készpénzállomány bővülése pedig ennél kisebb mértékben szűkítette.

A bankrendszer havi összesített tartalékkötelezettsége az év során lassan növekedve havi 241–280 milliárd forint között mozgott. A tartalékszámok átlagos állománya – beleértve az azonnali tartalék számlák egyenlegeit is –, 278 milliárd forint volt.

A bankrendszer fölös likviditása a jegybanki egynapos betét mellett a preferenciális, illetve áprilistól az egyhetes betéti eszközben helyezhető el.

Az O/N betét szerepe és átlagos állománya az eszköz –5 bázispontos kamata miatt egyre jobban lecsökkent a bankrendszeri likviditás trendszerű bővülése mellett is, az alternatívaként megjelenő egyhetes betéti eszköz javára. Az első negyedévben még 512 milliárd forintot elérő átlagos állomány az MNB új betéti eszközének hatására a második negyedévre 97 milliárd forintra esett, a további negyedévekben pedig kicsit hullámozóbban alakulva 128, illetve 75 milliárd forintot ért el.

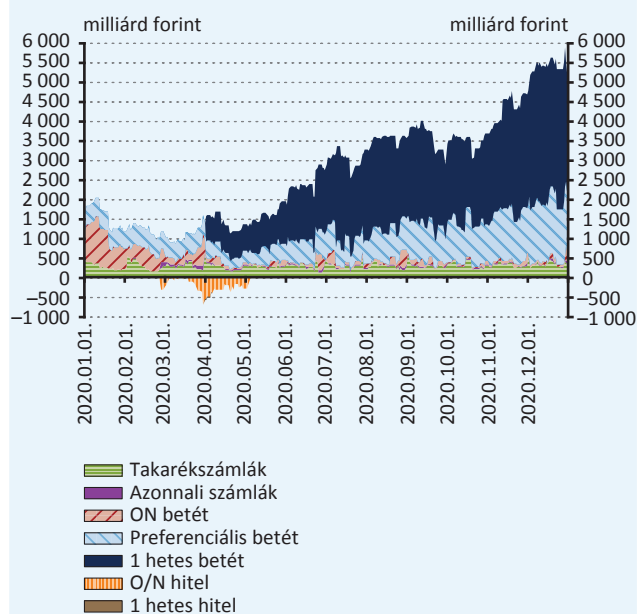
A preferenciálisbetét-elhelyezési lehetőség a jegybanki programokban való részvételhez kötött. Az eszközben elhelyezhető összeg az NHP egyes konstrukcióiban a bankok által folyósított összegből, valamint az NKP kibocsátásaiban való banki részvételből és a program keretében történt jegybanki vásárlásokból adódik. A preferenciális betéti limitek összevont értéke az első negyedév végén 534, amíg a negyedéves átlagos kihasználtsága 468 milliárd forint volt. A további negyedévekben az NHP és NKP programok felfutásának köszönhetően a havi limitek először lassabban, majd az év

végéhez közeledve egyre dinamikusabban nőttek. Az egyes negyedévek végén időrendben a preferenciális betéti limitek 678, 1152, illetve 1836 milliárd forintra emelkedtek, magas kihasználtság mellett.

A betéti eszközök közül a bankrendszer a legnagyobb mértékben az egyhetes eszközt használta likviditáslekötésre. Májustól minden benyújtott ajánlat elfogadásra került, az elfogadott mennyiségek negyedéves átlaga a második negyedévtől 986, 2180, illetve 2730 milliárd forintot tett ki. A tenderenkénti ajánlatok növekvő tendenciát mutatnak, a legmagasabb ajánlott mennyiség közel 3570 milliárd forinttal december 23-án volt.

A negyedév folyamán egynapos fedezett hitelt mintegy 150 alkalommal vettek fel a bankok, 73 milliárd forint átlagos értékben.

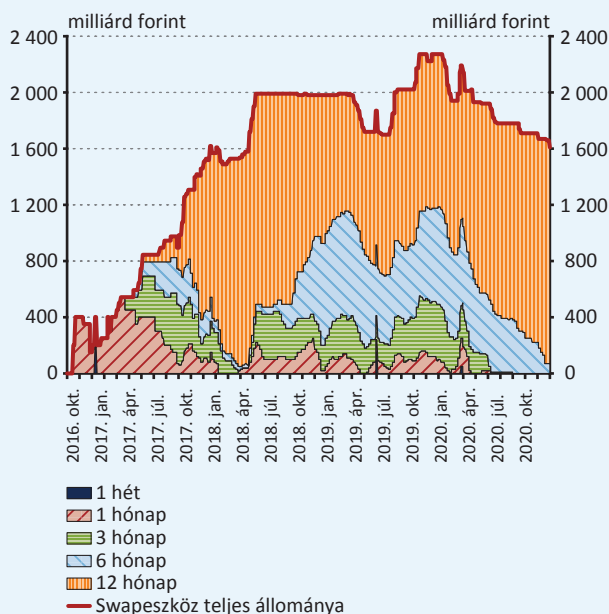
3. ábra
A jegybank betéti és hiteleszközeinek igénybevétele

Forrás: MNB.

A forintlikviditást nyújtó jegybanki FX-swapok év eleji állománya 2273 milliárd forint volt. Az FX-swapok állománya egész évben – rövid átmeneti időszak kivételével – csökkenő trendet követve 667 milliárd forintos csökkenéssel 1606 milliárd forinton zárt az év végén. A forintlikviditást nyújtó tendereken a teljes elfogadott mennyiség 296, 215, 492, illetve 1539 milliárd forint volt.

4. ábra
A jegybanki forintlikviditást nyújtó FX-swap állomány alakulása

Forrás: MNB.

A korábbi negyedévek swappiaci feszültségeinek hatására az MNB 2020. szeptember, illetve december végén eurolikviditást nyújtó swaptendereket hirdetett meg a lehetséges hozamingadozások csillapítására. Az MNB a harmadik negyedév végén 4 tendert tartott, szeptember 18-án, 25-én, 29-én és 30-án, mindegyiket a negyedév végén átívelő, október 1-jei lejáráttal. Az első két tenderen fellépő teljes

3. táblázat

Jegybanki FX-swap tenderek száma, meghirdetett és elfogadott mennyiségek
(milliárd forintban)

Futamidő	Tenderek száma	Meghirdetett mennyiség	Összes ajánlat	Elfogadott mennyiség
1 hó	48	768	2 999	296
3 hó	48	768	3 160	215
6 hó	48	768	4 192	492
12 hó	48	768	887	1 539
Összesen	192	3 071	11 238	2 541

kereslet, 1104 millió euro (399,4 milliárd forint) elfogadása mellett és a jegybanki kommunikáció hatására a piacot nyugalom és alacsony volatilitás jellemezte. Az utolsó két tenderen nem érkezett ajánlat, és a negyedév végén piaci feszültség sem lépett fel.

Év vége előtt az MNB 2020. december 21-én, 29-én, 30-án és 31-én tartott tendert, mindegyiket 2021. január 7-i lejáratlalt. Itt mind a négy tenderre érkeztek ajánlatok; az MNB teljes elfogadás mellett 3009 millió euro (1089,6 milliárd forint) likviditást nyújtott az ajánlattevő bankoknak.

Az MNB hosszú hozamokat befolyásoló új eszköze a fedezett hiteleszköz, amely 3, 6 és 12 hónapos, valamint 3 és 5 éves futamidőkön került meghirdetésre. Szeptember 8-tól a Monetáris Tanács a legfeljebb 1 éves futamidők tendereinek felfüggesztéséről döntött, így az ezt követő tendereken már csak a 3, illetve az 5 éves futamidők szerepeltek. Az összkereslet 5 éven volt a legnagyobb, 6390 milliárd forinttal. Az MNB 3 éven 45 milliárd forintot, amíg 5 éven 2218 milliárd forintot fogadott el, így a teljes állomány év végén 2263 milliárd forint.

A Jelzáloglevél-vásárlási program II. keretében az MNB a vizsgált időszakban 281 milliárd forint névértékű jelzáloglevelet vásárolt meg, ebből 144 milliárd forintot az elsődleges, 137 milliárd forintot pedig a másodlagos piacon. Az aukciós vételek november közepétől történő szüneteltetése mellett az MNB árkarbantartó szerepben a másodpiacon továbbra is megjelenik vásárlásokkal.

Az MNB az év második felében növelte aktivitását az állampapírpiacon: az Állampapír-vásárlási programban vásárolt teljes névérték összege év végén 1038 milliárd forintot tett ki. A vásárolt államkötvények zömét, 773,6 milliárd forintot az MNB heti aukciós államkötvény-vásárlásai adták. Emellett a jegybank a banki partnerektől 216,6 milliárd forint névértékű állampapírt vásárolt aukción kívül. Az államilag garantált kötvényekből megvásárolt mennyiség 48,3 milliárd forinttal járult hozzá az állományhoz. Az MNB döntően a hosszú lejáratokra fókuszálva vásárol, a 10 évnél hosszabb hátralévő futamidejű értékpapírok 886 milliárd forinttal 89 százalékos súlyt képeznek a teljes állományon belül.

Az egynapos piaci kamatszintet mérő HUFONIA az egész időszak folyamán 100 bázispont alatt maradt. A kamattranszmisszió szempontjából kitüntetett jelentőségű háromhónapos BUBOR jegyzések az időszak folyamán 16–110 bázispont, a három hónapos diszkontkincstárjegy (DKJ) hozamok pedig –1 és +138 bázispont között alakultak.

Növekedési Hitelprogram és Növekedési Kötvényprogram

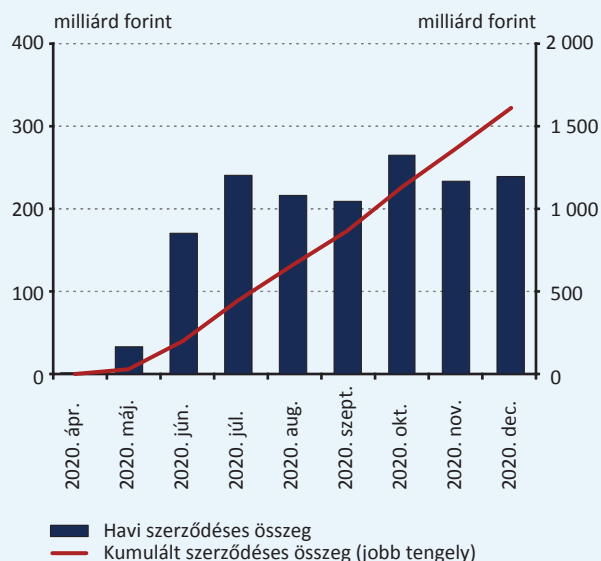
A koronavírus-járvány hatására kedvezőtlen helyzetbe került vállalkozások támogatása érdekében az MNB 2020 márciusában lehetővé tette a Növekedési Hitelprogram (NHP) összes eddigi szakasza és konstrukciója keretében felvett hitelek rugalmas átstrukturálását, futamidejük meghosszabbítását.

Szintén a járvány gazdasági hatásainak enyhítése érdekében, a vállalatok megváltozott igényeihez igazodva az MNB 2020. április 20-án elindította az NHP új, NHP Hajrá elnevezésű konstrukcióját 1500 milliárd forintos keretösszeggel (ebből 1000 milliárd forint jelent új keretet, 500 milliárd forint pedig az NHP *fix* 1000 milliárd forintos keretösszégéből került átcsoportosításra, mivel az május végével lezárásra került). Az új konstrukció a legfontosabb paraméterei és a lebonyolítás módja tekintetében megegyezik az NHP korábbi szakaszaival, így az MNB 0 százalékos kamattal mellett biztosítja a hitelintézeteknek refinanszírozási forrást, amelyet azok maximum 2,5 százalékos kamattal mellett hitelezhetnek tovább a kkv-knak. Az NHP Hajrá keretében folyósított hitel-volumenből fakadó banki többletlikviditást – az NHP *fix*-hez hasonlóan – az MNB a preferenciális betéti eszközzel sterilizálja, így a program hatása likviditási szempontból semleges.

Az NHP Hajrá az egyik legfontosabb eszköze a gazdaság beindításának, mivel minden eddiginél kedvezőbb feltételekkel, széles körű felhasználási lehetőséggel biztosít kedvező és kiszámítható kamatozású forrást a kkv-szektorban. A beruházási hitelek maximális futamideje 20 évben került meghatározásra, amíg a forgóeszköz-finanszírozás esetében legfeljebb 3 éves hitelek nyújthatók. A konstrukcióban az egy kkv által felvehető hitel maximális összege 20 milliárd forint, amely elősegíti a középvállalkozások növekedését, stabilitásuk megőrzését és támogatja a nagy összegű beruházásokat, amíg a legkisebb felvehető összeg 1 millió forint. Tekintettel arra, hogy az eredeti keretösszeg már 2021 elején elfogyott volna, a Monetáris Tanács 2020 novemberében a keretösszeg 1000 milliárd forinttal történő megemeléséről döntött, hogy a program 2021-ben is támogassa a vállalkozások forráshoz jutását.

Az NHP *fix* konstrukció keretében annak 2020. május végi lezárásáig 564 milliárd forintnyi hitel- és lízingszerződést kötöttek a hitelintézetek. Az NHP Hajrá keretében 2020. év végéig a hitelintézetek több mint 23 ezer kkv-val kötöttek szerződést 1605 milliárd forintnyi összegben; az addig lehívott hitelállomány 1194 milliárd forint volt. Az NHP összes szakaszában és konstrukciójában együttvéve a teljes fennálló állomány 2020. év végén 2152 milliárd forint volt.

5. ábra
Az NHP Hajrá igénybevételének alakulása 2020-ban

Megjegyzés: 2021. február 18-ig beérkezett adatszolgáltatás alapján.
Forrás: MNB.

A vállalatikötvény-piac likviditásának növelése érdekében a jegybank – a nemkonvencionális monetáris politikai eszköztárát, illetve az NHP fix-et kiegészítve – 2019. július 1-jétől elindította a Növekedési Kötvényprogramot (NKP). A program keretében a jegybank hazai székhellyel rendelkező, nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott, legalább B+ hitelminősítéssel rendelkező kötvényeket vásárol. Az NKP keretében végrehajtott jegybanki vásárlásokból adódó bankrendszeri többletpénzmenyiséget az MNB a preferenciális betéti eszközzel sterilizálja. Az NKP célja, valamint annak feltételrendszere és működése nagyban támaszkodik az EKB vállalatikötvény-vásárlási programjára (CSPP).

Az NKP elindításakor főbb paraméterei közül 2020 során több módosításra került. Mivel a kötvényprogram 2019-es eredményei érdemben segítették a vállalatikötvény-piac likviditásának bővülését, valamint a vállalati forrásszerzés diverzifikációját, a Monetáris Tanács a jegybanki kötvényvásárlásokra fordítható eredeti 300 milliárd forintos keretösszeget 2020. január 1-jei hatállyal 450 milliárd forintra emelte. Annak érdekében, hogy a hazai vállalkozások számára szükséges források a koronavírus-járvány okozta negatív reálgazdasági és pénzpiaci következmények ellenére is rendelkezésre álljanak, a Monetáris Tanács 2020. április 7-én jóváhagyta a kötvényprogram keretében vásárolható értékpapírok maximális futamidejének 10-ről 20 évre emelését, a jegybank egy vállalatcsoporttal szembeni maximális kitétségének 20 milliárd forintról 50 milliárd forintra növelését. A kötvényprogram iránti intenzív érdeklődésre és a 450 milliárd forintos keretösszeg magas kihasználtságára tekintettel

az MNB a kötvényvásárlásokra fordítható források 750 milliárd forintra emeléséről döntött 2020 szeptemberében.

Az NKP keretében 2020 során 36 vállalat összesen 37 kötvénysorozat sikeres kibocsátását hajtotta végre, több mint 576 milliárd forintforrást bevonva, amelyből az MNB vásárlásainak össznévértéke meghaladta a 355 milliárd forintot. A 2020-ban kibocsátott vállalati kötvények 7 és 11 év közötti futamidővel rendelkeznek, ugyanakkor a legtöbb NKP-értékpapírsorozat futamideje 10 év. A kötvényprogram elindítása óta összesen már 46 vállalat 53 kötvénysorozatának kibocsátására került sor, amely során a társaságok 889 milliárd forintforrást vontak be, a jegybank névértéken számított kötvényvásárlásai pedig megközelítették az 543 milliárd forintot. A kötvényprogram kibocsátásainak köszönhetően a nem pénzügyi vállalatok hazai piaca eredményesen folytatta a 2019-ben megkezdett felzárkózást a regionális országok kötvénypiacainak átlagához.

6. ábra
A Növekedési Kötvényprogram hozzájárulása a hazai nem pénzügyi vállalatok kötvénypiacának állományához

* Az NKP-n kívüli kötvénypiac 2020 negyedik negyedére vonatkozó adata becslés alapján.

Megjegyzés: a 2021. január 27-én elérhető értékpapírpiazi statisztikák alapján.

Forrás: MNB.

3.2. A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐ-RENDSZER STABILITÁSA

A lakosság és a vállalkozások hitelállománya a koronavírus-járvány negatív gazdasági hatásai ellenére is bővülést mutatott 2020-ban, amiben szerepet játszott a 2020. márciusban bevezetett és 2021. június végéig meghosszabbított általános fizetési moratórium, valamint a Növekedési Hitelprogram (NHP) új, áprilisban elindított NHP Hajrá elnevezésű konstrukciója is. A hitelintézetek háztartási hitelállománya

éves összevetésben 14 százalékkal bővült. Az új hitelkihelyezések értéke a második negyedévben a koronavírus-járványhoz kapcsolódó kedvezőtlen folyamatok miatt bekövetkezett csökkenés után a harmadik és negyedik negyedévben már emelkedett. A vállalati hitelállomány éves növekedése 9 százalékot tett ki 2020. év végén. A vállalatok által igénybe vett moratórium, az NHP Hajrá, valamint az állami intézményekhez köthető hitel- és garanciaprogramok érdemben tompították a járvány negatív hatásait a vállalati szegmensben.

2020-ban az MNB makroprudenciális tevékenységének fókuszában a koronavírus-járvány pénzügyi stabilitásra gyakorolt potenciális negatív hatásainak mérséklése állt a rendszerszintű kockázatok alakulásának és a piaci szereplők alkalmazkodásának monitorozása mellett. A koronavírus-járvány makroprudenciális politikai tapasztalatait és következményeit az MNB 2020-as Makroprudenciális jelentésében értékelte. A hazai makroprudenciális lépések támogatják a járványhelyzet makrogazdasági következményei miatt veszélyeztetett hitelezési aktivitás fenntartását. Az MNB átmenetileg feloldotta a rendszerszinten jelentős intézmények tőkepuffer-követelményét, és döntött a rendszerkockázati tőkepuffer felülvizsgálatának elhalasztásáról. Az MNB a rövid külső finanszírozásra való túlzott mértékű támaszkodás megelőzése céljából átmeneti jelleggel, 2020. március–szeptember között szigorította a Devizafinanszírozás megfelelési mutatóra és a Devizaegyensúly mutatóra vonatkozó előírásokat. A Jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató esetében a jelenlegi piaci körülmények figyelembevételével az MNB a banki keresztulajdonlásra vonatkozó előírás enyhítéséről döntött.

2020-ban az MNB pénzügyi innovációt és digitalizációt támogató tevékenysége a hazai pénzügyi rendszer digitalizáltsági szintjének felmérésére és értékelésére, illetve a FinTech ökoszisztéma mélyítésére koncentrált. 2020-ban a jegybankok között elsőként az MNB publikálta FinTech és Digitalizációs Jelentését, ezen kívül pedig elkészült a szintén egyedülálló jegybanki applikáció, a pénzügyi ismeretterjesztést támogató Digitális Diákszéf is.

Az MNBtv. értelmében a jegybank elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása. Az MNB elsődleges céljának veszélyeztetése nélkül a rendelkezésére álló eszközeivel támogatja a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának fenntartását, ellenálló képességének növelését, a pénzügyi közvetítőrendszer gazdasági növekedéshez való fenntartható hozzájárulását, illetve a Kormány gazdaságpolitikáját. Az MNB emellett a Pénzügyi Felügyelet Európai Rendszerében betöltött tagságához kapcsolódó mandátumánál fogva ellátja az Európai Bankhatóság, az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatóinyugdíj-hatóság, az Európai Értékpapír-piaci Hatóság és az Európai Rendszerkockázati Testület

hatásköréből eredő, és MNB-re háruló feladatokat, valamint a hazai pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét, továbbá szanalási hatóságként is eljár.

A pénzügyi stabilitás kockázatait rendszeresen és átfogóan értékelő Pénzügyi stabilitási jelentésekben 2020-ban is részletesen bemutatásra kerültek a hazai bankrendszer működését érintő kockázatok és azok lehetséges kezelése. A koronavírus-járvány hatására megemelkedett a pénzügyi rendszerben tapasztalt stressz-szint, de a hazai bankrendszer továbbra is stabil, sokkellenálló képessége mind a likviditási helyzet, mind pedig a veszteségtűrő képesség szempontjából jónak mondható. Ezt az is erősíti, hogy a koronavírus-járvány ellenére mind a lakosság mind pedig a vállalkozások hitelállománya bővülni tudott, amelyben a jegybanki és állami hitelprogramoknak, valamint a fizetési moratóriumnak is nagy szerepe volt. A hitelintézeti szektor nemteljesítő hiteleinek állománya – az elmúlt évek tendenciáját követve – 2020-ban tovább csökkent. A koronavírus-járvány törlesztési képességre gyakorolt negatív hatását jelenleg kezeli a fizetési moratórium, a hitelintézetek azonban már megkezdték az értékvesztések megképzését, felkészülve a moratórium végével esetlegesen megemelkedő nemfizetési arányokra. Az MNB becslése szerint a lakossági hitelállomány 5–10 százaléka, a vállalati hitelállomány 15–20 százaléka tekinthető sérülékenynek, azaz a moratórium lejártát követően probléma jelentkezhet a törlesztési képességben. A hitelkockázatok növekedése miatt a hazai bankrendszer jövedelmezősége érdemben romlott, a szektor 2020-ban mindössze 207 milliárd forint adózott eredményt ért el, ami az előző évhez képest 294 milliárd forintos csökkenést jelentett. A bankrendszer konszolidált tőke megfelelési mutatója 2020. december végére 18,3 százalékra emelkedett, a hitelintézetek mindegyike teljesíti a jogszabályi tőke megfelelést. A bankszektor továbbra is magas szabad tőkepufferrel rendelkezik, de ezek szektoron belüli eloszlása koncentrált.

A pénzügyi rendszer legfontosabb folyamatai

A Hitelezési folyamatok című kiadvány félévente ad részletes áttekintést a hazai hitelezés alakulásáról. A lakosság és a vállalkozások hitelállománya a koronavírus-járvány ellenére is bővülést mutatott 2020-ban. Ebben a törlesztések elmaradása révén szerepet játszott a 2020. márciusban bevezetett és 2021. június végéig meghosszabbított általános fizetési moratórium, amelyben a lakossági hitelállomány 55 százaléka és a vállalati hitelállomány 41 százaléka érintett.

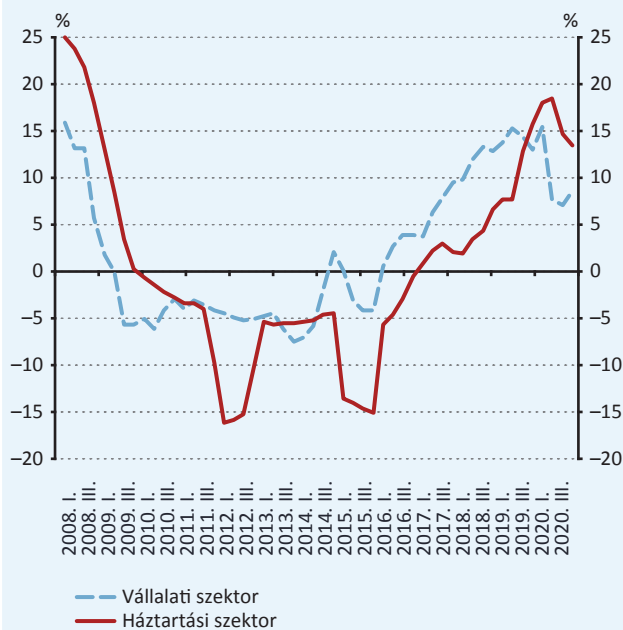
A hitelintézetek háztartási hitelállománya éves szinten 14 százalékkal bővült a folyósítások és törlesztések eredőjeként (7. ábra). Az új hitelkihelyezések volumene a második negyedévben a koronavírus-járványhoz kapcsolódó

folyamatok (keresleti oldalon az izolációs lépések, kínálati oldalon a hitelfeltételek szigorítása) eredményeként bekövetkezett csökkenés után a harmadik és negyedik negyedévben is emelkedett. Az új szerződéskötések értéke 2020-ban 4 százalékkal maradt el a 2019. évi értéktől, amelyben továbbra is meghatározó szerepe van a személyi kölcsönök érdemi visszaesésének. A lakáshitel-szerződések volume-ne ugyanakkor meghaladta az egy évvel korábbi értéket. A családvédelmi- és otthonteremtési programokhoz kötődő támogatott hitelek továbbra is támaszt nyújtanak a lakossági hitelezés számára, a támogatott konstrukciók (CSOK, falusi CSOK, babaváró támogatás) a kibocsátott volumen több mint egyharmadát tették ki. A babaváró hitelek állománya év végére meghaladta az 1000 milliárd forintot, ezzel a termék a lakossági hitelállomány 13 százalékát adta. A moratórium és a babaváró kölcsönök addicionális hatása nélkül mindössze 4 százalékos hiteldinamika valósult volna meg.

A lakáshitel-folyósítások esetében a kamatkockázat mérséklését a Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitel (MFL) termékek elterjedése is segítette az elmúlt években, amelyek több mint kétharmadát teszik ki a legalább 5 éves kamatperiódusú hitelkihelyezéseknek. 2021-ben bővülni fog a minősített termékkör: bevezetésre kerül a Minősített Fogyasztóbarát Személyi Hitel termékminősítés, amelyet a legfeljebb 7 éves futamidejű, futamidő végéig fix kamatozású személyi kölcsön-termékek kaphatják meg. A minősítésre olyan termékekkel pályázhatnak a bankok, amelyek esetében a hitelfelvétel teljes folyamata online megvalósítható, kedvezményes a folyósítási- és előtörlesztési díja, valamint a kamatfelár 500 ezer forint hitelösszegig nem haladja meg a 15 százalékpontot, 500 ezer forint felett pedig a 10 százalékpontot.

A vállalati hitelállomány éves növekedése 9 százalékot tett ki 2020 végén. Az elmúlt 12 hónap tranzakciós bővülése 750 milliárd forint volt, ami 35 százalékkal maradt el az előző évitől. Az állomány bővülésének fenntartásához a vállalatok által igénybe vett moratórium, az NHP, valamint az állami intézményekhez köthető hitel- és garanciaprogramok egyaránt hozzájárultak. A koronavírus-járvány kedvezőtlen hatásainak mérséklése céljából és a kvv-k megváltozott finanszírozási igényeihez igazodva 2020 áprilisában az MNB elindította az NHP új, széles körű felhasználási lehetőségeket biztosító, NHP Hajrá elnevezésű konstrukcióját. A 2020-ban megkötött, 1605 milliárd forintnyi összegű szerződés 31 százaléka új beruházási hitel vagy lízing, 55 százaléka forgóeszközhitel, 14 százaléka pedig korábbi beruházási hitel kiváltásához kapcsolódó ügylet volt. A kihelyezett volumen több mint negyede mikro-, harmada pedig kisvállalatokhoz került. A novemberben megemelt keretösszegnek köszönhetően a konstrukció 2021-ben is támogatja a kvv-k kedvező és fix kamatú forráshoz jutását.

7. ábra
A vállalati és a háztartási hitelállomány éves növekedési üteme

Megjegyzés: Hitelintézeti szektor.

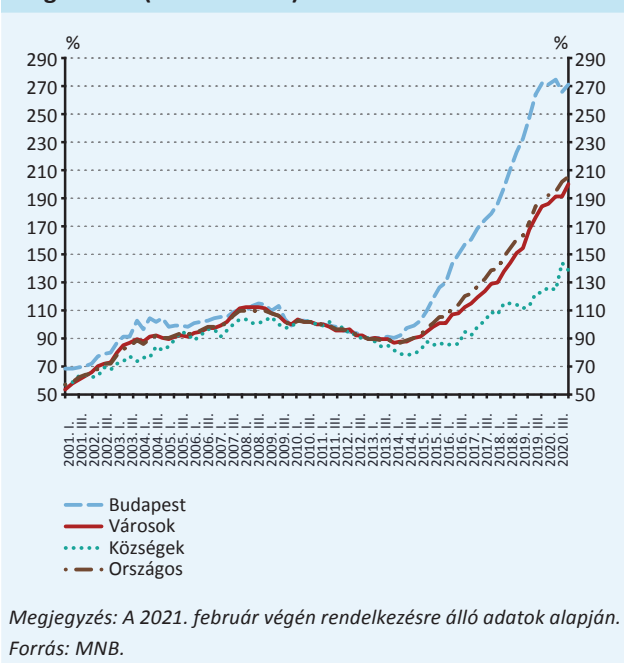
Forrás: MNB.

A hazai lakáspiacon 2020 során jelentősen lassult a lakásárak éves növekedési üteme, a fővárosban pedig korrekció következett be. A *Lakáspiaci jelentés*ben is publikált MNB lakásárindex alapján a budapesti lakásárak éves alapon 0,6 százalékkal csökkentek a harmadik negyedévben, és a vidéki települések esetében is lassulás látható (8. ábra). A harmadik negyedévben a lakásárak éves növekedési üteme országos átlagban nominálisan 7,9 százalékot tett ki, ami érdemben alacsonyabb a 2019. év végi 18,1 százaléknál. Előzetes ingatlanközvetítői adatok alapján a negyedik negyedévben országosan és Budapesten is kismértékben emelkedhettek a lakásárak.

2020 során a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak következtében romlottak a lakáspiaci keresletet meghatározó fundamentumok. A foglalkoztatottság mérséklődött, a bér-dinamika enyhén lassult, csökkent a lakosság rendelkezésre álló reáljövedelme, a bankok pedig szigorítottak a hitelfeltételeken. 2020 második negyedévében, a koronavírus-járvány következtében, érdemben 34 százalékkal esett vissza a lakáspiaci tranzakciók száma 2019 második negyedévéhez viszonyítva, ezen belül Budapesten még ennél is nagyobb, 49 százalékos visszaesés következett be. A tavaszi hónapok alacsony piaci forgalma után júniustól az adásvételek száma már meghaladta az előző év azonos időszakában mért szintet. Ezt követően a harmadik és negyedik negyedévben éves alapon 7,1 és 3,6 százalékkal bővült a tranzakciók száma.

Ugyanakkor, 2020-ban jelentősen csökkent a fejlesztési aktivitás az új lakások szegmensében, ami három okra vezethető vissza: a 2019. év végén visszaemelkedő áfakulcsra, a koronavírus-járvány keresletcsökkentő hatására, valamint a rozsdáövezeti program szabályozása miatti bizonytalanságra és kivárára. A 2021. január 1-től induló új otthonteremtési kedvezmények azonban lendületet adhatnak a lakáspiaci keresletnek. Összességében megállapítható, hogy a korábbi évek nagymértékű lakásáremelkedése nem társult hitelpiaci túlfűtöttséggel, akár a hitelfedezeti mutatók eloszlását, akár a hitelből történő lakásvásárlások arányát vizsgáljuk, ami limitálja a lakáspiaci folyamatok potenciális pénzügyi stabilitási kockázatait.

8. ábra
A nominális MNB-lakásárindex településtípusonként megbontva (2010 = 100%)

A kereskedelmi ingatlanok iránti kereslet döntő részét adó ágazatokra is szignifikáns hatást gyakorolt a koronavírus-járvány terjedése. 2020 során – az ipar-logisztika kivételével – minden kereskedelmiingatlan-szegmensben csökkent a kereslet, a foglaltsági/kihasználtság adatok romlottak, a kiskereskedelmi szegmensben pedig bérletidő csökkenés is bekövetkezett. A budapesti modern irodaállomány kihasználtsági rátája a 2019. év végi 5,6 százalékról 2020. év végére 9,1 százalékra emelkedett, amíg az ipar-logisztikai ingatlanok esetén továbbra is alacsony, 2–3 százalék közötti kihasználtsági szinteket láthattunk. 2020 második negyedévével kezdődően, a koronavírus-járvány kedvezőtlen gazdasági hatásai miatt, a bankok folyamatosan és érdemben szigorítottak az üzleti célú ingatlanhitelek feltételein, amivel párhuzamosan az ingatlanhitelek iránti kereslet is mérséklődött. A hitelfeltételek szigorításában a bankok

kockázati toleranciájának csökkenése és az iparág-specifikus kockázatok egyaránt szerepet játszottak. A kereskedelmiingatlan-hitelek kockázatait átmenetileg enyhíti a 2020 márciusában bevezetett fizetési moratórium. A hitelintézetek kereskedelmi ingatlannal fedezett projekthitel-állományának 51 százaléka volt moratóriumban 2020. szeptember végén, s ez az arány az ingatlantípusok között a szállodafinanszírozási hitelekénél volt a legmagasabb, 90 százalék. A kereskedelmi ingatlanok a kilábalás elhúzódásával leértékelődhetnek, ami a pénzügyi rendszer stabilitására több csatornán keresztül is kedvezőtlen hatást gyakorolhat. A bankrendszer tőkeellátottsága azonban megfelelő szintű, így a kereskedelmiingatlan-piac potenciális kockázatait képes lesz kezelni.

A hitelintézeti szektor nemteljesítő hiteleinek állománya az elmúlt évek tendenciáját követve 2020-ban tovább csökkent. A koronavírus-járvány hiteltörlesztési képességre gyakorolt negatív hatását jelenleg kezeli a fizetési moratórium, a hitelintézetek azonban már megkezdtek az értékvesztések képzését, felkészülve a moratórium végével esetlegesen megemelkedő nemfizetési arányokra. 2020 negyedik negyedévének végére a nemteljesítő háztartási hitelállomány 250 milliárd forintra csökkent, amelynek közel 60 százalékát a 90 napon túli késedelmes állomány adta. A lakossági nemteljesítő hitelek aránya 1,1 százalékpontos éves mérséklődést követően 3 százalékra süllyedt, ami elsősorban a hitelintézetek tisztítási aktivitásának volt köszönhető, de a dinamikus bővülő hitelállomány is hozzájárult a ráta csökkenéséhez. A nemteljesítő vállalati hitelek állománya 6 milliárd forintos éves emelkedést követően 327 milliárd forintot tett ki 2020 decemberében, ami 3,5 százalékos NPL-rátát eredményezett a bővebb nemteljesítő hitel definícióval számolva. A teljes hitelállományt illetően pedig 3,2 százalékot tett ki ez az arány, szemben a 2019. év végi 4 százalékkal.

2020-ban a hitelintézeti szektor 207 milliárd forint adózott eredményt ért el az egyedi (nem konszolidált) adatszolgáltatás szerint, ami 294 milliárd forintos csökkenést jelentett az előző évhez képest. A 12 havi gördülő sajáttőke-arányos jövedelmezőség (ROE) 7,2 százalékponttal 4,4 százalékra süllyedt, az eszközarányos profit pedig 77 bázisponttal 43 bázispontra esett vissza. A mérséklődés alapvetően a szektor 269 milliárd forintra emelkedő kockázati költségeinek tudható be, ami elsősorban a nagybankokhoz köthető. A legtöbb hitelintézet esetében azonban ez már vélhetően a hitelállomány kockázatoságának várható emelkedését is tartalmazza, de a következő negyedévekre a szektor kockázati költségeinek további jelentős emelkedése vetíthető előre. A bevételi oldalon a nominális kamateredmény ugyan növekedést mutatott éves összevetésben, a nettó kamatmarzs azonban enyhén mérséklődött. A nominális jutalék- és díjeredmény éves összevetésben egyelőre csak

enyhe, mintegy 5 milliárd forint visszaesést mutatott, ami eszközarányosan 0,2 százalékpontos csökkenésnek felel meg. A lassuló hitelezési dinamika középtávon negatívan érintheti a működési bevételek alakulását.

A bankrendszer konszolidált tőke megfelelési mutatója 2020. december végére 18,3 százalékra emelkedett, ugyanez az érték a teljes 2020. évi nyereséggel számolva 19,3 százalékot tett ki. A javulás elsősorban a software-ek értékelési korrekciójára vonatkozó októberi EBA határozatnak tudható be. A pufferkövetelmények áprilisi feloldását figyelembe véve a szektor szabad tőkéje 2102 milliárd forintot tett ki, és egy kivétellel valamennyi csoport és egyedi intézmény kitettségarányos szabad tőkéje (TREA) meghaladja a 4 százalékot.

2020-ban került sor a jegybank tizenharmadik *Piactudás felmérésére*, amelynek keretében az MNB kilenc nagy hazai kereskedelmi banknak küldte ki a járvány gazdasági hatása-ira vonatkozó írásbeli kérdéseit és a magyar bankrendszert övező kockázatok felmérésére szolgáló kérdőívét. A felmérés eredményei a májusban publikált *Pénzügyi stabilitási jelentés* egyik keretes írásában kerültek bemutatásra.

Az MNB makroprudenciális tevékenysége

2020 során az MNB makroprudenciális tevékenységének fókuszában a koronavírus-járvány pénzügyi stabilitásra gyakorolt kedvezőtlen hatásainak mérséklése állt a rendszerszintű kockázatok alakulásának és a piaci szereplők alkalmazkodásának monitorozása mellett. A koronavírus-járvány miatt kialakult veszélyhelyzet pénzügyi közvetítő szektorra gyakorolt negatív hatásainak mérséklése érdekében az MNB Pénzügyi Stabilitási Tanácsa tavasszal egy átfogó, több makroprudenciális intézkedést is magában foglaló csomagot fogadott el. A koronavírus-járvány makroprudenciális politikai tapasztalatait és következményeit a 2020 októberében megjelent *Makroprudenciális jelentés* részletesen értékelte.

A piaci turbulenciákból eredő kockázatok mérséklésében kiemelt fontosságú a stabil devizafinanszírozás fenntartása. Az MNB erre tekintettel preventív céllal 2020 márciusában szigorította a devizafinanszírozásra vonatkozó makroprudenciális szabályait. A Devizafinanszírozás megfelelési mutatóra (DMM) vonatkozó módosítás az éven túli források esetleges berövidülésének kockázatát kezelte ezen tételek hátralévő futamidő szerinti megbontása és az egy és öt év közötti futamidővel rendelkező, pénzügyi vállalatoktól származó források alacsonyabb súllyal történő beszámítása által. A Devizaegyensúly mutatóra (DEM) vonatkozó szabályozás módosítása értelmében a legnagyobb megengedett mérlegfőösszeg-arányos nyitott, mérlegen belüli devizapozíció 15-ről 10 százalékra csökkent a devizális összhang

fenntartása, valamint az esetleges egyoldalú devizakivonás lehetőségének és a túlzott FX-swappiaci ráutaltság korlátozása céljából. Tekintettel arra, hogy az intézkedések által célzott potenciális kockázatok nem realizálódtak, és a járványhelyzet sem vezetett a finanszírozási szerkezet érdemi átalakításához, az MNB 2020 szeptemberében a járvány előtti követelmények helyreállítása mellett döntött a szigorító lépések visszavonása révén.

2020 szeptemberében az MNB a Bankközi finanszírozási mutató (BFM) követelmény technikai módosításáról is döntött. Ez alapján a pénzügyi vállalatokkal kötött derivatív ügyletek kapcsán fennálló és ezen ügyletek ártértékelődése miatt jelentkező mérlegen belüli kötelezettségek mentesítésre kerülnek a BFM követelmény alól a megfelelés egyszerűbb tervezhetősége és a nem kívánt alkalmazkodások elkerülése érdekében.

Tekintettel arra, hogy a piaci fejlemények miatt bizonytalan a nem-banki piaci jelzáloglevél-kereslet, az MNB a kereszt-tulajdonlás korlátozását célzó Jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutatóra (JMM) vonatkozó követelmény szigorításának elhalasztása, valamint a hatályos keresztfinanszírozási korlátok megszüntetése mellett döntött. Ezek a lépések támogatják a stabil források kedvező áru bevonását, aminek hatása a lakossági jelzáloghitel-kamatok szintjében is érvényesülhet.

Ezenfelül az MNB több intézkedést is bevezetett a gazdaság bankok általi hitelezésének támogatására:

– Az MNB a bankok hitelezési kapacitásának fenntartása érdekében a hazai rendszerszinten jelentős hitelintézetekre (Other Systemically Important Institutions – O-SII) vonatkozó tőkepufferek 2020. július 1-jétől érvényes feloldásáról döntött. A hitelezés helyreállítását segítő fokozatosság és a veszteségviselő-képesség megerősítése érdekében a rendszerszinten jelentős bankoknak 2022-től három év alatt újra fel kell majd építeniük a 2020-ra már előírt, illetve a jövőbeli felülvizsgálatok során megállapított végleges rátáknak megfelelő puffereket. Az MNB a tervezett végleges pufferrátáknak való megfelelést csak 2024-től várja majd el.

– Az átstrukturált kereskedelmi ingatlankitettségek állománya átmenetileg megemelkedhet a gazdasági környezet járvánnyal kapcsolatos kedvezőtlen hatásai miatt, ami a bankok rendszerkockázati tőkepuffer követelményének (Systemic Risk Buffer – SyRB) emelkedését is maga után vonhatja. Ez a bankok hitelezési kapacitását negatívan érintheti, prociklikus módon mérsékelve a hitelezési aktivitásukat. Bár jelenleg egy banknak sem kell SyRB-t képeznie, néhány intézmény esetében már a problémás projekthitel-állomány kisebb mértékű növekedése is tőkepuffer előírását

eredményezhette volna. E potenciális negatív tőkehatás mérséklése érdekében az MNB 2020-ban eltekintett az SyRB követelmény szintjének felülvizsgálatától.

– Az MNB 2016 januárjától működteti a pénzügyi közvetítőrendszer hitelezési ciklusokon átívelő ellenálló képességének növelésére szolgáló anticiklikus tőkepuffer (Countercyclical Capital Buffer – CCyB) előírást. Az MNB által vizsgált indikátorok alapján nem azonosítható túlfűtöttség a hitelezésben, ezért az MNB az anticiklikus tőkepufferrátát 0 százalékos mértékét 2020-ban is fenntartotta. A járvánnyal összefüggésben várható kedvezőtlen pénzügyi-gazdasági hatások miatt az anticiklikus tőkepuffer bevezetését indokló hitelezési szint elérése a korábban vártnál is későbbre tolódhat.

A jegybank szakértői 2020-ban is figyelemmel kísérték a pénzügyi közvetítőrendszert érintő rendszerkockázati értékeléseket, a nemzetközi szabályozási folyamatokat, és részt vettek a különböző európai intézmények makroprudenciális politikával foglalkozó munkacsoportjainak munkájában.

Az MNB pénzügyi innovációt és digitalizációt támogató tevékenysége

A jegybank folyamatosan és aktívan vizsgálja a hazai pénzügyi rendszer digitalizáltsági szintjét és e helyzetértékelésre is tekintettel ösztönzi a pénzügyi szolgáltatásokat nyújtó intézmények digitális versenyképességének javítását.

2020. április 2-án az MNB – a jegybankok között elsőként – publikálta rendszeresnek szánt *FinTech és Digitalizációs Jelentését*, amely keretében bemutatta a legfontosabb FinTech trendeket, átfogóan és részletesen elemezte a hazai FinTech ökoszisztémát, valamint részletesen értékelte a hazai bankrendszer digitalizációs szintjét, érettségét.

Az MNB 2020 során kiemelt figyelmet fordított a hazai FinTech ökoszisztéma megerősítésére, valamint a digitális kompetenciák fejlesztésére is. A 2020-ban elindított FinTech Klub programsorozat keretében a hazai innovátorok a világviszonylatban is sikeres startupok fejlődésének történetét ismerhették meg, valamint számos innovatív üzleti modell hazai alkalmazási lehetőségeiről is szó esett. Mindemellett az MNB a több hazai felsőoktatási intézménnyel kialakított digitalizációs fókuszú együttműködése keretében többek között tananyagfejlesztéssel, kutatási projektek támogatásával, oktatások tartásával, szakmai eseményeken való részvétellel, illetve hallgatói versenyek (például hackathon) szervezésével járult hozzá a pénzügyi és technológiai edukáció kiteljesítéséhez.

A digitalizációs célkitűzések keretében az MNB elsősorban olyan programok megvalósítására fókuszál, amelyek a hazai versenyképesség növelése mellett számos társadalmi célt is támogatnak. Ennek kapcsán az MNB nemcsak ösztönzi a hatékonyságnövelő piaci partnerségek kiépítését, hanem maga is partnerségre lép innovatív vállalatokkal. E célok mentén jött létre az MNB Digitális Diákszéf, amely a modern technológiák lehetőségeit kihasználó megtakarítási és pénzügyi ismeretterjesztő mobilapplikáció, célzottan a fiatalabb, 8–14 éves korosztály számára.

Az MNB a saját hatáskörébe tartozó fejlesztések mellett mind a hazai, mind a nemzetközi szereplőkkel való együttműködése során is törekszik az innováció és a digitalizáció széles körű támogatására. Az MNB maga is tagja a Global Financial Innovation Network (GFIN) kezdeményezésnek. Az MNB szervezésében valósult meg, a Singapore FinTech Festivalal együttműködve, a World FinTech Festival in Budapest nevet viselő online rendezvény, melynek 2020. december 8–9 között Magyarország először adott otthont. A kétnapos esemény olyan kulcsfontosságú témákat járt körül, mint a modern pénzügyi infrastruktúrák, a kiberbiztonság, a pénzügyi bevonódás, illetve a zöld és fenntartható pénzügyek. A rendezvényen online formában bemutatásra került a Szingapúr és Magyarország közötti diplomáciai kapcsolatok felvételének 50. évfordulója kapcsán kibocsátott protokoll célú veret is. Továbbá a két ország jegybankja együttműködési megállapodást írt alá a FinTech innovációkkal kapcsolatos együttműködések erősítése érdekében.

Mindezek mellett a jegybank továbbra is érdemben járult hozzá a hazai pénzügyi rendszer biztonságos keretek között történő digitális transzformációjához. Az Innovation Hub keretében az MNB számos kezdeményezés kapcsán támogatta a pénzügyi intézményeket és a FinTech cégeket egyaránt a pénzügyi innovációk kapcsán felmerülő jogi kérdések tisztázásában.

A járványhelyzet hatására számos szervezet, köztük az MNB is online kapcsolattartási formákra, rendezvényekre állt át. 2020 folyamán több nemzetközi online fórumon, kerekasztal-beszélgetésen és konferencián is részt vettek a jegybank szakértői, amelyeken a nemzetközi FinTech és digitalizációs folyamatokról, fejleményekről és szabályozási irányokról is első kézből nyílt lehetőségük tájékozódni. A nemzetközi együttműködések fejlődése és a hatékony információmegosztás nagyban támogatják az MNB-t abban, hogy a digitális megoldások ösztönzésében és a digitalizáció fejlesztésében elért eredményei, az innovációt támogató törekvései révén a nemzetközi közösségben is egyre nagyobb elismerést szerezzen.

3.3 FELÜGYELETI TEVÉKENYSÉG ÉS FOGYASZTÓVÉDELEM

2020-ban az MNB felügyeleti tevékenységét elsősorban a világméretű koronavírus-járvány és az ehhez kapcsolódó intézkedések határozták meg. A járvány mind a helyszíni, mind a helyszínen kívüli felügyelés, valamint a fogyasztóvédelem terén is kihívások elé állította a jegybankot, amely ezeknek sikeresen megfelelt. A pénz- és tőkepiaci, biztosítási és pénztári szektorban is számos felügyeleti szabályozó eszközt alkalmazott, amelyek célja a gazdasági és pénzügyi rendszerben zajló folyamatok nyomon követése és a koronavírus-járvány okozta kockázatok azonosítása, csökkentése volt. Az MNB kiemelt feladatának tekintette az uniós, kormányzati és jegybanki előírásokhoz kapcsolódó intézményi, érdekképviselési, illetve fogyasztói megkeresések megvalósítását, a felügyelt intézmények és fogyasztók informálását is. Emellett felülvizsgálta és bővítette a módszertanok és a felügyelési gyakorlatok adta lehetőségeket annak érdekében, hogy a felügyeleti tevékenység zökkenőmentesen és minimális kockázattal valósuljon meg az ügyfelek és a jegybanki munkavállalói egészsége mellett.

Az MNB 2019-ben elfogadott, Stratégia és Bizalom 2.0 című felügyeleti stratégiájában megfogalmazott felügyeleti célok, a digitális megoldások támogatása és a versenyképesség növelésének megvalósításának keretében 2020-ban megszületett az első hazai „SupTech” eszközön, az összesített adatokat tartalmazó kötelező gépjármű felelősségbiztosítási (KGFB) adatbázison (KKTA) alapuló vezetői körlevél. Ez többek között felhívja a figyelmet a központi KGFB tételes adatbázis használatára a megfelelő díjszabáshoz. Nemzetközi szinten is úttörőnek számít a digitális újítások területén az úgynevezett blockchain technológián alapuló fejlesztési projekt (DLT projekt), amelynek célja a biztosítási és a banki szektor közötti digitális kapcsolatrendszer kiépítése, valamint a hitelezéshez kapcsolódó lakásbiztosítások egységes rendszerben történő nyilvántartása. 2020-ban létrejött a fejlesztésben résztvevőkből álló konzorcium, így az innovatív projekt az informatikai megvalósítás szakaszába lépett.

A fogyasztóvédelmi területen az elmúlt évben folytatódott a Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitel szerződések számának növekedése, megjelentek a termékinformációkban a Minősített Fogyasztóbarát Otthonbiztosítás termékek, és a minősített termékcsalád harmadik tagjaként a tavaly bevezetett a Minősített Fogyasztóbarát Személyi Hitelek forgalmazása is több piaci szereplőnél indul majd el 2021-ben.

Az MNB a 2020. január 1-jei adatok alapján összesen 1445, amíg a december 31-ei adatok alapján összesen 1381 intézmény prudenciális felügyeletét látta el. A felügyelt intézmények számában folytatódott a korábban tapasztalható csökkenés (4 százalék). Ennek fő oka a közvetítőket érintő konszolidációs folyamat volt.

A vizsgálatok, ellenőrzések lefolytatását megnehezítette a koronavírus-járvány miatt 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet, amelyre tekintettel az MNB 2020. március 18-tól kezdve a pénzügyi szervezetek tervezett helyszíni vizsgálatainál kéthónapos halasztásról döntött. A folyamatban lévő vizsgálatok egy részét az MNB megszüntette, illetve a tervezett vizsgálatokat átütemezte.

Az év során összesen 107 prudenciális, 334 fogyasztóvédelmi vizsgálat, 27 piacfelügyeleti és 4 kibocsátói felügyeléssel kapcsolatos vizsgálat zárult le. Az MNB a tárgyidőszakban összesen 2790 prudenciális jogérvényesítő és engedélyező érdemi döntést és 164 fogyasztóvédelmi határozatot adott ki, továbbá a piacfelügyeleti területen 27 és kibocsátói felügyelési területen összesen 37 hatósági döntés született. Az MNB 2020-ban összesen 3124 millió forint bírságot szabott ki. Ebből a prudenciális felügyeléshez kapcsolódó intézkedések során kiszabott bírság¹ 1059,8 millió forint, a fogyasztóvédelmi bírság 145,4 millió forint, a piacfelügyeleti bírság 1864,2 millió forint, a kibocsátói felügyeleti bírság 54,6 millió forint volt.

Pénzpiaci intézmények felügyelete

Az MNB a hitelintézetek, a pénzügyi vállalkozások, a pénzforgalmi intézmények, valamint a pénzpiaci közvetítők felügyelete keretében összesen 37 prudenciális vizsgálatot és 12 felügyeleti ellenőrzést zárt le. A vizsgálatok, illetve a folyamatos felügyelés kapcsán 544,3 millió forint prudenciális intézményi bírságot szabott ki az MNB, különösen a tőkekövetelményre, ügyletminősítésre, ügyfélminősítésre, fedezetek értékelésére, az adóssághétkészabályokra, az analitikus nyilvántartások és a főkönyv egyezőségére, a belső ellenőrzésre, a személyi és tárgyi feltételek meglétével kapcsolatos jogszabályi rendelkezések megsértésére vonatkozóan, továbbá a külső és belső csalások megelőzéséhez és megakadályozásához kapcsolódó jogszabályi előírások, illetve a korábbi határozatokban foglalt intézkedések nem teljesítése miatt.

Az MNB folyamatosan nagy hangsúlyt helyez az elemzési és felügyeleti tevékenysége alapjául szolgáló adatszolgáltatások

¹ Valamennyi felügyeleti eljáráshoz kapcsolódó intézményi bírság a prudenciális vizsgálatok keretében kiszabott fogyasztóvédelmi bírsággal együtt.

hibáinak megszüntetésére, ezért az átfogó vizsgálatok mellett sor került operatív jellegű célvizsgálatokra és felügyeleti ellenőrzésekre is. Az adatminőség vizsgálata mellett a zálogházi tevékenységet, az azonnali fizetési rendszerre történő megfelelő felkészülést, illetve a lakossági állampapírokkal fedezett lombardhitelek végzésének és jelentésének megfelelőségét is ellenőrizte az MNB.

Az MNB kiemelt feladatként kezelte a veszélyhelyzet kihirdetését követő kormányrendeletek kapcsán beérkezett bankszövetségi és intézményi kérdések megválaszolását, illetve a szektor informálását. A Kormány a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásainak enyhítése érdekében több, a pénzpiacot érintő intézkedést vezetett be. Ilyen volt többek között a 2020. március 18-án fennálló szerződések alapján már folyósított hitel- és kölcsönszerződésből, pénzügyi lízingszerződésből eredő tőke-, kamat- és díjfizetés vonatkozásában életbe léptetett törlesztési moratórium biztosítása, továbbá a teljes hiteldíjmutató (THM) 2020. december 31-ig történő maximalizálása. A törlesztési moratóriumot a Kormány 2021. január 1-től általánossá tette és 2021. június 30-ig meghosszabbította.

A törlesztési moratórium kihirdetését követő helyzetben elvárt intézményi magatartás egységes megvalósítása érdekében az MNB több, jellemzően a koronavírus-járvány hatásainak mérséklésével, illetve a moratórium kezelésével kapcsolatos vezetői körlevelet² adott ki:

- a törlesztési moratórium időszakát megelőzően késedelmessé vált lakossági ügyfelek KHR törvény³ szerinti kezelésére vonatkozóan,
- a lakossági jelzáloghitelekhez szükséges önerő pénzügyi intézmények általi értékelésével kapcsolatos elvárásokról,
- a jelzálogjog bejegyzése iránti kérelem benyújtásának igazolásával, valamint a nem lakó (kereskedelmi) ingatlanok értékelésére vonatkozó értékbecslésekkel szemben a koronavírus-járványügyi veszélyhelyzet alatt támasztott követelményekről,
- a törlesztési moratórium időszaka alatti hitelezési tevékenység folyamatosságának biztosításáról és a moratórium

lejártaival keletkező fizetési nehézségek kezelésére való felkészülés fontosságáról.

A Kormány járványhelyzet miatt bevezetett intézkedései kapcsán az MNB folyamatosan ellenőrizte a felügyelt intézmények törlesztési moratóriummal kapcsolatos tájékoztató dokumentumait, és rendszeres konzultációt folytatott az intézményekkel a maradéktalan jogszabályi megfelelés és a fogyasztóbarát gyakorlatok kidolgozása érdekében.

A törlesztési moratórium mellett elvárt, hogy a hitelintézetek pontosan kövessék hitelportfóliójuk minőségének alakulását, ennek támogatása érdekében az MNB körlevelet bocsátott ki a hitelintézetek monitoring folyamataival kapcsolatos elvárásokkal kapcsolatban is.

A fentiekén túl az MNB felügyeleti jogkörében eljárva több esetben a nemzetközi szabályozók előírásait követve számos intézkedést hozott a törlesztési moratórium, valamint a koronavírus-járvány potenciális negatív gazdasági hatásainak mérséklésére, valamint az intézmények sokkellenálló képességének megóvása érdekében⁴:

- helyszíni- és a helyszíni jelenlétet nem igénylő vizsgálatok átütemezése,
- ICAAP⁵ vizsgálatok felfüggesztése, ILAAP⁶ felülvizsgálatok helyszíni szakaszának mellőzése,
- P2G⁷ elvárás esetleges megsértése esetén a rendelkezésre álló felügyeleti intézkedések alkalmazásától eltekintés 2021. december 31-ig,
- a rendszerkockázati tőkepuffer képzése alól felmentés, valamint a tőkefenntartási puffer és a rendszerszinten jelentős intézmények számára előírt pufferek átmeneti feloldása,
- osztalékfizetésre, részvény-visszavásárlásra és változó javadalmazásra vonatkozó korlátozások 2021. szeptember 30-ig,
- JMM⁸ szigorításának elhalasztása,

² <https://www.mnb.hu/felugyelet/szabalyozas/felugyeleti-szabalyozo-eszkozok/vezetoi-korlevelek>

³ 2011. évi CXII. törvény a központi hitelinformációs rendszerről

⁴ <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2020-evi-sajtokozlomenyek/az-mnb-szamos-intezkedest-hozott-a-bankok-mukodesenek-tamogatasa-ra>

⁵ Internal Capital Adequacy Assessment Process

⁶ Internal Liquidity Adequacy Assessment Process

⁷ Pillér II-es tőkeajánlás

⁸ Jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató

- a megfelelő devizafinanszírozást biztosító mutatók szabályozásának visszaállítása, a bankközi finanszírozási mutató enyhítése,
- a hitelintézeteknek előírt MREL⁹ megfelelés elhalasztása,
- az értékvesztés számítás során alkalmazható átmeneti rendelkezések.

Ezen rendkívüli intézkedések végrehajtását a negyedik negyedévben adatbekérés útján ellenőrizte az MNB.

2020-ban a likviditásmegfelelést érintő (ILAAP) vizsgálat 16 hitelintézetnél kezdődött meg, amelyből 8 eljárás zárult le az év végéig. Az éves vizsgálati tervezés során az intézmények a kockázatuk és hatásbesorolásuk szerint 3 kockázati kategóriába sorolhatók, amelyhez a megfelelő (egyszerűsített, fókuszált, teljes körű) felülvizsgálat-típus tartozik. A járványügyi veszélyhelyzet terheit csökkentendő a teljes körű vizsgálati besorolás több esetben fókuszáltra változott, így helyszínen kívüli vizsgálat keretében ellenőrizte az MNB az intézményeket. A vizsgálatok során csak kisebb jelentőségű hibák voltak azonosíthatók, azokra folyamatos felügyelés keretében hívta fel az intézmények figyelmét az MNB. Likviditási többletkövetelmények meghatározására csak a betétes koncentráció esetében került sor, az ILAAP felülvizsgálatok keretében ezt meghaladó követelmény-előírás nem történt.

Az érintett időszakban kizárólag a bankok kérésére kerülhetett sor ICAAP felülvizsgálatokra¹⁰. Ennek eredményeként az MNB a 2020. évi komplex ICAAP vizsgálatok számának szűkítésére kényszerült, így az eredetileg tervezett 16 vizsgálat helyett 8 vizsgálat indult, és összesen 9 ICAAP felülvizsgálat zárult le a 2019–2020-ban indított vizsgálatok közül. Azon intézményeket, amelyeknél nem került sor 2020-ban az ICAAP felülvizsgálatra, az MNB folyamatos felügyelés keretében ellenőrizte a kockázatok nyomon követése érdekében.

Annak ellenére, hogy az EKB átmenetileg (6 hónapra) szüneteltette a modellvalidációs döntéseket, számos ilyen folyamat futott a hitelintézeti magyar leányvállalatokat érintően, amelyekben az MNB is aktívan részt vett. A validációk keretében az MNB több esetben megállapításokat fogalmazott meg, amelyek célja az 1. pilléres hitelkockázati modellek megfelelőségének folyamatos javítása. A felügyeleti tevékenység során kiemelt figyelmet kapott a banki sérülékenység stresszteszten keresztüli vizsgálata. Folyamatosan

fejlődő módszertan alapján az MNB vizsgálta a bankok tőkevesztésének potenciálját, és az egységes felügyeleti módszertan alapján – ahol szükséges volt – addicionális tőkeajánlást tett az intézmények számára. A pandémiás helyzet miatt azonban az MNB a tőkeajánlásnak való megfelelést 2021. év végéig átmenetileg felfüggesztette.

Az MNB 2020-ban tovább erősítette a nagykockázat-vállalások felügyeleti kezelésével kapcsolatban megkezdett munkáját. A szektorban tapasztalható folyamatokra reagálva a vizsgálatok során az MNB kiemelt fókusszal ellenőrizte az intézmények ügyfélcsoport képzésére vonatkozó szabályzatainak a jogszabályi előírásoknak való megfelelést, illetve az abban foglalt előírásoknak a gyakorlatban történő alkalmazását.

A nem teljesítő (NPL¹¹) portfóliókhoz kapcsolódó kockázatok meghatározó eleme a kitettségek mögötti ingatlanfedezetek értéke. Ez lényegesen befolyásolja a megtérülést és ezen keresztül az adott intézmény jövedelmezőségét. A 2020. évi vizsgálatok során ezért kiemelt fókuszként szerepelt az ingatlanfedezetek értékelési gyakorlatának ellenőrzése, különös tekintettel az MNB ajánlás¹² elvárásainak szabályzatokba történő beépítésére és az előírások gyakorlati alkalmazására. Folytatódott a felügyelt intézmények kockázatainak csökkentésével összefüggésben, és az értékelés konzisztenciájának és megbízhatóságának erősítése érdekében az értékbecslői adatbázis felépítése is. 2021-től negyedéves gyakorisággal készül el az Ingatlan tranzakciós Jelentés, amely a fedezetül bevont lakóingatlanokról készült értékbecslésekből kinyert ingatlanokra vonatkozó információkat gyűjti össze.

Az így létrejövő új lakóingatlan adatbázis a megfelelő mennyiségű és minőségű adatfeltöltést követően alkalmas lesz az ingatlanpiaci tendenciák elemzésére, az intézmények lakóingatlanfinanszírozási aktivitásának folyamatos monitorozására, valamint a felügyeleti vizsgálati munka támogatására.

Ezen túlmenően az MNB 2019 negyedik és 2020 első negyedévében elemzést végzett a jelentősebb piaci szereplők bevonásával, hogy felmérje a hitelintézeti szektor lakóingatlanfejlesztési célú projekthitelekkel kapcsolatos kockázatkezelési gyakorlatát. Az elemzés eredményeként született meg a lakóingatlanfejlesztési célú projekthitelek kezeléséről szóló MNB ajánlás. Ennek célja, hogy a projekt-hitelezési tevékenységet folytató hitelintézetek a kapcsolódó

⁹ Szavatolótőkére és leírható, illetve átalakítható kötelezettségekre vonatkozó minimumkövetelmény.

¹⁰ A banki önértékelésen alapuló egyszerűsített ICAAP felülvizsgálat kivételével.

¹¹ Non Performing Loan

¹² A Magyar Nemzeti Bank 11/2018. (II. 27.) számú ajánlása a pénzügyi szervezetek ingatlanokkal összefüggő kockázatainak kezeléséről.

felügyeleti szabályozó eszközök keretein belül és azokkal összhangban úgy alakítsák ki a lakóingatlan fejlesztéssel kapcsolatos kockázatvállalási politikájukat, szabályozásukat és eljárásrendjüket, hogy megfelelően a vonatkozó jogszabályoknak biztosítani tudják a prudens működést. Az ajánlás 2021. év elején jelent meg, és 2021. április 1-én lép hatályba.

2020-ban kiemelt ellenőrzési terület volt az IFRS 9-hez¹³ kapcsolódó eszközbesorolásoknak (SPPI teszt¹⁴) és stageing¹⁵ kategóriák meghatározásának vizsgálata. Szintén alapvető fontosságú volt az MNB belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről szóló ajánlásában¹⁶ foglaltaknak – ezen belül elsősorban a compliance területtel kapcsolatos elvárásoknak, valamint a fedezetek értékelési gyakorlatának – a vizsgálata, illetve a lakosság túlzott eladósodásának megakadályozására szolgáló jogszabályi előírások betartásának ellenőrzése mind a hitelintézeteknél, mind a pénzügyi vállalkozásoknál. A fentiek kontrollja érdekében a 2020-ban átfogó vizsgálatokkal nem érintett intézmények körében is több helyszíni célvizsgálat történt.

A pénzügyi közvetítőknél 1 prudenciális célvizsgálat zárult, amely a piac egyik legnagyobb szereplőjét (Vöröskő Kft.) érintette. Az MNB a közvetítő ügyfél-tájékoztatási, panaszkezelési, ajánlatelemzési és igényfelmérési kötelezettségére, illetve a közvetítők képzésére és nyilvántartására vonatkozó jogszabályok megsértése miatt összesen 42 millió forint felügyeleti és fogyasztóvédelmi bírságot szabott ki.

2020-ban az MNB 40 informatikai felügyeleti vizsgálatot végzett, melyek közül több is a prudenciális vizsgálatok keretében zajlott. A vizsgálatok során kiemelt figyelmet kapott a felügyelt intézményeknél a PSD2 követelményeinek való megfelelés mellett az azonnali fizetési szolgáltatáshoz kapcsolódó rendszerek ellenőrzése és az elavult IT rendszerek kivezetésének ösztönzése.

A technológiai fejlődés és szabályozói tendenciák figyelembevételével az MNB felülvizsgálta az informatikai rendszerek védelméről szóló ajánlását¹⁷. A pandémiás helyzet hozta informatikai változásokra reagálva új ajánlás készült

a távmunka és távoli hozzáférés informatikai biztonsági követelményeiről¹⁸, amellyel az MNB támogatni kívánta a távoli munkavégzés ágazati szabályainak megfelelő megvalósítást a pénzügyi szektorban. Emellett jelentős lépéseket tett a digitalizációs fejlesztések megkönnyítésének irányába az MNB rendelet¹⁹ távoli ügyfél-azonosításra vonatkozó informatikai követelményeinek pontosításával és rugalmasabb tételével. Az új ajánlások mellett az informatikai felügyelet az MNB honlapján elérhető új aloldal²⁰ létrehozásával, valamint számos konzultációval igyekezett segíteni a felügyelt intézmények informatikai megfelelését.

A hitelintézeti szektorban elindult integrációs folyamat jelentős előrelépéseket ért el. 2020. május 15-én közös szándéknyilatkozatot írt alá az MKB Bank Nyrt. (MKB) és az MTB Magyar Takarékszövetkezeti Bank Zrt. (MTB) a Magyar Bankholding Zrt. (MBH) megalapítására, amelyhez később a Budapest Bank Zrt. is csatlakozott és 2020. május 26-án megalakult az MBH. A három bank végső tulajdonosai 2020. október 30-án írtak alá közös megállapodást, amely szerint a Magyar Bankholding Zrt-be apportálják a bankokban lévő tulajdonrészüket. A részesedések apportjára 2020. december 15-én került sor, ezzel az MBH megkezdte tényleges működését. Az MBH a hitelintézeti törvény²¹ 15/A §-a alapján kérelmezte, hogy betölthesse a csoportirányításért és a csoport összevont megfeleléséért felelős entitás szerepét, amelyet az MNB 2020. december 30-án határozatában jóváhagyott.

Az MNB figyelemmel kísérte az OTP Csoport által 2019-ben vásárolt devizakülföldi társaságok integrációjának ütemterv szerinti megvalósítását. 2020-ban sikeresen lezárultak az integrációs folyamatok Albániában, Bulgáriában, Montenegróban és Szlovéniában. Az akvizíciók mellett az OTP 2020 novemberében bejelentette az OTP Bank Szlovákia kikerülését a Csoportból. Az MNB felügyeleti tevékenysége keretében, szükség esetén a társhatóságok bevonásával, folyamatosan figyeli a járványügyi helyzet egészségügyi és gazdasági következményeit az OTP Csoport országaiban és az ezekből származó kockázatokat, valamint az előírt többletfeladatok végrehajtását a csoporttagok vonatkozásában. Felügyelési

¹³ International Financial Reporting Standard 9

¹⁴ Solely Payments of Principal and Interest (tőke- és kamatfizetés)

¹⁵ Az IFRS9 szerint az intézmény pénzügyi eszközeit különböző szintekre (stage) kell besorolni

¹⁶ A Magyar Nemzeti Bank 27/2018. (XII.10.) számú ajánlása a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról.

¹⁷ A Magyar Nemzeti Bank 8/2020. (VI. 22.) számú ajánlása az informatikai rendszer védelméről

¹⁸ A Magyar Nemzeti Bank 12/2020. (XI. 6.) számú ajánlása a távmunka és távoli hozzáférés informatikai biztonsági követelményeiről

¹⁹ 26/2020. (VIII. 25.) MNB rendelet a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény végrehajtásának az MNB által felügyelt szolgáltatókra vonatkozó, valamint az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló törvény szerinti szűrőrendszer kidolgozásának és működtetése minimumkövetelményeinek részletes szabályairól

²⁰ <https://www.mnb.hu/felugyelet/szabalyozas/informatikai-felugyelet>

²¹ A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény

tevékenységét – például az nemzetközi felügyeleti aktivitás növelésével – az MNB folyamatosan hozzáigazítja a OTP Csoport szervezetében bekövetkező változásokhoz.

Két új fióktelep jött létre a pénzügyi szektorban 2020-ban. Hitelintézeti fióktelepet hozott létre Magyarországon a luxemburgi székhelyű China Construction Bank (Europe) S.A., amely alapvetően vállalati hitelezéssel kíván foglalkozni. A görögországi székhelyű Viva Payment Services S.A. pedig elektronikus pénz kibocsátással és pénzforgalmi szolgáltatással foglalkozó fióktelepet alapított. Az időszak során három pénzforgalmi intézmény kapott tevékenységi engedélyt, illetve került az MNB nyilvántartásába: a Budapest Eszközfinanszírozó Zrt., a K&H Pénzforgalmi Kft., és a KOIN Europe Kft. Több pénzügyi intézmény is kivonult a piacról. Az MNB az intézmények kezdeményezésére visszavonta az AEGON Lakástakarékpénztár, a Bóly és Vidéke Takarékszövetkezet és a Retail House Kft. pénzforgalmi intézmény tevékenységi engedélyét.

2020-ban számos hitelintézet nyújtott be az erős ügyfél-hitelesítésre, valamint a közös és biztonságos nyílt kommunikációs standardokra vonatkozó 2018/389. uniós bizottsági rendelet alapján a tartalékmechanizmus létrehozása, valamint az erős ügyfélhitelesítés követelményei alóli mentesítés iránti kérelmet. Két hitelintézet kapott mentesítést az erős ügyfélhitelesítés követelményei, egy pedig a tartalékmechanizmus létrehozásának követelménye alól. Egyes eljárások még folyamatban vannak, több eljárást azonban – arra való tekintettel, hogy a kérelmezők nem teljesítették határidőben az MNB felhívásában foglaltakat – az MNB megszüntetett.

Az MNB az időszak során öt specifikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköz kibocsátójának bejelentésével kapcsolatos döntést hozott, amelyek közül egy esetben állapította meg, hogy a bejelentő társaság által nyújtott szolgáltatás elektronikuspénz-kibocsátást valósít meg és intézkedési terv benyújtására kötelezte az intézményt.

A pénzváltási tevékenységet illetően az eddig két bankkal (MTB Magyar Takarékszövetkezeti Bank Zrt. és Raiffeisen Bank Zrt.), mint megbízóval működő pénzváltói piacra belépett egy harmadik intézmény (a Magnet Bank Zrt.) is, amely elkezdte pénzváltási tevékenységet végző közvetítői hálózatainak kiépítését.

A pénzügyi vállalkozások engedélyezése terén – tekintettel arra, hogy 2020. január 1-től jelentősen megemelkedett az alapításhoz szükséges induló tőke összege – a 2019. év legvégén benyújtott, alapításra és működés megkezdésére vonatkozó kérelemből az MNB 6 társaság részére adta ki az engedélyt, egy esetben elutasította a kérelmet.

Az MNB 2020-ban összesen 26 esetben élt a legsúlyosabb szankcionálási lehetőségével, 21 pénzügyi többes ügynök és 5 pénzügyi vállalkozás (Pannon Star Capital Pénzügyi Szolgáltató Zrt., Credit Unió Pénzügyi Zrt., VirPay Financial Group Zrt., KL Pénzügyi szolgáltató Zrt. és Duna Ingatlanfinanszírozó Zrt.) engedélyét vonta vissza. A pénzügyi többes ügynökök esetében ez jellemzően az adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása, vagy a felelősségbiztosítás igazolt meglétének hiánya miatt történt. A pénzügyi vállalkozások közül három esetben ugyancsak a felügyeleti adatszolgáltatási kötelezettség folyamatos megsértése miatt, valamint arra tekintettel került sor, hogy az MNB velük szemben a kötelezés mellett már többször alkalmazott bírság szankciót is, és ennek ellenére sem tettek eleget a jogszabályi kötelezettségüknek.

2020-ban összesen 353 rendkívüli adatszolgáltatást elrendelő határozatot hozott az MNB, amelyek többségére a felügyelt intézmények hitelfolyósításainak, likviditásának és portfólióminőségének fokozottabb ellenőrzése céljából került sor. Az MNB a koronavírus-járvány okozta pénzügyi közvetítő rendszerre gyakorolt negatív hatások kiküszöbölése érdekében e határozataival növelte az egyes jogszabályban előírt adatszolgáltatások gyakoriságát, illetve azok adattartalmát kibővítette, valamint egy heti rendszerességgű, szöveges formájú rendkívüli adatszolgáltatást írt elő az érintett intézményeket érintő koronavírus-járvány által okozott negatív hatásokról való részletes információk beszerzése céljából.

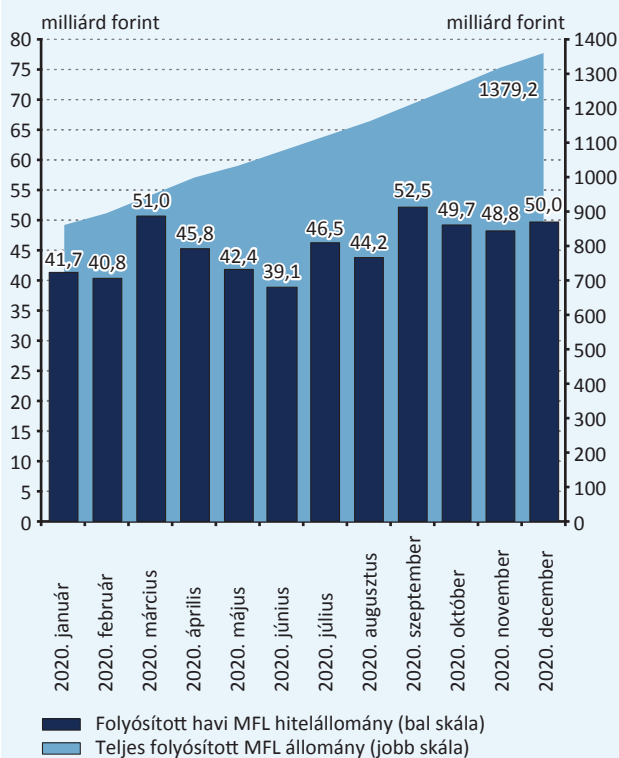
A pénzügyi területen az MNB folyamatos fogyasztóvédelmi felügyelési tevékenysége keretében, saját hatáskörben 6 célvizsgálatot, és egy, összesen 10 intézményt érintő témavizsgálatot, kérelemre pedig 214 eljárást indított. Az év során 245 fogyasztóvédelmi vizsgálat zárult le, a kiszabott fogyasztóvédelmi bírságok összege 101,5 millió forint volt.

2020 második felében lezárult a gépjárműlízing kereskedelmi kommunikációját célzó témavizsgálat, amely a pénzügyi szereplők és függő közvetítők ellenőrzésére fókuszált. Az MNB a vizsgált 6 pénzügyi intézmény mindegyikénél észlelt hiányosságokat: egyes szereplők a hirdetési tevékenységük során nem tüntették fel a THM értékét, hiányzott vagy hibásan szerepelt a termék lényeges jellemzőinek bemutatására szolgáló reprezentatív példa, továbbá számos hirdetésben elmulasztották feltüntetni a kötelezően igénybe veendő, kapcsolódó szolgáltatások körét. Az MNB a feltárt jogszabálysértésekre tekintettel összesen 33 millió forint fogyasztóvédelmi bírság kiszabásáról döntött ebben a témavizsgálatban.

2017 szeptemberétől 2020 decemberéig a Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitelt (MFL) forgalmazó hitelintézetek

több mint 105 ezer szerződést kötöttek, a folyósított állomány 2020. december végére megközelítette az 1380 milliárd forintot.

9. ábra
Folyósított MFL állomány alakulása

Forrás: MNB.

Az MFL esetében továbbra is megfigyelhető a hosszabb kamatrögzítésű termékek népszerűsége, az új kihelyezések átlagosan kétharmada 10 éves vagy annál hosszabb kamatperiódussal kerül folyósításra. 2020. év végére az MFL átlagos hitelösszege folyamatosan lassú emelkedés mellett elérte a 14,6 millió forintot, amíg a futamidő átlagosan 18,5 év volt.

Az MNB 2020. július 31-én közzétette – Minősített Fogyasztóbarát Otthonbiztosítás után, a minősített termékcsalád harmadik tagjaként – a Minősített Fogyasztóbarát Személyi Hitel (MSZH) pályázati keretrendszerét. Az MSZH fő előnyei az ajánlatok egyszerű összehasonlíthatóságán túl a hitelfelvételi folyamat és a törlesztőrészletek kiszámíthatóságának növelésében és a kamatfelárlak mérséklésében jelennek meg. Az elmúlt év végéig 5 intézmény (OTP Bank Nyrt., Takarékbank Zrt., Erste Bank Hungary Zrt., Cofidis Magyarországi

Fióktelepe, Magyar Cetelem Bank Zrt.) pályázott sikeresen, egy további intézmény (Budapest Bank Zrt.) pályázati elbírálására pedig 2021. januárban került sor. Így 2021 első negyedévében akár már 6 ajánlat alapján választhatják ki a fogyasztók a számukra megfelelő MSZH terméket. A fogyasztóbarát személyi hitelek 2021. júliustól minden ügyfél számára teljes körű online hitelfelvétel keretében is elérhetővé válnak.

Fentiek mellett az MNB felülvizsgálta a pénzügyi szervezetek számára a fogyasztóvédelmi elvek alkalmazásáról szóló ajánlását²². A fogyasztóvédelmi felügyelés tapasztalatai, – az időközben végbement technológiai innováció, valamint európai uniós szabályozási irányok alapján elkészült és 2020. július 14. napján megjelent az új fogyasztóvédelmi elvek alkalmazásáról szóló ajánlás²³, amelynek alkalmazását 2020. szeptember 1-től kezdődően várja el a pénzügyi intézményektől az MNB. Az ajánlásban új elemként jelent meg az öröklés témaköre. – Az európai uniós folyamatokkal és a digitalizációs törekvésekkel összhangban egy új, az elektronikus csatornákon folytatott információközléssel, szerződéskötéssel kapcsolatos MNB elvárásokat és jó gyakorlatokat tartalmazó fejezettel is kiegészült az ajánlás.

Az MNB kiemelt figyelmet fordít arra is, hogy a pénzügyi szervezetek fogyasztói szerződéseiben alkalmazott általános szerződési feltételek – az ágazati jogszabályok fogyasztóvédelmi rendelkezésein túl – a jóhiszeműség és tisztesség polgári jogi követelményeinek is megfeleljenek. A korábbi évek gépjármű-finanszírozási és jelzáloghitel-szerződéseket érintő vizsgálatát követően – a bankkártyás fizetési forgalom dinamikus bővülésére figyelemmel – az MNB megkezdte a fogyasztókkal kötött hitelkártya-szerződések általános szerződési feltételeinek tisztességtelen elemeire fókuszáló elemzését. A csaknem a teljes piacot lefedő folyamat lezárása 2021-ben várható.

Biztosítók és pénztárak felügyelete

A biztosítási területen 2020-ban 5 átfogó vizsgálat indult és 11 átfogó, 6 cél- és 3 utóvizsgálat zárult le. A lezárt vizsgálatok során az MNB vállalatirányítással, a tulajdonosi joggyakorlással, kockázatkezeléssel, belső irányítási- és belső kontrollrendszerek megfelelőségével kapcsolatosan, illetve az ügyfél-tájékoztatással és panaszkezeléssel, IT biztonsággal, kötelező gépjármű felelősségbiztosítással (KGFB) és befektetési állománykezeléssel összefüggő, továbbá adatszolgáltatást, termékfelügyeletet, tartalék- és tőkeszámítást érintő jogsértések miatt tett megállapításokat. A megállapított

²² A Magyar Nemzeti Bank 10/2016. (X. 24.) számú ajánlása a pénzügyi szervezetek számára a fogyasztóvédelmi elvek alkalmazásáról

²³ A Magyar Nemzeti Bank 9/2020. (VII. 14.) számú ajánlása a pénzügyi szervezetek számára a fogyasztóvédelmi elvek alkalmazásáról

jogszabálysértésekkel kapcsolatban helyszíni és helyszínen kívüli felügyelés keretében összességében 377,3 millió forint bírságot szabott ki az MNB. A feltárt hiányosságok alapvetően nem érintik a biztosítók jövőbeni megbízható működését.

Az eljárásokban az elmúlt évben is kiemelt jelentőséget kapott a biztosítási szektort érintő új, a biztosítás értékesítéséről szóló irányelv (IDD²⁴) implementálásának és érvényesítésének vizsgálata, a kárrendezési gyakorlatok és az alkalmazott befektetési tevékenységek felmérése.

A gazdasági és pénzügyi rendszerben zajló folyamatok nyomán követése, valamint a piacon a koronavírus-járvány okozta kockázatok azonosítása érdekében az MNB vezetői körlevelet küldött a biztosítóknak és a pénztáraknak, amelyben jelezte elvárásait az ügyfelek, illetve tagok vagyonának megóvása, valamint az üzletmenet folytonosságának biztosítása területén. Ezzel egyidejűleg mindkét szektorra vonatkozóan heti szintű rendkívüli adatszolgáltatást rendelt el a pénzügyi áramlás monitorozásának érdekében.

A felelős tulajdonlás és vállalatirányítás szempontjai, valamint az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatási nyugdíj-hatóság (EIOPA) hasonló tartalmú közleménye nyomán az MNB 2020 áprilisában felszólította a biztosítókat, hogy függesszék fel osztalék- és részvényvisszavásárlási kifizetéseiket. Az Európai Rendszerkockázati Testület (ESRB) iránymutatását is figyelembe véve ezt októberben ismételten megerősítette, kérve a biztosítókat, hogy 2020-ban tartózkodjanak az osztalékfizetéstől, a törzsrészvények visszavásárlásától, valamint a változó javadalmasítás jelentős kockázatot vállaló személynek történő fizetésére irányuló kötelezettség létrehozásától.

A hozamgörbék 2019-ben és 2020-ban tapasztalt alacsony szintje miatt módosult a technikai kamatlábak maximális mértékéről szóló 54/2015. (XII. 21.) MNB rendelet, amelyben a kiígerhető hozam a forint esetében 2,3 százalékról 1,8 százalékra, amíg az euro esetében 1,1 százalékról 0,6 százalékra csökkent 2021. január 1-től.

2020-ban lezárult a CIG EMABIT olaszországi határon átnyúló biztosító biztosítási tevékenységéhez kapcsolódó célvizsgálat, amely során az MNB jelentős bírságot szabott ki a határon átnyúló kezesi- és garanciabiztosításokkal kapcsolatos tevékenységnél feltárt jogsértések miatt. A biztosító működésével kapcsolatos rendkívüli helyzet kezelésekor a CIG EMABIT által 2020. április 15-én benyújtott és később

kiegészített, a szavatolóttőke-megfelelés helyreállítására irányuló tervet az MNB 2020. június 30-i határozatában jóváhagyta, miután alkalmasnak találta arra, hogy a benne foglalt intézkedések megvalósítása esetében az intézmény szavatolóttőke-megfelelése a – korábban meghosszabbított, augusztusi időpontot jelentő – jogszabályi határidőre helyreálljon.

Az MNB a jóváhagyással párhuzamosan további 500 millió forintnyi többlettőke-követelmény teljesítését is előírta az intézmény számára, illetve 400 millió forint összegben jóváhagyta az érintett biztosító kiegészítő szavatolóttőke-elemre vonatkozó kérelmét, amely a helyreállítási tervének egyik fő eleme volt. Miután a biztosító végrehajtotta a helyreállítási tervében előírtakat, a szavatolóttőke helyzete stabilizálódott. Az MNB ezért 2020. szeptember 2-i határozatával megszüntette azt a korábbi, általa előírt korlátot, amely megtiltotta a biztosító számára új biztosítási szerződések megkötését, illetve a már megkötött szerződések meghosszabbítását valamennyi, a biztosító által művelt ágazatban. A biztosító kockázatos olaszországi kezesi- és garanciabiztosítási tevékenysége tekintetében azonban a tilalmat további egy évre fenntartotta.

Újabb mérföldkőhöz érkeztek a digitális megoldások támogatása és a versenyképesség növelése érdekében indított MNB kezdeményezések, mint a KGFB tételes adatbázis (KKTA), vagy az osztott főkönyv technológián (DLT²⁵) alapuló informatikai rendszer fejlesztésének projektje. 2019-ben sikeresen létrejött az első hazai biztosítói „SupTech” eszközön, az összesített adatokat tartalmazó KGFB adatbázison (KKTA) alapuló megállapítások nyomán született a kötelező gépjármű felelősségbiztosítás megfelelő díjszabásához felhasználható, a KKTA kárstatisztikákról és annak az MNB vizsgálatok során történő ellenőrzéséről szóló vezetői körlevél²⁶. Ebben a statisztikailag megalapozatlan díjak és pótdíjak felülvizsgálatára szólított fel az MNB, illetve felhívta a figyelmet a központi KGFB tételes adatbázis használatára is.

Nemzetközi szinten is úttörőnek számít a digitális újítások területén az úgynevezett blockchain technológián alapuló fejlesztési projekt (DLT projekt), amelynek célja a biztosítási és a banki szektor közötti digitális kapcsolatrendszer kiépítése, valamint a hitelezéshez kapcsolódó lakásbiztosítások egységes rendszerben történő nyilvántartása. 2020-ban közbeszerzési eljárás keretében megtörtént a fejlesztést megvalósító vállalkozó kiválasztása, így létrejöhett

²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/97 irányelve (2016. január 20.) a biztosítási értékesítésről

²⁵ distributed ledger technology

²⁶ Vezetői körlevél – A kötelező gépjármű felelősségbiztosítás megfelelő díjszabásához felhasználható KKTA kárstatisztikákról és annak az MNB vizsgálatok során történő ellenőrzéséről

a fejlesztésben résztvevőkből álló konzorcium, és ezzel az innovatív projekt az informatikai megvalósítás szakaszába lépett.

A biztosításközvetítők körében 2020-ban 3 célvizsgálat zárult le. A vizsgálatok kiemelten a közvetítői adatszolgáltatások határidőben történő, hibátlan teljesítésére és az etikus értékesítés ellenőrzésére fókuszáltak. Az MNB több biztosításközvetítő esetén ellenőrizte még a tevékenységi engedélynek megfelelő működést, az ügyfél-tájékoztatást, a panaszkezelést, valamint az ügynökök regisztrációját és nyilvántartását.

A vizsgálatokban a kiszabott bírságok alapját a biztosítási alapú befektetési termékek értékesítésére vonatkozó üzleti szabályok megsértése, a biztosításközvetítők nyilvántartásával és továbbképzésével kapcsolatos problémák, az ügyfelek nem megfelelő tájékoztatása, illetve az igényfelmérés hiányosságai, valamint a panaszkezeléssel összefüggő jogszabálysértések képezték. A feltárt jogsértések és körülményeik mérlegelése alapján az MNB összességében 27,4 millió forint bírságot szabott ki az érintett biztosításközvetítőkkel szemben. A vizsgálatok keretében feltárt hiányosságokkal kapcsolatosan az MNB rendszerszintű kockázatot nem azonosított.

A biztosításközvetítői piac egyik meghatározó szereplőjénél (OVV Vermögensberatung Kft.) folytatott fogyasztóvédelmi célvizsgálatban az MNB 24 millió forint fogyasztóvédelmi bírságot szabott ki a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértése miatt.

A pénztári szektorban az elmúlt évben 10 átfogó és 4 célvizsgálat kezdődött meg és 13 átfogó és 1 célvizsgálat fejeződött be, amelyek közül az egyik átfogó vizsgálat 2 intézményt érintett (önkéntes nyugdíjpénztári és magánnyugdíjpénztári ágazat egyidejű ellenőrzése). A lezárt vizsgálatokban megállapított jogszabálysértések nyomán összességében 44,3 millió forint bírságot szabott ki az MNB. A vizsgálatok során az üzleti modell megalapozottsága és a belső kontrollrendszerek hatékonysága volt a fókuszban. Emellett a tagok részére nyújtott kifizetések szabályszerűségére, a befektetéseket érintően pedig a befektetési politika és a tényleges eszközösszetétel összhangjának, a tranzakciók célszerűségének, piacszerűségének és költséghatékonyságának vizsgálatára irányult kiemelt figyelem. A feltárt jogsértések alapján elsősorban a küldöttválasztásokra, a nem fizető tagok szavazati jogára, az ellenőrző bizottság működésére, az informatikai biztonságra, a pénztári számvitelre és adatszolgáltatásra, a vagyonkezelésre, a tagokkal való elszámolásokra és a nyújtott szolgáltatásokra vonatkozó jogszabályi előírások megsértése miatt, valamint az ügyfél-tájékoztatást,

panaszkezelést érintő szabályozói előírások be nem tartása miatt került sor bírság kiszabására.

Egy alacsony taglétszámmal rendelkező önkéntes nyugdíjpénztárnál (Első Országos Iparszövetségi Nyugdíjpénztár) az átfogó vizsgálat során feltárt súlyos, a tagság érdekeit jelentős mértékben veszélyeztető jogszabálysértések miatt az MNB még 2019-ben ideiglenes intézkedésként felügyeleti biztost rendelt ki. A biztos a működési feltételeknek való megfelelés érdekében megtette a szükséges intézkedéseket, valamint a tagok megtakarításainak hosszú távú biztosítása céljából kezdeményezte egy másik pénztárba való beolvadást, ami 2020. június 30-i fordulónappal megtörtént, ezzel a felügyeleti biztos mandátuma megszűnt.

A 2020 első negyedévében felmérés készült az önkéntes nyugdíjpénztárak előző éves befektetési teljesítményéről. 2019-ben szektorszinten 9,84 százalékos záróvagyonnal súlyozott átlagos nettó hozamot értek el, amely az inflációt is figyelembe véve 5,62 százalékos reálhozamnak felelt meg. A jó befektetési teljesítmény hátterében elsősorban a nemzetközi és a hazai tőkepiaci indexek értékeinek kétszámjegyű növekedése állt. Az elmúlt évben a megnövekedett bizonytalanságnak és volatilitásnak köszönhetően a hazai pénz- és tőkepiacon jelentős árfolyammozgás volt megfigyelhető. Első alkalommal állt elő az önkéntes nyugdíjpénztárak átlagos 30 éves teljes költségmutatója, amelynek értéke 0,84 százalék volt, amíg korrigált díjterhelési mutatójuk 0,78 százalék volt. Ezen értékek honlapján való közzétételével biztosítja az MNB a tagok számára a konzisztens tájékozódás lehetőségét.

Részben méretgazdaságossági, részben pedig már az egészségügyi veszélyhelyzet pénztári háttérintézményére gyakorolt gazdasági következményként az elmúlt időszakban folytatódott a pénztárak integrációja. A tárgyidőszakban 3 önkéntes nyugdíjpénztár (NKM Önkéntes Nyugdíjpénztár, Első Országos Iparszövetségi Nyugdíjpénztár, Danubius Nyugdíjpénztár) és 1 egészség- és öngéleyező pénztár (Danubius Egészség- és Öngéleyező Pénztár) döntött a beolvadásról, valamint 1 egészség- és öngéleyező pénztár (Tradíció Önkéntes Kölcsönös Kiegészítő Egészség- és Öngéleyező Pénztár „v.a.”) végelszámolása zárult le. Egy új egészségpénztár (Medicover Egészségpénztár) is piacra lépett, miután megkapta tevékenységi engedélyét.

Állásfoglalás született a számítástechnikai eszközök taneszközként való minősítéséről az öngéleyező pénztári szolgáltatások kapcsán. A jogkérdés a 2020. március 16-tól kormányhatározatban elrendelt, a nevelés-oktatás tantermen kívüli, digitális munkarend megszervezésére tekintettel merült fel. A kérelem különösen a számítástechnikai eszközök

(laptop, tablet) elszámolhatóságának kérdésére fókuszált. Az MNB álláspontja alapján a számítástechnikai eszközök kizárólag olyan időszakban minősülhetnek taneszköznek, amikor a közoktatás – a hatáskörrel rendelkező minisztérium által kibocsátott mindenkor hatályos rendelete alapján – digitális munkarend keretében valósul meg. A taneszközként való elszámolás csak a közoktatásban elrendelt digitális munkarend kezdő- és végdátuma között lehetséges.

A biztosítási és pénztári területen az elmúlt évben összesen 10 intézménynél (4 biztosító és 6 pénztár) került sor olyan átfogó vizsgálatra, amelyben fogyasztóvédelmi szempontú vizsgálatot is folytatott az MNB. Ennek keretében vizsgálta az ügyfelek részére nyújtott egyes termékekre vonatkozó tájékoztatást, a kárszolgáltatási gyakorlatot, a panaszkezeléssel kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseknek való megfelelést, valamint a tájékoztató leveleket, sablonokat. Mindezeket túl fontos információkat hordoztak a fogyasztóvédelmi ellenőrzést kezdeményező fogyasztói kérelmek, jelzések is, amelyek alapján 2020-ban 47 esetben kezdődött és 76 esetben zárult le a kérelemre indult fogyasztóvédelmi vizsgálat. Az MNB ezen feltárt jogszabálysértések miatt összesen 20,5 millió forint bírságot szabott ki.

Egy határon átnyúló tevékenység keretében szolgáltatást nyújtó biztosító (NOVIS Biztosító) esetében az MNB 2020 második negyedévében zárta le fogyasztóvédelmi célvizsgálatát, amely eredményeként az azonosított, fogyasztói érdekeket sértő hiányosságok kijavításáig – a jogszerű állapot helyreállításáig – felfüggesztette a szolgáltató termékének Magyarország területén való értékesítését. A biztosító EIOPA által koordinált vizsgálatában – a nemzetközi együttműködés keretein belül az MNB is részt vett.

Folyamatos fogyasztóvédelmi felügyelés keretében az MNB a visszatérően vizsgált témákon túl egyedi témakörökben is elemezte a biztosítók, pénztárak magatartását, eljárását. A feltárt nem kívánatos piaci gyakorlatokról vezetői levélben értesítette az intézményeket. A jegybank az elvárt fogyasztóvédelmi gyakorlatok egységesülése, fogyasztóközpontú üzleti attitűdök elősegítése érdekében 2020-ban aktualizált, több ponton átdolgozott és kiegészített fogyasztóvédelmi ajánlást adott ki, és folyamatos felügyelés keretében vizsgálja az intézményeket az ajánlás rendelkezéseinek betartására vonatkozóan.

A Minősített Fogyasztóbarát Otthonbiztosítás (MFO) termék-konceptió keretében megindult a pályázatok benyújtása. A lakásbiztosítási piac szereplőinek jelentős része

foglalkozott a minősített termékek fejlesztésével, 2020 során 7 intézmény pályázott. 3 biztosító (Union Vienna Insurance Group Biztosító Zrt. Wáberer Hungária Biztosító Zrt., KÖBE Közép-európai Kölcsönös Biztosító Egyesület) már 2020-ban rendelkezett a termék forgalmazásához szükséges minősítéssel, így már a piac közel 70 százalékánál elérhetőek a magasabb szolgáltatási szintet kínáló, fogyasztóbarát termékek, és több biztosítónál zajlik még termékfejlesztés. Az MNB az MFO termékekre vonatkozó előírások betartását rendszeres fogyasztóvédelmi ellenőrzéseinek és folyamatos felügyelési tevékenységének állandó elemévé tette.

Tőkepiaci intézmények felügyelete

Az MNB tőkepiaci területe 2020-ban 45 vizsgálatot, illetve felügyeleti ellenőrzést zárt le. Ezek kapcsán összesen több mint 93,7 millió forint összegű intézményi bírságot szabott ki.

A tőkepiacon a MiFID II/MiFIR szabályozási keretrendszer előírásainak való megfelelés, illetve a keretrendszer által bevezetett fogyasztóvédelmi tárgyú rendelkezések tőkepiaci intézmények általi alkalmazásának ellenőrzését az MNB az elmúlt évben is kiemelten kezelte a lefolytatott vizsgálatok és a folyamatos felügyeleti tevékenység során.

2020-ban az MNB a 2019-ben kiadott, az érintett hazai befektetési szolgáltatók lakossági ügyfelek számára történő CFD²⁷ forgalmazását korlátozó határozatát általánosan kiterjesztette, így a korlátozás a hazai szereplők mellett már a határon átnyúló szolgáltatókra is vonatkozik. Ezzel egyidejűleg a bináris opciók lakossági ügyfelek számára való értékesítését a korábban érvényben levő Európai Értékpapír-piaci Hatóság (ESMA) döntésekkel és más EU tagállamok gyakorlatával összhangban saját hatáskörben is betiltotta. Az MNB nyomon követte a CFD-t értékesítő hazai és egyes külföldi befektetési szolgáltatók által közzétett kockázati figyelmeztetések formáját és tartalmát. Észrevételeire vezetői levélben hívta fel a hazai intézmények és a külföldi társfelügyelet figyelmét.

Lezárult az ESMA által ösztönözött és koordinált felügyelési fellépés keretei között a befektetési szolgáltatók megfelelőségértékelési gyakorlata témakörében indított témavizsgálat – amely során 5 befektetési szolgáltató számára fogalmazott meg javaslatokat a jegybank. Az elmúlt évben elindult az alkalmasságértékelési gyakorlat ellenőrzésére szolgáló témavizsgálat is, ezzel teljessé téve a befektetési szolgáltatók előzetes tájékoztatói gyakorlatának

²⁷ Contract For Difference – Különbözetre vonatkozó pénzügyi megállapodás

ellenőrzését. 2020 negyedik negyedévében folyamatos felügyelés keretében az MNB ellenőrizte a befektetési szolgáltatók utólagos költségtájékoztatási gyakorlatát a MiFID II, valamint a kapcsolódó másod- és harmadszintű szabályozások fényében. Ennek tapasztalatai alapján a jegybank vezetői körlevélben foglalta össze elvárásait a költségtájékoztatás határidejével, felépítésével, tartalmi részletezettségével kapcsolatosan, szem előtt tartva a költségekről való tájékoztatás érthetőségét, megfelelő részletezettségét és az ügyfeleknek való eljuttatás időpontjának megfelelőségét.

2019-hez hasonlóan 2020. év végén is szervezett szakmai találkozót a felügyelt intézmények által kinevezett, ügyfélszolgáltatók védelméért felelős tisztségviselők (ügynevezett safeguarding officer-ek) számára az MNB. A virtuális esemény témája többek között a kontroll tevékenység fejlődése, annak finomhangolása, valamint a jó piaci gyakorlat bemutatása. Az MNB folyamatos felügyelési tevékenysége keretében a korábbiaknál is nagyobb hangsúllyal, napi szinten ellenőrizte az ügyfélszámlák értékpapír- és pénzfedezettségét, amely kapcsán 2020 harmadik negyedévében naprakész monitoring tevékenységét is továbbfejlesztette.

Az MNB a koronavírus-járvány során a tőkeáttételes ügyleteket forgalmazó befektetési szolgáltatók esetében a korábbiaknál szorosabb folyamatos felügyelést valósított meg. Ennek fókuszában a tőkeáttételes pozíciók állománya, azok kezelése, a kritikus funkciók működésének nyomon követése, illetve a turbulens piaci körülmények jövedelmezőségi hatásai álltak.

Az MNB 2020 márciusában vezetői körlevélben hívta fel a befektetési szolgáltatók figyelmét a kockázatkezelési eljárásokkal kapcsolatos elvárásokra, a koronavírus-járvány első hullámának időszakában pedig napi, majd heti rendszerességű egyeztetéseket folytatott az érintett intézményekkel. Bár az év második felében a koronavírus-járvány második hulláma már nem okozott a tőkepiacon az első hullámhoz hasonló, kimagasló volatilitást, a korábban megkezdett szoros felügyeleti tevékenység továbbra is megmaradt.

Az MNB 2020-ban a folyamatos felügyelés során nem tárt fel rendszerszintű problémát, az érintett befektetési szolgáltatók megfelelően működtek a kialakult helyzet kezelésében, valamint az üzletmenet és az ügyfélszolgálat folyamatoságának fenntartásában. A befektetési vállalkozások jövedelmezősége és tőkehelyzete az év során stabil maradt, sőt, a tavasszal tapasztalt volatilis tőkepiaci környezet kifejezetten támogatóan hatott a befektetői aktivitásra,

amelynek következtében egyes befektetési vállalkozások számottevően tudták növelni jövedelmezőségüket, illetve ügyfélvagyonukat.

Kiemelendő, hogy a globálisan egyik legjelentősebb online lakossági diszkontbróker cégcsoport, az Interactive Brokers Central Europe Zrt. 2020-ban regionális központként funkcionáló leányvállalatot alapított Magyarországon, ezáltal biztosítva, hogy a közép- és kelet-európai ügyfeleknek történő szolgáltatásnyújtás folytonossága a Brexitet követően is megmaradjon.

A befektetési alapkezelők felügyeletét illetően az elmúlt évben nemzetközi szinten és az MNB felügyelési gyakorlatában is a likviditás témaköre volt előtérben. A likviditási kockázatok folyamatos nyomon követésének szükségességére a koronavírus-járvány gazdasági hatása is rámutatott.

Az MNB a járvány során a felügyelt befektetési alapkezelők esetében a korábbiaknál is szorosabb, a megváltozott körülményekhez igazodó, fokozott monitoring tevékenységre épülő folyamatos felügyelést valósított meg. A megfelelő likviditáskezelés fontosságára az év során többször nyomatékosan felhívta a befektetési alapkezelők figyelmét. Különösen a rövid, T+180 napot meg nem haladó visszaváltási idővel rendelkező ingatlanalapok voltak a folyamatos felügyelés fókuszában, ahol a forgalmazási maximumról (cap) szóló MNB ajánlásának²⁸ való megfelelés nyomon követése kapott kiemelt szerepet.

Az ajánlás célja az ingatlanalapok esetében a befektetési stratégia, a likviditási profil és a visszaváltási politika összehangjának megteremtése, illetve az összhang hiányában a nyilvános, nyílt végű ingatlanalapok esetében forgalmazási maximum bevezetése volt. A befektetési alapkezelők átfogó vizsgálatában változatlanul nagy hangsúly került a befektetési döntéshozatalra, a megbízáskezelésre, a költségek ellenőrzésére, a back-office folyamatokra, valamint kiemelten ellenőrizte az MNB a belső védelmi vonalak – így különösen a megfelelési terület – működését.

Az MNB a nyilvánosan forgalomba hozott értékpapír kibocsátókkal kapcsolatos feladatellátása során 2020-ban 3 célvizsgálatot indított és 4 célvizsgálatot zárt le, ehhez kapcsolódóan összesen 44,6 millió forint összegű kibocsátói felügyeleti és piacfelügyeleti bírságot szabott ki. Az MNB folyamatos felügyelet keretében kiemelt figyelemmel vizsgálta a kibocsátók MAR²⁹ rendeletnek való megfelelését. Ennek eredményeképpen az elmúlt évben számos MAR jogsértést

²⁸ A Magyar Nemzeti Bank 5/2019. (IV. 1.) számú ajánlása a nyilvános, nyílt végű ingatlanalapok befektetési jegyeinek forgalomba hozataláról

²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 596/2014/EU rendelete a piaci visszaélésekről

szankcionáló határozat született, elsősorban a bennfentes jegyzékének vezetésére, a vezetők ügyleteire, továbbá a bennfentes információ azonosítására, illetve annak nyilvános közzétételének késleltetésére vonatkozó szabályok megszegése miatt.

A tőkepiaci engedélyezés területén sor került a KELER Központi Értéktár Zrt. részére a CSDR³⁰ rendelkezéseinek való megfeleléséről szóló határozat kiadására, ezzel a KELER tevékenységét már az EU-s szabályrendszer alapján végzi. Továbbra is nagyon sok befektetési alapkezelő lép piacra. Az év folyamán 6 új befektetési alapkezelő kapott tevékenységi engedélyt (ezek között 5 új kockázati tőkealap-kezelő). 11 esetben került sor befektetési alapkezelők tevékenységi köre bővítésének engedélyezésére, főként magántőkealap-ill. kockázati tőkealap kezelésére kiterjedően. Két új – nemzetközi célcsoportba tartozó – befektetési vállalkozás kapott engedélyt, a K&H Értékapapír Zrt. és a korábban már említett Interactive Brokers lépett a piacra. Fióktelepet hozott létre a belga székhelyű KBC Asset Management befektetési alapkezelési tevékenység végzésére.

Az MNB a célként kitűzött átláthatóbb tőkepiac megteremtése érdekében továbbra is következetesen alkalmazza a megelőző jellegű intézkedéspolitikát a kibocsátói felügyelés területén. 2019-hez hasonlóan az elmúlt évben sem voltak tapasztalhatóak jelentős súlyú hiányosságok a kibocsátók által megjelentetett éves és féléves jelentések ellenőrzése során. A Kartonpack Nyrt. esetében alkalmazott csak súlyosabb intézkedést a jegybank a kereskedés felfüggesztésével.

A jegybank a nyilvánosan forgalomba hozott értékpapír-kibocsátókat terhelő tájékoztatási kötelezettséggel, illetve a MAR rendeletnek való megfeleléssel összefüggésben a megfelelő, önkéntes teljesítésére való ösztönzést szeretné elérni, és nem elsősorban a jogszabályi kötelezettségét esetlegesen megsértő kibocsátók utólagos szankcionálását, ezért jelentős erőforrásokat összpontosít a piaci szereplők edukációjára. Ennek keretében a korábbi évekhez hasonlóan 2020-ban is személyre szabott kibocsátói workshopokon biztosított lehetőséget a nyilvánosan forgalomba hozott értékpapír-kibocsátók számára a tőkepiaci kötelezettségeikkel kapcsolatban felmerült kérdéseik tisztázására. A lehetőséggel 2020-ban 6 esetben éltek a piaci szereplők.

Ezen túlmenően a 2020-ban újonnan kialakított gyakorlat szerint az XBOND piacra regisztráló szereplők általános tájékoztató levelet kapnak a MAR-rendeletben foglalt kötelezettségeik ismertetése céljából. Edukációs jellegű cikksorozat is indult, amelynek első két része a piaci tapogatózás és a vezetők ügyletei témakörben szakmai portálokon és az MNB honlapján³¹ is megjelent 2020-ban. E tevékenységnek a szélesebb réteg irányába való kiterjesztését kínálják a szakterület szakértőinek az MNB Budapest Institute of Banking, illetve a Budapesti Értéktőzsde szervezésében tartott előadásai, elsősorban a MAR-rendeletnek való megfelelés témakörében.

A kibocsátási engedélyezési tevékenység során az MNB által 8 kötvény-, illetve jelzáloglevélkibocsátási programhoz készült alaptájékoztatót, valamint 2 részvény tőzsdei bevezetéséhez készült kibocsátási tájékoztatót hagyott jóvá. Emellett 3 esetben került sor részvények szabályozott piacra történő bevezetéséhez készített tájékoztató jóváhagyásának megtagadására. Az MNB 84 új befektetési alapot vett nyilvántartásba, 37 alapot törölt a nyilvántartásából, továbbá egy esetben engedélyezte egy alapkezelő számára az általa kezelt 67 befektetési alap kezelésének átadását egy másik alapkezelő részére. Kettő korábbi nyilvános kibocsátó esetében történt a nyilvánosságnak történő adatszolgáltatási kötelezettség alóli mentesítés, illetve két pénzügyi csoportot mentesített a jegybank az EMIR³² szerinti biztosítékeszközök cseréjére vonatkozó kockázatkezelési eljárások kialakítása alól.

Piacfelügyelet

Az MNB 2020-ban 29 piacfelügyeleti eljárást indított, 16 esetben jogosulatlan tevékenység, 4 esetben bennfentes kereskedelem, 9 esetben piaci manipuláció, 1 esetben pedig a „short selling”-re vonatkozó szabályok megsértésének gyanúja miatt. 27 lezárt piacfelügyeleti eljárás kapcsán összesen 1864 millió forint összegű piacfelügyeleti és 10 millió forint összegű kibocsátói felügyeleti bírságot szabott ki az MNB.

Kiemelt piacfelügyeleti cél volt az elmúlt évben is az engedély vagy bejelentés nélkül működő piaci szereplők proaktív felderítése és kiszorítása, a piaci visszaélésekkel szembeni erőteljes, a tevékenység megkezdését követő mihamarabbi

³⁰ Az Európai Unió belüli értékpapír-kiegymelés javításáról és a központi értéktárakról, valamint 98/26/EK és a 2014/65/EU irányelv, valamint a 236/2012/EU rendelet módosításáról szóló 909/2014/EU rendelet

³¹ <https://www.mnb.hu/letoltes/dr-sarfy-katalin-piaci-tapogatozas-bennfentes-informaciok-atadasa-legalisan.pdf> és <https://www.mnb.hu/letoltes/dr-sarfy-katalin-mar-vezetok-ugyletei.pdf>

³² A tőzsdén kívüli származtatott ügyletekről, a központi szerződő felekről és a kereskedési adattárakról szóló 648/2012/EU parlamenti és tanácsi rendelet.

fellépés, illetve a generális megelőzést célzó sajtókommunikáció alkalmazása. Mindezzel az MNB a piaci szereplőket óvja és segít a pénzügyi közvetítőrendszerbe vetett bizalom fenntartásában, építésében.

Kiemelendő, hogy piacfelügyeleti eljárások lezárásaként 2020 áprilisában a jegybank két magánszemélynek véglegesen megtiltotta jogosulatlan közvetítői tevékenység végzését, illetve jogi személyek számára is megtiltotta, hogy engedély nélküli portfóliókezelést végezzenek. Az érintettekre összesen 830 millió forint piacfelügyeleti bírságot is kiszabott az MNB.

Pénzmosás és terrorizmus-finanszírozás megelőzésével és megakadályozásával, valamint a vagyoni- és pénzügyi korlátozó intézkedések végrehajtásával kapcsolatos felügyeleti tevékenység

A korábbi évekhez hasonlóan 2020-ban is a felügyeleti tevékenység egyik fókuszpontjaként a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megelőzésével, valamint a vagyoni- és pénzügyi korlátozó intézkedések végrehajtásával kapcsolatos vizsgálatok és egyéb hatósági feladatok szerepeltek. 2019-től kezdődően az MNB önálló ellenőrzési eljárásokat indít a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem témakörében.

A módszertan rögzíti, hogy az AML/CFT³³ vonatkozású felügyeleti stratégia kockázatelemzés alapján történik, amelynek keretében az MNB azonosítja a felügyelt intézményeknél fennálló pénzmosási, valamint terrorizmus-finanszírozási kockázatokat és azokat a rendelkezésre álló egyéb információkkal együtt elemzi, értékeli. A kockázatelemzéssel és célirányos kiválasztással az elmúlt évben tovább fokozódott az eljárásokra fordított kapacitás és önálló ellenőrzési eljárások indultak az AML/CFT küzdelem témakörében.

Az MNB emellett az Európai Bankhatóság (EBA) iránymutatásainak megfelelően folytatta az AML/CFT felügyeleti módszertanának reformját, melynek keretében a jövőben többek között megvalósul az AML/CFT és a prudenciális felügyeleti területek szorosabb együttműködése, a nemzetközi elvárásokkal összhangban.

Az elmúlt évben 37 intézménynél folyt AML/CFT tevékenységet felölelő vizsgálat. Ebből 2 prudenciális átfogó ellenőrzéshez kötődően, 35 pedig önálló cél- vagy témavizsgálat

keretében valósult meg. Az előbbieket kapcsán kiadott határozataiban az AML/CFT előírások megsértése miatt több esetben jelentős, összesen 186,4 millió forint felügyeleti bírságot szabott ki az MNB.

Az Európai Unió 5. pénzmosási irányelvének³⁴ rendelkezései miatt szükségessé vált a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Pmt.) módosítása, amely 2020. január 10-én lépett hatályba. A Pmt. hatálya alá tartozó szolgáltatóknak a módosítás hatálybalépését követő 90 napon belül át kellett dolgozniuk belső szabályzatukat. A módosítást követően az MNB is elvégezte a vonatkozó MNB rendelet módosítását (26/2020. (VIII. 25.) MNB rendelet), amelyben több fontos – a korábbi felügyeleti tapasztalatokon alapuló –, a pénzpiacok védelmét szolgáló további felügyeleti elvárást fogalmazott meg, emellett több AML/CFT témakörű ajánlást is aktualizálta, valamint a felügyeleti honlapon több – a szolgáltatók AML/CFT megfelelését elősegítő és támogató – dokumentumot tett közzé.

Ügyfélszolgálati tevékenység

Az MNB ügyfélszolgálatát személyesen, telefonon, elektronikus levélben, ügyfélkapun, valamint papíralapon benyújtott kérelmeken keresztül érhetik el az ügyfelek. 2020-ban összesen 24 148 ügyfélszolgálati megkeresés és 1732 kérelem érkezett. Az ügyfélkérelmek és tájékoztatást kérő megkeresések szektor szerinti eloszlása megegyezik a korábbi időszakban tapasztaltakkal. A megkeresések 58 százaléka a pénzpiaci, 20 százaléka a biztosítási, 3 százaléka a tőkepiaci, 1 százaléka a pénztári szektort, a fennmaradó rész pedig a szektorokhoz nem köthető ügyeket érintette. A határon átnyúló szolgáltatást nyújtó külföldi intézményekre vonatkozó megkeresések, panaszok száma kevesebb mint 1 százalék volt 2020-ban.

A pénzpiacon belül a kérdések és panaszok harmada a hitellezéshez, a biztosítási szektort érintő ügyek negyede a KGFB-hez kapcsolódott. A panaszok és ügyfélszolgálati megkeresések okai elsősorban továbbra is a szerződéseket érintő elszámolások, a szolgáltatás minősége, a tájékoztatási hiányosságok, valamint méltányossági kérelmek. A koronavírus-járvány nemzetgazdaságot érintő hatásainak enyhítése érdekében hozott kormányzati intézkedésekkel összefüggő pénzügyi kérdésekben az elmúlt évben összesen 2145 alkalommal keresték meg az ügyfelek az MNB ügyfélszolgálatát. A koronavírus-járvány terjedésének csökkentése,

³³ Anti Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról.

illetve megakadályozása érdekében 2020. március 16. és június 8. között a személyes ügyfélfogadás szünetelt az ügyfélszolgálaton, de telefonon és elektronikus levélben ekkor is elérhető volt.

Hatósági képzés és vizsgáztatás

A képző szervek által szervezett hatósági vizsgákra a korábbi közel 20 ezer fő helyett 17 ezren jelentkeztek, s a tényleges vizsgázók száma a koronavírus-járvány miatt közel 4 hónapra felfüggesztett vizsgáztatási tevékenység miatt végül nem érte el a 12 ezer főt sem. A képző szervek 2020 áprilisától online módon tartották képzéseik nagy számát, így az MNB felügyeleti ellenőrzés keretében a megváltozott platform használatának megfelelőségét vizsgálta, amelynek keretében közel 30 képzés került ellenőrzésre. Az ellenőrzések tapasztalatai túlnyomó részt kisebb súlyú hiányosságokat tártak fel. 2021. január 1-től elektronikus aláírással ellátott elektronikus hatósági tanúsítvány kerül kiállításra a sikeres vizsgázók számára.

3.4. SZANÁLÁS

Az MNB szanálási tervezési tevékenységének középpontjában 2020 folyamán a szanálási tervek felülvizsgálata, valamint a szavatolótőkére, a leírható, illetve átalakítható kötelezettségekre vonatkozó minimumkövetelmény (MREL) előírása, illetve felülvizsgálata állt mind a határon átnyúló bankcsoportok, mind a belföldi intézmények esetében. A koronavírus-járványra tekintettel az MNB 2020-ra vonatkozó MREL-követelmény teljesítésére 6 hónap haladékat biztosított az intézményeknek.

Az MNB aktívan részt vett az európai uniós bankrendszer kockázatainak csökkentését célzó szabályozási csomag magyar jogba történő átültetésére szolgáló törvénytervezet szanálási vonatkozásainak véleményezésében. Továbbá közreműködött a másodszintű uniós szabályozás- és végrehajtástechnikai szttenderdek kidolgozásában és ehhez kapcsolódóan előkészítette az MREL-követelmény számítására vonatkozó módszertan szakmai felülvizsgálatát, amelynek véglegesítésére 2021 első negyedévében kerül sor.

Szanálási tervezés és MREL

Az MNB szanálási feladatkörének kiemelt területe a szanálási tervezési tevékenység és annak részeként a szavatolótőkére és a leírható vagy átalakítható kötelezettségek tartására irányuló minimumkövetelmény (MREL-követelmény) meghatározása, valamint a megfelelés kikényszerítése. Az MREL-követelmény tartásának célja, hogy az

intézmények egy esetleg bekövetkező válsághelyzetben is rendelkezzenek a veszteségviseléshez elegendő leírható, illetve a szanálást követően a tőkekövetelmény helyreállítása céljából tőkévé alakítható instrumentummal.

Az európai uniós és magyar jogszabályok által megkövetelt nemzetközi együttműködés keretében a határon átnyúló csoporttagokkal is rendelkező magyarországi székhelyű bankcsoport esetében felülvizsgálatra került a csoportszintű szanálási terv. A széles körű előkészítő munkának köszönhetően, az érintett külföldi szanálási hatóságokkal egyhangú döntés született a terv elfogadásáról, az anyabank konszolidált és egyedi, valamint az érintett leányvállalatok egyedi MREL-követelményeinek a mértékéről. Emellett az MNB, mint egyes európai uniós bankok magyarországi székhellyel rendelkező leányvállalataiért felelős szanálási hatóság összesen 15 szanálási kollégium munkájában vesz részt, amelyből 11 esetben a bankuniós szanálási hatóság, az Egységes Szanálási Testület (SRB) látja el a csoportszintű szanálási hatósági feladatokat. Az év folyamán számos bankcsoport – az MNB aktív közreműködése mellett – felülvizsgálta a csoportszintű szanálási terveit, illetve meghatározta a konszolidált és egyedi szintű MREL-követelményeket. Az MNB a határon átnyúló tevékenységet nem folytató, belföldi intézmények esetében – ideértve az egyszerűsített szanálási tervezési kötelezettségek hatálya alá tartozó intézményeket is – felülvizsgálta a szanálási terveket, valamint teljes körűen meghatározta az MREL-követelményeket is. A szanálási tervezés kapcsán kiemelt szerepet kapott a tervek gyakorlati megvalósíthatóságának növelése, így egyes intézmények esetén a szanálási stratégia függvényében a hitelezői feltőkésítés alkalmazását elősegítő belső folyamatok, valamint a vagyonértékeléshez szükséges adatok rendelkezésre állása volt a fókuszban.

A koronavírus-járvány kapcsán kialakult veszélyhelyzet pénzügyi közvetítő szektorra gyakorolt hatásainak mérséklése céljából az MNB a 2020-ra vonatkozó MREL-követelmény teljesítésére 6 hónap haladékat biztosított. Ugyanakkor az MNB továbbra is figyelemmel kíséri és elemzi az MREL-követelménynek való megfelelés céljából az intézmények kibocsátási terveit, valamint a piaci folyamatokat.

Aktív szerepvállalás a belföldi és nemzetközi szabályozásban

Az Európai Parlament és Tanács által 2019 júniusában elfogadott, az európai uniós bankrendszer kockázatainak csökkentését célzó szabályozási csomag – amelynek a szanálási irányelvet érintő részeit a magyar jogszabályokba átültettek döntő részük 2020. december 26-tól hatályos – alapvető változásokat hozott elsősorban az MREL-követelmény előírása

vonatkozásában. Az MNB részt vett a törvénytervezet véleményezésében és ehhez kapcsolódóan előkészítette az MREL-követelmény számítására vonatkozó módszertan szakmai felülvizsgálatát, amelynek véglegesítésére 2021 első negyedévében kerül sor.

Az MNB szakértői aktívan közreműködtek az európai uniós szabályozási csomag által az Európai Bankhatóságnak (EBA) adott felhatalmazásokon alapuló másodszintű uniós szabályozás- és végrehajtástechnikai szttenderdek kidolgozásában mind a szanalási tervezéssel (Subgroup on Resolution Planning Preparedness – SGRPP), mind a szanalási eszközök gyakorlati alkalmazása során felmerülő szabályozási kérdésekkel foglalkozó (Subgroup on Resolution Execution – SGRE) munkacsoportokban. A központi szerződő felek szanalási szabályozására vonatkozó európai uniós rendelet megalkotása tekintetében 2020-ban tovább folytatódott az uniós jogalkotással felruházott intézmények közötti egyeztetések, emellett a biztosítókra vonatkozó szanalási keretrendszer létrehozására irányuló koncepció is körvonalazódott. Ennek keretében az MNB észrevételeivel segítette az Európai Értékpapírpia Hatóság (ESMA) kapcsolódó munkacsoportját, valamint közreműködött az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatási Nyugdíjfelügyeleti Hatóság (EIOPA) biztosítók szanalási keretrendszerének jövőbeni kiépítését célzó munkájában.

Pénzügyi stabilitási védőhálót erősítő intézményekkel kapcsolatos szanalási vonatkozású MNB feladatok

A pénzügyi stabilitási védőháló erősítését szolgálja, hogy a Szanalási Alap feltöltöttségi szintje a tagintézmények rendszeres éves befizetéseinek köszönhetően a terveknek megfelelően növekszik annak érdekében, hogy a Szanalási törvényben³⁵ rögzített célszint teljesítése céljából a Szanalási Alap eszközeinek értéke 2024. december 31-ig elérje a Magyarországon engedélyezett valamennyi hitelintézet kártalanítási összeghatár alá eső összes biztosított betétállománya egy százalékát. Ennek érdekében az MNB az európai uniós rendelet által meghatározott módszertan alapján számította ki valamennyi tagintézményre a 2020. évi rendszeres éves díj mértékét. Az MNB képviselői továbbra is aktívan részt vettek a Szanalási Alap és az Országos Betétbiztosítási Alap igazgatótanácsainak munkájában.

Az MSZVK Magyar Szanalási Vagyonkezelő Zrt. (MSZVK Zrt.) és leányvállalatai által kezelt követelés- és ingatlan-állomány döntő része 2018 júliusára értékesítésre került. Az MNB, mint a tulajdonosi jogok gyakorlója aktualizálta az MSZVK Zrt. igazgatóságának előterjesztése alapján az MSZVK-csoport középtávú üzleti tervét, amely szerint 2024-ig elegendő forrás áll a csoport rendelkezésére a további működéshez.

3.5. FIZETÉSI ÉS ÉRTÉKPAPÍR-ELSZÁMOLÁSI RENDSZEREK

Az azonnali fizetési rendszer 2020. március 2-án sikeresen elindult, így valamennyi hazai banki ügyfél számára elérhetővé vált a szolgáltatás. A rendszertagi átállási folyamatokat érintően nem volt szükség központi beavatkozásra és a bankok oldalán felmerülő eseti hibákat is gyorsan megoldották az érintett szereplők, így csak átmenetileg és csekély mértékben fordult elő egyes intézmények esetében szolgáltatáskiesés. A rendszer azóta is megfelelően működik a tranzakciók küldésének és fogadásának szabályszerű lebonyolítása mellett, csak eseti jellegű, kevés ügyfelet érintő és az alapvető működést döntően nem befolyásoló fennakadások fordulnak elő a bankok oldalán. A központi infrastruktúra az indulás óta problémamentesen, leállás nélkül működik.

Az MNB a pénzforgalmat érintően javaslatot dolgozott ki a koronavírus terjedésének lassítása, a járvány mielőbbi leküzdésének támogatása és ezáltal a negatív gazdasági hatások mérséklése érdekében.

Az MNB az Európai Bankhatóság (EBH) által 2019-ben publikált véghatáridővel összhangban, a fizetési kártyával kezdeményezett online fizetések terén, a jogszabályi előírásoknak teljes mértékben megfelelő erős ügyfél-hitelesítés gördülékeny bevezetésére további átállási időt engedélyezett a számlavezető pénzforgalmi szolgáltatók számára 2020. szeptember 14-ig, illetve akik külön kérvényezték, azoknak 2020. december 31-ig.

A 2020. év során az MNB pénzforgalmi szolgáltatóktól és egyéb vállalkozásoktól érkezett megkeresések alapján 27 pénzforgalmi tárgyú állásfoglalást, illetve szakmai véleményt adott ki, amelyek közül 11 állásfoglalás az azonnali

³⁵ A pénzügyi közvetítőrendszer egyes szereplőinek biztonságát erősítő intézményrendszer továbbfejlesztéséről szóló 2014. évi XXXVII. törvény.

fizetésre irányult. Az MNB 2020-ban 34 pénzforgalmi ellenőrzési eljárást indított.

A hazai pénzügyi infrastruktúrák és pénzforgalom hatékonysága, valamint biztonsága

Azonnali fizetési rendszer létrehozása

2020. március 2-án sikeresen elindult az azonnali fizetési rendszer, amelyet az év első két hónapjában megelőzt a szolgáltatás átfogó felkészítése az ügyfelek felé történő bevezetésre. Ennek keretén belül jelentősen növekedett a 2019 szeptemberében megkezdett kötelező próbaüzem intenzitása, a résztvevő intézményeknek január elejétől az éles rendszerkörnyezeten a valós napközbeni átutalási forgalmukhoz közelítő számú teszttranzakciót kellett lebonyolítaniuk. A rendszertagok folyamatosan javuló eredményeket elérve, az elvárásoknak megfelelően haladtak a kötelező tesztelési feladatok végrehajtásával, így nem akadályozta semmi a szolgáltatás bevezetését. Az azonnali fizetési rendszer 2020. március 2-án sikeresen elindult és jelentősebb problémák nélkül valamennyi hazai ügyfél számára elérhetővé vált a szolgáltatás. A rendszertagi átállást érintően nem volt szükség központi beavatkozásra és a bankok oldalán felmerülő eseti hibákat is gyorsan megoldották az érintett szereplők, így csak átmenetileg és csekély mértékben fordult elő egyes intézmények esetében szolgáltatáskiesés. A rendszer azóta is megfelelően működik a tranzakciók küldésének és fogadásának szabályszerű lebonyolítása mellett, csak eseti jellegű, kevés ügyfelet érintő és az alapvető működést döntően nem befolyásoló fennakadások fordulnak elő a bankok oldalán. A központi infrastruktúra az indulás óta problémamentesen, leállás nélkül működik.

2020-ban – a központi infrastruktúra feldolgozási adatai alapján – 94 millió darab átutalás teljesült 14 414 milliárd forint összértékben a bankok között. A tranzakciók 99,9 százaléka sikeresen, 20 másodpercen belül került lebonyolításra. Ezek nagy többsége, 99,2 százaléka teljesült a jogszabályban elvárt 5 másodpercen belül, a tranzakciók 95,4 százaléka pedig már 2 másodperc alatt végrehajtásra került. Az azonnali fizetési szolgáltatás sikeres elindulásával új időszámítás kezdődött a hazai pénzforgalomban, ami már a kezdetektől forradalmi lehetőségeket nyitott a mindennapi pénzügyek intézésében. Ugyanakkor ez csak egy új korszak beköszöntének első szakaszát jelentette, hiszen az MNB és a GIRO Elszámolásforgalmi Zrt. (a továbbiakban: GIRO) által biztosított központi infrastruktúrára épülő innovatív fizetési megoldások köre folyamatosan bővül, egyre több fizetési

helyzetben egyre magasabb szolgáltatási színvonalat kínálva az ügyfelek számára.

A szolgáltatás elérhetővé válását követően fél évvel, 2020. szeptember 1-jén már a második szakaszba lépett a szolgáltatás azzal, hogy az induláshoz képest további tranzakciótípusokkal bővült a feldolgozásra benyújtható tételek köre. Ennek keretén belül – a kedvező üzemeltetési tapasztalatok alapján, az eredeti terveknek megfelelően – lehetővé vált további, jellemzően vállalatok által használt tranzakciótípusokat is feldolgozni a rendszerben. Ezzel a pénzforgalmi szolgáltatók által tömegesen feldolgozott átutalásokat (például vállalati kötegelt, rendszeres és értéknapos átutalások), illetve a vállalati kötegelt fizetési kérelmeket is be lehet küldeni az azonnali fizetési rendszerbe. Az MNB előzetes felmérése alapján a többletforgalom feldolgozására minden pénzforgalmi szolgáltató informatikai rendszere megfelelő kapacitástöbblettel rendelkezett, ugyanakkor az esetleges túlterhelési kockázatokat minimalizálja, hogy a jogszabályi előírás alapján ezeknek a tranzakcióknak a központi rendszerbe történő beküldése csak korlátozott, címzett intézményenként és másodpercenként egy tranzakciós sebességgel történhet. Az új lehetőségeknek köszönhetően hatékonyabban vált a vállalatok pénzforgalma is azáltal, hogy az általuk jellemzően kötegelt elindított átutalások az év minden napján folyamatosan, néhány percen belül teljesülhetnek.

Mindezek mellett az év végéhez közeledve egyre intenzívebbé vált az alapszolgáltatásra épülő, innovatív fizetési megoldások fejlesztése is. Ez nagymértékben hozzájárulhat ahhoz, hogy az online pénztárgép használatára kötelezettséget érintő, 2021. január 1-től hatályos jogszabályi előírás, miszerint kötelező az elektronikus fizetés lehetőségének biztosítása, a lehető legtöbb esetben teljesíthető legyen az azonnali fizetéssel.

A koronavírus hatásainak csökkentése érdekében meghozott pénzforgalmi intézkedések

Az MNB a pénzforgalmat érintően javaslatot dolgozott ki a koronavírus terjedésének lassítása, a járvány mielőbbi leküzdésének támogatása és ezáltal a negatív gazdasági hatások mérséklése érdekében. Ennek keretében az emberek közötti fizikai kapcsolatok minimális szintre történő csökkentése érdekében lépéseket tett az elektronikus fizetési megoldások intenzívebb használatának előmozdítása céljából. 2020. március 20-án az érintéses fizetési kártyás vásárlások esetében a PIN-kód kötelező használatára vonatkozó 5 ezer forintos értékhatár 15 ezer forintra emelésére szólította fel a bankokat és a kártyatársaságokat. Az MNB

kezdemenyezésére építve a Kormány rendeletben³⁶ írta elő a fenti módosítás végrehajtását, aminek eredményeként 2020. április 15-ig szinte valamennyi, érintéses fizetési kártyás vásárlást lehetővé tevő POS-terminál, illetve kártya esetében megemelkedett a PIN-kód kötelező használatára vonatkozó értékhatár. Ennek következtében az érintéses vásárlások közel 90 százalékát sikerült bevonni abba a körbe, amikor a tranzakció a POS-terminál ügyfél általi kezelése, azaz fizikai érintkezés nélkül megtörténhet. Ez alól kivételt képez az erős ügyfélhitelesítésre vonatkozó előírások miatti (5 tranzakcióként, vagy 150 euróként történő) kötelező PIN-kód használat. Így is jóval kevesebb fizikai érintkezés vált szükségessé a kártyás vásárlási tranzakciók esetében, ami biztonságosabb fizetést tett lehetővé. Az MNB lépésének előremutató jellegét jól tükrözi, hogy 2020. március 25-én az Európai Bankhatóság is hasonló javaslattal élt hivatalos közleményében. Az MNB előremutató intézkedésének, továbbá a koronavírus-járvány miatt bevezetett ideiglenes korlátozásoknak, a kereskedelmi és szolgáltatói szektor átalakulásának, valamint a fogyasztói szokások megváltozásának a hatására a pénzforgalom esetében permanens áttérődni az elektronikus fizetési módok irányába.

Módosult a pénzforgalmi MNB rendelet

2020. szeptember 17-én kihirdetésre került a pénzforgalom lebonyolításáról szóló 35/2017. (XII. 14.) MNB rendeletet (MNBr.) módosító 29/2020. (IX. 16.) MNB rendelet, amelynek rendelkezései 2020. október 1-jén léptek hatályba. Az MNBr. módosítására az azonnali fizetési szolgáltatással összefüggésben került sor, mivel az azonnali fizetési szolgáltatás 2020. március 2-i bevezetését követően a GIRO-val, valamint a piaci szereplőkkel folytatott konzultációk során felmerültek technikai jellegű pontosítási igények, továbbá olyan innovatív jellegű módosítási javaslatok, amelyek az MNBr. módosítását tették indokolttá. A módosítással pontosításra kerültek a másodlagos számlaazonosítókkal kapcsolatos egyes szabályok, többek között egyértelmű lett, hogy az e-mail címeken, telefonszámokon és adószámokon/adóazonosító jeleken kívül egyéb egyedi azonosítók másodlagos számlaazonosítókénti használatában is megállapodhatnak a pénzforgalmi szolgáltatók az ügyfelekkel. Mindezekon túlmenően a módosítás nyomán lehetőség van arra, hogy ha az azonnali elszámolás központi infrastruktúrájának védelme lehetővé teszi, akkor másodpercenként egy fizetési

kérelemnél nagyobb sebességgel is benyújthatók az azonnali fizetési rendszerbe köteget fizetési kérelmek.

A haladéktalan jóváírásról szóló MNB ajánlás publikálása

2020. augusztus 6-án publikálásra került a fizetési művelet összegének a kedvezményezett fizetési számláján történő haladéktalan jóváírásáról szóló 10/2020. (VIII. 6.) számú MNB ajánlás, amelynek alkalmazását az MNB 2020. október 1-jétől várta el a pénzforgalmi szolgáltatóktól. Az ajánlás kiadásával egyértelmű és transzparens módon rögzítésre kerültek az MNB elvárásai arra vonatkozóan, hogy a fizetési műveletek összegének kedvezményezett fizetési számláján történő jóváírására mennyi idő áll rendelkezésre.

A magyar AMI–SeCo NSG tevékenysége

Az EKB értékpapír- és fedezetkezeléssel foglalkozó tanácsadótestülete – az AMI–SeCo – június 29-én és december 2–3-án ülésezett 2020-ban. Az MNB látja el a kapcsolódó magyar munkacsoport – az NSG – titkársági feladatait, ezért minden alkalommal feldolgozza az, AMI–SeCo üléseinek témáit, annak érdekében, hogy a hazai piac kialakíthassa a vonatkozó álláspontját. A 2020-as ülések napirendjén kiemelten szerepelt az európai harmonizáció, amely a páneurópai értékpapír-kiegyenlítésért felelős T2S-rendszerhez kötődő harmonizáción túl még 2019-ben kiegészült az európai biztosítékezelés harmonizációjával. Mindkét sztenderdcsoport iránymutatásként szolgál Magyarország számára, így a magyar NSG is kiemelten foglalkozott az európai harmonizációs törekvéseknek való megfeleléssel. A 2020-ban kialakult pandémiás helyzet az EKB döntéshozóit az európai pénz- és értékpapírpiazi infrastruktúrafejlesztések átütemezésére kényszerítette. 2020 során eldőlt, hogy 1-1 évvel tolódik az EKB pénz- és értékpapír-kiegyenlítési rendszereinek (T2, T2S, TIPS) konszolidálására irányuló projekt (új határidő: 2022 novembere), valamint az eurorendszer számára kialakítandó közös biztosítékezelési rendszer (ECMS) fejlesztési projekt (új határidő: 2023 novembere). A páneurópai infrastruktúrafejlesztések csúszása miatt a korábban említett biztosítékezelési harmonizáció határidejét is 1 évvel, 2023 novemberére tolta ki az EKB, ami egyúttal azt is jelenti, hogy 2021. év elején a KELER Zrt.-nek is át kell dolgoznia a korábban elkészített megfelelési ütemtervét. Az MNB 2020-ban is ellátta az NSG tevékenységéhez

³⁶ A veszélyhelyzetre tekintettel az érintéses fizetések egészségügyi biztonsága növelése érdekében szükséges intézkedésekről szóló 60/2020. (III. 23.) Korm. rendelet.

kapcsolódó feladatait, azaz informálta a magyar piacot mind-ezen témákról, elősegítve a közös álláspont kialakítását.

A PSD2 alkalmazása idén a végső fázisba ért

Az MNB az Európai Bankhatóság (EBH) által 2019-ben publikált véghatáridővel összhangban, a fizetési kártyával kezdeményezett online fizetések terén, a jogszabályi előírásoknak teljes mértékben megfelelő erős ügyfél-hitelesítés gördülékeny bevezetésére további átállási időt engedélyezett a számlavezető pénzforgalmi szolgáltatók számára 2020. szeptember 14-ig, illetve akik külön kérvényezték, azoknak 2020. december 31-ig.

Az MNB folyamatosan bátorította az érintett számlavezető pénzforgalmi szolgáltatókat, hogy a további felkészülési idő ellenére mielőbb vezessék be az új megoldásokat, még tovább növelve e fizetések biztonságát. Az MNB szakmai támogatást nyújtott az érintett szereplőknek.

Az érintett pénzforgalmi szolgáltatók számára a 2020-as évre vonatkozóan rendszeres időközönként rendkívüli adatszolgáltatást írt elő az MNB, hogy nyomon követhesse a megvalósulás ütemét. Az adatszolgáltatások alapján megállapította, hogy a szektor felkészültsége biztosítja, hogy hazánk a végső határidőig teljesítse a jogszabályi előírásokat a fizetési műveletek terén is.

A beérkezett válaszok alapján az MNB azt is megállapította, hogy a fizetési kártyákkal kezdeményezett elektronikus fizetési műveletek esetében – az erős ügyfél-hitelesítés vonatkozásában – a korábban kialakított megoldás használata (a kártyán szereplő adatok megadása) jellemzően megmaradt még 2020-ban, de az ügyfelek már ezen a téren is tapasztalhattak változásokat. Az MNB fontosnak tartotta és szorgalmazta, hogy mielőbb kerüljenek bevezetésre a jogszabályi előírásoknak megfelelő hitelesítési elemek, ügyelve arra, hogy azok kialakítása ügyfélbarát legyen, így számos számlavezető pénzforgalmi szolgáltató már 2020-ban e fizetési műveletek terén is bevezetett új (például mobil eszközön felugró kódot tartalmazó üzenetet), vagy további hitelesítési elemet.

Az MNB 2020-ban többször is felhívta a szektor és a közvetlenül érintett internetes kereskedelmi tevékenységet folytató kereskedőknek, illetve érdekképviselőiknek a figyelmét a bekövetkező változásokra, továbbá valamennyi érintett kártyakibocsátó és/vagy kártyaelfogadó pénzforgalmi

szolgáltatót hivatalosan is megkeresett, hogy időben és megfelelő, közérthető módon értesítsék a változásról az ügyfeleiket.

Vezetői körlevél és leendő MNB ajánlás az „akadályozás” témakörében

Az MNB 2020-ban vezetői körlevelet³⁷ adott ki a fizetés-kezdeményezési és számlainformációs szolgáltatásokhoz kapcsolódó biztonságos kommunikációval kapcsolatos egyes kérdésekről. Erre azért volt szükség, mert a közös és biztonságos nyílt kommunikációra vonatkozó szabályozástechnikai standard (SCAr.) előírásai szerint valamennyi számlavezető pénzforgalmi szolgáltatónak elérhetővé kellett tennie egy interfészt (API), amelyen keresztül az úgynevezett harmadik fél szolgáltatók (fizetés-kezdeményezési és számlainformációs szolgáltatást nyújtó pénzforgalmi szolgáltatók) hozzáférhetnek az ügyfelek fizetési számláihoz. Ezen interfészt hozzáférési interfészként, vagy célra rendelt interfészként lehetséges a számlavezetőknek létrehozniuk. Az első esetben a harmadik fél szolgáltató ugyanazt az interfészt használja a fizetési számlaadatokhoz történő hozzáféréshez, mint a számlavezető számlavezetett ügyfelei, amíg a második esetben az interfész kizárólag a harmadik fél szolgáltatókat szolgálja ki, vagyis számukra dedikált.

A célra rendelt interfész kialakítása során figyelembe kell venni az SCAr. 32. cikk (3) bekezdésében előírtakat, azaz nem akadályozhatja a kialakított interfész a szolgáltatások elérését abban az esetben sem, ha az ügyfelek nem közvetlenül a számlavezető pénzforgalmi szolgáltatón, hanem egy harmadik fél szolgáltatón keresztül veszik igénybe azt.

Az SCAr. szövege említ ugyan eseteket, amivel az „akadályozás” megvalósul, de nem sorol fel kimerítően további lehetőségeket és nem ad minden esetben kellő iránymutatást a helyes értelmezéshez, így az EBH a 2020. június 4-i EBA/OP/2020/10 számú európai bankhatósági vélemény kiadásával kívánt pontosítást és választ adni a felmerült kérdésekre az „akadályozás” egységes értelmezéséhez. Ennek figyelembevételével adta ki az MNB a vezetői körlevelet.

Az MNB ajánlást kíván kiadni az akadályozás témakörével kapcsolatban is, kiegészítve egyéb célra rendelt interfésszel kapcsolatos elvárásaival is, amelynek előkészítő munkáját megkezdte, illetve annak teljes szövegszerű javaslata is elkészült 2020-ban.

³⁷ <https://www.mnb.hu/letoltes/vezetoi-korlevel-a-fizetes-kezdemenyezesi-es-szamlainformacios-szolgáltatásokhoz-kapcsolodo-biztonsagos-kommunikacioval-2020-07-13.pdf>

Nyilvántartásba vételek, engedélyezések

2020-ban kettő számlainformációs szolgáltatást nyújtó és egy fizetés-kezdemenyezési pénzforgalmi intézményként működő pénzforgalmi szolgáltatót vett nyilvántartásba az MNB. Számuk a folyamatban lévő engedélyezési eljárások miatt várhatóan növekedni fog.

Az EBA/GL/2018/07 számú, a tartalékmechanizmus alól az erős ügyfél-hitelesítésre, valamint a közös és biztonságos nyílt kommunikációs standardokra vonatkozó szabályozástechnikai standardokról szóló (EU) 2018/389 rendelet 33. cikkének (6) bekezdése szerint biztosított mentesség igénybevételének feltételeiről szóló Iránymutatások alapján, az illetékes hatóságok, így az MNB is, 2019. december 31-t követően a mentességgel kapcsolatban nem hozhatnak egyéni döntést addig, amíg nem kapták meg az EBH-nak a kérelemmel kapcsolatos észrevételeit, illetve a hatóság EBH-val folytatott konzultációját követően egy hónapig, attól függően, hogy melyikre kerül sor korábban. Az illetékes hatóságoknak a kérelemmel kapcsolatos döntés meghozatalakor figyelembe kell venniük az EBH észrevételeit. 2020-ban egy mentesség igénybevételére vonatkozó engedélyezési kérelem kiadására került sor.

A pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó új adatszolgáltatások előkészítése és bevezetése

Az MNB 2020 januárjától vezette be az egységes szerkezetű, pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó adatszolgáltatásokat, amelyek a negyedévente megjelenő pénzforgalmi publikációk és elemzések alapjául szolgálnak, illetve hozzájárulnak az Európai Központi Bank és az EBH felé küldendő egységes, nemzetközileg is összehasonlítható adatközlésekhez. A 2020. januári hatályba lépést követően első alkalommal 2020. október 30-án kellett teljesíteni az új szerkezetű adatgyűjtéseket, visszamenőleg 2020 első, második és harmadik negyedévére.

A megfelelő adatszolgáltatás biztosításához, továbbá a pénzforgalmi szolgáltatók megfelelő átállásához több alkalommal is szakmai konzultációt biztosított az MNB az év során az érintettek számára.

Pénzforgalmi állásfoglalások és ellenőrzések

A 2020. év során az MNB a pénzforgalmi szolgáltatóktól és egyéb vállalkozásoktól érkezett megkeresések alapján 27 pénzforgalmi tárgyú állásfoglalást, illetve szakmai véleményt

adott ki, amelyek közül 11 állásfoglalás az azonnali fizetésre irányult. Emellett az MNB a honlapján a pénzforgalmi irányelven alapuló rendelkezések értelmezésére indított „Gyakori kérdések és válaszok” oldalon összesen 22 alkalommal tette közzé frissített, illetve új állásfoglalását vagy szakmai véleményét.

Az MNB a honlapján, a félév során, a PSD2 rendelkezések értelmezésére indított „Gyakori kérdések és válaszok” oldalon összesen 14 alkalommal tette közzé frissített, illetve új állásfoglalását vagy szakmai véleményét. Ezek közül 6 az erős ügyfélhitelesítéssel kapcsolatos rendelkezések értelmezésére, 5 az előírt adatszolgáltatások teljesítésének, továbbá 3 az engedélyezés értelmezésére irányult.

Az MNB 2020-ban 34 pénzforgalmi ellenőrzési eljárást indított, melyek három fő típusba sorolhatók. Az MNB általános vizsgálatot folytatott 3 bank és 4 ügynevezett harmadik fél típusú pénzforgalmi szolgáltató eljárásában, amíg az azonnali fizetési rendszer bevezetésekor az MNB pénzforgalmi rendeletének három, kifejezetten erre vonatkozó szabályát ellenőrizte a teljes szektorban. Ez a sorozatvizsgálat összesen 26 intézményt, 20 bankot, 5 hitelintézeti típusú EGT-fióktelepet és 1 pénzforgalmi szolgáltatót jelentett. Ezekon felül egy az éves ellenőrzési tervben nem szereplő esetben, a folyamatos felügyelés keretében beszerzett információk alapján indított vizsgálatot egy banknál az MNB.

2020-ban 31 pénzforgalmi ellenőrzést zárt le az MNB, ebből 22 bank, 6 hitelintézeti típusú EGT-fióktelep és 3 pénzforgalmi szolgáltató (ebből kettő ügynevezett harmadik fél típusú pénzforgalmi szolgáltató) ellen megindított ellenőrzés volt. A lezárt eljárásokból 2 esetben a határozatba foglalt intézkedések mellett összesen 75 millió forint összegű bírság is kiszabásra került. Ezen felül az MNB korábbi határozatában foglaltak határidőre történő teljesítésének elmulasztása miatt 2020-ban 1 esetben kötelezte ismét a határozatban foglaltak teljesítésére, emellett 2,2 millió forint bírságot rótt ki. Az év során így összesen 77,2 millió forint bírság kiszabására került sor az MNB pénzforgalmi hatósági eljárásaiban megállapított szabályszegések miatt. A tárgyévben megindított ellenőrzési eljárások közül 6 esetében a döntéshozatalra 2021-ben kerül sor, a lezárt ellenőrzési eljárásokból ugyanakkor 3 még 2019-ben indult.

Értékpapír elszámolási rendszer 2020-ban

Az MNB 2020 során is részt vett az Európai Értékpapír-piaci Hatóság (ESMA) Post-Trading Standing Committee³⁸ (PTSC) nevű bizottságában, amely a központi értéktárakkal

³⁸ <https://www.esma.europa.eu/about-esma/working-methods/standing-committees-and-other-bodies#title-paragrah-13>

foglalkozik, ideértve a mandátumához tartozó európai uniós szabályozások kialakításának vagy módosításának előkészítő munkálatait is. 2020 legfontosabb témái a központi értéktárakat is szabályozó CSDR³⁹ európai uniós rendelet és a kapcsolódó döntéselőkészítő szakértői munka volt, figyelembe véve a piacon történő mindenkori eseményeket, így a koronavírus-járvány hatásait is.

Az EMIR⁴⁰ 2020. év eleji módosításának hatálybalépésével (EMIR 2.2) a 2020-ban megalakultak az ESMA új bizottságai, amelyek kifejezetten a központi szerződő felekkel foglalkoznak, a CCP⁴¹ Supervisory Committee és a Policy Committee. A bizottságokban az MNB, mint EMIR-engedéllyel rendelkező központi szerződő fél felett felügyeleti joggal bíró hatóság, szavazati joggal rendelkezik, szakértői szinten képviselteti magát. A CCP Supervisory Committee a központi szerződő felek felügyeleti kérdéseivel kapcsolatos ügyekkel foglalkozik. A CCP Policy Committee az EMIR 2.2 által szükségessé tett, EMIR-t kiegészítő szabályozástechnikai szttenderdek megalkotásával, felülvizsgálatával, illetve a felügyeleti konvergenciát elősegíteni hivatott ESMA vélemények és javaslatok megalkotásával foglalkozik.

2020 negyedik negyedévében ismét felállt a legutoljára 2018-ban ülésező CCP Recovery and Regulation Task Force, amelynek szükségessége a hamarosan hatályossá váló központi szerződő felek helyreállítására és szanálására irányuló keretrendszerrel szóló rendelethez (RRR)⁴² köthető. Az RRR-hez készülő végrehajtási rendeletek szövegezésével foglalkozik a munkacsoport. A legfontosabb témakörök között szerepelnek például a helyreállítási tervek, a második kiegészítő garanciális tőke bevezetése, szanálás esetén az értékbecslés menete, vagy a kompenzációs sorrendek kialakítása.

ESMA Iránymutatások implementálása

2020 első felében két ESMA által kiadott Iránymutatást⁴³ implementált az MNB, amelyeknek alanya a Magyarországon működő központi szerződő fél, a KELER KSZF Központi Szerződő Fél Zrt. (KELER KSZF). Az Iránymutatások további támpontokat adnak az EMIR európai uniós rendeletnek és a hozzá tartozó végrehajtási rendeletnek az értelmezésében.

A két implementált iránymutatás témája egyrészt a központi szerződő félnél történő összeférhetlenség-kezelés, másrészt az EMIR prociklikusság elleni biztosítéki követelményekre vonatkozó, központi szerződő félnek szóló intézkedései. Az előbbit az MNB 2020. március 30-án⁴⁴, utóbbit május 4-én⁴⁵ implementálta MNB ajánlásként.

A KELER KSZF-nél lefolytatott átfogó felügyeleti vizsgálat lezárása

Az MNB 2020 szeptemberében határozatával lezárta a 2018. augusztus 2. és 2019. március 31. közötti időszakra vonatkozó átfogó felügyeleti vizsgálatát a KELER Központi Szerződő Fél Zrt-nél (a továbbiakban: KELER KSZF). Az MNB az MNBtv. 64. § a) pontja szerint minden évben köteles átfogó felügyeleti vizsgálatot indítani. Mivel a KELER KSZF rendelkezik EMIR-engedéllyel, ezért az átfogó vizsgálat egyben az EMIR szerinti átfogó vizsgálata is. A 2018–2019-es évre vonatkozó 2020-ban lefolytatott átfogó vizsgálat során az MNB hiányosságokat tárt fel az üzletmenet-folytonosság, a részvételi követelmények, valamint a kockázatkezeléssel kapcsolatos elvárások kapcsán, amelyeket határozati pontokba foglalt. A KELER KSZF a megfelelő intézkedések megtételére 2020. december 31-ig kapott határidőt, ezek többségét teljesítette. A még nem teljesített intézkedések esetében határidő-meghosszabbítást kért az intézmény, amelynek az MNB megfelelő indoklás mellett helyt adott. A teljesítés tényét az MNB minden esetben utóvizsgálat keretein belül visszaellenőrzi, így biztosítva a jogszabályoknak való megfelelést.

A KELER KSZF Kollégiumi Ülése

2020. október 16-án került megrendezésre a KELER KSZF EMIR 21. cikke szerinti éves kollégiumi ülése videó-konferencia formájában. A kollégiumi ülésre az ESMA-n és az MNB-n kívül a KELER KSZF garancia alapjaihoz legnagyobb mértékben hozzájáruló intézményeket felügyelő nemzeti hatóságok, valamint a KELER KSZF szolgáltatásának piacait felügyelő nemzeti hatóságok hivatalosak. Így tagja a kollégiumnak az ESMA, Írország Jegybankja, a Belga Nemzeti Bank, a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal,

³⁹ CSDR: az Európai Unió belüli értékpapír-kiegyenlítés javításáról és a központi értéktárakról, valamint a 98/26/EK és a 2014/65/EU irányelv, valamint a 236/2012/EU rendelet módosításáról szóló 2014. július 23-i 909/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet

⁴⁰ EMIR: a tőzsdén kívüli származtatott ügyletekről, a központi szerződő felekről és a kereskedési adattárakról szóló 2012. július 4-i 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet

⁴¹ CCP: central counterparty, a központi szerződő fél szakkifejezése angolul

⁴² RRR: a központi szerződő felek helyreállítására és szanálására irányuló keretrendszerrel, valamint az 1095/2010/EU, a 648/2012/EU és az (EU) 2015/2365 rendelet módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet javaslata (még nem hatályos)

⁴³ ESMA Iránymutatások (Guidelines) listája: <https://www.esma.europa.eu/convergence/guidelines-and-technical-standards>

⁴⁴ A Magyar Nemzeti Bank 5/2020. (III.30.) számú ajánlása a központi szerződő félnél történő összeférhetlenség-kezelésről: <https://www.mnb.hu/letoltes/5-2020-osszeferhetetlenseg-kezelese.pdf>

⁴⁵ A Magyar Nemzeti Bank 6/2020. (V.04.) számú ajánlása az EMIR prociklikusság elleni biztosítéki követelményekre vonatkozó, központi szerződő félnek szóló intézkedéseiről: <https://www.mnb.hu/letoltes/6-2020-emirprociklikussagszf.pdf>

valamint az Olasz Jegybank. Az ülésen bemutatták az elmúlt év felügyeleti tevékenységét, továbbá a következő évre vonatkozó felügyeleti tervet. A KELER KSZF is lehetőséget kapott arra, hogy beszámoljon a Kollégiumnak az elmúlt évről és a következő évre vonatkozó terveiről.

A KELER KSZF 2020-ban lefolytatott engedélyezési eljárásai

A KELER KSZF a 2020-ban két engedélyezési eljárás⁴⁶ kötött módosítást hajtott végre működésében. Az egyik eljárás a KELER KSZF kockázatkezelési módszertanát érintette. A változtatásokat jelentősnek minősítette az MNB, így EMIR 49. cikk szerinti eljárás kellett keresztülmenniük, az ESMA általi validációt követően pedig a KELER KSZF Kollégiuma is jóváhagyta a módosításokat, így azokat az intézmény bevezethette. A másik eljárás a KELER KSZF kiegyenlítő banki szolgáltatásait érintette, mert az év során három új kiegyenlítő bankkal egészült ki a KELER KSZF működése. A KELER KSZF-fel folytatott egyeztetések és saját kockázatelemzések után az MNB nem szignifikáns módosításnak minősítette a változtatásokat, amelyről tájékoztatta a Kollégium tagjait, így nem volt szükség az eljárás lefolytatására.

A KELER megszerezte CSDR-engedélyét

Az Európai Unióban a központi értéktárak működésének feltétele a CSDR szerinti engedély, amelynek megszerzése a KELER számára is kiemelt fontosságú volt. Az engedélyezéshez szükséges dokumentáció 2020. június végén lett teljes, ekkor indulhatott meg a felügyeleti folyamat. Az MNB megállapította a KELER CSDR rendeletnek való megfelelését és az engedélyt megadta. Az Európai Unióban jelenleg 24 központi értéktár rendelkezik CSDR-engedéllyel, köztük a magyarországi központi értéktár is.

Egyéb információk

Pénzforgalommal és fizetési rendszerekkel kapcsolatos publikációk

A Central Bank Payments News⁴⁷ márciusi számában két cikk is megjelent, amelyek a magyarországi pénzforgalom fejlődésével, valamint a hazai azonnali fizetési rendszer sikeres indulásával foglalkoznak. Emellett a *Hitelintézet Szemle*⁴⁸ márciusi számában a kártyás fizetési mód Magyarországon

belüli regionális eltéréseinek elemzéséről jelent meg egy tanulmány.

Az MNB 2020. július 9-én kilencedik alkalommal publikálta *Fizetési rendszer jelentését*. A kiadvánnyal az MNB hozzájárul a pénzforgalommal, a pénzügyi infrastruktúrákkal kapcsolatos jegybanki tevékenység transzparenciájának növeléséhez, továbbá a pénzügyi kultúra fejlesztéséhez, ezáltal pedig a jelentést olvasók pénzforgalmi döntéseinek tudatosságához. A jelentés megállapította, hogy az MNB által felügyezett hazai pénzügyi infrastruktúrák 2019-ben is hatékonyan és biztonságosan működtek, magas rendelkezésre állásukkal támogatták a pénz- és tőkepiacok működését, ezzel hozzájárultak a pénzügyi stabilitás erősítéséhez. 2019-ben is folytatódott az elektronikus pénzforgalmi infrastruktúra fejlődése és a digitalizáció terjedése, amelynek hatására az elektronikus fizetési műveletek száma ismét jelentősen bővült, tovább csökkentve a készpénzes tranzakciók részarányát. A tendencia további támogatásához jelentősen hozzájárulhat az azonnali fizetési szolgáltatás 2020. március 2-i sikeres elindulása, amivel új időszámítás kezdődött a hazai pénzforgalomban.

A koronavírus-járvány kitörésének pénzforgalomra gyakorolt hatását és ennek következtében a hazai fizetési szokások megváltozását mutatja be az egyik elemzés. Míg az elemzés első része⁴⁹ a készpénzforgalommal kapcsolatos folyamatokat veszi górcső alá, addig a második rész⁵⁰ az elektronikus fizetési forgalomra összpontosít.

Az MNB 2020. december 14-én nyilvánosságra hozta a *Dimenzióváltás a pénzforgalomban: Az azonnali fizetés bevezetésének története*⁵¹ című kiadványát. (lásd 3.16.)

Konferenciák, szakmai előadások és konzultációk

Az MNB 2020. február 25-én háttérbeszélgetést tartott az azonnali fizetési rendszer 2020. március 2-i indulásához kapcsolódó aktualitások bemutatása, valamint az újonnan elérhetővé váló szolgáltatás kapcsán felmerülő kérdések megválaszolása céljából, ezzel is segítve a sajtó munkatársait a közvélemény minél pontosabb és teljes körű tájékoztatásában, illetve felkészítésében.

Az MNB a PSD2 témakörében a koronavírus-járvány következményeként kialakult rendkívüli helyzetben

⁴⁶ EMIR 15. vagy 49. cikke szerinti eljárás

⁴⁷ https://cbpaymentsnews.com/assets/CBPN_Volume3/CBPN_Mar2020-Vol3.3.pdf

⁴⁸ <https://hitelintezetiszemle.mnb.hu/letoltes/hsz-19-1-t3-kajdi-nemecsko.pdf>

⁴⁹ <https://www.mnb.hu/letoltes/a-koronavirus-jarvany-hatasa-a-keszpenzallomany-valtozasara-2020-januar-augusztus-folyaman.pdf>

⁵⁰ <https://www.mnb.hu/letoltes/a-koronavirus-jarvany-hatasa-az-elektronikus-penzforgalom-valtozasara-2020-januar-junius-folyaman.pdf>

⁵¹ <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/mnb-szakkonyvsorozat/dimenziovaltas-a-penzforgalomban-az-azonnali-fizetes-bevezetesenek-tortenete>

online módon is, több szakmai előadást és oktatást, illetve a Magyar Bankszövetséggel (a továbbiakban: Bankszövetség) együttműködve több konzultációt is tartott.

3.6. DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS

Az MNB nemzetközi tartalékai 2020-ban közel 5,3 milliárd euróval növekedtek, így 2020. december végén 33,7 milliárd euro volt az állomány. Az év folyamán a devizatartalék szintjét növelték az ÁKK devizakötvény kibocsátásai, az Európai Bizottságtól beáramló uniós transzferek, valamint a hazai hitelintézetek által elhelyezett devizabetétállomány emelkedése. Ugyanakkor az állam adósságtörlesztési célú kifizetései, a Kincstár devizakiadásai, illetve a forintlikviditást nyújtó jegybanki devizaswap-állomány változása mérsékelte a növekedést. Az év végén meghirdetett eurolikviditást nyújtó swaptenderek finanszírozásához az MNB igénybe vette a nemzetközi szervezetekkel kötött keretszerződéseit.

A tartalék tartásának céljai

Más jegybankokhoz hasonlóan, az MNB – az MNBtv.-ben rögzített – egyik alapvető feladata az ország devizatartalékainak kezelése. Az MNB több funkció ellátása céljából tart devizatartalékot:

- a piaci szereplők elvárásainak megfelelő tartalékszint biztosítása („international collateral”),
- a monetáris és árfolyampolitika támogatása (intervenciós kapacitás biztosítása),
- devizalikviditás biztosítása a bankrendszer számára,
- és az állam tranzakciós devizaigényének biztosítása érdekében.

A tranzakciós célok közül 2020-ban továbbra is az állami adósságkezelés kiszolgálása volt a legfontosabb. Emellett e körben említhető még a költségvetési szervek devizaigényének folyamatos biztosítása. Az Európai Uniótól érkező transzferek szintén az MNB-n keresztül folynak be, ezek az utóbbi évben is gyarapították a devizatartalékot. A fenti tranzakciós célok kielégítése 2020-ban is zökkenőmentesen zajlott.

Az MNB rendszeresen felülvizsgálja a tartalékok kívánatos szintjét, és szükség esetén a lehetséges kereteken belül lépéseket kezdeményez a megfelelő szint elérésére. Az MNB nemzetközi tartalékainak állománya 2020 során mindvégig meghaladta a jegybank és a befektetők által is követett tartalékmutatókat. Ezek közül az MNB kiemelten figyeli a Guidotti–Greenspan szabályt, amely alapján a tartalékok számottevően meghaladják a rövid külső adósság szintjét.

A tartalék nagysága

Magyarország nemzetközi tartalékainak szintje 2020 során közel 5,3 milliárd euróval növekedett, az év végén 33,7 milliárd eurót tett ki.

Legnagyobb tartaléknövelő hatással az időszak alatt az állami devizakötvény kibocsátások jártak. Áprilisban az Állam-adósság Kezelő Központ (ÁKK) 1-1 milliárd euro névértékben bocsátott ki 6 és 12 éves állampapír-sorozatot, amelyet júniusban egy 1,5 milliárd euro névértékű 15 éves futamidejű zöldkötvény követett, majd szeptemberben egy összesen 62,7 milliárd japán yen névértékű 3, 5, 7 és 10 éves Samurai kötvénysorozat, novemberben pedig 1,25-1,25 milliárd euro névértékű 10 és 30 éves lejáratú kötvénykibocsátás.

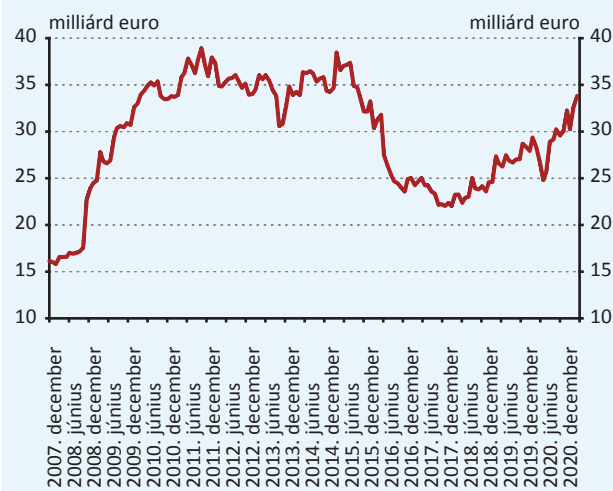
A tartalékok növekedése irányába hatott továbbá az Európai Bizottságtól beérkezett nettó 4,3 milliárd euro összegű EU-transzfer, valamint a hazai hitelintézetek által elhelyezett devizabetétállomány 215 millió eurós emelkedése.

Ezeket a tételeket részben ellensúlyozták a januári 2 milliárd dollár-, a februári 1 milliárd euro eredeti névértékű kötvénytörlesztések, illetve a júliusi 1 milliárd jüan értékű Pandakötvény lejárat, valamint a januárban lebonyolított, közel 1 milliárd dollár mennyiségben végrehajtott devizakötvény-visszavásárlás, illetve a Magyar Államkincstár (MÁK) devizakiadásai.

Tovább mérsékeltek a növekedést a Növekedési Hitelprogram harmadik szakaszának deviza pilléréhez köthető pénzmozgások, illetve a forintlikviditást nyújtó jegybanki devizaswap állomány változása összesen 2,3 milliárd euro értékben.

Az év második felében meghirdetett eurolikviditást nyújtó swaptenderek finanszírozásához az MNB igénybe vette a nemzetközi szervezetekkel kötött keretszerződéseit.

10. ábra
A nemzetközi tartalékok nagyságának alakulása

A devizatartalék pénzügyi teljesítménye és kockázatai

Az MNB a törvényben rögzített alapfeladatainak ellátása, illetve kiemelten az ország nemzetközi tartalékainak kezelése során szükségszerűen pénzügyi kockázatokkal szembesül. A jegybank által követett alapelv, hogy a vállalt kockázatok mértéke igazodjon az alaptevékenység céljaihoz, a kockázatok mértéke legyen ismert, a kockázat vállalása legyen tudatos, illetve az intézmény kockázatvállalási képességével összhangban legyen korlátozott. A devizatartalék-kezelés során a likviditás, a biztonság és a hozam hármas célrendszerének kell megfelelni, ami azt jelenti, hogy az MNB a kockázatok előre definiált alacsony szintjének folyamatos betartása és a szükséges likviditás fenntartása mellett törekszik a lehető legmagasabb hozamszint elérésére.

A devizatartalék-kezeléssel kapcsolatban – a többi jegybanki alapfeladathoz hasonlóan – a Monetáris Tanács a legfőbb döntéshozó testület, amely meghatározza a devizatartalékkal kapcsolatos célokat és igényeket, úgymint a tartalék szintjét, likviditását, dönt az optimalizációs devizáról, a kockázatvállalási stratégiáról és a tartalék befektetésének legfontosabb számszerű stratégiai paramétereiről. Az operatív döntési hatáskörök gyakorlását, a devizatartalék-kezelési stratégia végrehajtását a Monetáris Tanács által meghatározott keretek között az MNB igazgatósága végzi. Az igazgatóság hagyja jóvá a kockázatvállalás kereteit adó limitrendszer: a tartalékportfóliók kockázatainak benchmarkokhoz képest engedélyezett maximális eltéréseit, a partnerlimiteket és a tartalékkezelésben engedélyezett befektetési instrumentumok körét.

A tartalékkezelés két fő pillére a benchmarkrendszer és a limitrendszer. A független teljesítménymérés a kockázatvállalási politika fontos eleme. A portfóliókezelés sikeresség-

gének mérése érdekében minden tartalékportfólió teljesítménye összevetésre kerül egy referenciaportfólió (az úgynevezett benchmarkportfólió) teljesítményével. A benchmarkportfóliók azt mutatják meg, hogy ugyanolyan befektetési paraméterek mellett egy széles piaci szegmenst reprezentáló, passzívan kezelt portfólió milyen hozamot hozott. A devizatartalék-kezelési tevékenység teljesítménye ezen referenciaportfóliókkal szemben kerül kimutatásra. Az MNB hozam-kockázat preferenciáját tükröző és a portfóliók teljesítménymérését szolgáló benchmarkokat az üzleti területtől független kockázatkezelési szervezeti egység tartja karban.

A devizatartalék-kezeléshez kapcsolódóan a legfontosabb kockázati kategóriák a piaci kockázat, a likviditási kockázat, a hitelkockázat (kiegyenlítési és partnerkockázat). A devizatartalék-kezelés pénzügyi kockázatainak vállalható mértékét az MNB limitekkel korlátozza. A jegybankokra jellemző konzervatív tartalékportfólió-kezelésnek megfelelően az MNB szigorú limitrendszer alkalmaz, amely az elvárt magas szintű hitelminősítések mellett piaci és egyéb indikátorokat is figyelembe vesz. A monetáris politikai eszközök devizalikviditás-igényét a tartalékkezelés során szintén figyelembe veszi az MNB.

Az MNB a devizatartalék-kezelés során különböző kockázat-minimalizálási technikákat alkalmaz annak érdekében, hogy a vállalt kockázatok az MNB kockázati toleranciájának megfelelőjenek. A derivatív eszközök esetében az MNB a partnereivel ISDA (International Swaps and Derivatives Association) és kapcsolódó CSA (Credit Support Annex) szerződéseket kötött, amelyek letételhelyezés (marginolás) révén a partnerrel szemben potenciálisan keletkező hitelkockázati kitettséget alacsony szinten tartják. A GMRA (Global Master Repurchase Agreement) szerződések által szabályozott repo ügyletek esetében az előírt marginolás szintén segíti a kockázatok korlátozását. A devizapiaci ügyletek esetén az MNB a nemzetközi legjobb gyakorlatnak megfelelően a CLS-rendszerben számolja el az ügyleteit a kiegyenlítési kockázatait minimalizálva.

A 2008-ban kirobbant globális pénzügyi válságot követő kezdeti években, tekintettel a csökkenő hozamkörnyezetre és a jegybanki portfóliókban kezelt kötvények ebből adódó, jellemzően emelkedő árfolyamaira, a jegybankok döntően nyereséget értek el a devizatartalékokon. Az MNB – a portfólióiban kezelt, döntően magas hitelminőségű állam- és egyéb kötvényekkel a csökkenő hozamkörnyezet eredményeként ártértekelődő pozíciókon keresztül – ennek a folyamatnak szintén nyertese volt. Ezt követően a zéró közeli, bizonyos piacokon negatív kamatkörnyezetben a jegybanki tartalékkezelés legjelentősebb kihívása a tőkeemgőrzés biztosítása volt. A 2020-as évet közvetlenül megelőző időszakban több jegybank a monetáris politika terén lezárta vagy lassította a korábban indított lazító intézkedéseit, de ez a folyamat

2020-ban a koronavírus-válság hatására megállt és a jegybankok újra határozottan a lazítás irányába mozdultak el. A fiskális és monetáris politikai döntéshozók különböző típusú és mértékű intézkedéseket vezettek be a koronavírus negatív gazdasági hatásainak mérséklése érdekében. 2020 márciusában a Federal Reserve két rendkívüli ülésen 50, majd 100 bázisponttal 0–0,25 százalékos sávba csökkentette az alapkamatot és bejelentett válságcsökkentő, likviditásbővítő programjai keretében tovább növelte eszközvásárlásait. Az EKB nem változtatott az irányadó kamaton, számos meghirdetett programján keresztül ugyanakkor szintén tovább növelte eszközvásárlásait.

Ennek eredményeként a tartalékkezelés szempontjából releváns piacok nagy részén jelentős hozamesés volt megfigyelhető 2020-ban. Az euroövezetben a hozamgörbe a beszámolási időszakban párhuzamosan lefelé tolódott: az éven belüli szegmensben, lejáratonként eltérő mértékben, de jellemzően 5–10 bázisponttal, az éven túli szegmensben 10–50 bázisponttal csökkentek a hozamok, amelyek az év végén az összes releváns lejáraton a negatív tartományban tartózkodtak. Az amerikai állampapír-kibocsátások hozamai 1,5 százalékot estek és 0 közeli hozamot biztosítanak a rövid lejáratokon. A válság hatására a volatilitás emelkedett, márciusban a swap-felárak érdemben tágultak, majd később normalizálódtak.

A hitelminősítők több kibocsátó minősítését rontották, amely az MNB devizatartalékát a konzervatívan meghatározott befektetési irányelvek miatt csak minimálisan érintette. Emellett az aranyárfolyam a geopolitikai bizonytalanság, a jegybanki kereslet növekedése és a koronavírus-válság miatt jelentősen emelkedett az év során. Az arany amerikai dollárral szembeni árfolyama 2020 második félévében többéves csúcsra jutott. Az euro/dollár árfolyam vonatkozásában a dollár folyamatos gyengülése volt megfigyelhető 2020-ban (1,12-ről 1,23-ra).

Az MNB 2020 elején felkészült volt a koronavírus-járvány okozta nagyfokú bizonytalanság kezelésére. A devizatartalék szintje érdemben meghaladta a releváns referencia-mutatók értékét. Mindemellett az MNB bilaterális swap- és repo-megállapodásokból álló nemzetközi védőhálót alakított ki, amely addicionális devizalikviditást jelent (rövid időn belül akár 10 milliárd euróval növelhető a devizalikviditás) és bővíti a jegybank mozgásterét a nemzetközi tartalékok biztonságos szintjének megtartása mellett:

- Repo szerződés az Európai Központi Bankkal.
- Repo szerződés a Nemzetközi Fizetések Bankjával (BIS).
- A Federal Reserve által meghirdetett repo eszközhöz való hozzáférés.

- A Kínai Népköztársaság Jegybankjával (PBoC) 2013-ban kötött, majd többször megújított devizacsere-megállapodás.

Az MNB folyamatosan monitorozva a tartalék szintjére kockázatot jelentő folyamatokat – a jegybankok nagy részéhez hasonlóan – rendszeresen felülvizsgálja a tartalék befektetések kereteit. Az MNB összhangban a tartaléktartás céljaival, szem előtt tartva a konzervatív befektetési kereteket, 2020 során tovább diverzifikálta befektetéseit és lépéseket tett a devizatartalékhoz kapcsolódó egyéb kockázatok csökkentésére.

- Az MNB 2020. januárban, egy kelet-közép európai állampapír portfólió létrehozásáról döntött, amely cseh és lengyel állampapírokat tartalmaz. A portfólióba az adott ország saját devizájában kibocsátott állampapírai vásárolhatók. A portfólió a kiépítést követően passzív stílusban kezelve működik tovább.

- A 2020-as évben az MNB kiemelt figyelmet fordított a Brexitből adódó fejleményekre a jegybank angol font kitétsége, illetve a tartalékkezelés során igénybe vett széles körű londoni székhelyű partnerek okán. A jegybank proaktív megközelítést alkalmazva – korlátozva a londoni entitásokkal kötött ügyleteket – a 2019-es év kezdetétől kezdeményezte az egyesült királyságbeli üzleti partnerekkel fennálló GMRA, valamint ISDA és CSA szerződések, továbbá az egyéb, tartalékkezeléshez kapcsolódó szolgáltatói szerződések (portfólió menedzsment rendszerek, futures számlavezetés, értékpapírkölcsönzés, MBS vagyongazdálkodási tevékenység, valamint a kereskedési platformok) kontinentális európai entitásokra történő noválását. Az események folyamatos nyomonkövetése mellett az MNB megtette a szükséges lépéseket a kapcsolódó kockázatok minimalizálása érdekében.

2020-ban az MNB a devizatartalékot alapvetően nyolc devizában (EUR, USD, JPY, GBP, AUD, RMB, PLN, CZK), különböző portfóliókba szervezve kezelte. Az MNB árfolyamkitétséget alapvetően euróban vállal: az egyéb deviza/euro keresztárfolyam kockázatát derivatív eszközökkel fedezi. Az eurótól eltérő devizanemű devizaeszközök tartását a magasabb szintű diverzifikáció elérése és a dollár esetében a rendelkezésre álló nagyobb likviditás biztosítása indokolja. Az MNB euróban, amerikai dollárban, angol fontban, renminbiban és ausztrál dollárban összesen nyolc portfóliót kezel aktívan. Az MNB a kizárólag állampapírokat tartalmazó japán jen, cseh korona és lengyel zloty portfólióit a benchmark szigorú követésével indexhez kötött portfólióként kezeli. 2012. év végétől – külső vagyongazdálkodó és letétkezelőnek adott mandátum formájában – az amerikai ügynökségi jelzaloglevelek (agency MBS eszközök) is részét képezik az MNB befektetési stratégiájának. Az MNB Zöld Programja keretében és az ehhez kapcsolódó társadalmi felelősségvállalási és környezetstratégiai céljainak elérése érdekében 2019-ben elindított zöld befektetéseket tartalmazó zöldkötvény-portfólió kiépítése 2020-ban befe-

jeződött. A tartalékportfóliók stratégiai átlagos hátralévő futamideje a korábbi évekhez hasonlóan 1 év körül alakult, ugyanakkor az MBS kitettség kamatlábérzékenysége csökkent. Az arany jegybanki tartalékokban betöltött nemzetközi és regionális szerepe, nemzetstratégiai jelentősége, illetve egy potenciális válsághelyzetben vagy a nemzetközi pénzügyi rendszerben történő strukturális változások során jelentkező bizalomerősítő, stabilizációs szerepe miatt kiemelkedik a tartalékeszközök közül. A kialakult gazdasági recesszióban felerősödött az arany menedékeszköz szerepe. Az MNB 31,5 tonnás aranytartalékát fizikai formában Budapesten tárolja. A monetáris politikai célok eléréséhez meghatározott likviditás az év során folyamatosan rendelkezésre állt, az MNB-t érintő jelentős hitelkockázati esemény nem történt.

Az euro hitelkockázat-mentes portfólió képezi a devizatartalék gerincét, amibe kizárólag magas minősítésű állampapírok, államok által garantált értékpapírok és nemzetközi intézmények (szupranacionális) kibocsátásai kerülhetnek. A második legnagyobb, euro befektetési portfólióba – illetve jellemzően a befektetési portfóliókba – az előzők mellett magas minősítésű vállalati, illetve banki kibocsátások és fedezett értékpapírok is vásárolhatóak; ebbe a portfólióba állampapírok jellemzően csak a lejárat szerkezet igazítása érdekében kerülnek. Az euro kitettség mögött az amerikai dollár portfóliók együttes aránya a legjelentősebb a tartalékban, ahol a befektetési portfólió mellett kiemelendő az ügynökségi MBS-kitettség érdemi aránya.

A piaci folyamatok az MNB szempontjából kedvezően alakultak rövid távon, 2020-ban az MNB az arany- és devizatartalékon 0,64 százalékos teljesítményt ért el. A kötvényportfóliók 91 bázispontos teljesítménye saját devizában 25 bázisponttal felülteljesítette a benchmarkot, amely az euróra való fedezés miatti finanszírozási költséggel korrigálva euróban kifejezve 51 bázispont nyereség volt az év során. A kamatszintek csökkenése rövid távon emelte a kötvényportfóliók eredményét, ugyanakkor hosszú távon, a várható hozamok alacsonyabb szintje miatt hátrányos a tartalék várható eredményét illetően, azaz a jegybankok közép távon még erősebben szembesülnek a tartalék csökkenésének kockázatával. Az MNB az arany-pozíció érdemi pozitív eredményt realizált, amíg az egyéb devizanyitottságon veszteség keletkezett.

A devizatartalék jövőre vonatkozó teljesítményét érintően továbbra is kockázatot jelent, hogy a tartalékportfóliók teljesítménye negatív lehet azáltal, hogy a magas minőségű eszközök hozamai extrém alacsony szinten vannak, illetve egy hozamemelkedés következtében elmozdulnak, ami rövid távon a meglévő kötvények leértékelődése miatti átértékelődési veszteség hatására rontja a tartalék

teljesítményét. Ugyanakkor egy hozamemelkedés hatása az eredményre a tartalék rövid átlagos hátralévő futamideje miatt közép távon már pozitív, mivel a lejárat tartalékelemek újrabefektetése magasabb hozamszinten valósulhat meg.

3.7. KÉSZPÉNZLOGISZTIKAI TEVÉKENYSÉG

A forgalomban lévő készpénzállomány értéke 2020. december 31-én 7164,4 milliárd forint volt, amely 10 százalékos, 634 milliárd forint összegű bővülést jelent az előző év végi állományhoz képest. A járványhelyzet egyszeri hatásától szűrt éves százalékos növekedés 2020. év végére hároméves mélypontra csökkent, így kijelenthető, hogy a hazai készpénzállományt lassuló ütemű bővülés jellemzi, amit a koronavírus világjárvány csak egyszeri, átmeneti hatásként befolyásolt 2020 folyamán.

Az MNB 2020-ban összesen 3354 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolított le ügyfelei, a hitelintézetek és a Magyar Posta Zrt. (a továbbiakban: Posta) számára, ezen belül 246 millió darab bankjegyet szolgált ki ügyfeleinek, miközben 202 millió darab bankjegy érkezett be a jegybankba.

A forintbankjegyek hamisításának mértéke továbbra sem számottevő mértékű, a készpénzforgalomból kiszűrt forint hamisítványok száma mindössze 271 darabot tett ki 2020-ban. Az egymillió darab forgalomban lévő valódi bankjegyre egy év során jutó hamis bankjegyek száma 2020-ban 0,5 darab volt, ami nemzetközi összehasonlításban nagyon kedvező értéknek tekinthető.

2020 során 13 tematikában 25 emlékérmét bocsátott ki a jegybank, amelyből 2 arany, 10 ezüst és 13 színesfém emlékérmé. Ezen felül, egy 50 forintos forgalmi érme emlékváltozat, illetve egy különálló témában, 10 és 20 forintos forgalmi érme emlékváltozatok kerültek a forgalomba.

Forgalomban lévő készpénz

A forgalomban lévő készpénzállomány értéke 2020. december 31-én 7164,4 milliárd forint volt, amely 10 százalékos, 634 milliárd forint összegű bővülést jelent az előző év végi értékekhez képest.⁵² A bankjegykereslet dinamikája 2020 folyamán turbulensen változott – köszönhetően a koronavírus-járvány hatásának –, de a teljes 2020-as évet értékelve megállapítható, hogy a forint készpénzkereslet 2012 óta tartó intenzív növekedési üteme jelentősen lassult 2019–2020-ban.

A bankjegyek forgalomban lévő állományának mennyiségi változása címetlenként eltérő képet mutat. Továbbra is

⁵² Az adat nem tartalmazza a jegybanki mérlegben kötelezettségként szereplő, bevont, de még átváltható bankjegyek értékét.

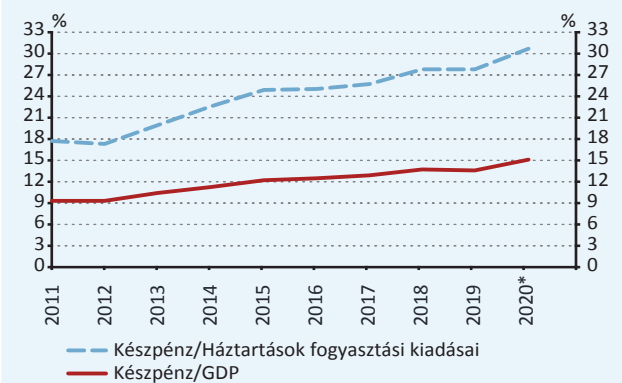
a legnagyobb forgalmi részesedéssel bír a 20 000 forintos állomány, amelynek bővülése 2020 folyamán is jelentős, 12 százalékos volt. A 10 000 forintosok állománya ettől jelentősen kisebb mértékben, mindössze 5 százalékkal növekedett. Említésre érdemes még, hogy az 1000 forintosok volumene 4 százalékkal bővült. Az 500 forintos forgalomban lévő állománya 7 százalékkal emelkedett 2019. év végéhez képest,

növekedésében a bankjegycsere hatása játszotta a legfőbb szerepet. Mindezekkel ellentétben, kisebb mértékű (4 százalékos) állománycsökkenés jellemezte a 2000 és az 5000 forintos címleteket.

A két legnagyobb értékű bankjegycímlet továbbra is domináns szerepet tölt be a készpénzforgalomban, együttesen az összes forgalomban lévő bankjegyalomány darabszámának 73, értékének pedig 96 százalékát tették ki 2020. év végén.

A forint érmék forgalomban lévő mennyisége az előző évhez képest átlagosan 5 százalékkal bővült.

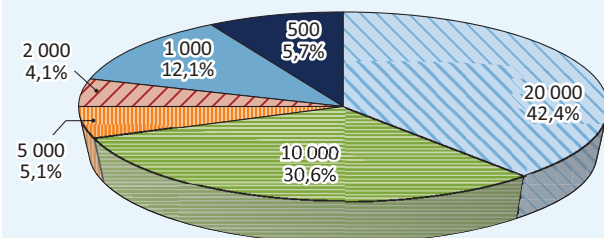
11. ábra
Készpénz/GDP és készpénz/háztartások fogyasztási kiadásai

*A 2020. évi GDP adat és a háztartások fogyasztási kiadásainak adata MNB becslés

Forrás: MNB.

12. ábra
A forgalomban lévő bankjegyek megoszlása darabszám szerint 2020. év végén

4. táblázat

A forgalomban lévő bankjegyek és érmék⁵³

(2020. december 31-i és 2019. december 31-i adatok)

Bankjegyek	2020				2019			
	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)		Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték
20 000 forint	249,4	4 988,0	42,4	70,5	221,8	4 436,8	40,4	68,9
10 000 forint	179,8	1 797,6	30,6	25,4	171,5	1 714,7	31,2	26,6
5 000 forint	29,9	149,4	5,1	2,1	31,0	155,0	5,6	2,4
2 000 forint	24,2	48,5	4,1	0,7	25,3	50,6	4,6	0,8
1 000 forint	71,4	71,4	12,1	1,0	68,9	68,9	12,5	1,1
500 forint	33,5	16,8	5,7	0,3	31,3	15,7	5,7	0,2
Összesen	588,2	7 071,5	100,0	100,0	549,8	6 441,6	100,0	100,0
Érmék	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)		Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték
200 forint	171,0	34,2	8,1	41,9	164,9	33,0	8,2	42,1
100 forint	214,5	21,5	10,2	26,3	206,2	20,6	10,2	26,3
50 forint	209,2	10,5	9,9	12,8	199,8	10,0	9,9	12,8
20 forint	384,6	7,7	18,2	9,4	363,5	7,3	18,1	9,3
10 forint	430,4	4,3	20,4	5,3	410,5	4,1	20,4	5,2
5 forint	701,2	3,5	33,2	4,3	667,1	3,3	33,2	4,3
Összesen	2 111,0	81,6	100,0	100,0	2 011,9	78,3	100,0	100,0

⁵³ A táblázat nem tartalmazza a jegybank által kibocsátott emlékérmék és emlékbankjegyek állományát, amelyek törvényes fizetőeszközként névértéken ugyan a forgalomban lévő fizetőeszközök részét képezik, azonban szerepükkel összhangban a készpénzforgalom lebonyolításában aktívan nem vesznek részt.

A koronavírus-járvány hatása a magyar készpénzforgalomra

2020. március 12-től kezdődően – a koronavírus-járvány miatt a magyar kormány által elrendelt veszélyhelyzettel összefüggésben – kiugróan nagymértékű készpénz áramlott ki az MNB-ből. A 2020. március 25-ig terjedő időszakban 8 munkanap alatt a forgalomban lévő készpénzállomány értéke mintegy 250 milliárd forinttal, azaz 3,9 százalékkal emelkedett, ami a korábbi trendek alapján 5–7 hónap normál növekményének felel meg. Az ezt követő hónapokban kisebb mértékű korrekció volt megfigyelhető, április és május folyamán a gazdaság készpénzigénye több mint 60 milliárd forinttal elmaradt a megelőző évek átlagától.

A márciusi kiugró mértékű kereslet elsősorban a 10 000 és 20 000 forintos címleteket érintette, azonban a kisebb értékű bankjegyek állománya is számottevően növekedett, ezzel is alátámasztva a lakossági felhalmozás készpénzforgalomra gyakorolt hatását. A forint érték esetén nem következett be a bankjegyeknél tapasztalható hasonló keresletnövekedés, a forgalom március és április folyamán is jelentősen elmaradt a megelőző évek átlagától.

A nyári hónapok folyamán a készpénzforgalom minden tekintetben konszolidálódott, a vonatkozó statisztikai mutatók jellemzően elérték vagy megközelítették a járvány előtti időszakra jellemző értékeiket. A rendelkezésre álló adatok alapján elmondható, hogy a járvány őszi második hullámának hatásai lényegesen enyhébbek voltak, a készpénzkiáramlás a veszélyhelyzet novemberi újbóli kihirdetése idején sem emelkedett szignifikánsan az elmúlt évek azonos időszakához képest, az érték esetén tavasszal is tapasztalt drasztikus keresletcsökkenés azonban szeptember és november között hasonló mértékben megismétlődött.

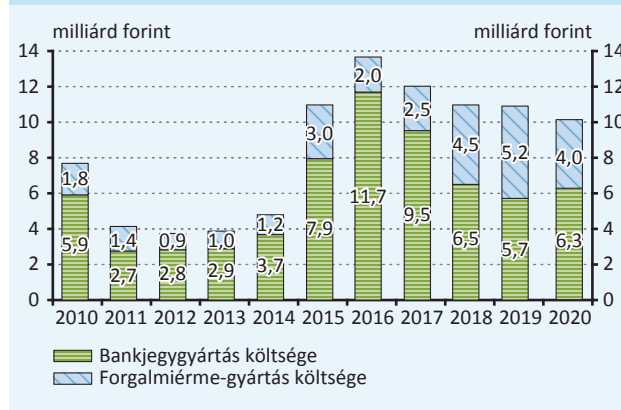
A forgalomban lévő forint készpénzállomány éves növekedése a koronavírus-járvány első hulláma során fellépő kiáramlási sokk miatt 2020-ban meghaladta ugyan a 2019-es bővülés mértékét, de nemzetközi összehasonlításban mérsékeltnek tekinthető mind a környező országok fizetőeszközeivel (például lengyel zloty, cseh korona), mind pedig a legfontosabb világvalutákkal (euro, USA dollár) összehasonlítva. A járványhelyzet egyszeri hatásától szűrt éves százalékos növekedés 2020. év végére hároméves mélypontra csökkent, így kijelenthető, hogy a hazai készpénzállományt lassuló ütemű bővülés jellemzi, amit a koronavírus világjárvány csak egyszeri, átmeneti hatásként befolyásolt 2020 folyamán.

Bankjegy- és érmegyártás

A jegybank a készpénzforgalom növekvő igényének kielégítése, valamint az elhasználódott és emiatt selejtezett, megsemmisített fizetőeszközök pótlása miatt bankjegyeket és érméket gyártat.

Az MNB készpénzgyártással összefüggő ráfordításai 2020-ban bruttó 10,3 milliárd forintot tettek ki, amely 0,6 milliárd forinttal kevesebb volt, mint az előző évben.

13. ábra
Bankjegy- és forgalmiérme-gyártás
(bruttó ráfordítás)

Készpénzforgalmazás

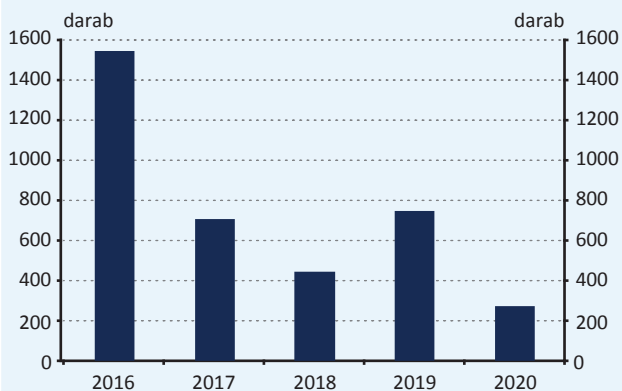
Az MNB 2020-ban összesen 3354 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolított le ügyfelei, a hitelintézetek és a Posta számára, ezen belül 246 millió darab bankjegyet szolgáltatott ki ügyfeleinek, miközben 202 millió darab bankjegy érkezett be a jegybankba.

Az MNB mintegy 51 millió darab elhasználódott bankjegyet selejtezett le, illetve pótolta új, jó minőségű fizetőeszközökkel 2020-ban. A selejtezés főként a kisebb címletű, tranzakciós szerepet betöltő bankjegycímleteket érintette.

A készpénzhamisítás megelőzését, visszaszorítását szolgáló tevékenység

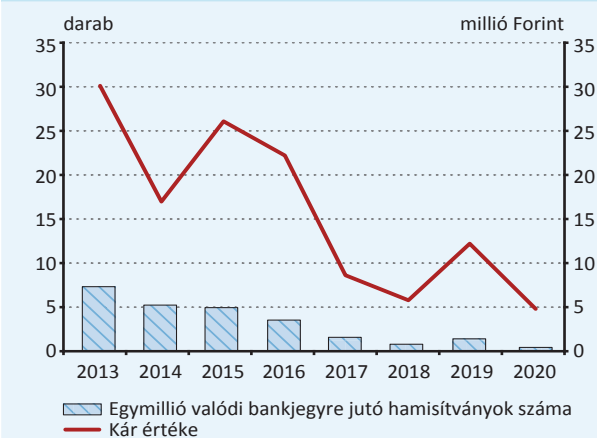
A korábbi évek trendjének megfelelően, a forintbankjegyek hamisításának mértéke továbbra sem számottevő mértékű, a készpénzforgalomból kiszűrt forint hamisítványok száma mindössze 271 darabot tett ki 2020-ban.

14. ábra
A forgalomból kiszűrt hamis forint bankjegyek számának évenkénti alakulása

Az egymillió darab forgalomban lévő valódi bankjegyre egy év során jutó hamis bankjegyek száma 0,5 darab volt, ami nemzetközi összehasonlításban nagyon kedvező értéknek tekinthető.

15. ábra
Az egymillió darab valódi bankjegyre jutó hamisítványok számának és az okozott kár értékének alakulása

Az MNB bankjegyekkel kapcsolatos térítésmentes ismeretterjesztő tevékenysége keretében biztosított nyomtatott és interneten keresztül is elérhető tájékoztató anyagai mellett az MNB szakértői 2020-ban közel 600 fő kereskedelemben dolgozó pénztárosnak tartottak bankjegyismereti oktatást.

Az előző évekhez hasonlóan, 2020-ban továbbra is a magasabb címletek (10 000 és 20 000 forintos) hamisítása volt a jellemző, amelyek az összes hamisítvány 98 százalékát tették ki.

5. táblázat
A fellelt forintbankjegy-hamisítványok címletenkénti megoszlása 2020-ban

Címletek	500	1 000	2 000	5 000	10 000	20 000
Megoszlás (%)	0,0	0,7	0,0	1,1	17,0	81,2

Nem változtak jelentősen a hamisítási módszerek sem, amelyeket továbbra is az irodai sokszorosító eszközök (színes fénymásolók, printerek) használata jellemez. A hamisítványok, a valódi bankjegyek jellemzőinek ismerete esetén, egyszerű vizsgálatokkal (tapintással, fény felé tartva vagy mozgatással), pénztári körülmények között pedig kombinált, UV-A- és UV-C-lámpával történő ellenőrzéssel kiszűrhetők.

A jegybank szakértői 2020-ban 7883 darab különböző valutahamisítványt azonosítottak. Ezen belül a hamis euro bankjegyek száma 7747 darab volt. A forgalomból kiszűrt eurobankjegyek számában bekövetkezett növekedés két visszaéléshez kapcsolható, így a teljes hazai készpénzforgalmat vizsgálva továbbra is megállapítható, hogy a hamis valuták előfordulása nem számottevő.

Forgalomba került az új alapanyagú 100 forintos érme

2020. július 1-jén került a készpénzforgalomba – a jogi értelemben 2019. október 1-jén, MNB elnöki rendelettel kibocsátott – az új alapanyagú 100 forintos érme. A korszerűbb érmealapanyag alkalmazása az érmeelfogadó automaták stabilabb működése, valamint az ellátásbiztonság szempontjából is kedvezőbb helyzetet teremt. Az MNB kilenc hónapos felkészülési időt biztosított az érmevel működő automaták üzemeltetőinek annak érdekében, hogy felkészíthessék berendezéseiket az új alapanyagú 100 forintos érmék elfogadására.

Az új 100 forintos érme külső megjelenése és legfontosabb paraméterei (például átmérő, vastagság) változatlanok maradtak, ám az alapanyaguk acél helyett réz-nikkel-cink ötvözetre változott. Az új alapanyagú érme forgalomban való használata zökkenőmentes. A régi acél 100 forintos érmék továbbra is forgalomban maradnak.

A bankjegycserét követően is átválthatók a bevont régi bankjegyek

Az MNB a 2014 és 2019 közötti időszakban megújította a korábban forgalomban lévő bankjegysorozatot és újra-

tervezett, továbbfejlesztett, a pénzfeldolgozó gépek és automaták által támasztott készpénzforgalmi igényeknek jobban megfelelő, egyben a hamisítás ellen is korszerűen védett bankjegyeket bocsátott ki. A bevont forintbankjegyek még hosszú ideig nem veszítik el értéküket, mivel a bevónási határnapot követően minden bank- és postafiókban három évig, az MNB lakossági pénztárában pedig húsz évig válthatók át – azonos címletű – törvényes fizetőeszközzé.

A 2000 és 5000 forintos bankjegyek korábbi verzióinak bevonására 2017. július 31-i határral, a 2015 előtt kibocsátott, régi 20 000 forintos bankjegyek bevonására 2017. december 31-én került sor. Így 2020. július 31-ét, illetve 2020. december 31-ét követően már nem kötelesek a bank- és postafiókok e bankjegyek díjmentes átváltására, saját üzletszabályzatukban azonban dönthetnek úgy, hogy - díj felszámítása vagy egyéb feltételek szabása (például szolgáltatás igénybevétele, vagy számlakapcsolat megléte) mellett - továbbra is elfogadják ezeket a bankjegyeket. A régi 2000 forintosokból 3,8 millió, a régi 5000 forintosokból 2,2 millió, a régi 20 000 forintosokból pedig 2,1 millió darab nem áramlott még vissza a jegybankba 2020. december 31-ig.

Módosult a bankjegy- és érmerendelet

A pénztár nélküli hitelintézeti fiókok számának növekedése indokolttá tette a készpénzforgalmazásra és pénzfeldolgozásra vonatkozó MNB-rendeletek (bankjegy- és érmerendelet)⁵⁴ módosítását. Habár a bankjegy-befizetések fogadására, illetve -kifizetések teljesítésére alkalmas gépek (például ATM-ek) bizonyos készpénzes tranzakciók lebonyolítására a pénztár nélküli fiókokban is lehetőséget biztosíthatnak, a hitelintézeti pénztárak számának csökkenése jelentősen szűkítheti a lakosságnak a készpénzes szolgáltatásokhoz való hozzáférését. Ennek figyelembevételével került sor 2020-ban a bankjegy- és érmerendelet módosítására⁵⁵, a hitelintézetek, valamint a Posta által kötelezően végzendő készpénzes lakossági szolgáltatások minimumszintjének meghatározásával.

Az új szabályok hatálybalépésével már nemcsak a pénztárral rendelkező, hanem – meghatározott kivételekkel – a pénztár nélküli hitelintézeti és postai fiókokban is kötelező végezni a forintbankjegyek és -érmék címletváltását, valamint a forgalomból bevont, a nehezen felismerhető és a sérült bankjegyek és érmék átváltását. Amennyiben egy hitelintézet, illetve a posta egy településen kizárólag pénztár nélküli fiókot üzemeltet, a címletváltási és átváltási tranzakciók végrehajtásához közreműködőt is igénybe vehet. Az új szabályozás meghatározza a közreműködő igénybevételeinek feltételeit és a kapcsolódó ügyfél-tájékoztatási szabályokat is.

Az új szabályoknak való megfeleléshez szükséges felkészülési idő figyelembevételével a bankjegy- és érmerendelet módosításának hatálybalépési időpontja 2021. március 1.

Készpénzforgalmi hatósági ellenőrzések

Az MNB 2020-ban az MNBtv. pénzkibocsátásról szóló rendelkezéseinek⁵⁶, a bankjegyrendelet⁵⁷, valamint a jegybanki adatszolgáltatásról szóló MNB rendeletek⁵⁸ előírásainak betartását 9 hitelintézet, 1 hitelintézet típusú EGT fióktelep, 3 pénzfeldolgozó szervezet és 1 pénzforgalmi intézmény esetében ellenőrizte. A készpénzforgalmi hatósági ellenőrzések célja a forgalomban lévő forintbankjegyek megfelelő minőségének, a készpénzforgalom zavartalanága érdekében a működési kockázatok csökkentésének, valamint a hitelintézetek részéről a lakosság irányába történő „fair” szolgáltatásnyújtásnak a biztosítása volt. 2020-ban az MNB 5 hitelintézettel, 1 hitelintézet típusú EGT fiókteleppel és 3 pénzfeldolgozó szervezettel szemben összesen 9 ellenőrzési eljárást indított, amelyek közül 5 eljárás 2020-ban, 2 eljárás 2021. elején került lezárásra, 2 eljárás pedig folyamatban van. A 2020-ban lezárt 5 eljárás közül 3 eljárásban került sor intézkedés – figyelmeztető levél, annak keretében oktatás szervezésére, belső szabályzat módosítására, valamint az MNBtv. és a bankjegyrendeletnek való jövőbeni maradéktalan megfelelésre való felhívás – alkalmazására. Egy ellenőrzési eljárás intézkedés alkalmazása nélkül végzéssel zárult, további egy eljárás pedig szintén végzéssel került megszüntetésre az ellenőrzött intézmény pénzfeldolgozási

⁵⁴ A bankjegyek feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló 19/2019. (V. 13.) MNB rendelet és az érmék feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló 20/2019. (V. 13.) MNB rendelet.

⁵⁵ 38/2020. (X. 21.) MNB rendelet a bankjegyek feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló 19/2019. (V. 13.) MNB rendelet módosításáról és az 39/2020. (X. 21.) MNB rendelet az érmék feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló 20/2019. (V. 13.) MNB rendelet módosításáról.

⁵⁶ A 2013. évi CXXXIX törvény 16. alcíme

⁵⁷ A bankjegyek feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló 11/2011. (IX. 6.) MNB rendelet (a továbbiakban: régi bankjegyrendelet), illetve 2019. július 15-étől a bankjegyek feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló 19/2019. (V. 13.) MNB rendelet (a továbbiakban: új bankjegyrendelet), valamint a két rendelet együtt (a továbbiakban: bankjegyrendelet)

⁵⁸ A jegybanki információs rendszerhez elsődlegesen a Magyar Nemzeti Bank alapvető feladatai ellátása érdekében teljesítendő adatszolgáltatási kötelezettségekről szóló 37/2019. (XI. 19.) és 38/2018. (XI. 14.) MNB rendelet

engedélyének időközbeni, kérelemre történő visszavonása miatt. Folyamatos ellenőrzés keretében az MNB a készpénzforgalomban betöltött szerepük, továbbá a fiókhálózatuk nagysága és országos lefedettsége alapján kijelölt további 4 hitelintézet és 1 pénzforgalmi intézmény esetében ellenőrizte a készpénzforgalmazás működési kockázatainak felmérését és a rendkívüli helyzetek kezelésére vonatkozó rendelkezések betartását.

A 2019-ben indított ellenőrzések közül 3 eljárás 2020-ban került lezárásra, amelyek során valamennyi ellenőrzött intézménynél tapasztalt hiányosságot, mulasztást az MNB. Az intézményeket figyelmeztető levélben hívta fel a jogszabálysértő állapot megszüntetésére.

A hatósági ellenőrzési eljárások során az MNB a bankjegyek forgalmazására, a bankjegyzvizsgáló gépek működésére és üzemeltetésére, a készpénzforgalmazásban bekövetkező rendkívüli helyzetek kezelésére vonatkozó intézkedési tervre, a hiányos sérült bankjegyek kezelésére, valamint a törvényes fizetőeszköznek minősülő forgalomképtelen forintbankjegyek átváltására vonatkozó egyes szabályok⁵⁹ megsértését állapította meg. A szabályszegések közül leggyakrabban az ATM-töltésre, a hiányos sérült bankjegyek kezelésére vonatkozó rendelkezések, valamint a bankjegyzvizsgáló gépek működésére és üzemeltetésére vonatkozó egyes szabályok megsértése fordult elő.

Emlékérme és forgalmi érme emlékváltozat kibocsátás

Az MNBtv. értelmében kizárólag az MNB jogosult bankjegy- és érmekibocsátásra, ideértve az emlékbankjegyek és az emlékérmék kibocsátását is. Az MNB – a külföldi jegybankok gyakorlatával összhangban – azzal a céllal bocsát ki emlékérméket, hogy az ország életében jelentős történelmi, kulturális és tudományos évfordulókról, eseményekről és személyekről az utókor számára maradandó formában állítson méltó emléket. Az emlékérmék nem szolgálnak forgalmi célokat.

2014-től minden nemesfém-ből készült emlékérmét olcsóbb alapanyagú, színesfém változatban is kibocsát az MNB annak érdekében, hogy az emlékérmék értékközvetítő, figyelemfelkeltő, ismeretterjesztő szerepe szélesebb körben érvényesülhessen. Ezt szolgálja továbbá az emlékérmék névértéken történő forgalmazására vonatkozó MNB-döntés, amely értelmében az ezüst emlékérmék a kibocsátást követő 3 hónapig, a színesfém emlékérmék 1 évig névértéken

érhetőek el az emlékérmék elsődleges forgalmazójánál, a Magyar Pénzverő Zrt.-nél.

A törvényi felhatalmazás alapján, valamint a 2014 óta érvényes értékesítési politika szellemében 2020-ban 13 témában 25 emlékérmét bocsátott ki a jegybank. Ebből 2 arany, 10 ezüst és 13 színesfém (2 önálló tematikában, 11 a nemesfém emlékérmék színesfém változataként jelent meg) emlékérmé. Ezen felül, egy témában 50 forintos forgalmi érme emlékváltozat, illetve egy különálló tematikában 10 és 20 forintos forgalmi érme emlékváltozatok kerültek a forgalomba.

Az MNB 2020. évi emlékérmé-kibocsátási programja a legértékesebb darabbal indult. A „Középkori magyar aranyforintok” sorozat hatodik elemeként, „I. Ulászló aranyforintja” emlékérmé került kibocsátásra 50 000 forint névértékű arany (1 dukát – 3,491 g – és 4 dukát szélfeliratos változatban), illetve 2000 forint névértékű színesfém változatban 2020. január 14-én.

„30 éve szabadon” elnevezéssel különlegesen magas, 30 000 forintos névértékű ezüst és 3000 forint névértékű színesfém emlékérmék jelentek meg 2020. május 2-án az első szabadon választott országgyűlés alakuló ülésének 30. évfordulója alkalmából. A megszokottnál jóval nagyobb, 59,75 mm átmérőjű emlékérmék a rendszerváltozás jelentőségére, a szabad, független, demokratikus Magyarország létrejöttének folyamatára kívánják felhívni a közfigyelmet.

A 150 éves szervezett magyar tűzoltóság tiszteletére 10 000 forint címletű ezüst és 2000 forint címletű színesfém emlékérmék kerültek kibocsátásra 2020. május 4-én. A jeles évforduló alkalmából 50 forintos forgalmi érme emlékváltozat is a készpénzforgalomba került 2 millió példányban.

2020. május 29-én a magyar származású közgazdasági Nobel-emlékdíjas tudós, Harsányi János születésének 100. évfordulója alkalmából 10 000 forint névértékű ezüst, valamint 2000 forint névértékű színesfém emlékérmét bocsátott ki az MNB.

A Budapesti Értéktőzsde újraalapításának 30. évfordulóján, 2020. június 21-én 10 000 forint névértékű ezüst, valamint 2000 forint névértékű színesfém emlékérmék kibocsátásával tisztelt az MNB a gazdaságtörténeti jelentőségű esemény előtt.

2020. július 4-én, Szinyei Merse Pál születésének 175., halálának 100. évfordulója alkalmából 10 000 forint címletű

⁵⁹ MNBtv. 23. § (8) bekezdése, a régi bankjegyzrendelet 5. § (2) bekezdése, 19. § (1) és (2) bekezdése, 20. § (4) bekezdése, 22. § (1) bekezdése, az új bankjegyzrendelet 4. § (2) és (4) bekezdése, 5. § (3) és (6) bekezdése, 9. § (1) bekezdése, 21. § (5) és (7) bekezdése, és 22. § (2) bekezdés a) pontja.

ezüst, valamint 2000 forint címletű színesfém emlékérmeket bocsátott ki a jegybank a modern magyar festészet úttörője és iskolateremtő képviselője tiszteletére.

2020. július 14-én „Tisztelet a veszélyhelyzet hőseinek” elnevezéssel 10 és 20 forintos forgalmi érme emlékváltozatokat bocsátott ki az MNB a koronavírus-járvány elleni védekezésben kiemelkedő szerepet vállaló honfitársaink (egészségügyi-, kereskedelmi-, köztisztasági-, logisztikai területen dolgozók) áldozatos munkájának elismerése és az irántuk érzett tisztelet jelképéül, címletenként 2-2 millió darabos példányszámban.

A hazai nemzeti parkokat bemutató sorozat újabb elemmel bővült 2020. szeptember 2-án. A Magyarországon másodikként megalapított Kiskunsági Nemzeti Park alapításának 45. évfordulója alkalmából, különleges, álló téglalap alakú 10 000 forint névértékű ezüst és 2000 forint névértékű színesfém emlékérmeket bocsátott ki a jegybank, a tematikai sorozat ötödik darabjaként.

A 2020. évi emlékérmek-kibocsátási program egy unikális kibocsátással folytatódott. 2020. szeptember 25-én, az Országos Meteorológiai Szolgálat alapításának 150. évfordulója alkalmából 10 000 forint névértékű ezüst, valamint 2000 forint névértékű színesfém emlékérmék kerültek kibocsátásra. Az emlékérmék különlegessége, hogy a jegybanki kibocsátások több mint fél évszázados történetében először jelentek meg négyzet alakú ezüst emlékérmék, a színesfém változatok pedig nagy méretük miatt számítanak kivételesnek.

2020. október 4-én az Állatok Világnapján a magyar pásztor- és vadászkutyafajtákat bemutató színesfém emlékérmek-sorozatot folytatta az MNB, a sorozat második darabjaként megjelent 2000 forint névértékű „Komondor” emlékérmékkel.

Az Alkotmánybíróság megalakulásának 30. évfordulója alkalmából 10 000 forint névértékű ezüst és 2000 forint névértékű színesfém emlékérmék jelentek meg. Az 1989–90-es demokratikus átalakulás, a jogállami forradalom egyik fundamentális intézményeként létrejött Alkotmánybíróság legfontosabb feladata a mai napig a jogállamiság és az alapvető jogok védelmezése.

„Állami Számvevőszék” megnevezéssel 10 000 forint címletű ezüst, illetve 2000 forint címletű színesfém emlékérmét bocsátott ki a jegybank. Az emlékérmék a szervezet alapításának 150. évfordulója, illetve a független számvevőszéki ellenőrzés újraindulásának 30 éves évfordulója alkalmából jelentek meg 2020. október 21-én.

A hazai nemzeti emlékhelyeket bemutató sorozat hetedik darabjaként „Debrecen, Református Nagytemplom és

Kollégium Nemzeti Emlékhely” elnevezéssel 2000 forint névértékű színesfém emlékérmek kerül kibocsátásra 2020. november 18-án.

A 2020. évi emlékérmek-kibocsátási programot a Magyar Olimpiai Bizottság megalakulásának és fennállásának 125. évfordulója alkalmából, 10 000 forint névértékű ezüst, valamint 2000 forint névértékű színesfém emlékérmék kibocsátásával zárta az MNB. A 2020. december 2-án kibocsátott, különleges, aranyozott szegélyű ezüst emlékérmek és színesfém változata a magyar sporttörténet kiemelkedő eredményeinek, az első magyar nyári, valamint téli olimpiai aranyérmek is emléket állít.

3.8. STATISZTIKAI SZOLGÁLAT

A hitelintézeti szektor, valamint a Bankszövetség bevonásával kétéves intenzív előkészítő időszakot követően kialakításra került az egységes jegybanki hitelregiszter adatszolgáltatás, amely jól illeszkedik a nemzetközi téren is stratégiai irányt jelentő, széleskörűen felhasználható elemi szintű adatokat tartalmazó adatgyűjtési modellekhez. 2020. februárban sikeresen megtörtént az egyedi szintű hiteladatokat tartalmazó Jegybanki hitelregiszter (HITREG) adatszolgáltatás első jelentéseinek befogadása, amellyel Európa egyik legrészletesebb ilyen típusú adatszolgáltatása indult el.

Az év során megkezdődött az adatszolgáltatások migrálása az MNB új adatgyűjtő rendszerébe, amelynek eredményeként a hitelintézeti felügyeleti adatszolgáltatások, az EBA által elrendelt adatszolgáltatások, valamint egyes statisztikai adatszolgáltatások már az új, egységes rendszerbe érkeznek.

2020-ban folytatódott az MNB statisztikai adatközléseinek megújítása. Ennek keretében fokozatosan megújulnak a sajtóközlemények és egyéb publikációk, valamint korszerűbbé válik a honlapot kezelő infrastruktúra is.

A jegybank az MNBtv. szerinti felhatalmazás alapján a pénzügyi folyamatok elemzéséhez, a monetáris politikai döntések előkészítéséhez, a pénzforgalom zavartalan lebonyolítása érdekében a fizetési- és elszámolási rendszerek működésének felügyeléséhez, a pénzügyi rendszer stabilitásának támogatásához, valamint a mikro- és makroprudenciális felügyeleti tevékenység ellátásához gyűjt statisztikai információkat, és hozzá nyilvánosságra az azokból készített statisztikákat.

A statisztikai közleményeket, tájékoztatókat és idősorokat az MNB a honlapján teszi elérhetővé a nyilvánosság számára a közzétett publikációs naptár szerint. Az egyes szakstatisztikai területekhez kapcsolódóan az MNB módszertani, illetve tematikus kiadványokat is megjelentet.

2020-ban 5 adatszolgáltatási MNB rendelet került kiadásra 2021-re vonatkozóan, az elsődlegesen az MNB alapvető feladatai ellátásához elrendelt adatszolgáltatásokat tartalmazó⁶⁰ rendelet, továbbá a négy, elsődlegesen a felügyeleti feladatok ellátásához szükséges adatszolgáltatásokat előíró MNB rendelet⁶¹. 2020 folyamán négy alkalommal került sor a 2020. évi hatályos adatszolgáltatási MNB rendeletek év közbeni módosítására a hazai szabályozási környezet változása, a koronavírus-járvánnyal összefüggő rendkívüli helyzet, illetve – 2021. július 1-jei hatálybalépési dátummal – a jegybanki hitelregiszter (HITREG) adatszolgáltatással kapcsolatos új adatigények miatt⁶².

Az MNB hitelintézeti adatgyűjtési projektjeinek eredményei

A hitelintézeti szektor, valamint a Bankszövetség bevonásával kétéves intenzív előkészítő időszakot követően 2020 februárjában sikeresen megtörtént az egyedi szintű hiteladatokat tartalmazó HITREG-adatszolgáltatás első jelentéseinek befogadása.

A havonta érkező, több mint négyszáz hiteljellemzőt tartalmazó granuláris hiteladatbázis adatminőségének vizsgálata kulcsfontosságú az adatfelhasználás szempontjából, ezért a több ezer befogadáskori ellenőrzési szabályon felül az első adatbefogadást követően 2020 elején azonnal megkezdődött az MNB adatfelhasználó szakmai területeinek bevonásával az adatminőség szisztematikus ellenőrzése.

A 2020-ban bevezetett HITREG-adatszolgáltatás több tekintetben is kibővítésére kerül 2021 harmadik negyedétől kezdődően, a 2020 novemberében kihirdetett módosító rendelettel⁶³. Az adatszolgáltatást a hitelintézetek mellett, a pénzügyi vállalkozások egy csoportjára is kiterjesztő módosítás értelmében a HITREG-ben szereplő adósok körének szektorális lefedettsége nő, a jelentés a bankközi hitelek kivételével az összes hitelre kiterjed, valamint kibővül az ingatlanfinanszírozás megfigyelésére kiadott ESRB-ajánlásban megfogalmazott és egyéb elemzői adatigényekkel. Az MNB a Bankszövetség támogatásával konzultációk keretében széleskörű tájékoztatást adott – a hitelintézetekhez hasonlóan – a pénzügyi vállalkozási szektor részére is.

Felügyeleti statisztikák

2020-ban mind az előre tervezett, mind a koronavírus-járvány miatti rendkívüli feladatok az elvárásoknak megfelelően teljesültek.

A Statisztikai és felügyeleti célú informatikai rendszerek integrációja (STAFIR) projekt keretében többéves előkészítést követően októberben sikeresen megvalósult az átállás a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások által szolgáltatott EBA Végrehajtás-technikai standard (ITS)-adatok XBRL-formátumban történő befogadására. Ezzel egyidejűleg a hitelintézeti felügyeleti adatkör is átkerült az MNB új, integrált adatgyűjtő rendszerébe, ahová már az év első felében a statisztikai adatkör egy jelentős része is átkerült.

A koronavírus-járvány következtében számos, rövid határidővel végrehajtandó, rendkívüli feladat merült fel, így több felügyelt szektor vonatkozásában írt elő az MNB rendkívüli adatszolgáltatást, valamint rövid idő alatt megtörtént az EBA által kidolgozott, a járvánnyal összefüggő adatszolgáltatási iránymutatás (EBA/GL/2020/07) implementálása.

A biztosítói szektor esetében jelentős nemzetközi munka zajlott a Szolvencia II 2020-as felülvizsgálata keretében. 2020. év végén benyújtásra került az Európai Bizottság részére a felülvizsgálat eredményeit összefoglaló és az EIOPA javaslatát tartalmazó dokumentum. 2021-ben az ITS-t érintő módosítási javaslatok átültetésével folytatódik a munka.

Publikációs változások az MNB statisztikaiban

2020. februárban jelent meg először az MNB előzetes statisztikai mérlegéről szóló sajtóközlemény interaktív formában. Az év során a publikáció több alkalommal bővült annak érdekében, hogy az MNB járványhelyzettel kapcsolatos intézkedéseinek a mérlegre gyakorolt hatása jobban követhető legyen. 2020 júniusában a befektetési alapok publikációja bővült az alapok részletes mérlegadataival. Az interaktív publikáció ezáltal tartalmazza az MNB adatgyűjtéséből elérhető legrészletesebb eszköz- és forrásadatokat, amelyek addig csak közvetve voltak kinyerhetőek más publikációk adataiból.

⁶⁰ 41/2020. (XI. 18.) MNB rendelet

⁶¹ 42/2020. (XI. 19.), 43/2020. (XI. 19.), 44/2020. (XI. 20.), valamint 45/2020. (XI. 20.) MNB rendelet

⁶² a módosítások a jegybanki információs rendszerhez a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó egyes adatokra vonatkozóan teljesítendő adatszolgáltatási kötelezettségekről szóló 32/2019. (IX. 25.) MNB rendeletet, a jegybanki információs rendszerhez a hitelügyletek egyes adataira vonatkozóan teljesítendő adatszolgáltatási kötelezettségről szóló 35/2018. (XI. 13.) MNB rendeletet, továbbá az MNB alapvető, valamint felügyeleti feladatai ellátásához szükséges adatszolgáltatásokat előíró MNB rendeleteket érintették [37/2019. (XI. 19.), 38/2019. (XI. 20.), 39/2019. (XI. 20.), 40/2019. (XI. 21.), valamint 41/2019. (XI. 21.) MNB rendelet]

⁶³ 46/2020. (XI. 20.) MNB rendelet

2020. februárban az MNB első alkalommal teljesítette a nyugdíjpénztári szektorról szóló új statisztikai adatszolgáltatást az EKB felé, 2019 negyedik negyedévére vonatkozóan. Az adatszolgáltatás a hazai önkéntes-, magán- és foglalkoztatói nyugdíjpénztárak állományi és forgalmi adatait tartalmazza az EKB vonatkozó rendeletének megfelelően.

A 32/2019. (IX. 25.) MNB rendelet alapján 2020. október 30-i határidővel került sor első alkalommal az új szerkezetű pénzforgalmi adatszolgáltatások befogadására. Az adatszolgáltatási spektrum jelentős szélesítése rendkívüli feladatot jelentett az egész szektor és az MNB számára egyaránt az év során. Az új adatgyűjtési struktúra és a korábbinál részletesebb adattartalom elrendelése biztosítja egyrészt az egyre bővülő nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítését, másrészt a KSH és más hazai szervezetek számára történő adatátadások által a begyűjtött adatok szélesebb körű felhasználását, illetve az általános pénzforgalmi fejlődési trendek mélyebb elemzését. Az új szerkezetű adatokból összeállított publikáció 2020. december 15-én jelent meg az MNB honlapján.

Szorosabb együttműködés a Központi Statisztikai Hivatallal

A járványhelyzet következtében 2020 tavaszától kezdődően a statisztikák összeállításához szükséges adminisztratív és statisztikai adatforrások rendelkezésre állása bizonytalanabbá vált, miközben a gazdaság állapotáról, az államháztartásról, illetve a pénzügyi közvetítő rendszerről szóló statisztikák iránti igény megnövekedett. Ezt felismerve az MNB szorosabbra fűzte az együttműködését a KSH-val. A negyedéves nemzeti számlák és a fizetési mérleg előállításához szükséges adatok átadása kapcsán a határidők rövidültek, az adatcserék intenzívebbé váltak, és kiegészültek olyan további információkkal, amelyek a két statisztikai hatóságot segítik a statisztikai termékek minőségének fenntartásában, továbbá az új felhasználói igények kielégítésében.

A járványhelyzet ellenére a terveknek megfelelően haladt az EKB által koordinált háztartási vagyonelemzés (*Household Finance and Consumption Survey, Miből élünk?*) harmadik ütemének végrehajtása, amely Magyarországon a KSH és az MNB együttműködésében valósul meg. A háztartások felkeresése és megkérdezése 2020 utolsó négy hónapjában sikeresen lezajlott, az első eredmények 2021 végén várhatók.

A hazai statisztikai szervek 2020-ban bekapcsolódtak a nemzeti számlák rendszerének (SNA) és a fizetésimérleg-statisztikák módszertani szabványának (BPM) a nemzetközi megújítási folyamatába. Az új szabványok várhatóan 2024–2025 folyamán készülnek el és 2029-től kell majd alkalmazni azokat a nemzeti statisztikákban.

Nemzetközi adatszolgáltatás, együttműködés nemzetközi szinten

Az MNB státuszából adódóan és a nemzetközi együttműködésből fakadó elvárásoknak megfelelően, tagsági kötelezettségeivel összhangban rendszeresen szolgáltat adatokat, információkat az EKB, az Európai Unió Statisztikai Hivatala (Eurostat), az európai felügyeleti hatóságok (EBA, EIOPA), a Nemzetközi Fizetések Bankja (BIS), a Nemzetközi Valutaalap (IMF), a Világbank és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) számára.

A nemzetközi ajánlások, előírások teljesítése, illetve azok változásának követése érdekében az MNB folyamatosan képviselteti magát a jegybank statisztikai tevékenységét érintő nemzetközi fórumokon, és aktív szerepet vállal a módszertani fejlesztésekkel és az aktuális statisztikai ügyekkel foglalkozó nemzetközi statisztikai munkacsoportok munkájában.

Adatminőség, hatósági ellenőrzés

Az MNB az adatszolgáltatási MNB rendeletekben előírt adatszolgáltatási kötelezettségek betartásának, azaz a határidőre történő teljesítésnek, valamint a megfelelő adatminőségnek a folyamatos ellenőrzése alapján 2020-ban – a figyelmeztetésen, valamint a határozatba foglalt kötelezésen, illetve felhíváson túl – 49 alkalommal – 43 adatszolgáltatóval szemben szabott ki bírságot (összesen 14,3 millió forint összegben) az adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása vagy késedelmes teljesítése miatt.

3.9. AZ MNB TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁSI TEVÉKENYSÉGE

Az MNB az Alapokmányában megfogalmazott alapértékekkel és jövőképpel összhangban meghirdetett Társadalmi Felelősségvállalási Stratégia alapján küldetésének tekinti, hogy alapvető feladatai ellátásának veszélyeztetése nélkül, fenntartható pozitív eredménye terhére a közjót szolgálja és értékteremtő össztársadalmi célok megvalósításához támogatást nyújtson. A stratégia fő elemei: a pénzügyi kultúra erősítése, az oktatás (elsősorban a felsőoktatás), a közgazdászok és pénzügyi oktatás rendszerének megújítása és fejlesztése, a tudományos tevékenység támogatása, a nemzeti kulturális értékek megőrzése és védelme, valamint a karitatív célú kezdeményezésekhez való hozzájárulás. A jegybank társadalmi felelősségvállalási tevékenységének 2020. évi eredményei hatékonyan járultak hozzá a stratégiai célok megvalósításához.

Az MNB a társadalmi felelősségvállalási stratégiájának meghatározó elemét képező Pallas Athéné Közgondolkodási Program megvalósítása során feladatának tekinti a pénzügyi kultúra és a pénzügyi tudatosság, valamint az ezt megalapozó közgazdasági és társadalmi gondolkodás, illetve az ehhez kapcsolódó intézményrendszer és infrastruktúra fejlesztését. A kitűzött célok elérése érdekében az MNB az oktatás (elsősorban a felsőoktatás), a közgazdászképzés és pénzügyi oktatás rendszerének megújítása és fejlesztése, a tudományos tevékenység, valamint a pénzügyi ismeretterjesztés támogatása érdekében fejti ki tevékenységét. Az MNB és alapítványai által támogatott programok részben saját gondozású kezdeményezések, részben a közreműködő intézményekkel létrejött partnerségi kapcsolatok révén valósulnak meg.

Felsőoktatási programok és együttműködések

Az MNB a társadalmi felelősségvállalási stratégiájának megvalósítása keretében a 2020/2021-es tanévben immár ötödik alkalommal hirdette meg a tevékenységéhez kapcsolódó gazdaságtudományi alap-, és mesterképzési szakokon az MNB kiválósági ösztöndíjprogramot. A 2020/2021-es tanévben 25 magyarországi felsőoktatási intézmény 541 hallgatója részesülhetett a juttatásban.

Az MNB 2020-ban megújította együttműködéseit a kiemelt partner egyetemekkel (Budapesti Corvinus Egyetem, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Debreceni Egyetem) a 2020/2021-es tanévre. A partner egyetemek hallgatói részére rendszeres időközönként tanulmányi versenyek kerültek meghirdetésre.

Az MNB és a Budapesti Corvinus Egyetem (CORVINUS) együttműködése 2015 óta folyamatos, ami időközben a jegybank legnagyobb oktatási programjává vált. Az együttműködés egyik legjelentősebb eredménye az MNB Tanszék, amely 2020 nyarától önálló Intézeti státuszban, MNB Intézetként működik tovább, valamint a Nemzetközi, Politikai és Regionális Tanulmányok Intézet szervezetén belül működő Gazdaságföldrajz, Geoökonómia és Fenntartható Fejlődés Tanszék.

A CORVINUS-szal való együttműködéshez hasonlóan a magyar felsőoktatás magas presztízsű intézményeivel, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel (BME) és a Debreceni Egyetemmel (DE) is számos oktatási projekt megvalósítását célzó együttműködés folytatódik a 2020/2021-es tanévben. A BME-vel való együttműködés keretében két nagy szakmai műhely alakult meg az első támogatási periódusban: a Digitalizáció, mesterséges intelligencia és adatkorszak műhely, valamint a Zöld pénzügyek

és zöld gazdaság műhely, amelyek keretében közös kutatási projektek és tananyagfejlesztés valósultak meg, a BME oktatói és az MNB szakértői részvételével. A 2019/2020-as tanévben a DE-vel való együttműködés keretében két tárgy megújult tartalommal, nagy sikerrel került bevezetésre.

Az MNB kiemelt egyetemi partnerei körébe nem tartozó felsőoktatási együttműködéseinek horizontális programmá történő átalakítása folyamatban van „Egyetemi hálózat a fenntartható fejlődésért” címmel.

Az MNB aktívan részt vesz a Magyarország Kormánya által meghirdetett „Keleti Nyitás” politikában, továbbá közreműködésével segíti a Fudan Egyetem magyarországi letelepedését. E törekvések erősítése érdekében magyarországi kínai kutatócsoportok, kiemelt szereplők MNB általi támogatása valósult meg, amelynek keretében 2020-ban a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen működő „Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport” és az MNB között jött létre együttműködési megállapodás. Az MNB és a Budapesti Gazdasági Egyetem által közösen létrehozott Keleti Üzleti Akadémiai Központ (OBIC) működésének elsődleges célja a kelet-ázsiai nyelveket beszélő, a kelet-ázsiai országok, régiók kultúráját, gazdaságát ismerő fiatal szakemberek (közgazdászok, nemzetközi kapcsolatok szakértők) képzésének támogatása.

Az MNB a Neumann János Egyetemmel együttműködve, annak duális vállalati partnereként vesz részt az egyetem Gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatóinak képzésében, amelynek keretében 45 hallgató töltötte duális szakmai gyakorlatát az MNB szakterületeinél és leányvállalatainál.

2015-től a jegybank szakmai közreműködésével, a tiszaroffi kistérség továbbtanulási ösztöndíjkegként, a felsőoktatásban tanuló hallgatók támogatására ösztöndíjprogram került meghirdetésre „Tiszaroffi ösztöndíjpályázat” címmel. A program 2017-ben kibővült a középiskolai tanulók tanulmányainak támogatásával „Tiszaroffi Továbbtanulási Ösztöndíjpályázat” címmel. A 2019/2020-as tanév tavaszi félévében 53 egyetemista (köztük 5 doktorandusz) és 20 középiskolai tanuló, a 2020/2021-es tanév őszi félévében 54 egyetemista (köztük 6 doktorandusz), illetve 24 középiskolai tanuló részesült ösztöndíjban.

Pénzügyi ismeretterjesztés a lakosság számára

A felnőtt lakosság pénzügyi tudatosságának fejlesztése érdekében alakította ki az MNB Pénzügyi Navigátor tájékoztató rendszerét. A széles körű eszközrendszer célja, hogy a lehető legtöbb csatornán a lakosság minél szélesebb köréhez eljutva hívja fel a figyelmet a tipikus pénzügyi döntési helyzetekre, a mérlegelendő szempontokra és kockázatokra.

A Pénzügyi Navigátor tájékoztató tartalmak pénzügyi fogyasztóvédelmi honlapon, termékválasztást segítő keresőkön és kalkulátorokon, kisfilmeken, mobilapplikáción, valamint nyomtatott füzet sorozaton keresztül érhetők el. A Pénzügyi Navigátor Tanácsadó Irodahálózat tanácsadói 18 megyeszékhelyen testreszabott, ingyenes tanácsadással állnak a lakosság rendelkezésére.

Pénzügyi Navigátor honlap és mobilalkalmazás

A Pénzügyi Navigátor honlap több száz cikkben mutatja be a különböző pénzügyi szolgáltatások és termékek jellemzőit, hangsúlyozza a tájékozódás, valamint termék- és szolgáltatóösszehasonlítás jelentőségét. 2020-ban a honlapon közzétett tartalmak tekintetében teljes tartalmi felülvizsgálatra, és mintegy 190 honlapcikk aktualizálására került sor. Emellett a honlap új, Családi Zöld Pénzügyek menüponttal is bővült. Az itt elérhető ökolábnym-kalkulátor segítségével kiszámítható egy adott háztartás fogyasztási szokásainak környezetre gyakorolt hatása, azaz egyéni ökológiai lábnyoma. Ennek lehetséges csökkentéséhez a honlap számos gyakorlati tanáccsal, hasznos információval is szolgál.

A megfontolt pénzügyi döntéseket, a termék- és szolgáltatóösszehasonlítást a Pénzügyi Navigátor honlapon ingyenesen elérhető termékkeresők és kalkulátorok segítik: országos fiók- és ATM-kereső, Bankszámlaválasztó, Hitelkalkulátor, Betétkalkulátor, Háztartási költségvetés-számító, Hitel- és lízingválasztó, Betétválasztó alkalmazások stb.

A Pénzügyi Navigátor tartalmak jelentős része egyszerűen kezelhető, testre szabható, iOS és Android rendszeren egyaránt futó mobilapplikáción is elérhető. A Pénzügyi Navigátor mobilalkalmazás többek között friss hírekkel és árfolyamadatokkal, az online keresők és kalkulátorok beágyazott verzióival, ügyfélszolgálati időpontfoglalóval, valamint pénzügyi szótárral segíti a kényelmes, gyors tájékozódást. A játékos oktatás/szórakozva tanulás, ismeretterjesztés (edutainment) jegyében az MNB 2020. évben is pénzügyi ismeretterjesztő kérdéseket jelentetett meg egy népszerű hazai online stratégiai kvízzjáték webes és mobilapplikációs platformján.

Pénzügyi Navigátor füzetek

A nyomtatott kiadványokból tájékozódók számára egy folyamatosan bővülő, 2020-ban tartalmilag és grafikailag is megújított, 38 részből álló tematikus füzet sorozat áll rendelkezésre. Az ingyenes Pénzügyi Navigátor füzetek az MNB ügyfélszolgálatán, bankok, takarékszövetkezetek fiókjaiban, biztosítók és az együttműködő Kormányablakok

ügyfélszolgálati irodáiban, valamint az együttműködő civil szervezeteknél érhetők el, összesen több mint 100 intézmény hálózatában. Az előzetes igényfelmérés alapján a megújult kiadványokból több mint 1,7 millió példány készült. A kiadványok digitális formában is megtekinthetők az MNB Pénzügyi Navigátor honlapján.

Pénzügyi Navigátor Tanácsadó Irodahálózat

Az MNB a lakosság pénzügyi kultúrájának fejlesztése érdekében Pénzügyi Navigátor Tanácsadó Irodahálózatot (PNTI) működtet 18 megyeszékhelyen. Az irodák üzemeltetését a pénzügyi intézményektől és szolgáltatóktól független civil szervezetek végzik. A tanácsadók pártatlan, szakszerű és díjmentes pénzügyi tanácsadást nyújtanak a fogyasztók számára személyesen, telefonon, elektronikus, valamint postai úton. Az MNB folyamatos szakmai kontrollja mellett működő tanácsadás célja, hogy a fogyasztók a pénzügyi döntéseik előtt független szakértők véleményét is kikérhessék, illetve segítséget kapjanak a hivatalos okmányok, kérelmek, panaszlevelek megfogalmazásához és benyújtásához. Az MNB a koronavírus kockázatainak megelőzése és csökkentése érdekében 2020. március 13-tól 2020. június 8-ig felfüggesztette a PNTI-irodáknak a személyes tanácsadást, továbbá a kihelyezett tanácsadások szervezését, és a fokozódó járványhelyzetre figyelemmel 2020. november 30-tól ismét bevezette a rendkívüli intézkedéseket. A megjelölt időszakokban a tanácsadók kizárólag telefonon, elektronikus, valamint postai úton fogadták, illetve jelenleg is fogadják a megkereséseket. A szakemberek 2020-ban 23 ezret meghaladó ügyfélmegkeresést kezeltek és több mint 200 alkalommal tartottak kihelyezett tanácsadást.

Támogatási tevékenység

A jegybank lehetőségeihez mérten stratégiai együttműködési megállapodások keretében, valamint eseti támogatások nyújtásával is szerepet vállalt az értékteremtésben, a nemzeti értékek, a szellemi és kulturális örökség megőrzésében (például Andrássy Gyula Alapítvány, Virtuózok Hungary Nonprofit Kft. (jelenleg Kis Virtuózok Nonprofit Kft.)), a tudományos tevékenység és a pénzügyi ismeretterjesztés támogatásában (például Magyar Közgazdasági Társaság, Polgári Szemle Alapítvány). Karitatív célú adományozással járult hozzá a hátrányos helyzetű csoportok életminőségének, esélyegyenlőségének javításához, valamint – több esetben a koronavírus-járványhelyzettel is összefüggő – rendkívüli élethelyzetek okozta nehézségek enyhítéséhez (Magyar Ökumenikus Segélyszervezet, Magyar Máltai Szeretetszolgálat).

3.10. AZ MNB KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁGI TEVÉKENYSÉGE

A jegybank 2019-ben indított Zöld Programja keretében 2020-ban további lépéseket tett a klímaváltozáshoz és más környezeti problémákhoz kapcsolódó kockázatok csökkentése és a magyarországi zöld pénzügyi szolgáltatások bővítése érdekében. Az MNB a Zöld Program mindhárom pillérében aktív volt, azaz egyrészt a pénzügyi szektorra, másrészt a saját társadalmi, nemzetközi kapcsolatainak fejlesztésére, harmadrészt pedig operatív működésének további „zöldítésére” irányuló tevékenységekben. Az operatív működéshez kapcsolódóan az MNB saját ökológiai lábnyomának további csökkentése érdekében 2020–2022 közötti időszakra vonatkozóan környezetvédelmi stratégiát dolgozott ki. Saját működésének további zölddebbé tétele céljából (Zöld Program 3. pillére) ambiciózus karbonlábnyom csökkentésről döntött, miközben 2021-től élőhely-helyreállító beruházással teljes körűen ellentételezi a széndioxid kibocsátását.

Az MNB Zöld Programja

A Zöld Program első pillérében a jegybank többek között ökológiai és környezeti kockázatelemzéssel – mint például klímastresszteszt-készítéssel – valamint finanszírozást támogató ösztönzőkkel kívánja erősíteni a környezeti szempontok integrálását a pénzügyi rendszerbe. A 2019. év végén meghirdetett zöld lakáscélú tőkekövetelmény-kedvezmény feltételei módosultak a koronavírus-járvány következtében megnövekedett hitelfelvételi bizonytalanság miatt, ezért a jegybank a program könnyítése mellett döntött. Ennek eredményeképpen egy évvel, azaz 2024. év végéig hosszabbodott meg a tőkekövetelmény-kedvezmény. Az eddigi kamatkedvezmény mellett pedig immár a hitelekhez köthető díjak formájában is „átadható” a kedvezmény az ügyfeleknek.

Az MNB 2020 második felében hirdette meg a zöld vállalati és önkormányzati hitelezésre is a tőkekövetelmény-kedvezmény programot. Ebben a vállalati és önkormányzati kitételek adott évi tőkekövetelményének egy részét vagy teljes egészét elengedi a tőkeszabályozás 2. pillérében, amennyiben a beruházás megújuló energiatermelés finanszírozására, valamint a zöld kötvények bankok általi vásárlására vonatkozik. A későbbiekben további „zöld” hitelcélokra is várható a kedvezmény bővítése.

A hazai vállalati kötvénypiac és a zöld pénzügyek szempontjából egyaránt kiemelendő fejlemény, hogy 2020 nyarán megtörtént az első hazai zöld vállalati kötvénykibocsátás az NKP keretében. A zöld vállalati kötvények az MNB NKP keretében vásárolt vállalati kötvényállományának több mint 10 százalékát adják. A vállalati, banki, esetleg önkormányzati

zöld kötvénykibocsátás azonban a jegybank és más szabályozók ösztönző, támogató lépései nélkül várhatóan nem tudna kellő mértékben elindulni, ezért az MNB folyamatosan keresi a lehetőséget a piac ösztönzésére, hogy azokkal javíthatóak legyenek a zöld beruházások finanszírozási feltételei. Az elképzelésekre az MNB 2020 szeptemberében elemzést adott ki „A magyarországi zöld kötvénypiac beindításának lehetőségei” címmel.

Az Európai Bizottság Strukturális Reform-támogató Szolgáltatásának támogatásával, az EBRD és egy hazai tanácsadó cég közreműködésével 2020 őszén elindult a Nemzeti Fenntartható Tőkepiaci Stratégia alkotási program, amely a jegybank szándékai szerint további zöld tőkepiac-fejlesztési lehetőségeket azonosíthat.

A zöld tőkepiac erősítése jegyében az MNB fontosnak tartja a zöld jelzáloglevél-piac bővülését, ezen keresztül pedig a zöld jelzáloghitelezés ösztönzését. Ennek érdekében a Monetáris Tanács 2020 novemberében úgy döntött, hogy továbbfejleszti a 2020 áprilisában újraindított jelzáloglevél-vásárlási programot. A döntésnek megfelelően a jövőben a jegybank a környezeti fenntarthatóságot támogató, energiahatékonyság-növelési célú finanszírozást előtérbe helyező, zöld jelzálogleveleket fogja vásárolni, aminek előkészületei 2020. év végén megkezdődtek.

A Zöld Program második pillére alatt az MNB 2020 februárjában támogatóként aláírta az ENSZ Felelős Banki működést előmozdító Irányelveit annak érdekében, hogy a hazai hitelintézetek nyilvános és számonkérhető fenntarthatósági vállalásait ösztönözze a fenntartható, zöld gazdaság finanszírozása terén. További fontos nemzetközi fejlemény, hogy a jegybank az EBRD-vel közreműködve 2020 októberében ismét megrendezte a második Nemzetközi Zöld Pénzügyek Konferenciáját. Ezúttal a járványhelyzet miatt a rendezvény online formában zajlott. A konferencia fókuszában a klímaváltozás negatív gazdasági hatásainak felmérése mellett a koronavírus-járványból való „zöld” kilábalás – megújuló energiatermelést és az energiahatékonysági beruházások finanszírozását előtérbe helyező – lehetőségeinek megvitatása volt. A konferencia folytatásaként az MNB tíz közép-európai európai ország pénzügyi felügyeleti szervével és más fontos nemzetközi szervezetek részvételével egy szakmai workshopot is rendezett fenntartható pénzügyi témában.

A devizatartalék részét képező euróban denominált zöld kötvény portfólió 2020-ra elérte a 2019-ben meghatározott, megcélzott méretet. A zöld kötvényekkel finanszírozott projektek gerincét a megújuló energiaberuházások, az energiahatékony ingatlanberuházások és a közlekedéssel kapcsolatos fejlesztések adják.

A jegybank nem csak a pénzügyi intézmények zöldítésével kívánja biztosítani a környezeti fenntarthatóság aspektusát, hanem fontosnak tartja a hazai lakosságot célzó pénzügyi ismeretterjesztést is, illetve a tudatos fogyasztói szemléletformálás kitágítását. Ennek támogatására indult a Családi Zöld Pénzügyek program, amellyel arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy a pénzügyek tudatos kezelése a környezet szolgálatába is állítható.

Az év végével az MNB társadalmi egyeztetés céljából közzétette a pénzügyi intézményeknek szóló zöld ajánlásának tervezetét. A dokumentum az éghajlatváltozással kapcsolatos és a környezeti kockázatok kezelésével összefüggő elvárások mellett, a környezeti fenntarthatósági szempontok üzleti döntésekbe való integrálását próbálja érvényesíteni. Emellett saját működésének további zölddebbé tétele céljából (Zöld Program harmadik pillére) ambiciózus karbonlábnyom-csökkentésről döntött, miközben 2021-től élőhely-helyreállító beruházással teljes körűen ellentételezi a széndioxid kibocsátását.

Energetikai mutatószámok

Az MNB közvetlen környezeti hatása meghatározó mértékben az energiafelhasználásból adódik, ezen belül is döntő hozzájárulással bír az épületek működéséhez kapcsolódó energiafelhasználás. Az MNB környezetirányítási rendszerében szereplő ingatlanok (Székház, Logisztikai központ, Krisztina körúti telephely) teljes energiafelhasználásával kapcsolatban elmondható, hogy 2020-ban a járványügyi intézkedések miatt a villamosenergia-, illetve a gépjárműflotta üzemanyag-felhasználása csökkent. Fontos megjegyezni, hogy az épületek működéséhez szükséges energiaigény jó része független az épületben dolgozók létszámától. A fűtési célú energiafelhasználás 2020-ban növekedett. A növekedés abból adódott, hogy a fűtési (októbertől áprilisig tartó) időszakban az átlaghőmérséklet 1,95 °C-kal alacsonyabb volt a korábbi év azonos időszakához képest.

A fentiek eredőjeként az egy főre jutó teljes energiafelhasználás 2020. év végén 2,3 százalékkal növekedett.

Hulladékgazdálkodás

2020-ban a szelektív hulladékgyűjtés rendszerében jelentős változás nem történt. 2020 elején bevezetésre került az alumínium alapanyagú kávékapszulák, valamint a Tetra-Pak dobozok szelektív gyűjtése, amely tovább csökkentette a lerakóba kerülő hulladék mennyiségét. 2020-ban a koronavírus-járvány miatt módosított munkabeosztás csökkentette a munkavállalók irodai jelenlétét, ehhez kapcsolódóan a kommunális hulladék mennyisége 2020-ban 41 tonnával csökkent. A leselejtezett elektronikai készülékek, berendezések újrahasznosítási céllal 2020-ban is teljes mértékben karitatív szervezet részére kerültek átadásra. A veszélyes hulladék teljes hulladékmennyiségen belüli aránya mindössze 1,1 százalék volt.

Vízgazdálkodás

Az alacsonyabb irodai létszám miatt az ivóvíz-felhasználás 2020-ban 24,7 százalékkal csökkent. 2020 nyári hónapjaiban az átlaghőmérséklet összességében 0,5 °C-kal alacsonyabb volt, emiatt a locsolásra használt kútvíz mennyisége 41,8 százalékkal csökkent.

Az MNB operatív működéséből adódó karbonlábnyom alakulása

A 2020–2022. közötti stratégiai időszak egyik fontos célkitűzése a karbonlábnyom-számítási modell finomítása, az alkalmazott emissziós faktorok felülvizsgálata, aktualizálása. 2020-ban az operatív működésből adódó környezeti terhelést okozó elemek köre kibővült, továbbá a modellben a WWF által is javasolt Clim'Foot adatbázisban szereplő faktorok kerültek alkalmazásra. A villamosenergia-felhasználáshoz kapcsolódó karbonlábnyom 2020-ban 35,9 százalékkal csökkent. A csökkenés részben az alacsonyabb energiafelhasználási volumenből, részben a Székház és a Logisztikai központ esetében 20 százalékos megújuló villamos energia biztosításából adódott.

6. táblázat

A teljes energiafelhasználás alakulása

Teljes energiafelhasználás	2019				2020				Változás (%)
	Székház épület	MNB Logisztikai központ	Krisztina krt. telephely	Összesen	Székház épület	MNB Logisztikai központ	Krisztina krt. telephely	Összesen	
Villamosenergia-fogyasztás (GWh)	3 029 944	2 905 561	1 226 449	7 161 954	2 826 738	2 862 215	1 065 473	6 754 426	-5,7
Fűtés, melegvízenergia-felhaszn. (GWh)	1 718 809	1 117 020	1 265 495	4 101 324	2 171 613	1 412 731	1 308 219	4 892 563	19,2
Üzemanyag energiafelhasználás (GWh)		453 299		453 299		357 467		357 467	-21,1
Összes energiafogyasztás (GWh)				11 716 577				12 004 456	2,5
Fajlagos energiafogyasztás (GWh/fő)				8 927				9 133	2,3

7. táblázat**Az operatív működésből adódó karbonlábnyom alakulása**

Karbonkibocsátás/kiváltó ok	Karbonlábnyom alakulása (CO ₂ kibocsátás tonnában)		
	2019	2020	Változás %
Villamosenergia-felhasználás	4092	2624	-35,9
Földgáz- és távhőfelhasználás	848	966	13,9
Gépjármű flotta üzemanyag-felhasználás	123	104	-15,1
Energiafelhasználásból adódó összesen	5 063	3 694	-27,0
Külföldi kiküldetés repülővel	945	201	-78,7
Külföldi kiküldetés autóval	2,4	0,4	-83,5
Belföldi kiküldetés autóval	7,8	1,9	-75,6
Taxihasználat	2,6	3,2	20,9
Üzleti célú utazás összesen	958	207	-78,4
Hűtőközeg környezetterhelés	-	5	-
Bankjegybrikett energetikai célú hasznosítása	-	18	-
Újrahasznosított irodai papír	-	2	-
Kommunális hulladék	-	156	-
Egyéb terhelések összesen	-	181	-
Karbonkibocsátás összesen(tonna)	6 021	4 082	-32,2
Fajlagos karbonlábnyom (tonna/fő)	4,6	3,1	-32,3

Az üzleti célú utazások kibocsátásának csökkenése jelentős mértékű volt, a konferenciák és egyéb rendezvények kisebb száma, illetve online módon történő lebonyolítása a taxihasználatból adódó kibocsátás 20 százalékos növekedésével együtt is közel 80 százalékkal csökkent. Az egy főre jutó karbonlábnyom 2020-ban 32,3 százalékkal csökkent.

3.11. AZ MNB KOMMUNIKÁCIÓJÁT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK

Az MNB 2020-ban is fontos feladatának tartotta a jegybank tevékenységének, eredményeinek, jelentéseinek és javaslatainak folyamatos és transzparens bemutatását. A teljes körű tájékoztatás és a szakmai munkáról szóló információközlés érdekében az MNB 35 sajtótájékoztatót tartott és 270 sajtóközleményt tett közzé. Emellett az év során 142 szakmai cikket publikált a nyomtatott sajtóban, online gazdasági portálokon és saját honlapján annak érdekében, hogy az MNB magas színvonalú szakmai munkájának eredményeként létrejött reputációt fenntartsa, a pozitív közvélekedést megerősítse. A jegybank társadalmi felelősségvállalási, valamint felügyeleti, piacfelügyeleti és fogyasztóvédelmi tevékenysége és kommunikációs akciói során törekedett a vállalati szféra és a lakosság pénzügyi tudatosságának növelésére. Az MNB, hírnevének külföldi menedzselése szempontjából is fontos nemzetközi konferenciákat szervezett, valamint angol nyelven is jelentetett meg szakmai cikkeket honlapján, amelyeket a közösségi média felületei segítségével juttatott el a külföldi érdeklődő közönség számára.

Az MNB 2020-ban – a szokott üzletmenetet negatívan érintő pandémia ellenére is – fontos feladatának tartotta a jegybank tevékenységének, eredményeinek, jelentéseinek és javaslatainak folyamatos és transzparens bemutatását. A teljes körű tájékoztatás és a szakmai munkáról szóló információközlés érdekében az MNB 35 sajtótájékoztatót tartott és 270 sajtóközleményt tett közzé. A sajtó képviselőinek tájékoztatása márciustól az online térben zajlott, alkalmazkodva a járvány miatt hozott távolságtartási szabályokhoz.

A tájékoztató tevékenység során az MNB kiemelt helyen kezelte a jegybank alapfeladatait érintő, a monetáris politikára és a pénzügyi stabilitásra vonatkozó legfontosabb döntések közlését és magyarázatát. Ennek értelmében rendszeresen ismertette a legfontosabb döntések tartalmát és hátterét, közzétette a Monetáris Tanács üléseinek eredményeit, illetve folyamatosan publikálta a felügyeleti vizsgálatok és eljárások eredményeit és az intézkedések tartalmát, nem utolsósorban a megállapított jogsértések felelőseit. A felügyeleti kommunikációnak 2020-ban is része volt a pénzügyi műveletekkel kapcsolatos, a kockázatok kiszűrése érdekében szükséges elővigyázatosságra való figyelemfelhívás is.

A szakmai cikkek publikálása is egyenletesen zajlott. A cikkek célja, hogy az MNB tevékenységét megfelelő alapossággal, a közérthetőség követelményeinek is megfelelően, részleteiben mutassa be, egyúttal közelebb hozza az érdeklődőket a különböző szakterületek munkájához és a legfontosabb eredmények magyarázatához. A publikációk száma

2020-ban meghaladta a 140-et, a megjelentetésükben pedig a mértékadó hír- és gazdasági szakportálok voltak az MNB segítségére. A szakmai cikkek, elemzések, összefoglalók, az mnb.hu honlapra is felkerültek annak érdekében, hogy a jegybank magas színvonalú szakmai munkájának eredményeként létrejött reputációt fenntartsák, a pozitív közvélekedést erősítsék, a honlap látogatottságát növeljék.

A jegybank társadalmi felelősségvállalási, valamint felügyeleti, piacfelügyeleti és fogyasztóvédelmi tevékenysége és kommunikációs akciói során törekedett a vállalati szféra és a lakosság pénzügyi tudatosságának növelésére. A fogyasztói tájékozottság szélesítése 2020-ban is a jegybanki kommunikáció fókuszában volt, nem csak a felügyeleti sajtókapcsolatok útján, hanem aktuális kampányok formájában is. Így többek között figyelemfelhívó kommunikációs aktivitás volt jellemző a nyári időszakban az utasbiztosítással kapcsolatos – az utazási korlátozások okán elsősorban belföldi – tudnivalókról, a karácsonyi ünnepek előtt pedig a felelős hitelfelvételre hívták fel a figyelmet az online és nyomtatott tartalmak. A Minősített Fogyasztóbarát Termékkör szélesítésére is kiemelt figyelmet fordított a jegybank: a lakáshitelek mellett egyes otthon biztosítások és személyi hitelek is rendelkeznek már a Minősített Fogyasztóbarát Védjegyvel, így ezek aktív kommunikációja is megkezdődött 2020-ban.

Az MNB kiemelt kommunikációs témái között szerepelt február és március hónapokban az Azonnali Fizetési Rendszer előkészítése, elindítása és az első tapasztalatokról szóló beszámolók. A jegybank márciusi és áprilisi javaslatait, döntéseit, amelyek az ország koronavírus-járvány okozta gazdasági válságból történő gyors kilábalását segítették nagy érdeklődés övezte: a törlesztési moratórium bevezetésének javaslata, az NHP Hajrá elindítása, felhasználhatóságának kiszélesítése és pénzügyi keretének bővítése, az NKP feltételeinek kibővítése, a pandémia miatt megváltozott üzleti környezetben a bankok működésének támogatása mind fontos kommunikációs témák voltak. Az év során az MNB a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak kezelésére is tett javaslatokat (50 pont), amelynek pozitív médiavisszhangjára is kiemelt figyelmet fordított.

A pandémia okozta távolságtartás különleges helyzetet teremtvén online térbe tolta át a kommunikáció súlypontját. Erre reflektálva az MNB videóblogger-sorozatot indított 2020 nyarán, amelyet podcastsorozattal egészített ki. A lakosság tájékoztatása és pénzügyi tudatosságának erősítése mellett a szakmai eredmények hangsúlyozása volt a fő célja e tartalmak előállításának. Számos audiovizuális tartalom került publikálásra az év során az MNB honlapján és valamennyi közösségi csatornáján.

2020-ban is folytatódott a lejárt bankjegyekkel és az új alapanyagú pénzermékekkel kapcsolatos tájékoztatás, valamint az MNB emlékérmé-programja, amellyel párhuzamosan különleges forgalmi emlékmémet is kibocsátott a jegybank tisztelegve a „Veszélyhelyzet hősei”, az egészségügyi-, kereskedelmi-, köztisztasági- és logisztikai területen dolgozók áldozatos munkája előtt. A zöld pénzügyek fontosságának erősítéséről, a fintech és digitalizációs fejlesztésekről szóló szakmai kommunikáció is fókuszban maradt.

Az MNB a közösségi médiafelületeken történő kommunikációnak is fontos szerepet szánt: a jegybank közösségi média oldalai közel 90 ezer követővel nagyszámú elérést képesek biztosítani. A jegybank, hírnevének külföldi menedzselése szempontjából is fontos nemzetközi konferenciákat szervezett, valamint angol nyelven is jelentetett meg szakmai cikkeket honlapján. Az ezekkel kapcsolatos, a nemzetközi gazdasági szereplők felé történő információkövetítés jellemzően és elsősorban a Twitter-felületen keresztül történt, lehetővé téve a folyamatos és közvetlen interakciót is. A jegybank és vezetőinek nemzetközi aktivitásáról is folyamatosan tájékoztatta az MNB az év során a nyilvánosságot. A hazai delegációk külföldi látogatásairól és a hazánkban rendezett nemzetközi találkozókról és konferenciákról is aktív kommunikáció zajlott.

3.12. AZ MNB 2020. ÉVI EREDMÉNYÉNEK ALAKULÁSA

2020-ban az MNB-nek 255,4 milliárd forint nyeresége képződött, amiben a 2019. évinél is magasabb realizált árfo-lyamnyereség mellett a továbbra is pozitív – bár a 2019. évinél alacsonyabb – kamateredmény is szerepet játszott. Az árfolyameredmény növekedéséhez hozzájárultak az állam koronavírus-járvány elleni védekezési kiadásai miatti devizaeladások. Az MNB 2020-ban eredménytartálékából 250 milliárd forint osztalékot fizetett be a központi költségvetésbe.

Az MNB 2020. évi eredménye 255,4 milliárd forint nyereség volt. Az év során a mérleg és az eredmény alakulására az alábbi főbb folyamatok hatottak:

- a nemzetközi tartalékok monetáris politika által meghatározott szintje és összetétele, kockázatkezelési megfontolások, a tartalék szintjét befolyásoló devizavásárlások és devizaeladások: az EU-transzferekből származó nettó devizabeáramlás, az Államadósság Kezelő Központ adósságkezeléssel kapcsolatos műveletei, a Magyar Államkincstár nem adósságfinanszírozáshoz kapcsolódó devizakonverziói;

- a forintlikviditást lekötő instrumentumok alakulása, ami összefügg a devizatartalék és az MNB nettó devizaköveteléseinek, valamint a jegybank likviditásnyújtó és növekedéstámogató eszközeinek alakulásával;
- a monetáris politikának a bankok likviditását és hitelezési tevékenységét támogató eszközei (fedezett hiteleszköz, NHP), illetve a vállalati szektor forrásbevonásának diverzifikálását, valamint a vállalatkötvény-piac likviditásának növelését célzó NKP;
- a jegybanki eszközvásárlási programok (állampapír- és jelzáloglevél-vásárlási programok);
- a forintkamatok és a nemzetközi devizakamatszint változása, valamint
- a devizaárfolyamok változása.

A nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 40,7 milliárd forint nyereség volt, ami 8,7 milliárd forinttal elmaradt a 2019. évi nyereségtől. Mind a forint, mind a deviza kamateredmény nyereséget mutatott, de a forint kamateredmény csökkenése meghaladta a deviza kamateredmény javulását. 2020-ban, a koronavírus-járvány negatív gazdasági és pénzügyi hatásainak mérséklése érdekében hozott jegybanki intézkedések következtében a mérlegfőösszeg jelentősen bővült, számottevően megemelkedett a kamatozó forinteszközök és -források állománya.

A nettó forint kamat- és kamatjellegű eredmény 10,7 milliárd forint nyereséget mutatott, az előző évhez képest a nyereség 19,9 milliárd forinttal csökkent. Az új, valamint a kibővített régi jegybanki programok hatására (fedezett

hitel nyújtása, jelzáloglevél-, állampapír- és vállalatkötvény-vásárlás) a kamatbevételek emelkedtek, ugyanakkor ezt meghaladta a forintlikviditást lekötéséhez kapcsolódó kamatráfordítások (egyhetes betét, preferenciális betét) és a költségvetés forintbetétei után fizetett kamatok növekedése. Az NHP Hajrá-hoz és a Növekedési Kötvényprogramhoz kapcsolódó sávós (4 százalékos) kamatozású preferenciális betét után fizetett kamatok – a programok igénybevételeinek emelkedésével – a kamatráfordítások növekvő hányadát tették ki. A forint kamat- és kamatjellegű nyereség csökkenéséhez az is hozzájárult, hogy az előző évinél átlagosan magasabb piaci forintkamatok következtében a hitelintézetekkel kötött kamatswapok nyeresége alacsonyabb lett.

A deviza kamat- és kamatjellegű nyereség 30 milliárd forint volt, 11,2 milliárd forinttal magasabb, mint 2019-ben. A nemzetközi tartalékok utáni kamatbevételeknek az alacsony, részben negatív nemzetközi kamatkörnyezetben bekövetkezett kismértékű csökkenését több mint ellensúlyozta a tartalékok kockázatának fedezésére kötött határidős ügyletek eredményének kedvező alakulása és a deviza kamatráfordítások csökkenése.

A pénzügyi műveletek eredménye döntően a devizatartalékba sorolt értékpapírok piaci árváltozásából származó – az értékpapír eladásakor keletkező – realizált eredményt tartalmazza. 2020-ban a pénzügyi műveleteken – nagyrészt a dollárhozamok első félévi csökkenésével összefüggésben – 5,1 milliárd forint nyereség realizálódott, ami 2,2 milliárd forinttal elmaradt a 2019. évi nyereségtől.

A devizaárfolyam-változásból származó eredmény alakulását a forint hivatalos árfolyamának a bekerülési árfolyamtól való eltérése, valamint a devizaeladások volumene határozza

8. táblázat

Az MNB összevont eredménykimutatása és egyes mérlegtételei

(milliárd forint)

Sorszám	Megnevezés (Eredménykimutatás sora)	2019	2020	Változás
1	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény (I+II)-(X+XI)	49,4	40,7	-8,7
2	Nettó forint kamat- és kamatjellegű eredmény (I-X)	30,6	10,7	-19,9
3	Nettó deviza kamat- és kamatjellegű eredmény (II-XI)	18,8	30,0	11,2
4	Pénzügyi műveletek realizált eredménye (IV-XIV)	7,3	5,1	-2,2
5	Devizaárfolyam-változásból származó eredmény (III-XII)	229,1	286,1	57,0
6	Egyéb eredménytényezők* (V+VI+VII+VIII)-(XIII+XV+XVI+XVII+XVIII)	-31,1	-76,5	-45,4
7	Eredmény (1+4+5+6)	254,7	255,4	0,7
8	A saját tőke egyes elemei a mérlegben			
8	Eredménytartalék	198,2	202,9	4,7
9	Nem realizált devizaárfolyam-eredmény miatti kiegyenlítési tartalék	187,8	586,4	398,6
10	Deviza értékpapírok piaci értékváltozása miatti kiegyenlítési tartalék	32,2	58,0	25,8

*Felügyleti tevékenységből származó bevételek, nettó banküzemi eredmény, bankjegy- és érmegyártás költségei, céltartalék- és értékvesztésképzés, jutalékból származó és egyéb eredmény.

meg. 2020-ban a – korábbi évekhez képest magas – devizaeladások az ÁKK adósságkezelési műveleteihez, az állam koronavírus-járvány elleni védekezési kiadásaihoz, illetve a nemzetközi tartalékok kezeléséhez kapcsolódtak. Emellett – a forint gyengülése következtében – a hivatalos és a bekerülési árfolyam eltérése is emelkedett. A realizált árfolyamnyereség 2019-hez képest 57 milliárd forinttal, 286,1 milliárd forintra nőtt.

Az egyéb eredménytényezők tartalmazzák a banküzem működési bevételeit, költségeit, ráfordításait, a bankjegy- és érmegyártás költségeit, a céltartalék- és értékvesztés-állományok elszámolásait, a felügyeleti tevékenységből származó bevételeket, valamint a jutalékból származó és az egyéb eredményt. Az ezekből adódó nettó ráfordítások 2020-ban 76,5 milliárd forintot tettek ki, az előző évhez képest 45,4 milliárd forinttal emelkedtek. A növekedés döntően a monetáris célú forint értékpapírok után prudenciális megfontolások alapján megképzett értékvesztéshez, ezen túl pedig a működési költségek emelkedéséhez köthető.

A saját tőke állománya 2020. december 31-én 1112,7 milliárd forint volt. Az igazgatóság döntése alapján az MNB 2020-ban eredménytartalékából 250 milliárd forint osztalékot fizetett be a központi költségvetésbe, ami a saját tőke nagyságát csökkentette, ugyanakkor a kiegyenlítési tartalékok, továbbá az éves eredmény alakulása növelte azt.

2019. év végéhez képest a forint hivatalos és átlagos bekerülési árfolyama közötti pozitív eltérés növekedett, így a forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka 398,6 milliárd forinttal magasabb lett, 2020. december 31-én 586,4 milliárd forint volt.

2020. december 31-én a deviza-értékpapírokon piaci értékelésük alapján 58 milliárd forint nem realizált nyereség keletkezett, ami 25,8 milliárd forinttal meghaladta az előző év végi szintet.

3.13. AZ MNB 2020. ÉVI GAZDÁLKODÁSA

A működési költségek 2020. évi tényleges összege 47 974 millió forint volt, amely a jóváhagyott (központi tartalék nélküli) tervtől 2,5 százalékkal maradt el, a 2019. évben felmerült kiadásoknál pedig 14,8 százalékkal magasabb. Az előző évhez viszonyított növekedés döntően a banküzemi általános (leginkább az egyéb) költségeknél jelentkezett, főként a koronavírus gazdasági hatásainak enyhítése érdekében hozott jegybanki intézkedések kommunikációjához, továbbá az NHP Hajrá és az NKP kampány aktivitásának felfuttatásához kapcsolódóan.

Az MNB stratégiai céljainak sikeres megvalósítása, jó hírnevének, vagyonának megőrzése kiemelten fontos érték. Ezeknek a céloknak és értékeknek a védelmében a hatékony működési kockázatkezelésnek komoly szerepe van. A működési kockázatoknak a szervezeten belüli azonosítása, felmérése, folytonos nyomon követése és a kezelésükre alkalmas válaszingtézkedések meghozatala ezért az MNB vállalatirányításának integráns részét képezi.

Az MNB, annak érdekében, hogy alapvető feladatait kritikus helyzetek esetén is megfelelő szinten biztosítani tudja, hatékony üzletmenet-folytonosság menedzsmentet működtet. Ennek keretében folyamatosan aktualizálja üzletmenet-folytonossági és katasztrófa helyreállítási terveit, melyek megbízhatóságát évente teszteli.

Az MNB a munkavállalói egészségének védelme, az üzletmenet-folytonosság biztosítása érdekében a koronavírus-járvány világméretű megjelenésével, illetve a WHO egészségügyi veszélyhelyzet kihirdetésével egy időben megkezdte a felkészülést a járvány MNB-t érintő hatásainak minimalizálására. A koronavírus-járvány első hullámának időszakában az MNB meghozta a szükséges döntéseket, majd 2020 nyarán megtörtént a visszaállás a normál üzletmenetre. A megtett lépések, valamint a lezárt időszak tapasztalatai alapján, a nyár folyamán megfogalmazásra kerültek a felkészülési fázis továbbfejlesztésének lehetséges irányai az MNB ellenálló képességének javítása érdekében a járvány esetleges következő hulláma esetére, amely 2020 őszén be is következett. Összegezve, a nemzetközi példák és gyakorlatok alapján az MNB veszélyhelyzet-kezelése, a meghozott intézkedések kiemelkedőek voltak.

Az MNB gazdálkodása az MNBtv.-ben előírt feladatok színvonalas ellátásához szükséges erőforrások hatékony biztosítására irányul.

Működési költségek

A működési költségek 2020. évi tényleges összege 47 974 millió forint volt, amely a jóváhagyott (központi tartalék nélküli) tervtől 2,5 százalékkal maradt el, a 2019. évben felmerült kiadásoknál pedig 14,8 százalékkal magasabb volt.

Az előző évhez viszonyított növekedés döntően a banküzemi általános (leginkább az egyéb) költségeknél jelentkezett, főként az MNB igazgatósága által jóváhagyott 2020. évi kommunikációs tevékenységhez kapcsolódóan. A 2020. évi személyi jellegű ráfordításokon belül elsősorban az állományba tartozók bérköltsége és a jogszabályi lehetőségek alapján megvalósult béren kívüli (SZÉP-kártya) juttatások emelkedtek a reprezentációs költségek és a járulékok mérés-klődése mellett.

9. táblázat

Az MNB 2020. évi működési költségeinek alakulása

Megnevezés	2019. évi tény	2020. évi terv (tartalék nélkül)	2020. évi tény	Index (2020. évi tény / 2020. évi terv)	Index (2020. évi tény / 2019. évi tény)
	millió forintban			százalékban	
Személyi jellegű ráfordítások	24 850	26 344	26 058	98,9	104,9
Banküzemi általános költségek	16 954	22 855	21 916	95,9	129,3
Összesen	41 804	49 199	47 974	97,5	114,8

Személyi jellegű ráfordítások

A 2020. évi személyi jellegű ráfordítások (26 058 millió forint) az előző évi költségeket 4,9 százalékkal (1208 millió forinttal) haladták meg.

Az eltérésben döntő szerepet játszott, hogy az MNB igazgatóságának döntése alapján a magas szaktudású munkavállalók hosszú távú biztosítása és megtartása érdekében a 2019. évi bértömegkeretek 2020. január 1-jei hatállyal 5 százalékkal növekedtek. Ezen túlmenően az MNB igazgatósága – a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében szükséges adózási könnyítésekről szóló Kormányrendeletben foglaltak értelmében – a munkavállalók számára egyszeri nettó 350 000 forint összegű rendkívüli SZÉP-kártya juttatás biztosításáról döntött. Ugyanakkor 2020-ban mérséklődött a szociális hozzájárulási adó mértéke, a SZÉP-kártya juttatáshoz kapcsolódóan pedig 2020. április 22-től a közteher teljes mértékben elengedésre került, ami csökkentette a személyi jellegű ráfordításokat. Mindezek mellett a statisztikai átlaglétszám 1,2 százalékkal emelkedett, főként a szakterületek betöltetlen státuszainak pótlásából adódóan.

A beszámolási időszakban az előző évihez képest érdemi változás a bérsztruktúrát illetően nem történt, viszont az MNB a korábbi választható béren kívüli juttatások rendszerét 2020. január 1-jével kivezette és ezzel párhuzamosan kialakított egy új béren kívüli juttatási rendszert, amelyben az új elemek bevezetése mellett egyes korábbi juttatások átalakított formában maradtak meg.

Az előzőeken kívül a 2020. évi reprezentációs költségek a 2019. évhez képest több mint felével csökkentek, miután a járványhelyzet miatt az MNB nemzetközi szempontból is jelentős rendezvényeinek többsége elmaradt, vagy csak online formában került lebonyolításra.

Banküzemi általános költségek

A 2020. évi banküzemi általános költségek (21 916 millió forint) a 2019. évinél 29,3 százalékkal (4963 millió forinttal)

voltak magasabbak, az összetevők változásait az alábbiak indokolják.

Az *IT-költségek* az előző év ugyanezen időszakához képest 605 millió forinttal (19,4 százalékkal) növekedtek, döntően a már megvalósított informatikai beruházások (a funkcióbővítések, a magasabb rendelkezésre állási szintek) általi többletköltségek hatásaként. Az MNB továbbra is kiemelt figyelmet fordít az informatikai biztonság növelésére, amely ugyancsak emelkedő kiadásokkal járt. Az áremelkedések és az új előfizetések vásárlása miatt magasabbak voltak az előző évinél a hírszolgáltatások költségei is, ugyanakkor csökkentek az informatikai szakértések, tanácsadások költségei, a vonatkozó felhasználói igények mérséklődésének eredményeként.

A 2019. évhez viszonyítva 528 millió forinttal (8,8 százalékkal) emelkedtek az *üzemeltetési költségek*, amely leginkább a Krisztina körút 39. szám alatti épület bérleti díjának növekedéséből, valamint a bankbiztonsági technikusok és a recepcióskok MNB-Biztonsági Zrt.-hez történt kiszervezéséből adódott (utóbbi egyúttal a béreknél megtakarítást jelentett). Emellett növekedtek az MNB használatában lévő épületek vagyonvédelmi rendszereinek karbantartási, valamint ingatlanfenntartási költségei. A bankjegyfeldolgozó gépek cseréjének megkezdése viszont a készpénzlogisztikai gépek karbantartási költségeinek átmeneti mérséklődését eredményezte.

A tárgyi eszközök és immateriális javak *értékcsökkenési leírásának* 2020. évi összege 27,6 százalékkal (1012 millió forinttal) haladta meg az előző évi amortizációs költséget. Ez főként a 2019-ben és 2020-ban megvalósult beruházások következménye, amelyeken belül meghatározó volt az informatikai és a bankbiztonsági fejlesztések túlsúlya (a hardverek és szoftverek hasznos élettartama általában rövidebb – azaz bruttó értéke gyorsabban kerül leírásra –, mint más eszközöké).

A 2020. évi *egyéb költségek* 63,0 százalékkal (2787 millió forinttal) növekedtek az előző év kiadásaihoz viszonyítva, aminek meghatározó oka a kommunikációs szolgáltatások

költségeinek jelentős emelkedése. Ez egyrészt abból adódott, hogy a 2020-ban a koronavírus gazdasági hatásainak enyhítése érdekében hozott jegybanki intézkedések kommunikációja, továbbá a „Növekedési Hitelprogram Hajrá” kampány aktivitásának felfuttatása jelentős kiadással járt. Másrészt a 2019-re tervezett nagyobb kommunikációs kampányok egyes részei (például: Azonnali Fizetési Rendszer) 2020-ban valósultak csak meg. Mindezek mellett az egyéb költségek növekedéséhez hozzájárultak a hitelminősítések és azok felülvizsgálati díjai is. Főként a járványhelyzettel összefüggésben a 2019. évihez képest alacsonyabb értékben merültek fel többek között a kiküldetések utazási-, dologi- és szállásköltségei, az oktatás és továbbképzés költségei, a jogi szakértések és tanácsadások díjai, valamint a kiadványok és szakmai munkát segítő publikációk előállítási költségei.

Az *önköltség-átvezetések* abszolút értéke – amely csökkenti a banküzemi működési költségeket annak érdekében, hogy a banküzemi működési költségek teljes összege az MNB-t ténylegesen terhelő kiadásokat mutassa – az előző évihez képest csökkent. Ennek oka elsősorban az, hogy a képzési és konferencia részvételi díjak térítéséből származó bevételek elmaradása miatt a kapcsolódó költségátvezetésre nem kerülhetett sor.

Beruházások

A jegybanki célkitűzések megvalósításához, illetve az eszközök mennyiségi és minőségi színvonalának biztosítása érdekében különböző fejlesztési projektek, eszközbeszerzések szükségesek. A beruházások 2020. évi jóváhagyott terve a normál üzletmenethez kapcsolódóan 11 737 millió forint volt. 2020 folyamán a beruházásokhoz kötődően összesen 6371 millió forint kifizetésére került sor.

A 2020. évi beruházások túlnyomó része különféle informatikai rendszerek szoftverfejlesztési projektjeihez, egyéb szoftvertermékek/licencek, illetve informatikai hardvereszközök beszerzéséhez kötődött.

Az ingatlanokkal kapcsolatos beruházások részeként a jelentősebbek a Logisztikai központ épületének gépészeti, illetve egyéb átalakítási munkálatait valósították meg. Ugyancsak 2020-ban realizálódott a készpénzlogisztikai területen üzemelő nagy teljesítményű bankjegyfeldolgozó gépek cseréje is.

Az MNB személyügyi tevékenysége

A hatékony és eredményes működés elősegítése érdekében az MNB folyamatosan stratégiai kérdésként kezeli az emberi erőforrásokkal való gazdálkodást. Stabil foglalkoztatást biztosít és olyan munkakultúrát alakított ki, ahol az értékek által vezérelt légkörben a munkavállalók hatékonyan,

teljesítményorientáltan tudják végezni feladataikat, az eredményes munkavégzéshez szükséges tudást, készségeket, kompetenciákat megszerzik és fejlesztik, valamint a munkavállalók által elvégzett eredményes munkát ösztönzés és erkölcsi elismerés támogatja, ezzel együtt a munkatársai részéről a magas szintű munkavégzés mellett etikus magatartást vár el. Mindezek segítségével, az intézmény érdekeivel összhangban a munkatársak egyéni érdekei is érvényesülhetnek.

Az MNB a munkaerőpiacon kivételes, vonzó szervezetként jelenik meg, amelyet különleges jogállása, sajátos, széles körű feladatai, valamint munkatársainak anyagi és erkölcsi megbecsülése jellemez. Mindezek együttes hatása jól érzékelhető már a munkaerőpiacon is, ugyanis a PwC munkavállalói preferenciákról szóló felmérésben, a pénzügyi szektorban az MNB 2019-ben a 3. helyen, 2020-ban pedig a 2. helyen végzett.

A humánerőforrás-stratégia alapján megfelelő létszámban biztosíthatók a jól képzett, motivált munkatársak. Az MNB nemcsak a legkiválóbb munkatársak megszerzésére törekszik, hanem fontosnak tartja megtartásukat is, ennek érdekében a szervezeti célokkal összhangban álló egyéni ambíciók támogatását is elősegíti. Az MNB egyik kiemelt humánerőforrás-stratégiai célja, hogy olyan, az intézménnyel szemben lojális munkatársakat alkalmazzon, akikre támaszkodva képes a megújuló hazai gazdasági és társadalmi érdekek és értékek mentén a változásokban aktívan részt venni.

A munkavállalók jellemzően szakmai képzéseken, személyes készségfejlesztő programokon, belföldi vezetőképző tréningeken, valamint nyelvi képzéseken vettek részt, amelyek az egyén igényeire szabva, eredményesen szolgálták a résztvevők fejlődését, mind a hatékonyság és hozzáállás, mind pedig az együttműködési készségek fejlesztése tekintetében.

Az MNB a nemzetközi jó gyakorlatokat is ötvöző gyakornoki programjának kiterjesztésével továbbra is támogatta a felsőfokú képzésben részt vevők szakmai tapasztalatszerzését. A szakmai gyakornoki rendszer keretében felsőfokú tanulmányukat végző diákokat fogadott a kötelező szakmai gyakorlat idejére, illetve a duális képzés keretében. Friss diplomások és pályakezdők is lehetőséget kaptak a gyakornoki programban való részvételre, ami egyrészt segítette munkaerőpiaci integrálódásukat, másrészt lehetőséget adott az MNB-nek a kiemelkedő teljesítményt nyújtó hallgatók kiválasztására és banki munkavállalóként való foglalkoztatására.

Az MNB 2020-ban tovább folytatta a HR-rendszerek fejlesztését, amelyekkel támogatta az új belépők beilleszkedését, a munkatárs és a szervezet kapcsolatait a jogviszony fennállása alatt, segítette a szervezettől való távozás lebonyolítását.

A feladatok ellátásához szükséges létszám és a bérek kialakításában meghatározó a szakterületi vezetők szerepe. Az MNB bér- és jövedelempolitikája tükrözi speciális helyzetét és felügyeleti funkcióját. A bérekben elismerésre kerül az az egyedi tudás és szakértelem, amellyel — az előzőekben megfogalmazott feladatok ellátása érdekében — az egyes szakterületek munkatársai rendelkeznek.

Az MNB-ben működő bértömeg-gazdálkodási rendszer a bevezetésekor kitűzött céloknak megfelelően lehetőséget biztosít arra, hogy a munkaerő — akár időszakos — átcsoportosításával gyorsan és rugalmasan kezelje a szakterületeken felmerülő változásokat, igényeket. A bértömeg-gazdálkodás ezen túlmenően támogatja a vezetőket az irányításuk alá tartozó területek feladatainak mind teljesebb megvalósításában is azáltal, hogy a szakterületi vezetők a kiemelkedő munkát és az elért eredményt közvetlenül tudják értékelni, amely a munkavállalók javadalmazásában is megjelenhet. A bevezetett rendszer így alkalmassá vált egyrészt a minőségi, magas szaktudással rendelkező munkavállalói állomány hosszú távú biztosítására, másrészt a felelős gazdálkodás erősítésére is azáltal, hogy jelentősen tágabb javaslattevési lehetőséget biztosít a bér-gazdálkodási területek vezetőinek.

Az MNB a választható béren kívüli juttatások rendszerét 2020. január 1-jével kivezette és ezzel párhuzamosan, megtartva, illetve átalakítva az annak keretében is juttatott egyes béren kívüli juttatási formákat, új elemek is bevezetésre kerültek. Így 2020-ban még szélesebb körben támogatta munkavállalóit és fenntartotta a családokat támogató jóléti juttatási rendszerét is. Ennek keretében kiemelten támogatta a gyermekvállalást, a gyermeknevelést és hozzájárult a váratlan élethelyzetek bekövetkezéséhez kapcsolódó terhek enyhítéséhez, valamint a gyermeket nevelő munkavállalóinak öngondoskodásához. A munkatársak egészségének megőrzése érdekében az évente egyszeri teljes körű állapotfelmérő program valamennyi munkatárs számára elérhető volt.

Az MNB szervezeti kultúrájában kiemelt fontossággal bír, hogy a munkatársak családi szerepvállalásuk során is kiteljesedhessenek, és kiegyensúlyozott családi háttérből töltkezve végezhesék munkahelyi feladataikat. Számos intézkedés és sikeres kezdeményezés eredményeként az MNB — a Gyermekközpontú és Családbarát Programjának elismeréseként — 2020-ban immáron egymást követő hatodik alkalommal nyerte el az Emberi Erőforrások Minisztériuma által adományozott „Családbarát Munkahely” címet. A szaktárca az elismeréssel azokat az erőfeszítéseket, programokat, kezdeményezéseket és rendszerszerű megoldásokat díjazta, amelyeket a jegybank a pályázattól függetlenül, a családok és gyermeket nevelő munkavállalók támogatása céljából önként vállalt. Az MNB az elmúlt hat évben számos új programmal és kedvezményrel színesítette Családbarát Programját.

Magyarország Kormánya a Családbarát Ország programja keretében 2019-ben első alkalommal hirdette meg a Családbarát Hely Tanúsító Védjegy Pályázatot, amelyre az MNB pályázatot nyújtott be és megkapta az első minősítési körben megszerezhető legmagasabb Bronz fokozatot. A pandémiás helyzet miatt 2020-ban nem hirdettek pályázatot az Ezüst fokozat elnyerésére, de az MNB a Bronz fokozat elnyerése óta számos új elemmel bővítette Családbarát Programját, amely feltétele az Ezüst fokozat megszerzésének. Az Ezüst fokozat pályázat kiírásakor az MNB be kívánja nyújtani anyagát a védjegy Ezüst fokozatának elnyerése érdekében.

Létszám alakulása

Az MNB 2020. évi létszámának alakulását a feladatellátáshoz szükséges munkaerőigény biztosítása befolyásolta.

A természetes elvándorlásból, minőségi cserékből és jogi állományváltásból adódóan az év során 143 munkavállaló került ki az MNB statisztikai állományából.

Az MNB előtt álló kihívásoknak és a feladatoknak megfelelő működési struktúrához szükséges személyi állomány biztosítása érdekében a megüresedett vagy új pozíciókba a 2020. évben 198 fő felvételére került sor az MNB statisztikai állományába.

A csökkenések és növekedések egyenlegeként a 2020. évi záró létszám 1507 fő volt, ami 55 fővel haladja meg a 2019. évi záró létszámot.

Az MNB 2020. évi átlagléttszáma 1469,7 fő volt, amely az előző évinél 17,2 fővel magasabb.

Duális képzésben összesen 45 hallgató vett részt szakmai gyakorlaton az MNB-ben.

A foglalkoztatottak átlagos életkora 2020. év végén 41,2 év volt.

Beszerzési tevékenység

Az MNB — hasonlóan az Európai Unió többi jegybankjához — a nemzeti közbeszerzési értékhatárokat elérő értékű beszerzéseit illetően közbeszerzési eljárások lefolytatására köteles. Az MNB az Európai Parlament és Tanács közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2014/24/EU irányelve és a 2015. évi CXLI. törvény alapján közbeszerzés joghatóság alá tartozik.

Az MNB-ben a szerzési folyamatokat — összhangban a hatályos közbeszerzési törvénnyel — belső utasítás, a Gazdálkodási Kézikönyv szabályozza.

A 2020-ban keletkezett beszerzési igények összesen 911 darab eljárást eredményeztek. Ezek összértéke a sikeresen lebonyolított beszerzési eljárások eredményeként 26 483,3 millió forint volt a megkötött szerződéseket figyelembe véve.

A 2020-ban indított és lebonyolított beszerzési eljárásokkal kapcsolatban három esetben került sor jogorvoslatra, ezek közül egy esetben bírság kiszabása mellett a szerződést sikerült megkötni, két esetben az eljárás nem állapított meg hiányosságot. Az MNB a feladatot a határidők betartás mellett, megfelelő transzparenciával és az intézmény jó hírének, presztízsének szem előtt tartásával látta el.

Működési kockázatkezelés és üzletmenet-folytonosság

A koronavírus-járvány terjedése kapcsán az Egészségügyi Világszervezet (a továbbiakban: WHO) 2020. január végén egészségügyi veszélyhelyzetet (global health emergency) hirdetett. Az MNB a munkavállalói egészségének védelme, az üzletmenet-folytonosság biztosítása érdekében a koronavírus-járvány világméretű megjelenésével, illetve a WHO egészségügyi veszélyhelyzet kihirdetésével egy időben megkezdte a felkészülést a járvány MNB-t érintő hatásainak minimalizálására. A koronavírus-járvány első hullámának időszakában az MNB meghozta a szükséges döntéseket, majd 2020 nyarán megtörtént a visszaállás a normál üzletmenetre. A járványügyi helyzet kezelésének első szakasza akkor lezárult. A megtett lépések, valamint a lezárt időszak tapasztalatai alapján a nyár folyamán megfogalmazásra kerültek a felkészülési fázis továbbfejlesztésének lehetséges irányai az MNB ellenálló képességének javítása érdekében a járvány esetleges következő hulláma esetére, amely 2020 őszén be is következett. Összegezve, a nemzetközi példák és gyakorlatok alapján az MNB vészhelyzetkezelése, a meghozott – az alábbiakban részletezett – intézkedések kiemelkedőek voltak.

– *Felkészülés az első hullámra:* Az MNB járványhelyzeti felkészültsége már e veszélyhelyzetet megelőzően is megfelelő volt, mivel az MNB rendelkezett Pandémiás akciótervvel, amiben a felelőségek, feladatok kiosztása definiálásra kerültek. Ahol a valós események nem az előzetes, elméleti forgatókönyv szerint következtek be, az MNB megtette a szükséges lépéseket. Ilyen volt például, hogy a veszélyhelyzet kezdetén felmérte a kritikus tevékenységet végző munkavállalók körét és a tevékenységi prioritási listát naprakésszé tette.

– *Az egészségügyi veszélyhelyzet első hullámának kezelése:* Az MNB 2020 januárjában, azaz még a hivatalos állami döntések megszületése előtt megkezdte a koronavírushoz kapcsolódó járványügyi helyzet elemzését. Az MNB első

hivatalos döntései már a járványhelyzet magyarországi kibontakozása elején 2020. február, március során megszülettek.

- A veszélyhelyzet során az MNB – Magyarország Kormánya által hozott intézkedések szellemében és annak útmutatásai alapján – megtette a szükséges intézkedéseket, így megfelelően, hiánytalanul és időben el tudta látni a napi szintű feladatait, munkavállalóit meg tudta védeni a járvány hatásaitól.

- Márciustól júniusig az MNB munkavállalóinak döntő többsége otthoni munkavégzés keretében látta el a feladatát (otthoni munkavégzés általános lehetőségének soron kívüli megteremtésével, feltételeinek kialakításával).

- A szolgáltatási színvonal az alapfeladatok tekintetében változatlan szinten maradt, a munkavállalók adott esetben megnövekedett munkateher mellett végezték el otthonról feladataikat.

- A kapcsolódó működési kockázatok egyes esetekben emelkedtek, amelyet a pandémiás helyzet kezelésének szükségessége indokolt (a járványhelyzetet megelőzően csak a belső hálózatról közvetlenül üzemelő kritikus rendszerek elérésének engedélyezése otthoni munkavégzés keretében, amihez kidolgozásra kerültek a megfelelő kontrollok is).

- Az MNB több területen megteremtette egy újabb veszélyhelyzet megfelelő kezelésének feltételeit. Legfontosabb feladat a nagy létszámú otthoni munkavégzés IT-háttérkapacitás kiépítése volt. Beszerzésre kerültek fertőtlenítő eszközök, maszkok, kesztyűk, testhőmérséklet-mérők.

- Az MNB az intranet felületének kiemelt részén folyamatosan tájékoztatta munkavállalóit a bevezetett és megtett intézkedésekről, a pandémia idején alkalmazandó viselkedési normákról, és az egészségmegőrzéssel kapcsolatos tudnivalókról.

– *Visszaállás:* Az MNB június során a visszaállást gördülékenyen és problémamentesen hajtotta végre. Az átmeneti időszakban és a második hullámban is a COVID munkacsoport folyamatosan monitorozta a járványhelyzet nemzetközi és hazai alakulását. Az első fertőzési hullám lezárását követően összhangban – a Magyarország Kormánya által hozott döntéssel – visszaállt az eredeti munkarendjére.

– *Az egészségügyi vészhelyzet második hullámának kezelése:* A kihívások sikeres kezelését követően indokolt a valós

helyzet során szerzett tapasztalatok áttekintése, a kialakult gyakorlat utasításokba, eljárásrendekbe történő beépítése. A második hullám kibontakozásának kezdetén a kormányzati intézkedések és a nemzetközi járványhelyzet figyelembevételével készültek javaslatok további szigorítások bevezetésére, vagy korábban meghozott döntések enyhítésére. A jelentősen megnövekedett egészségügyi kockázatok miatt az MNB új intézkedéseket, szabályokat hozott, további óvintézkedéseket vezetett be a munkavállalók védelme érdekében.

A járványhelyzet ideje alatt az MNB folyamatosan kapcsolatot tart az Európai Unió jegybankjaival egy, az erre a helyzetre alakult munkacsoport tagjaként a vészhelyzetkezelési tapasztalatok megosztása céljából. A járványhelyzet végleges megszűnése után a COVID munkacsoport vezetésével a vészhelyzeti periódus kiértékelésre kerül és az intézkedési tervek, szabályzatok szükséges módosításai megvalósulnak.

3.14. A KBER-BIZOTTSÁGOK BEMUTATÁSA

Az EKB döntéshozó szerveinek munkájában fontos szerepet játszanak a KBER-bizottságok, amelyek döntés-előkészítő és koordinációs szerepet töltenek be a különböző jegybanki funkciók szerinti horizontális munkamegosztásban, lefedve a központi banki működés valamennyi területét. Az MNB vezetői és illetékes szakértői aktív résztvevői e bizottságok munkájának, illetve a bizottságok által létrehozott munkacsoportok tevékenységének.

Magyarország uniós csatlakozása óta az MNB vezetői és szakértői teljes jogú tagként vesznek részt a KBER-bizottságok, illetve a bizottságok által létrehozott munkacsoportok munkájában. A bizottságokban és a munkacsoportokban nyílik lehetőség a nemzeti jegybankok együttműködésével történő összehangolt álláspontok kidolgozására, és ez a közös együttműködés lehetőséget nyújt arra is, hogy az egyes nemzeti bankok képviselői rendszeresen tájékozódjanak az EKB munkájáról.

2020. december 31-én tizenöt KBER-bizottság és két, a KBER munkáját támogató egyéb bizottság működött. Az úgynevezett Egységes Felügyeleti Mechanizmus (Single Supervisory Mechanism – SSM) 2014. novemberi indulásával összefüggésben néhány bizottság az eddigi kétféle formáció (euroövezeti összetétel, illetve KBER-összetétel) mellett 2014 óta SSM-összetételben is tart üléseket, amelyeken az SSM-ben részt vevő tagországok jegybanktól független szervezetként működő felügyeleti hatóságainak képviselői is részt vesznek.

Az egyes KBER-bizottságok tevékenységi köre (mandátuma) röviden az alábbiakban összegezhető.

Számviteli és monetáris jövedelem bizottság – Accounting and Monetary Income Committee (AMICO): Kialakítja, és rendszeresen felülvizsgálja a KBER Alapokmánya szerinti pénzügyi beszámolók kereteit meghatározó számvitelpolitikai elveket, a rendszeres pénzügyi jelentések elkészítésének módszertanát és elősegíti ezek nemzetközi szintű összehangolását. Figyelemmel kíséri a monetáris jövedelem számítását a számviteli biztonsági keretrendszer által kialakított kockázatkezelési folyamatnak megfelelően.

Bankjegybizottság – Banknote Committee (BANCO): Meghatározza az euroövezeti országok eurobankjegy-szükségletét, összehangolja az eurobankjegyek gyártását, kidolgozza az eurobankjegyek készletezési és bankjegy-feldolgozási politikáját. Feladatai közé tartozik az eurobankjegyek előállítása kapcsán keletkező tapasztalatok cseréje, az eurobankjegyek hamisítását megakadályozó biztonsági elemek vizsgálata és fejlesztése, valamint az euro előállításához kapcsolódó biztonsági kockázatok felmérése. Hozzájárul az euroövezetben alkalmazott gyakorlat harmonizációjához, a hamisításokat figyelő rendszer kialakításához, valamint az eurobankjegyekre és -érmékre vonatkozó statisztikák ellenőrzéséhez.

Kontrolling bizottság – Committee on Controlling (COMCO): A COMCO 2007 júliusa óta tartozik a KBER-bizottságok közé (csak az euroövezeti jegybankok vesznek részt munkájában). Hozzájárul az Eurorendszer által alkalmazott egységes költségmódszertan (Common Eurosystem Cost Methodology) alkalmazásához és továbbfejlesztéséhez, elemzéseket készít az Eurorendszer/KBER bizonyos funkcióinak/termékeinek költségadatairól és költség szerkezetéről. A vezetői információs rendszerek terén a KBER egészének érdeklődésére számot tartó kérdésekben az információ- és tapasztalatcsere fórumaként szolgál.

Eurorendszer/KBER Kommunikációs bizottság – Eurosystem/ESCB Communications Committee (ECCO): Hozzájárul az Eurorendszer, a KBER és az EKB külső kommunikációs politikájának kialakításához annak érdekében, hogy az Eurorendszer/KBER által megfogalmazott célok átláthatóvá és világossá váljanak és biztosítsák a közvélemény tájékoztatását az Eurorendszer és a KBER feladatairól és tevékenységéről.

Pénzügyi stabilitási bizottság – Financial Stability Committee (FSC): Az FSC 2011-től, a korábbi Bankfelügyeleti bizottság (Banking Supervision Committee, BSC)

megszüntetésével kezdte meg munkáját, feladata az, hogy az EKB döntéshozó testületeinek munkáját pénzügyi stabilitási és makroprudenciális politikai témákban támogassa.

Belső ellenőrzési bizottság – Internal Auditors Committee (IAC): A releváns közös projektek, rendszerek és tevékenységek felülvizsgálatával, valamint az EKB és a nemzeti központi bankok „közös érdeklődésére” számot tartó, auditálási kérdéseket érintő együttműködésének biztosításával segíti a KBER-t céljai elérésében.

Nemzetközi kapcsolatok bizottsága – International Relations Committee (IRC): A KBER nemzetközi együttműködéssel összefüggő feladatainak végrehajtását segíti, valamint hozzájárul az Eurorendszer álláspontjának kialakításához az EU-n kívüli országokkal fenntartott kapcsolatok különböző területein.

Információtechnológiai bizottság – Information Technology Committee (ITC): Hozzájárul az Eurorendszer és a KBER informatikai politikájának, stratégiájának és az erre vonatkozó irányelveknek a kidolgozásához – különös tekintettel a biztonsági vonatkozásokra – és technikai tanácsot ad más bizottságok részére. Ezen túlmenően Eurorendszer/KBER-szintű fejlesztéseket, önálló projekteket indít, hajt végre.

Jogi bizottság – Legal Committee (LEGCO): Jogi támogatást nyújt a KBER feladatainak teljesítéséhez, különösen hozzájárul az Eurorendszer és a KBER szabályozási rendszerének karbantartásához, a jogszabályok nemzeti jogba való átültetésének vizsgálatához, figyelemmel kíséri és beszámol arról, hogy a nemzeti hatóságok és az uniós intézmények mennyiben tartják be a jogszabály-tervezetekkel kapcsolatos konzultációs kötelezettségüket az EKB kompetenciájába tartozó területeken.

Piaci infrastruktúra és fizetések bizottsága – Market Infrastructure and Payments Committee (MIPC): Segíti a KBER-t a fizetési rendszerek zökkenőmentes működtetésében, valamint a fedezetek határon átnyúló felhasználásával kapcsolatban. Támogatja továbbá a KBER-t a fizetési rendszerekre vonatkozó általános jellegű és „felvigyázói” kérdésekben; valamint az értékpapír-elszámolási és -teljesítési rendszerekkel kapcsolatos stratégiai döntésekben. Kiemelt figyelmet fordít a felvigyázási tevékenység erősítésére, valamint a páneurópai fejlesztések elősegítésére a kis és nagy értékű fizetések, az értékpapírok és a fedezetkezelés terén.

Piaci műveletek bizottsága – Market Operations Committee (MOC): Segíti a KBER-t az egységes monetáris politika és a devizaműveletek megvalósításában, az EKB tartalékainak kezelésében, azon tagállamok központi bankjai által alkalmazott monetáris politikai eszköztár megfelelő

adaptálásában, melyek még nem vezették be az eurót, továbbá az ERM–II alkalmazásában.

Monetáris politikai bizottság – Monetary Policy Committee (MPC): Segíti a KBER-t a közösség egységes monetáris és árfolyam-politikájának megvalósításában. Ezen túlmenően segítséget nyújt a KBER azon feladatainak teljesítésében, amelyek a nem euroövezeti tagállamok központi bankjai és az EKB monetáris és árfolyam-politikájának koordinálásából adódnak.

Szervezetfejlesztési bizottság – Organisational Development Committee (ODC): 2013 júliusában hozták létre, csak euroövezeti összetételben ülésezik, az Eurorendszer és az Egységes Felügyeleti Mechanizmus (SSM) működésével kapcsolatos tervezési és szervezeti kérdésekben javaslatokkal segíti az EKB-döntéshozók munkáját. Emellett az Eurorendszer közös beszerzéseit koordináló iroda (EPCO) munkáját is összefogja, valamint az Eurorendszer/KBER működési kockázatok kezelésére és üzletmenet-folytonosságra vonatkozó rendszerét is működteti.

Kockázatkezelési bizottság – Risk Management Committee (RMC): 2010 szeptemberében hozták létre, csak euroövezeti összetételben ülésezik, feladata, hogy az Eurorendszer piaci műveleteiből származó kockázatok kezelése és ellenőrzése terén elemzésekkel és javaslatokkal segítse az EKB-döntéshozók munkáját.

Statisztikai bizottság – Statistics Committee (STC): Segítséget nyújt a KBER feladatainak teljesítéséhez szükséges statisztikai információk összegyűjtésében. Ennek során hozzájárul többek között a statisztikai adatgyűjtésben szükséges változtatások kidolgozásához és azok költségkalkulációjához.

A KBER munkáját támogató egyéb bizottságok:

Költségvetési Bizottság – Budget Committee (BUCOM): Az EKB költségvetésével kapcsolatos kérdésekben nyújt segítséget az EKB Kormányzótanácsának, tagjai az euroövezeti tagállamok jegybankjai.

Emberi Erőforrások Konferenciája – Human Resources Conference (HRC): A 2005-ben létrehozott bizottság célja az, hogy az emberi erőforrásokkal való gazdálkodás terén az Eurorendszer/KBER jegybankok között a tapasztalat-, vélemény- és információcserét fórumként szolgáljon.

3.15. AZ MNB KUTATÁSI TEVÉKENYSÉGE

2020-ban az MNB-ben folyó kutatások eredményei összesen 14 nemzetközi tudományos folyóiratban vagy kiadványban

jelentek meg, és a hazai közgazdasági folyóiratok is közöltek összesen 40 MNB-s szerző által írt tanulmányt.

Az MNB különböző szakterületein folyó kutatások célja a jegybanki döntés-előkészítés támogatása. A kutatások eredményei továbbá nemzetközi, valamint hazai tudományos folyóiratokban és az MNB ez irányú kiadványaiban kerülnek publikálásra: a jellemzően angol nyelven megjelenő *MNB Working Papers* (MNB-füzetek) sorozatban, továbbá az *MNB-tanulmányokban*, valamint a *Hitelintézeti Szemle* folyóiratban. A publikációk mellett a kutatási tevékenység része a nemzetközi konferenciákon, valamint az EKB által koordinált kutatási hálózatokban és munkacsoportokban az MNB képviselése.

A legrangosabb nemzetközi folyóiratok közül 2020-ban az egyik legismertebb és legnagyobb olvasótáborral rendelkező közgazdasági folyóirat, az *American Economic Review* 2020. szeptemberi száma közölt egy MNB-ben készült tanulmányt a háztartási devizahitelezés árfolyam-leértékelődés esetén jelentkező reálgazdasági hatásairól. Ezen kívül a *Journal of Macroeconomics* című folyóirat 2020. márciusi számában jelent meg egy MNB-s társszerző által írt tanulmány, amely a költségvetési politika reálgazdasági hatásait meghatározó tényezőket veszi számba; szintén 2020 márciusában publikált az *Economic Systems* című folyóirat egy MNB-s tanulmányt az EU-támogatások magyarországi kis- és középvállalkozásokra gyakorolt hatásáról, az *Environment and Planning A* című folyóirat pedig 2020 szeptemberében közölt egy MNB-s társszerző által jegyzett tanulmányt a pénzügyi szektor háztartások általi igénybevételének különbségeiről Magyarországon és az Egyesült Államokban. Emellett 2020-ban a *Journal of Banking and Finance* egy olyan MNB-s tanulmányt fogadott be 2021. januári publikálásra, amely a Növekedési Hitelprogram (NHP) kisvállalkozásokra gyakorolt hatását vizsgálja, valamint az *Economic Modelling* című folyóirat is 2021. februári publikálásra fogadott el egy MNB-s társszerző által készített tanulmányt a monetáris politika jövedelemegyenlőtlenségre gyakorolt hatásáról. Ezeken kívül a *Journal of Money, Credit and Banking* című folyóirat is 2021-es (később meghatározandó időpontban történő) publikálásra fogadott el egy MNB-s tanulmányt a költségvetési politika és a nominális kamatok kapcsolatáról, valamint az *International Journal of Forecasting* című folyóirat is elfogadott 2021-es publikálásra egy MNB-s társszerző által írt tanulmányt a kérdőíves felmérések gazdasági előrejelzésekben történő felhasználhatóságáról. Végezetül 2020-ban öt további nemzetközi folyóirat átdolgozás utáni feltételes („Revise&Resubmit”) publikációra fogadott el MNB-s tanulmányokat; ezek egy részéből 2021-ben vagy 2022-ben várhatók tényleges nemzetközi publikációk.

A nemzetközi folyóiratok mellett külföldi jegybankok, nemzetközi intézmények és egyetemek kiadványaiban is jelentek

meg MNB-s kutatók és elemzők tanulmányai. Az EKB MNB-s társszerző által írt 2020. márciusi *Working Papers* kiadványa a koronavírus várható reálgazdasági hatásait vizsgálta; ugyanennek a tanulmánynak a kissé módosított változata megjelent a spanyol jegybank *Working Papers* sorozatában, a londoni székhelyű Centre for Economic Policy Research (CEPR) nagy olvasottságú *Discussion Papers* sorozatában, valamint a *VoxEU* nevű internetes újságjában is. Emellett az ukrán jegybank *Working Papers* sorozata is megjelentetett MNB-s társszerző által írt tanulmányt az ukrain háztartási hitelezés egyensúlyi szintjéről, valamint a bécsi Vienna University of Economics and Business *Working Papers* sorozatában is szerepelt egy MNB-s közreműködéssel született elemzés a trendinfláció makro-pénzügyi hatásairól.

A hazai folyóiratok közül a *Hitelintézeti Szemle* 2020-as számában tizenhárom tanulmány, két esszé, kilenc könyvismertető és öt konferenciabeszámoló jelent meg MNB-s szakértők tollából. Emellett a *Közgazdasági Szemle* is publikált két, MNB-s szerzők által jegyzett tanulmányt a magyar bankrendszer likviditáskeresleti függvényének becsléséről, valamint a pénzügyi válságok etikai magyarázatáról. Számos alkalmazott kutatási eredmény jelent meg az MNB saját kiadványaiban is. Az *MNB-füzetek* (*MNB Working Papers*) sorozatban hét, az *MNB-tanulmányok* (*MNB Occasional Papers*) című kiadványban pedig két jegybanki szempontból releváns témájú tanulmány került publikálásra. A *Hitelintézeti Szemle* magyar és angol nyelvű kiadványai mellett 2020-ban kínai nyelven is jelentetett meg válogatáskötetet az MNB.

3.16. KIADVÁNYOK, MNB ÁLTAL SZERVEZETT KONFERENCIÁK

Az MNB 2015-ben útjára indított közgazdasági és monetáris politikai szakkönyvsorozata 4 új kötettel bővült. Megjelent Matolcsy György *Egyensúly és Növekedés 2010–2019. Se-reghajtóból újra éllovas* című könyvének második, átdolgozott kiadása, a *Tízszáz év számokban – Magyarország elmúlt 100 évének gazdaságtörténete* című mű, a *Fenntartható felzárkózás euróval – „Hogyan újítsuk meg a maast-richti kritériumokat?”* című kötet, valamint egy emlékkötet *Dimenzióváltás a pénzforgalomban: Az azonnali fizetés bevezetésének története* címmel. Több új jelentéssel is bővült az MNB kiadványportfóliója: első ízben jelent meg a *Termelői versenyképességi jelentés*, a *FinTech és digitalizációs jelentés*, továbbá két korábbi periodika összevonásával a *Biztosítási, pénztári, tőkepiaci kockázati és fogyasztóvédelmi jelentés*. Új kiadvány a *Környezetvédelmi nyilatkozat*, továbbá a *Vállalati kötvénykibocsátási útmutató az MNB Növekedési Kötvényprogramjához* című füzet is.

Az MNB továbbra is elkötelezett az iránt, hogy nemzetközi szerepvállalása keretében minőségi, magas szakmai szín-

vonulást nemzetközi konferenciákat rendezzen. A pandémia ugyan ezt a törekvést 2020 folyamán jelentősen hátráltatta, de eredményként könyvelhető el, hogy a legfontosabb zászólóshajó rendezvények részben fizikai formában, részben pedig a virtuális térbe helyezve sikeresen megrendezésre kerültek.

Rendszeres kiadványok

Inflációs jelentés

Az inflációs jelentés évente négy alkalommal jelenik meg annak érdekében, hogy a közvélemény számára érthető és világosan nyomon követhető legyen a jegybank politikája. Ebben a kiadványban az MNB rendszeresen beszámol az infláció addigi és várható alakulásáról, értékeli az inflációt meghatározó makrogazdasági folyamatokat, és összefoglalja azokat az előrejelzéseket és megfontolásokat, amelyek alapján a Monetáris Tanács meghozza a döntéseit.

Pénzügyi stabilitási jelentés

A stabilitási jelentés évente két alkalommal jelenik meg, ismerteti a jegybank álláspontját a pénzügyi rendszerben tapasztalható változásokról, és bemutatja ezen változások hatását a pénzügyi rendszer stabilitására. A jelentés elemzési fókuszában a hosszú távú tendenciák és a kockázatok előretekintő jellegű értékelése áll.

Növekedési jelentés

Az éves rendszerességgel megjelenő Növekedési jelentés célja, hogy a hosszabb távú – esetenként egy teljes üzleti ciklust is felölelő – növekedési pályát és annak meghatározó tényezőit közvetlenül, szttenderd és alternatív mutatókat is felhasználva bemutassa. A jelentés áttekinti a gazdasági növekedést rövid-, közép- és hosszabb távon leginkább meghatározó folyamatokat, amelynek értékelését évente ismerteti.

Termelékenységi jelentés

Az évente egyszer megjelenő Termelékenységi jelentés segít megérteni a gazdasági növekedés és felzárkózás kulcstényezőjének mozgatórugóit, jellemzőit, eloszlását és dinamikáját, ezáltal közelebb visz a termelékenységet javító reformok megfogalmazásához és végrehajtásához. A jelentés ezt komplex módon teszi, a hatékonysági mutatók széles körét vizsgálja: a munkatermelékenységet, az innovációs-, digitalizációs-, és ökológiai hatékonyságot egyaránt.

Lakáspiaci jelentés

Az MNB Lakáspiaci jelentés című kiadványa féléves rendszerességgel mutatja be a hazai lakáspiac aktualitásait.

A kiadvány célja, hogy átfogó képet adjon a lakóingatlan-piac rövid és hosszú távú trendjeiről, valamint, hogy bemutassa a hazai piac területi különbségeit. A lakáspiaci folyamatok nemcsak a pénzügyi stabilitási dilemmákkal állnak szoros kapcsolatban, hanem alapjaiban határozzák meg a gazdaság rövid és hosszú távú konjunkturális kilátásait is.

Kereskedelmiingatlan-piaci jelentés

Az MNB tematikus kiadványa féléves rendszerességgel elemzi a kereskedelmi ingatlanok piacának folyamatait. A kiadványban bemutatásra kerülnek a piacot befolyásoló makrogazdasági tényezők, a különböző piaci szegmenseket jellemző, kereslet- és kínálatoldali tendenciák. A jelentés kitér a bankok ingatlanfinanszírozási aktivitására is, ami egyúttal a fő kapcsolatot jelenti az ingatlanpiaci folyamatok és a pénzügyi stabilitás között.

Makroprudenciális jelentés

Az évente megjelenő Makroprudenciális jelentés célja, hogy bemutassa az MNB által a Pénzügyi stabilitási jelentés keretein belül feltárt és kommunikált rendszerkockázatok megelőzésére és kezelésére alkalmazott makroprudenciális eszközöket, azok hatásmechanizmusait és a piaci szereplők alkalmazkodását. A kiadvány az MNB Alapokmányával és makroprudenciális stratégiájával összhangban törekszik arra, hogy az iparági szereplők mellett a szélesebb közvélemény számára is követhetőbbé és közérthetőbbé tegye az MNB makroprudenciális intézkedéseit.

Versenyképességi jelentés

A Versenyképességi jelentés célja, hogy átfogó és objektív képet adjon Magyarország versenyképességének olyan dimenzióiról, amelyekre a jegybank hagyományos makrogazdasági elemzéseiben kevesebb fókusz esik, noha meghatározó szereppel bírnak a gazdasági folyamatok alakulása szempontjából. A jelentés 12 területen, több mint 150 mutatóon keresztül – amelyek 95 százalékban objektívák – méri és értékeli Magyarország versenyképességét az Európai Unió és a visegrádi régió államaival összehasonlítva.

Versenyképességi tükör

A kiadvány célja az MNB által eddig megfogalmazott versenyképességi irányok és javaslatok teljesülésének strukturált nyomon követése, ami a végrehajtás támogatásával hozzájárul a szükséges versenyképességi fordulat megvalósulásához. A Versenyképességi tükör minden év őszén értékeli hazánk versenyképességi előrehaladását a 2019-ben közzétett Versenyképességi programban megfogalmazott 330 javaslat alapján. A jegybanki javaslatok teljesülésének méréséhez a monitoring rendszer leíró és elemző módszert egyaránt alkalmaz.

FinTech és digitalizációs jelentés

Az éves rendszerességgel megjelenő FinTech és Digitalizációs jelentés célja, hogy betekintést nyújtson a hazai pénzügyi piacokon is egyre meghatározóbbá váló pénzügyi innovációk, digitalizáció, illetve az ezeket támogató technológiák fejlődésének hazai és nemzetközi trendjeibe. Az MNB szándéka szerint ezáltal hozzájárul a hazai pénzügyi rendszer digitalizációs szintjének erősítéséhez, amely folyamatban a jövőben is kiemelt támogató szerepet kíván betölteni.

Biztosítási, pénztári, tőkepiaci kockázati és fogyasztóvédelmi jelentés

A kiadvány a biztosítók, a pénztárak, a közvetítők, a bankcsoporthoz nem tartozó pénzügyi vállalkozások és a tőkepiaci szereplők piacainak legfontosabb jellemzőit és kockázatait mutatja be. Az évente egyszer megjelenő jelentés célja, hogy tájékoztassa a közvéleményt, valamint a pénzügyi rendszer intézményeit az aktuális prudenciális és fogyasztóvédelmi kérdésekről, ezáltal is növelve az érintettek kockázati tudatosságát, valamint a pénzügyi rendszerbe vetett bizalom fenntartását, erősítését. A kockázatok azonosítása, illetve az azok csökkentése céljából végzett hatósági tevékenység, valamint a jegybank ismeretterjesztő, oktató tevékenysége és a magyar pénzügyi kultúra fejlődését szolgáló munkája hozzájárul ahhoz, hogy a pénzügyi intézményeket és termékeket érintő döntésekhez a megfelelő információk az érintettek rendelkezésére álljanak, és így a pénzügyi rendszer egészének stabilitása erősödjék.

Hitelezési folyamatok

A Hitelezési folyamatok című kiadvány célja, hogy átfogó képet mutasson a hitelezés legfrissebb trendjeinek alakulásáról, valamint segítséget nyújtson e folyamatok megfelelő értelmezéséhez. Ennek érdekében részletesen bemutatja a hitelaggregátumok, a bankok által észlelt hitelkereslet, valamint a hitelezési feltételek alakulását.

Fizetési mérleg jelentés

A jelentés évente négy alkalommal jelenik meg, hogy tájékoztassa a piaci szereplőket a fizetési mérleg folyamatairól, különös tekintettel a gazdaság mélyebb összefüggéseire. A külső egyensúly alakulása a pénzügyi stabilitás szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, mivel a fizetési mérleg folyamatai alapján következtetni lehet a gazdasági növekedés fenntarthatóságára, illetve az ezzel kapcsolatos kockázatokra. Az MNB átfogóan és rendszeresen elemzi a külső egyensúlyi folyamatokat, a makrogazdasági egyensúlytalanságokat több mutatón keresztül vizsgálja.

Fizetési rendszer jelentés

A jelentés évente egy alkalommal ad átfogó elemzést a bel-földi pénzforgalomban és a felvigyázott fizetési- és értékpapír-elszámolási rendszerek működésében megfigyelhető tendenciákról, a főbb kockázatokról, valamint arról, hogy az MNB szükség esetén milyen eszközöket mozgósított annak érdekében, hogy fenntartsa a pénzforgalom zavartalan lebonyolítását és elősegítse az azt támogató fizetési és elszámolási rendszerek megbízható és hatékony működését.

Költségvetési jelentés

Az MNB az MNBtv.-ben meghatározott alapvető feladatai, különösen a monetáris politika meghatározásával és megvalósításával kapcsolatos feladata ellátásának támogatására elemzi a költségvetési hiány és adósság alakulását, figyelemmel kíséri az államháztartás finanszírozását, elemzi a finanszírozásnak a monetáris folyamatokra, a pénzpiacok alakulására, a likviditásra gyakorolt hatását és kutatásokat folytat fiskális politikai kérdésekben. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXIV. törvény értelmében az MNB elnöke a Költségvetési Tanács (KT) tagja, így az MNB-ben rendelkezésre álló szakmai tudás és felhalmozott információ közvetetten támogathatja a KT munkáját. Az MNB a KT-törvényben meghatározott feladataihoz háttérelmézéseket készít, amelyeket a KT rendelkezésére bocsát. A szélesebb közvélemény a Költségvetési jelentés című kiadványból (korábbi címén: Elemzés az államháztartásról) ismerheti meg e szakértői elemzések legfontosabb eredményeit.

Éves jelentés

Az Éves jelentés évente egy alkalommal jelenik meg magyar és angol nyelven, tartalmazza a jegybank előző évről szóló üzleti jelentését, valamint auditált számviteli törvény szerinti éves beszámolóját.

Féléves jelentés: Beszámoló az MNB adott félévi tevékenységéről

A Féléves jelentés évente egy alkalommal szeptemberben jelenik meg az Éves jelentésnek megfelelő tartalommal. A jelentés a jegybank első fél évről szóló üzleti jelentése és beszámolója (nem auditált).

Időközi jelentés: Beszámoló az MNB adott negyedévi tevékenységéről

Az Időközi jelentés évente két alkalommal jelenik meg, az Éves és a Féléves jelentés közötti időszakban, áprilisban és

novemberben. A jegybanki szakterületek első és harmadik negyedévi, MNBtv.-ben rögzített alapvető tevékenységéről számol be: monetáris politika, pénzügyi rendszer áttekintése, devizatartalék, pénzforgalom, készpénzlogisztikai tevékenység, statisztikai változások.

Felügyelőbizottsági jelentés

Az MNBtv. előírja, hogy a felügyelőbizottság tagjai az őket megválasztó Országgyűlésnek, illetőleg a megbízó miniszternek tájékoztatási kötelezettséggel tartoznak. A felügyelőbizottsági feladatkör fókuszba a jegybank folyamatos működésének ellenőrzésén van. A felügyelőbizottság a rá vonatkozó törvények, a saját ügyrendje, valamint a testület működése során, a tagok által közösen definiált, belső működési alapelvek alapján végzi a tevékenységét. Ellenőrző tevékenységének fő formája a felügyelőbizottsági ülések, amelyek témáit az audit univerzumon alapuló éves, úgynevezett gördülő munkaterve állapítja meg. A felügyelőbizottság tevékenységének kivonata a Felügyelőbizottsági jelentés.

Környezetvédelmi nyilatkozat

A klímaváltozás elleni küzdelem és az ahhoz való alkalmazkodás, valamint általában a súlyosbodó környezeti problémák a gazdaság egészét, és ezen keresztül a pénzügyi közvetítőrendszert is jelentősen érintik. Az MNB ennek tudatában indította el Zöld Programját 2019-ben, amelynek célja a klímaváltozáshoz és más környezeti problémákhoz kapcsolódó kockázatok csökkentése, a magyarországi zöld pénzügyi szolgáltatások bővítése, az ezzel kapcsolatos hazai és nemzetközi tudásbázis szélesítése, illetve a pénzügyi szereplők és saját ökológiai lábnyomának további mérséklése. Az MNB nemzetközi szinten is élenjáró gyakorlatot folytat annak érdekében, hogy a működéséhez kapcsolódó környezeti terhelést folyamatosan csökkentse. Az Európai Parlament és a Tanács 1221/2001/EK, valamint a 2017/1505/EU rendeletben szabályozott úgynevezett EMAS (Eco-Management, and Audit Scheme) környezetirányítási menedzsmentrendszer követelményeinek megfelelően, évente publikálja a hitelesített Környezetvédelmi Nyilatkozatot. A kiadványban az érintettek számára bemutatásra kerülnek a környezeti teljesítmény javítására irányuló intézményi erőfeszítések és az elért eredmények.

Elemzések, tanulmányok, statisztikák

MNB-tanulmányok

Az MNB-tanulmányok (angol nyelven MNB Occasional Papers) sorozat elsősorban jegybanki szakterületekhez kapcsolódó gyakorlati jellegű (alkalmazott) kutatásokat mutat be, adott témákban létező elméleteket, nemzetközi

eredményeket összegez, valamint a jegybanki döntéshozatal megértését segítő elemzéseket közöl.

MNB Working Papers (MNB-füzetek)

Az MNB Working Papers sorozat a jegybankban folyó elméleti jellegű kutatások eredményeit publikálja. A sorozatban megjelenő tanulmányok elsősorban az akadémiai, jegybanki és egyéb kutatók érdeklődésére tarthatnak számot, céljuk, hogy az olvasókat olyan észrevételekre ösztönözzék, amelyeket a szerzők felhasználhatnak további kutatásaikban.

Hitelintézeti Szemle

A Hitelintézeti Szemle társadalomtudományi folyóirat, amely több mint egy évtizedes múltra tekint vissza. A kiadvány negyedévente jelenik meg az MNB szerkesztésében és kiadásában, külön kötetben magyar és angol nyelven, valamint évente egyszer kínai nyelvű válogatást is készül a legfontosabb tanulmányok felhasználásával. A folyóiratban megjelenő írások között lektorált tanulmányok, esszé jellegű dolgozatok, könyvismertetések, konferencia és egyéb tudományos tevékenységekről szóló beszámolók szerepelnek.

Egyéb kiadványok

Vállalati kötvénykibocsátási útmutató az MNB Növekedési Kötvényprogramjához

A vállalatikötvény-piac likviditásának növelése érdekében az MNB 2019. július elsejétől elindította a Növekedési Kötvényprogramot (NKP). A program keretében a jegybank nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott, jó minősítéssel rendelkező kötvényeket vásárol. A kiadvány célja, hogy segítsen eligazodni a vállalatoknak a kötvénykibocsátás folyamatában, összefoglalja a kibocsátáshoz szükséges főbb partnerek szerepét, a vonatkozó jogi és audit feladatokat, valamint útmutatást nyújtson az NKP-ban való részvételhez.

Budapest Institute of Banking (BIB)

A versenyképes pénzügyi rendszer működtetéséhez versenyképes piaci tudás, a versenyképes tudáshoz pedig nemzetközi mércével mérve is magas minőségű oktatás szükséges. A BIB-kiadvány egy sokszínű oktatási palettát tartalmazó, korszerű pénzügyi, és gazdasági ismeretekkel bővített oktatási és ismeretterjesztési füzet.

Pénzügyi Navigátor Füzetek

A pénzügyi fogyasztóknak szóló tematikus füzet sorozat a lakosság tájékozódásához, az egyéni pénzügyi döntések előkészítéséhez kínál segítséget. A kiadványok megtalálhatók

a különböző pénzügyi intézmények fiókjaiban és ügyfélszolgálati irodáiban, továbbá a Pénzügyi Navigátor Tanácsadó Irodahálózat ügyfélfogadási helyszínein. A jogszabályváltozásokat nyomon követve, valamint a közérthető nyelvezet szempontjait figyelembe véve az MNB rendszeresen aktualizálja az érintett füzetek tartalmát, illetve bővíti azok témáját. A megújult füzetek több mint 100 partnerhez (főként pénzügyi szolgáltatók) és rajtuk keresztül a lakosság egyre szélesebb köréhez jutottak el.

MNB-szakkönyvek

Az MNB kiemelt feladatának tekinti a hazai pénzügyi kultúra fejlesztését, ezért a rendelkezésre álló eszközökkel segíteni kívánja a közgazdasági oktatást, valamint a pénzügyi műveltség szélesítését és fejlesztését. Ennek alapvető elemét képezi a közgazdasági és monetáris politikai szakkönyvsorozat, amely 2020-ban négy újabb kötettel bővült.

Januárban jelent meg a *Fenntartható felzárkózás euróval – „Hogyan újítsuk meg a maastrichti kritériumokat?”* című kötet Virág Barnabás szerkesztésében, majd augusztusban a *Tízser tíz év számokban – Magyarország elmúlt 100 évének gazdaságtörténete* című mű.

Decemberben további két kötet jelent meg. Matolcsy György *Egyensúly és Növekedés 2010–2019. Sereghajtóból újra élt* könyvének második átdolgozott kiadása részletesen bemutatja mindazokat az új gazdaságpolitikai elgondolásokat, innovációkat és eszközöket, amelyek a magyar gazdaság 2010. utáni – gazdaságtörténeti szempontból is – jelentős sikeréhez vezettek. A költségvetési és pénzügyi stabilizáció, valamint a jegybanki politika reformja együttesen teremtették meg a fenntartható növekedés alapfeltételeit, amelynek eredményeként tartós felzárkózási pályára állt Magyarország.

Az év utolsó kötetét *Dimenzióváltás a pénzforgalomban: Az azonnali fizetés bevezetésének története* címmel publikálta az MNB. Az azonnali fizetési szolgáltatás sikeres indulásával 2020. március 2-án új időszámítás kezdődött a hazai bankolásban. A nemzetközi szinten is egyedi magyar modell bevezetéséhez egy rendkívüli fejlesztési projekt végrehajtására volt szükség, aminek az eredményeképpen a fogyasztók az év bármely napján folyamatosan élhetnek az 5 másodperc alatt végrehajtott átutalási tranzakciók előnyeivel. A hazai pénzforgalom eddigi legjelentősebb fejlesztését több éves megfeszített munka, illetve felkészülés előzte meg, amelyben a hazai pénzforgalmi piac valamennyi szereplője érintett volt. A jegybanktól és a bankközi elszámolásokat bonyolító GIRO Zrt.-től kezdve, a legkülönbözőbb állami szereplőkön, így például a Magyar Államkincstáron,

illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatalon keresztül a bankokig és egyéb pénzforgalmi szolgáltatókig, valamint az őket kiszolgáló informatikai fejlesztő vállalatokig számtalan intézmény dolgozott a kitűzött cél elérése érdekében. Ennek a széles körű együttműködésnek köszönhetően új alapokra helyeződött a hazai pénzforgalom, elősegítve ezzel a szektor és tágabb értelemben a teljes nemzetgazdaság versenyképességének javítását. Ez a kiadvány azért született, hogy a közös munkában érintett kulcsszereplők visszaemlékezéseit összegyűjtve, méltó emléket állítson a magyar azonnali fizetési rendszer bevezetését megvalósító grandiózus projektnek.

MNB által szervezett rendezvények

Az MNB a társ- és partnerintézmények felé nyitott, a kollegiális kapcsolatokat erősítő stratégiát képvisel a rendezvények tekintetében, továbbá célkitűzés, hogy nemzetközi szerepvállalása keretében az MNB minél szélesebb körben elismertté váljon, a magyar jegybanki munkát pedig minél nagyobb mértékben sikerüljön becsatornázni a nemzetközi vérkeringésbe, mely célok elérése érdekében nemzetközi konferenciák, belső rendezvények és úgynevezett kulturális események kerülnek megszervezésre.

Nemzetközi szakmai konferenciák

A jellemzően többnapos, nemzetközi szakmai konferenciák nagy része 70–100 fő részvételével zajló esemény, esetenként azonban 200–300 fős találkozókra is sor kerül. A nemzetközi konferenciáknak elsősorban az MNB épülete ad helyszínt. A 2020-as év ugyanakkor új helyzetet teremtett a rendezvények tekintetében, így azok az év nagy részében virtuális formában kerültek megszervezésre.

A 2020-ban megrendezésre került fontosabb nemzetközi szakmai rendezvények a következők voltak:

Lámfalussy nemzetközi konferencia

A *Lámfalussy Lectures Conference* néven évente megrendezésre kerülő esemény célja az, hogy az MNB olyan prominens előadókat hívjon Magyarországra, akik a globális gazdaságpolitikát, ezen belül kiemelten a monetáris politikát és a pénzügyi rendszert érintő aktuális kérdésekről formált nézeteiket osztják meg egymással és a szakmai közönséggel. A nemzetközi konferencia elindításával együtt az MNB elnöke megalapította a Lámfalussy Sándor díjat is, amellyel azon nemzetközileg is kiemelkedő szakmai teljesítményeket, életműveket kívánja elismerni, amelyek befolyással vannak az MNB munkájára, valamint a nemzetközi monetáris és

pénzügypolitikára. A díj átadására minden évben a konferenciához kapcsolódóan kerül sor.

2020 januárjában hetedik alkalommal került megrendezésre az esemény, amely két szekcióban (Európa és Ázsia) a hosszú távon is fenntartható konvergencia új kihívásait tekintette át. A rendezvényen felszólalt, illetve előadott Peter Praet, az EKB korábbi főközgazdásza és volt igazgatósági tagja; Robert Holzmann, az osztrák jegybank elnöke; Poul M. Thomsen, az IMF Európai főosztályának akkori vezetője; Barry Eichengreen, a kaliforniai Berkeley Egyetem közgazdagságtan és politikatudomány professzora; Debora Revoltella, az Európai Beruházási Bank vezető közgazdásza; Iain Begg, a London School of Economics professzora; Olivier Garnier, a Banque de France főközgazdásza, a statisztikai, közgazdasági és nemzetközi terület főigazgatója; Serey Chea, a kambodzsai jegybank alelnöke és főigazgatója; Hoe Ee Khor, az ASEAN+3 Makrogazdasági Kutatóintézet főközgazdásza; Bernard Yeung, az Ázsiai Pénzügyi és Gazdaságkutató Intézet (ABFER) elnöke és a National University of Singapore professzora; Eduardo Pedrosa, a Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködési Tanács főtitkára; illetve Harris Kim, a Bank of Korea Inflációs Kutatási Főosztályának igazgatója.

A konferenciára 2020-ban is Budapesten, külső helyszínen került sor, több mint 400 meghívott vendég részvételével.

Nemzetközi Zöld Pénzügyi Konferencia

Az év során második alkalommal szervezte meg az MNB az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bankkal (EBRD) és más nemzetközi szervezetekkel együttműködve a Nemzetközi Zöld Pénzügyi Konferenciáját 2020. október 12-én. A járványügyi helyzetre való tekintettel online formában került megrendezésre az esemény, amelyen előadóként részt vett többek között a WWF globális elnöke, a kínai jegybank elnöki főtanácsadója, a GARP intézet elnöke, továbbá az EBRD ügyvezető igazgatója és a Nemzetközi Megújuló Energia Ügynökség nemzetközi együttműködésért felelős igazgatója is. A konferencia fókuszában a klímaváltozás negatív gazdasági hatásainak felmérése, számszerűsítése, illetve – a koronavírus-járványból való „zöld kilábalás” érdekében – a megújuló energiatermelés és az energiahatékonysági beruházások finanszírozása állt. A konferencián bemutatóra került egy magának a Zöld Pénzügyi Konferencia karbonlábnymának ellentételezésére szolgáló megoldás, amely egy magyarországi élőhely-helyreállítási ökológiai beruházásra épül.

Budapest Eurasia Forum 2020 E-Conference

Az MNB 2020. október 27-én immáron második alkalommal szervezte meg a Budapest Eurasia Forumot, ezúttal a járványügyi korlátozásoknak megfelelően elektronikus formában. A Fórum koncepciójával összhangban a cél ezúttal is a transzkontinentális kapcsolatok legaktuálisabb kérdéseinek áttekintése volt, amellyel a rendezvény hozzájárul a hosszú távú fenntartható növekedés biztosítása érdekében folytatott szakmai párbeszédhez és Magyarország nemzetközi szerepének erősítéséhez. Az „*Eurasian cooperation in the post-pandemic era*” címmel megrendezett virtuális eseményen magas rangú és ismert előadók szövegezték fel többek között Kínából, Franciaországból, Szingapúrból, Dél-Koreából és Európa számos országából, akik az eurázsiai együttműködésről és a koronavírus-járványt követő világrend hosszú távú fenntartható növekedéssel összefüggő kérdéseiről osztották meg gondolataikat egymással és a hallgatósággal. A Fórum szakmai programja a 2019-ben meghatározott főbb irányokkal összhangban olyan kulcsfontosságú témákat fedett le, mint a geopolitika és multilaterális együttműködések, a gazdaság és pénzügyek, valamint a technológia, a konnektivitás és az oktatás. A konferencia nyitó ünnepségén Matolcsy György, az MNB elnöke mellett beszédet mondott Zhou Xiaochuan, a Boao Forum for Asia alelnöke, a People's Bank of China korábbi elnöke, Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter, Wu Hongbo, a kínai kormány európai ügyekkel foglalkozó különmegbízottja, az ENSZ korábbi gazdasági és szociális ügyekért felelős főtitkár-helyettese is.

World FinTech Festival in Budapest

2020. december 8–9. között az MNB és a Singapore FinTech Festival (SFF) közös szervezésében első alkalommal került megrendezésre a *World FinTech Festival in Budapest*. A pandémiás helyzetre való tekintettel a globális FinTech közösség legnagyobb pénzügyi digitalizációs eseménye, a Singapore FinTech Festival idén online formában valósult meg. Budapest az SFF partnereként adott otthont a társrendezvénynek, amely olyan kulcsfontosságú témákat járt körül, mint a modern pénzügyi infrastruktúrák, a kiberbiztonság, a pénzügyi bevonódás, illetve a zöld és fenntartható pénzügyek.

Az eseményt Szombati Anikó, az MNB digitalizációért és FinTech szektor fejlesztéséért felelős ügyvezető igazgatója nyitotta meg, majd a szingapúri–magyar diplomáciai kapcsolat-felvétel félévszázados évfordulója alkalmából Dr. Patai Mihály, az MNB alelnöke, Palkovics László innovációs és technológiai

miniszter, Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter és Sopnendu Mohanty, a szingapúri jegybank szerepét betöltő MAS FinTech vezetője is beszédet mondott. A rendezvényen felszólalt többek között Kristo Käärmann, a Transferwise CEO-ja, Raj Samani, a McAfee vezető kutatója, Robert Wardrop, a Cambridge Centre for Alternative Finance igazgatója és Dietz Miklós, a McKinsey vancouveri irodájának partnere is.

Az esemény keretében az MNB és a MAS együttműködési megállapodást írt alá a két ország közötti FinTech innovációkkal kapcsolatos együttműködés erősítése érdekében, valamint a szingapúri–magyar diplomáciai kapcsolatfelvétel félévszázados évfordulója alkalmából az MNB által kibocsátott, a két ország által vallott közös értékeket szimbolizáló protokoll célú veret is bemutatásra került.

4. Kiegészítő információk az MNB 2020. évi felügyeleti tevékenységéről

4.1. INTÉZMÉNYFELÜGYELÉS

Az MNB 2020. december 31-én 1381 intézmény felügyeletét látta el a 10. sz. táblázat szerinti bontásban.

4.2. A LEFOLYTATOTT VIZSGÁLATOK

Az MNB a vizsgálatok lebonyolítását éves tervezési rendszer alapján, napra lebontott részletes tervek szerint valósítja meg. A vizsgálati tervek elkészítése az alábbi szempontok figyelembevételével történik:

- a felügyeleti vizsgálatok MNBtv.-ben meghatározott ciklusra,
- az intézmények kockázati besorolása, és ennek alapján a vizsgálathoz szükséges erőforrásigény és vizsgálati időtartam,
- a vizsgálandó intézmények sorrendjének kialakítására szolgáló felügyeleti scoring rendszer, amely az intézmény egyéb egyedi jellemzőit is vizsgálja,
- a rendelkezésre álló erőforrások.

A vizsgálatok számát, illetve szektor- és vizsgálati típus szerinti megbontását a 11–13. táblázatok foglalják össze.

10. táblázat	
A felügyelt intézmények száma 2020. december 31-én	
Pénzpiac	766
Nem pénzügyi intézmények	483
Elektronikus pénzkibocsátó intézmény	1
Független pénzpiaci közvetítő	471
Pénzforgalmi intézmény	11
Pénzügyi intézmények	282
Hitelintézet	32
Bank	22
Szakosított hitelintézet	10
Pénzügyi vállalkozás	249
Hitelintézettel egyenértékű pénzügyi vállalkozás	2
Egyéb pénzügyi vállalkozás	247
Pénzügyi holding társaság	1
Szervező (NOK)	1
Biztosítási piac	435
Biztosítóintézet	33
Biztosító egyesület	12
Biztosító részvénytársaság	21
Biztosításközvetítők	401
Biztosítási alkusz	363
Biztosítási többes ügynök	38
Érdekképviselő	1
Pénztári piac	56
Magánnyugdíjpénztár	4
Önkéntes pénztár	51
Önkéntes egészségpénztár	3
Önkéntes nyugdíjpénztár	34
Önkéntes öngéylező pénztár	2
Egészség és öngéylező pénztár	12
Foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató	1
Tőkepiac	124
Alapkezelők	96
Befektetési vállalkozás	14
Bizalmi vagyonkezelő	10
Elszámolóház	1
Központi szerződő fél	1
Tőzsde	2
Összesen	1381

11. táblázat**Hitelintézeteknél, pénzügyi vállalkozásoknál és pénzforgalmi intézményeknél lefolytatott vizsgálatok száma**

Intézmény típusa	Vizsgálat típusa	2020-ban lezárt		2020-ban indított	2020.12.31-én folyamatban
		2019-ban indult	2020-ban indult		
Hitelintézetek (és Banki Fióktelep)	Átfogó vizsgálat	10	1	8	7
	Célvizsgálat	7	4	7	3
	Témavizsgálat	2	0	3	3
	Utóvizsgálat	2	0	0	0
	ICAAP	3	6	8	2
	Validáció	5	4	9	7
	ILAAP	8	0	16	16
	Felügyeleti ellenőrzés	6	6	6	0
Pénzügyi vállalkozások	Átfogó vizsgálat	0	0	0	0
	Célvizsgálat	5	1	3	2
	Utóvizsgálat	0	0	0	0
Pénzforgalmi intézmények	Átfogó vizsgálat	1	1	1	1
	Célvizsgálat	2	0	0	0

12. táblázat**Biztosítóknál, pénztáraknál és közvetítőknél lefolytatott vizsgálatok száma**

Intézmény típusa	Vizsgálat típusa	2020-ban lezárt		2020-ban indított	2020.12.31-én folyamatban
		2019-ban indult	2020-ban indult		
Biztosítók	Átfogó vizsgálat	9	2	5	4
	Célvizsgálat	3	0	0	1
	Utóvizsgálat	3	0	0	0
Pénztárak	Átfogó vizsgálat	8	5	10	8
	Célvizsgálat	0	1	4	4
	Utóvizsgálat	1	2	2	1
Közvetítők	Célvizsgálat	4	0	2	2
	Témavizsgálat	0	0	2	2

13. táblázat**Tőkepiaci intézményeknél lefolytatott vizsgálatok és felügyeleti ellenőrzések száma**

Intézmény típusa	Vizsgálat típusa	2020-ban lezárt		2020-ban indított	2020.12.31-én folyamatban
		2019-ban indult	2020-ban indult		
Befektetési alapkezelő (kockázati tőkealap-kezelő kivételével)	Átfogó vizsgálat	9	0	8	8
	Felügyeleti ellenőrzés	0	1	1	0
Kereskedési helyszín	Célvizsgálat	0	1	1	0
	Utóvizsgálat	1	0	0	0
	Felügyeleti ellenőrzés	0	1	1	0
Befektetési vállalkozások	Átfogó vizsgálat	8	2	7	4
	Célvizsgálat	10	0	1	1
	Témavizsgálat	1	0	1	1
	Utóvizsgálat	0	0	1	1
	Felügyeleti ellenőrzés	1	9	9	0
	Egyéb	0	1	1	0

4.3. ENGEDÉLYEZÉS ÉS JOGÉRVÉNYESÍTÉS

Az MNB engedélyezési és jogérvényesítési tevékenysége magában foglalja a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletéhez kapcsolódó jogi tevékenységek teljes spektrumát, ideértve a felügyelt intézményekre vonatkozó engedélyezési

eljárások lebonyolítását, illetve a prudenciális ellenőrzési tevékenység jogérvényesítési feladatainak elvégzését.

Az MNB engedélyezési és prudenciális jogérvényesítési tevékenységéről készült statisztikát a 14–17. táblázatok mutatják szektorszintű bontásban.

14. táblázat

A pénzügyi szektorban hozott intézkedések

(darab)

Prudenciális intézkedések

Felügyeleti ellenőrzést lezáró határozat	47
ebből: bírságot kiszabó határozat	39
Egyéb prudenciális intézkedés, határozat	468
Végzés	24
Bírságok összege (millió forint)	544,3

Engedélyezési határozatok/végzések

Pénzforgalmi intézmény tevékenységi engedélyezése	3
Pénzügyi vállalkozás alapításának és működésének engedélyezése	6
Pénzügyi vállalkozás alapításának és működésének elutasítása	1
Hitelintézzettel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozás működésének engedélyezése	3
Pénzügyi vállalkozás tevékenységi engedélyének visszavonása	3
Tevékenységi kör módosítás engedélyezése	12
Vezető állású személy megválasztásának, kinevezésének engedélyezése	210
ebből: hitelintézet esetében	92
Vezető állású személy megválasztásának, kinevezésének elutasítása	1
Megbízási szerződés módosítás engedélyezése	183
Többes ügynöki engedély	12
Alkuszi engedély	1
Engedély közvetítő igénybevételéhez	7
Közvetítők tevékenységi engedélyét visszavonó határozat	33
Alapszabály módosítás engedélyezése	12
Egyéb szabályzatok engedélyezése, illetve jóváhagyása	15
Befolyásoló részesedés megszerzésének engedélyezése	45
Befolyásoló részesedés megszerzésének elutasítása	1
Egyesülés, szétválás engedélyezése	1
Állomány átruházás engedélyezése	12
CRR alapján kiadott határozatok	22
Egyéb határozat	141
Érdemi végzés	66
Összes határozat, végzés	1329

15. táblázat**A tőkepiaci szektorban hozott intézkedések***(darab)***Prudenciális intézkedések**

Felügyeleti ellenőrzést lezáró határozat	21
ebből: bírságot kiszabó határozat	18
Egyéb prudenciális intézkedés, határozat	12
Végzés	26
Bírságok összege (millió forint)	93,7

Engedélyezési határozatok/végzések

Tevékenységi kör engedélyezése	10
Tevékenységi kör módosításának engedélyezése	13
Tevékenységi engedély visszavonása	2
Szabályzatok jóváhagyása	15
Vezető állású személyek engedélyezése	149
Közvetítők nyilvántartásba vétele	137
Közvetítők törlése	207
Egyéb határozat	72
Érdemi végzés	50
Összes határozat, végzés	714

16. táblázat**A biztosítási szektorban hozott intézkedések***(darab)***Prudenciális intézkedések**

Felügyeleti ellenőrzést lezáró határozat	19
ebből: bírságot kiszabó határozat	18
Egyéb prudenciális intézkedés, határozat	446
Végzés	8
Bírságok összege (millió forint)	377,3

Engedélyezési határozatok/végzések

Vezető tisztségviselő engedélyezése	57
Szakmai vezető engedélyezése	16
Tevékenységi engedélyt visszavonó	18
Egyéb határozat	32
Biztosítási tevékenységgel összefüggő tevékenység engedélyezése	2
Biztosításközvetítői tevékenység engedélyezése	6
Végzés	29
Összes határozat, végzés	633

17. táblázat**A pénztári szektorban hozott intézkedések***(darab)***Prudenciális intézkedések**

Felügyeleti ellenőrzést lezáró határozat	16
ebből: bírságot kiszabó határozat	15
Egyéb prudenciális intézkedés, határozat	38
Végzés	30
Bírság összege (millió forint)	44,4
Engedélyezési határozatok/végzések	
Vezető tisztségviselő engedélyezése	5
Tevékenységi engedélyt visszavonó	1
Egyéb határozat	19
Végzés	5
Összes határozat, végzés	114

4.4. PIACFELÜGYELET ÉS KIBOCSÁTÓI FELÜGYELÉS

Az MNB 2020. évi piacfelügyeleti tevékenysége keretében előírt intézkedésekre vonatkozó összefoglaló adatait a 18–19. táblázatok mutatják be.

18. táblázat**Piacfelügyeleti és kibocsátói felügyeleti intézkedések***(darab)***Piacfelügyeleti és kibocsátói felügyeleti intézkedések**

Piacfelügyeleti határozatok száma	25
ebből: bírságot kiszabó határozat	24
Piacfelügyeleti végzések száma	322
Kibocsátói felügyeléssel kapcsolatos határozatok száma	37
Kibocsátói felügyeléssel kapcsolatos végzések száma	11
Piacfelügyeleti bírság összege (millió Ft)	1864,2
- engedély nélküli, illetve bejelentés hiányában végzett tevékenység miatt	1559,5
- bennfentes kereskedelem és piacbefolyásolás miatt	264,7
- vállalatfelvásárlási szabályok megsértése miatt	40
Felügyeleti bírságok összege (millió Ft)	54,6
- kibocsátók felügyelete során kiszabott	44,6
Bírságok összege (millió forint)	1918,8
Összes határozat, végzés	395

19. táblázat**Értékpapír-kibocsátással kapcsolatos engedélyezések***(darab)***Értékpapír kibocsátásával kapcsolatos engedélyezési intézkedések**

Kibocsátások száma	8
- kötvény és jelzáloglevél program	8
Tőzsdei bevezetések száma	10
- részvény	2
- kötvény és jelzáloglevél	8
Kibocsátási határozatok száma	696
Végzések száma	453
- hiánypótlások száma	382
Összes határozat, végzés	1149

4.5. ÜGYFÉLSZOLGÁLAT

A 20–21. táblázatok az ügyfélszolgálati szakterület tevékenységével kapcsolatos főbb adatokat szemléltetik.

20. táblázat**A beérkezett ügyfélmegkeresések és kérelmek eloszlása beérkezési csatorna szerint**

Ügyfélmegkeresés csatornája	db	%
Levél	1 732	6,7
E-mail	5 243	20,3
Személyes	1 263	4,9
Telefon	17 642	68,2
Összesen	25 880	100,0

21. táblázat**Az ügyfélmegkeresések és kérelmek szektor szerint eloszlása**

Ügyfélmegkeresések szektoronként	db	%
Pénzpiac	15 057	58,2
Biztosítás	5 341	20,6
Pénztár	257	1,0
Tőkepiac	865	3,3
Szektorhoz nem köthető	4 189	16,2
Határon átnyúló szolgáltatást nyújtó külföldi intézmények	168	0,6
Magyarországi intézmények fióktelepei	1	0,0
Képviseltek	2	0,0
Összesen	25 880	100,0

5. Rövidítések, jegybankspecifikus fogalmak magyarázata

RÖVIDÍTÉSEK

BÉT: Budapest Értéktőzsde Zrt.

BIB: Budapest Institute of Banking

BIS: Nemzetközi Fizetések Bankja (Bank for International Settlements)

BISZ Zrt.: BISZ Központi Hitelinformációs Zártkörűen Működő Részvénytársaság

BPM: fizetésimérleg-statisztikák módszertani szabványa (Balance of Payments Manual)

CCyB: anticiklikus tőkepufferráta (Countercyclical Capital Buffer)

CFD: különbözeti ügyletek (Contracts for Differences)

DEM: Devizaegyensúly mutató

DLT: megosztott főkönyvi technológia (Distributed Ledger Technology)

EBH: Európai Bankhatóság (European Banking Authority, EBA)

EBRD: Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (European Bank for Reconstruction and Development)

ECMS: Az eurorendszer új fedezetkezelési rendszere

EIOPA: Európai Biztosítás- és Foglalkoztatónyugdíj-hatóság (European Insurance and Occupational Pensions Authority)

EKB: Európai Központi Bank (European Central Bank, ECB)

EMIR: Egységes Monitoring és Információs Rendszer

ESMA: Európai Értékpapír-piaci Hatóság (European Securities and Markets Authority)

ESRB: Európai Rendszerkockázati Testület (European Systemic Risk Board)

GIRO: GIRO Elszámolásforgalmi Zártkörűen Működő Részvénytársaság

GMU: Gazdasági és Monetáris Unió (Economic and Monetary Union, EMU)

HIRS: hitelezési aktivitáshoz kötött kamatcsere (IRS) ügylet

ICAAP: tőkemegfelelés belső értékelési folyamata (Internal Capital Adequacy Assessment Process)

IFRS: Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (International Financial Reporting Standards)

ILAAP: likviditás megfelelőségének belső értékelési folyamata (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process)

IMF: Nemzetközi Valutaalap (International Monetary Fund)

ISDA: International Swaps and Derivatives Association – nemzetközi csere – és származtatott ügyleteket szabályozó társaság

JMM: Jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató

KBER: Központi Bankok Európai Rendszere (European System of Central Banks, ESCB)

KGFB: kötelező gépjármű felelősségbiztosítás

KKTA: Központi Kgfb Tételes Adatbázis

KELER: KELER Központi Értéktár Zártkörűen Működő Részvénytársaság

KESZ: Kincstári Egységes Számla

KHR: Központi Hitelinformációs Rendszer

KSH: Központi Statisztikai Hivatal

PNTI: Pénzügyi Navigátor Tanácsadó Irodahálózatot

MFL: Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitel

MFO: Minősített Fogyasztóbarát Otthonbiztosítás

MIRS: monetáris politikai célú kamatcsere (IRS) ügylet

MNB: Magyar Nemzeti Bank

MSZH: Minősített Fogyasztóbarát Személyi Hitel

NHP: Növekedési Hitelprogram

NKP: Növekedési Kötvényprogram

NPL: Nem teljesítő hitelek (Non Performing Loans)

OECD: Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development)

O-SII: egyéb rendszerszinten jelentős intézmények (Other Systemically Important Institutions)

PM: Pénzügyminisztérium

PST: Pénzügyi Stabilitási Tanács

SNA: nemzeti számlák rendszere (System of National Accounts)

SPPI: Tőke- és kamatfizetés (Solely Payments of Principal and Interest)

SRB: Egységes Szanalási Testület (Single Resolution Board)

SSM: egységes felügyeleti mechanizmus (Single Supervisory Mechanism)

SyRB: rendszerkockázati tőkepuffer (Systemic Risk Buffer)

THM: teljes hiteldíjmutató

TREA: kitettségárányos szabad tőke (Total Risk Exposure Amount)

VIBER: Valós Idejű Bruttó Elsámolás Rendszer, az MNB által működtetett fizetési rendszer

FOGALMAK MAGYARÁZATA

AMI–SeCo NSG (Advisory Group on Market Infrastructures for Securities and Collateral): Értékpapírokkal és fedezettel kapcsolatos piaci infrastruktúrák tanácsadó csoport.

AML/CFT (Anti Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism): pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem

API (application programing interface): Alkalmazásprogramozási felület. Egy nyilvános API segítségével lehetséges egy programrendszer szolgáltatásait használni anélkül, hogy annak belső működését ismerni kellene.

BFM: Bankközi finanszírozási mutató a pénzügyi vállalatoktól származó források devizanem és hátralévő lejárat szerint súlyozott összege a külső kötelezettségek arányában.

CLS (Continuous Linked Settlement): A devizakiegyenlítési kockázat kiküszöbölését lehetővé tevő elszámolási és kiegyenlítési modell, amely több devizában történő fizetés fizetés ellenében (PvP-) mechanizmuson alapul. A CLS-t a CLS Bank működteti.

CSDR (Central Securities Depositories Regulation): Az Európai Unió belüli értékpapír-kiegyenlítés javításáról és a központi értéktárakról, valamint 98/26/EK és a 2014/65/EU irányelv, valamint a 236/2012/EU rendelet módosításáról szóló 909/2014/EU rendelet

DEM: Devizaegyensúly mutató – a mérlegen belüli nyitott devizapozíciót a mérlegfőösszeg arányában kifejező arányszám.

Devizafinanszírozás megfelelési mutató (DMM): a stabil devizaforrások és az éven túli lejáratú nettó devizaswap-állomány, illetve a finanszírozandó devizaeszközök súlyozott állományának hányadosa.

Devizafutures: olyan tőzsdei ügylet, ahol a jövőbeni elszámolás alapja meghatározott mennyiségű, szabványosított (kontraktusban kifejezett), az üzletkötéskor meghatározott deviza.

Devizaswapügylet: olyan — általában rövid lejáratra kötött — ügylet, amely különböző devizák cseréjét és az ügylet lezárásakor a szerződésben (a keresztárfolyam és a devizák kamatrátája által) meghatározott áron történő visszacsere-lését foglalja magában.

Duration: a kötvények hátralévő átlagos futamideje. A kötvény, illetve a kötvényekből álló portfólió kockázatosságának jellemzésére használt mérőszám.

ERM-II árfolyam-mechanizmus (Exchange Rate Mechanism II): az euroövezet országai és a GMU harmadik szakaszában részt nem vevő uniós tagállamok közötti, az árfolyam-politikai együttműködés feltételeit megteremtő árfolyamrendszer. Az ERM-II rögzített, de kiigazítható árfolyamok multilaterális rendszere, amelyben a középárfolyamot normál ± 15 százalékos ingadozási sáv övezi. A középárfolyammal és adott esetben a szűkebb ingadozási sávval kapcsolatos döntéseket az érintett tagállam, az euroövezet országai, az EKB és a mechanizmusban részt vevő többi tagállam kölcsönös megállapodásával hozzák meg.

Erős-üggyfélhitelesítés RTS: Az (EU) 2015/2366 európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az erős üggyfél-hitelesítésre, valamint a közös és biztonságos nyílt kommunikációs standardokra vonatkozó szabályozástechnikai standardok tekintetében történő kiegészítéséről szóló 2017. november 27-i (EU) 2018/389 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet.

Fizetési rendszer: A felvigyázott rendszerek esetében a Hitelintézeti törvény 6. § (1) bekezdés 27. pontjában meghatározott rendszer működtetésére az együttműködő felek közötti megállapodás alapján létrejött együttműködési forma. A pénzügyi infrastruktúra része. Magában foglalja a fizetési eszközöket, banki eljárásokat, valamint a bankközi fizetési rendszereket, amelyek együttesen teszik lehetővé a pénzforgalom lebonyolítását.

FinTech: A FinTech olyan technológia vezérelte pénzügyi innováció, amely új üzleti modelleket, alkalmazásokat vagy termékeket eredményezhet, és jelentős hatással lehet a pénzügyi piacokra és intézményekre, valamint magukra a pénzügyi szolgáltatásokra is.

FX-swapügylet: lásd devizaswapügylet.

Harmadik fél szolgáltatók: A pénzforgalmi piac új szereplői: a számlainformációs szolgáltatók, fizetés-kezdemenyezési szolgáltatók és a kártyaalapú készpénz-helyettesítő fizetési eszközt kibocsátó pénzforgalmi szolgáltatók.

Hozzáférési interfész: A PSD2 előírása alapján minden számlavezető pénzforgalmi szolgáltatónak olyan interfészt kellett kialakítania, amely a meghatározott szabályok szerint elérhetővé teszi a harmadik fél szolgáltatók számára a következő szolgáltatások valamelyikének nyújtását az ügyfelek részére.

IDD (Insurance Distribution Directive): az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/97 irányelve a biztosítási értékesítésről.

IMF-tartalékkvóta: az IMF-be SDR-ben (Special Drawing Right — különleges lehívási jog) befizetett IMF-kvóta szabatdon lehívható — még le nem hívott — hányada.

Kamatkozó devizaswapügylet (currency interest rate swap, CIRS): olyan — általában közép-, illetve hosszú lejáratra kötött — ügylet, amely különböző devizák cseréjét, a tőke utáni kamatfizetések sorozatát és az ügylet lezárásakor a tőkék törlesztését foglalja magában.

Kamatswap (interest rate swap, IRS): valamely tőkeösszege-re rögzített kamatláb alapján számított fix kamat és — bizonyos piaci kamatlábhoz, feltételhez igazított — változó kamatláb alapján számított változó kamatösszeg meghatározott időközönkénti cseréje.

Készpénzforgalom: az MNB-be történő be- és kifizetések, illetve váltások összege.

Kiegyenlítési tartalék: a forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka és a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka az MNB saját tőkéjének részét képező tartalékok. Amennyiben a kiegyenlítési tartalékok összege év végén negatív és a negatív egyenleg meghaladja az eredménytartalék és a tárgyévi eredmény pozitív összegét, akkor a különbözetet a központi költségvetés a tárgyévet követő év március 31-ig az eredménytartalék javára megtéríti. A térítést a tárgyévi mérlegben a központi költségvetéssel szembeni követelések között kell kimutatni.

– **Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka:** a devizaeszközöknek és -forrásoknak a forintárfolyam változásából adódó nem realizált árfolyamnyereségét, illetve árfolyamvesztességét a saját tőke részét képező forintárfolyam kiegyenlítési tartalékában kell kimutatni.

– **Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka:** a devizában fennálló, értékpapírokon alapuló követelések piaci értéke és beszerzési értéke közötti értékelési különbözetet a saját tőke részét képező deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékában kell kimutatni.

MIFID II (Markets in Financial Instruments Directive): az Európai Parlament és a Tanács 2014/65/EU irányelve a pénzügyi eszközök piacairól.

MIFIR (Market in Financial Instrument Regulation): az Európai Parlament és a Tanács 600/2014/EU rendelete a pénzügyi eszközök piacairól.

MNBtv.: a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény.

Monetáris pénzügyi intézmények: a jegybank, a hitelintézetek és a pénzügyi alapok együttesen alkotják a pénzügyi vállalatokon belül ezt az intézményi kategóriát.

NSG (National Stakeholder Group): A hazai T2S Nemzeti Felhasználói Csoport 2017. december 5-i ülésén új mandátumot fogadott el, és ezt követően AMI–SeCo Nemzeti Érintetti Csoportként (National Stakeholder Group, NSG) működik tovább.

Omnibus II. irányelv: lásd Szolvencia II. irányelv

O/N: overnight betét/hitel, egynapos betét/hitel

Opció ügylet: a devizaopció tulajdonosa számára jogot jelent, de nem kötelezettséget egy bizonyos mennyiségű deviza egy másik devizával szembeni vételére vagy eladására előre meghatározott árfolyamon, előre meghatározott időpontban vagy időpontig. Az opció eladója (kiírója) számára amennyiben az opció birtokosa gyakorolja a jogot mindez kötelezettségként értelmezendő.

P2G: Pillér II-es tőkeajánlás a SREP-tőkekövetelmény (TSCR) és a kombinált pufferkövetelmény feletti többlettőke tartására megfogalmazott felügyeleti ajánlás)

MAR (Market Abuse Regulation): Az Európai Parlament és a Tanács 596/2014/EU rendelete a piaci visszaélésekről

MREL-követelmény: A szavatolótőkére és a leírható vagy átalakítható kötelezettségek tartására irányuló minimum-követelmény.

Pénzforgalmi hatósági eljárásokhoz kapcsolódó szabályszerződések:

A szabályszerződések:

– a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény tekintetében az ügyfelek tájékoztatását, a keretszerződés formai és tartalmi követelményeit, a keretszerződés módosítását és megszüntetését, a fizetési számla megnyitását és a fizetési számla feletti rendelkezést, a fizetési műveletek jóváhagyását, valamint

helyesbítését, a felelősségi és kárviselési szabályokat, valamint a hatósági átutalás és az átutalási végzésen alapuló átutalás sorba állítását,

– a pénzforgalom lebonyolításáról szóló 35/2017. (XII. 14.) MNB rendelet tekintetében a munkanap kezdő és záró időpontját, valamint a végső benyújtási határidőt, a fizetési megbízás átvételét, azonosítását, a fizetési megbízás, fizetési művelet teljesítésének pénzforgalmi szolgáltatók közötti visszautasítása, a fizetési művelet visszautasítását, sorba állítását, részteljesítését, a fizetési számla javára kezdeményezett fizetési művelet pénzforgalmi szolgáltatók közötti teljesítését, az értéknapi vonatkozó szabályokat és a fizetési művelet összegének a kedvezményezett rendelkezésére bocsátását,

– a fizetési számla váltásáról szóló 263/2016. (VIII. 31.) Korm. rendelet tekintetében a fizetési számla megszüntetését a meghatalmazásban jelölt napon vagy a felmondási idő lejártakor és a számlaváltásra vonatkozó tájékoztatás érintették.

Pmt: a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény

PRIIPS: (EU) 1286/2014 európai parlamenti és tanácsi rendelet a lakossági befektetési csomagtermékekkel, illetve a biztosítási alapú befektetési termékekkel kapcsolatos kiemelt információkat tartalmazó dokumentumokról (Regulation (EU) No 1286/2014 of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on key information documents for packaged retail and insurance-based investment products).

PSD2 (Payment Services Directive 2): A megújított Pénzforgalmi irányelv. Az Európai Parlament és a Tanács 2015. november 25-i (EU) 2015/2366 irányelve a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 2002/65/EK, a 2009/110/EK és a 2013/36/EU irányelv és a 1093/2010/EU rendelet módosításáról, valamint a 2007/64/EK irányelv hatályaon kívül helyezésétől.

Repo- és fordított repoügylet: olyan megállapodás, amely értékpapír tulajdonjogának átruházásáról rendelkezik a szerződéskötéssel egyidejűleg meghatározott vagy meghatározandó jövőbeli időpontban történő visszavásárlási kötelezettség mellett, meghatározott visszavásárlási áron. Az ügylet futamideje alatt a vevő az ügylet tárgyát képező értékpapírt megszerezheti, és azzal szabadon rendelkezhet (szállítási repoügylet), vagy nem szerezheti meg, azzal szabadon nem rendelkezhet, ilyenkor az értékpapír a vevő

javára a futamidő alatt óvadékként kerül elhelyezésre (óvadéki repoügylet).

ROE (return on equity): sajáttőke-arányos jövedelmezőség

SCAr.: Az (EU) 2015/2366 európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az erős ügyfél-hitelesítésre, valamint a közös és biztonságos nyílt kommunikációs standardokra vonatkozó szabályozástechnikai standardok tekintetében történő kiegészítéséről szóló 2017. november 27-ei 2018/389/EU felhatalmazáson alapuló Bizottsági rendelet.

SEPA: Single European Payment Area, Egységes eurofizetési övezet — egy olyan térség, amelyen belül a gazdasági szereplők egyetlen fizetési számla használatával bárhol ugyanúgy teljesíthetnek és fogadhatnak euróban fizetéseket, mint saját országukban. Az övezet földrajzilag a 28 EU-tagállamot, Izlandot, Liechtensteint, Norvégiát, Svájcot és Monacót fedi le.

SREP (Supervisory Review and Evaluation Process): felületei felülvizsgálati és értékelési folyamat

Szolvencia II. irányelv: a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló

2009. november 25-i 2009/138/EK európai parlamenti tanácsi rendelet. A biztosítók új, kockázat alapú, hárompilléres szabályozási keretrendszere, ahol a három pillér a mennyiségi követelmények, a minőségi követelmények, és a nyilvánosságra hozatal. Európai standard, amelyre támaszkodva a felügyeletek létrehozhatják az egységes szabályokat a tőkére vonatkozóan, a fizetéseképtelenség kockázatának csökkentése/elkerülése érdekében. 2016. január 1-jétől alkalmazandó. Az Omnibus II. irányelv (2012/23/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv) a már elfogadott, de hatályba, alkalmazásba még nem lépett Szolvencia II. irányelv és a Prospektus irányelv (2003/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv) módosító rendelkezéseit tartalmazza.

T2S (TARGET2-Securities): Páneurópai kiegyenlítési technikai platform, az európai értékpapírpiacon tranzakcióinak kiegyenlítésére.

TSCR (Total SREP Capital Requirement): SREP tőkekövetelmény

VaR (value at risk): kockázatosított érték, a kockázatok mérésére szolgáló módszer. A VaR adott időintervallum alatt várható legnagyobb veszteséget méri adott konfidenciaszint mellett.

B) rész

A Magyar Nemzeti Bank

2020. évi auditált beszámolója

1. Auditori jelentés

Deloitte Könyvvizsgáló
és Tanácsadó Kft.
1068 Budapest,
Dózsa György út 84/C
Levélcím: 1438 Budapest, Pf. 471

Tel: +36 (1) 428-6800
Fax: +36 (1) 428-6801
www.deloitte.hu

Bejegyezve:
Fővárosi Törvényszék Cégbírósága
Cg.: 01-09-071057

A Magyar Nemzeti Bank tulajdonosa részére

Vélemény

Elvégeztük a Magyar Nemzeti Bank (a „Bank”) 2020. évi éves beszámolójának könyvvizsgálatát, amely éves beszámoló a 2020. december 31-i fordulónapra készített mérlegből – melyben az eszközök és források egyező végösszege 20.303.203 millió Ft, a tárgyévi eredmény 255.424 millió Ft nyereség –, és az ugyanezen időponttal végződő üzleti évre vonatkozó eredménykimutatásból, valamint a számviteli politika jelentős elemeinek összefoglalását is tartalmazó kiegészítő mellékletből áll.

Véleményünk szerint a mellékelt éves beszámoló megbízható és valós képet ad a Bank 2020. december 31-én fennálló vagyoni és pénzügyi helyzetéről, valamint az ezen időponttal végződő üzleti évre vonatkozó jövedelmi helyzetéről a Magyarországon hatályos, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvénnyel (a „számviteli törvény”) összhangban.

A vélemény alapja

Könyvvizsgálatunkat a Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardokkal összhangban és a könyvvizsgálatra vonatkozó – Magyarországon hatályos – törvények és egyéb jogszabályok alapján hajtottuk végre. Ezen standardok értelmében fennálló felelősségünk bővebb leírását jelentésünk „A könyvvizsgáló éves beszámoló könyvvizsgálatáért való felelőssége” szakasza tartalmazza.

Függetlenek vagyunk a Banktól a vonatkozó, Magyarországon hatályos jogszabályokban és a Magyar Könyvvizsgálói Kamara „A könyvvizsgálói hivatás magatartási (etikai) szabályairól és a fegyelmi eljárásról szóló szabályzata”-ban, valamint az ezekben nem rendezett kérdések tekintetében a Könyvvizsgálók Nemzetközi Etikai Standardok Testülete által kiadott „Nemzetközi etikai kódex kamarai tag könyvvizsgálóknak (a nemzetközi függetlenségi standardokkal egybefoglalva)” című kézikönyvében (az IESBA Kódex-ben) foglaltak szerint, és megfelelünk az ugyanezen normákban szereplő további etikai előírásoknak is.

Meggyőződésünk, hogy az általunk megszerzett könyvvizsgálati bizonyíték elegendő és megfelelő alapot nyújt véleményünkhöz.

Egyéb információk: Az üzleti jelentés

Az egyéb információk a Bank 2020. évi üzleti jelentéséből állnak. A vezetés felelős az üzleti jelentésnek a számviteli törvény, illetve egyéb más jogszabály vonatkozó előírásaival összhangban történő elkészítéséért. A független könyvvizsgálói jelentésünk „Vélemény” szakaszában az éves beszámolóra adott véleményünk nem vonatkozik az üzleti jelentésre.

Az éves beszámoló általunk végzett könyvvizsgálatával kapcsolatban a mi felelősségünk az üzleti jelentés átolvasása és ennek során annak mérlegelése, hogy az üzleti jelentés lényegesen ellentmond-e az éves beszámolónak vagy a könyvvizsgálat során szerzett ismereteinknek, vagy egyébként úgy tűnik-e, hogy az lényeges hibás állítást tartalmaz.

A számviteli törvény alapján a mi felelősségünk továbbá annak megítélése, hogy az üzleti jelentés a számviteli törvény, illetve egyéb más jogszabály vonatkozó előírásaival összhangban van-e, és erről, valamint az üzleti jelentés és az éves beszámoló összhangjáról vélemény nyilvánítása.

Véleményünk szerint a Bank 2020. évi üzleti jelentése minden lényeges vonatkozásban összhangban van a Bank 2020. évi éves beszámolójával és a számviteli törvény vonatkozó előírásaival. Mivel egyéb más jogszabály a Bank számára nem ír elő további követelményeket az üzleti jelentésre, ezért e tekintetben nem mondunk véleményt.

A fentiekén túl a Bankról és annak környezetéről megszerzett ismereteink alapján jelentést kell tennünk arról, hogy a tudomásunkra jutott-e bármely lényegesnek tekinthető hibás közlés (lényeges hibás állítás) az üzleti jelentésben, és ha igen, akkor a szóban forgó hibás közlés (hibás állítás) milyen jellegű. Ebben a tekintetben nincs jelenteni valónk.

A vezetés és az irányítással megbízott személyek felelőssége az éves beszámolóért

A vezetés felelős az éves beszámolónak a számviteli törvénnyel összhangban történő és a valós bemutatás követelményének megfelelő elkészítéséért, valamint az olyan belső kontrollért, amelyet a vezetés szükségesnek tart ahhoz, hogy lehetővé váljon az akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állítástól mentes éves beszámoló elkészítése.

Az éves beszámoló elkészítése során a vezetés felelős azért, hogy felmérje a Banknak a vállalkozás folytatására való képességét és az adott helyzetnek megfelelően közvéetegy a vállalkozás folytatásával kapcsolatos információkat, valamint a vezetés felel a vállalkozás folytatásának elvén alapuló éves beszámoló összeállításáért. A vezetésnek a vállalkozás folytatásának elvéből kell kiindulnia, ha ennek az elvnek az érvényesülését eltérő rendelkezés nem akadályozza, illetve a vállalkozási tevékenység folytatásának ellentmondó tényező, körülmény nem áll fenn.

Az irányítással megbízott személyek felelősek a Bank pénzügyi beszámolási folyamatának felügyeletéért.

A könyvvizsgáló éves beszámoló könyvvizsgálataért való felelőssége

A könyvvizsgálat során célunk kellő bizonyosságot szerezni arról, hogy az éves beszámoló egésze nem tartalmaz akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állítást, valamint az, hogy ennek alapján a véleményünket tartalmazó független könyvvizsgálói jelentést bocsássunk ki. A kellő bizonyosság magas fokú bizonyosság, de nem garancia arra, hogy a Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardokkal és a könyvvizsgálatra vonatkozó – Magyarországon hatályos – törvényekkel és egyéb jogszabályokkal összhangban elvégzett könyvvizsgálat mindig feltárja az egyébként létező lényeges hibás állítást. A hibás állítások eredhetnek csalásból vagy hibából, és lényegesnek minősülnek, ha észszerű lehet az a várakozás, hogy ezek önmagukban vagy együttesen befolyásolhatják a felhasználók adott éves beszámoló alapján meghozott gazdasági döntéseit.

A Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardok és a könyvvizsgálatra vonatkozó – Magyarországon hatályos – törvények és egyéb jogszabályok szerinti könyvvizsgálat egésze során szakmai megítélést alkalmazunk és szakmai szkepticizmust tartunk fenn.

Továbbá:

- Azonosítjuk és felmérjük az éves beszámoló akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állításainak a kockázatait, kialakítjuk és végrehajtjuk az ezen kockázatok kezelésére alkalmas könyvvizsgálati eljárásokat, valamint elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerzünk a véleményünk megalapozásához. A csalásból eredő lényeges hibás állítás fel nem tárásának a

kockázata nagyobb, mint a hibából eredőé, mivel a csalás magában foglalhat összejátszást, hamisítást, szándékos kihagyásokat, téves nyilatkozatokat, vagy a belső kontroll felülírását.

- Megismerjük a könyvvizsgálat szempontjából releváns belső kontrollt annak érdekében, hogy olyan könyvvizsgálati eljárásokat tervezzünk meg, amelyek az adott körülmények között megfelelőek, de nem azért, hogy a Bank belső kontrolljának hatékonyságára vonatkozóan véleményt nyilvánítsunk.
- Értékeljük a vezetés által alkalmazott számviteli politika megfelelőségét és a vezetés által készített számviteli becslések és kapcsolódó közzétételek észszerűségét.
- Következtetést vonunk le arról, hogy helyénvaló-e a vezetés részéről a vállalkozás folytatásának elvén alapuló éves beszámoló összeállítása, valamint a megszerzett könyvvizsgálati bizonyíték alapján arról, hogy fennáll-e lényeges bizonytalanság olyan eseményekkel vagy feltételekkel kapcsolatban, amelyek jelentős kétséget vethetnek fel a Bank vállalkozás folytatására való képességét illetően. Amennyiben azt a következtetést vonjuk le, hogy lényeges bizonytalanság áll fenn, független könyvvizsgálói jelentésünkben fel kell hívnunk a figyelmet az éves beszámolóban lévő kapcsolódó közzétételekre, vagy ha a közzétételek e tekintetben nem megfelelőek, minősítenünk kell véleményünket. Következtetéseink a független könyvvizsgálói jelentésünk dátumáig megszerzett könyvvizsgálati bizonyítékon alapulnak. Jövőbeli események vagy feltételek azonban okozhatják azt, hogy a Bank nem tudja a vállalkozást folytatni.
- Értékeljük az éves beszámoló átfogó bemutatását, felépítését és tartalmát, beleértve a kiegészítő mellékletben tett közzétételeket, valamint értékeljük azt is, hogy az éves beszámolóban teljesül-e az alapul szolgáló ügyletek és események valós bemutatása.

Az irányítással megbízott személyek tudomására hozzuk - egyéb kérdések mellett - a könyvvizsgálat tervezett hatókörét és ütemezését, a könyvvizsgálat jelentős megállapításait, beleértve a Bank által alkalmazott belső kontrollnak a könyvvizsgálatunk során általunk azonosított jelentős hiányosságait is, ha voltak ilyenek.

Budapest, 2021. április 23.

Molnár Gábor

A Deloitte Könyvvizsgáló és Tanácsadó Kft. képviselőjeként
illetve mint kamarai tag könyvvizsgáló

Deloitte Könyvvizsgáló és Tanácsadó Kft.
1068 Budapest Dózsa György út 84/C.
Nyilvántartási szám: 000083

Kamarai tag könyvvizsgálói tagszám: 007239

2. A Magyar Nemzeti Bank mérlege

millió forint

Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	ESZKÖZÖK (Aktívák)	2019.12.31	2020.12.31	Változás
1	2	3	4	4-3
	I. Követelések forintban	1 995 333	6 812 269	4 816 936
4.3.	1. Központi költségvetéssel szembeni követelések	39 178	1 113 627	1 074 449
4.7.	2. Hitelintézetekkel szembeni követelések	1 749 826	5 144 510	3 394 684
4.10.	3. Egyéb követelések	206 329	554 132	347 803
	II. Követelések devizában	10 082 066	13 128 310	3 046 244
4.9.	1. Arany- és devizatartalék	9 360 769	12 273 939	2 913 170
4.4.	2. Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	0	0	0
4.8.	3. Hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések	7 829	63 779	55 950
4.10.	4. Egyéb devizakövetelések	713 468	790 592	77 124
	III. Banküzemi eszközök	109 918	221 431	111 513
4.12.	ebből: Befektetett eszközök	108 759	220 438	111 679
4.14.	IV. Aktív időbeli elhatárolások	160 551	141 193	-19 358
	V. ESZKÖZÖK ÖSSZESEN (I+II+III+IV)	12 347 868	20 303 203	7 955 335
Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	FORRÁSOK (Passzívák)	2019.12.31	2020.12.31	Változás
1	2	3	4	4-3
	VI. Kötelezettségek forintban	9 452 741	14 944 087	5 491 346
4.5.	1. Központi költségvetés betétei	599 542	1 728 666	1 129 124
4.7.	2. Hitelintézetek betétei	2 253 265	5 084 832	2 831 567
	3. Forgalomban lévő bankjegy és érme	6 530 351	7 164 366	634 015
4.11.	4. Egyéb betétek és kötelezettségek	69 583	966 223	896 640
	VII. Kötelezettségek devizában	2 027 735	4 050 607	2 022 872
4.5.	1. Központi költségvetés betétei	743 025	1 161 653	418 628
4.8.	2. Hitelintézetek betétei	43 732	164 359	120 627
4.11.	3. Egyéb kötelezettségek devizában	1 240 978	2 724 595	1 483 617
4.13.	VIII. Céltartalék	703	1 009	306
	IX. Banküzem egyéb forrásai	101 463	132 379	30 916
4.14.	X. Passzív időbeli elhatárolások	82 294	62 428	-19 866
4.15.	XI. Saját tőke	682 932	1 112 693	429 761
	1. Jegyzett tőke	10 000	10 000	0
	2. Eredménytartalék	198 210	202 909	4 699
	3. Értékelési tartalék	0	0	0
4.16.	4. Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	187 801	586 408	398 607
4.16.	5. Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	32 222	57 952	25 730
	6. Tárgyévi eredmény	254 699	255 424	725
	XII. FORRÁSOK ÖSSZESEN (VI+VII+VIII+IX+X+XI)	12 347 868	20 303 203	7 955 335

Budapest, 2021. április 23.

Dr. Matolcsy György
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

3. A Magyar Nemzeti Bank eredménykimutatása

millió forint

Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	BEVÉTELEK	2019	2020	Eltérés
1	2	3	4	4-3
4.18.	I. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	40 765	55 805	15 040
	1. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	16	8 064	8 048
	2. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	9 998	22 321	12 323
	3. Egyéb követelések kamatbevételei	795	8 318	7 523
	4. Forintban elszámolt kamatjellegű bevételek	29 956	17 102	-12 854
4.18.	II. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	307 746	299 503	-8 243
	1. Devizatartalékok utáni kamatbevételek	79 820	77 781	-2 039
	2. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	2	0	-2
	3. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	3	-40	-43
	4. Egyéb követelések kamatbevételei	0	0	0
	5. Devizában elszámolt kamatjellegű bevételek	227 921	221 762	-6 159
4.19.	III. Deviza-árfolyamváltásból származó bevételek	238 730	294 151	55 421
4.18.	IV. Pénzügyi műveletek realizált nyeresége	12 424	14 936	2 512
4.21.	V. Egyéb bevételek	28 637	23 189	-5 448
	1. Jutalékbevételek	1 337	1 358	21
4.22.	2. Jutaléktól eltérő egyéb bevételek	13 784	1 961	-11 823
4.23.	3. Felügyeleti tevékenységből származó bevételek	13 516	19 870	6 354
4.13.	VI. Céltartalék-felhasználás	579	556	-23
4.13.	VII. Értékvesztés-visszaírás	1 568	209	-1 359
4.24.	VIII. Banküzem bevételei	241	278	37
	IX. BEVÉTELEK ÖSSZESEN (I+II+III+IV+V+VI+VII+VIII)	630 690	688 627	57 937

Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	RÁFORDÍTÁSOK	2019	2020	Eltérés
1	2	3	4	4-3
4.18.	X. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	10 108	45 172	35 064
	1. Központi költségvetés betéeteinek kamatráfordításai	738	6 249	5 511
	2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	5 083	30 015	24 932
	3. Egyéb betétek kamatráfordításai	40	53	13
	4. Forintban elszámolt kamatjellegű ráfordítások	4 247	8 855	4 608
4.18.	XI. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	288 956	269 475	-19 481
	1. Központi költségvetés betéeteinek kamatráfordításai	-1 779	-2 425	-646
	2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	-83	-177	-94
	3. Egyéb kötelezettségek kamatráfordításai	7 502	3 713	-3 789
	4. Devizában elszámolt kamatjellegű ráfordítások	283 316	268 364	-14 952
4.19.	XII. Deviza-árfolyamváltásból származó ráfordítások	9 665	8 002	-1 663
4.20.	XIII. Bankjegy- és érmegyártás költsége	11 393	10 989	-404
4.18.	XIV. Pénzügyi műveletek realizált vesztesége	5 151	9 815	4 664
4.21.	XV. Egyéb ráfordítások	6 002	5 108	-894
	1. Jutalékráfordítások	1 615	1 842	227
4.22.	2. Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások	4 387	3 266	-1 121
4.13.	XVI. Céltartalékképzés	614	862	248
4.13.	XVII. Értékvesztés	1 593	34 954	33 361
4.24.	XVIII. Banküzem működési költségei és ráfordításai	42 509	48 826	6 317
	XIX. RÁFORDÍTÁSOK ÖSSZESEN (X+XI+XII+XIII+XIV+XV+XVI+XVII+XVIII)	375 991	433 203	57 212
	XX. Tárgyévi eredmény (IX-XIX)	254 699	255 424	725

Budapest, 2021. április 23.

Dr. Matolcsy György
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

4. Kiegészítő melléklet

4.1. AZ MNB SZÁMVITELI POLITIKÁJA

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) tulajdonosa a magyar állam (részvényes), a tulajdonosi jogokat az államháztartásért felelős miniszter (pénzügyminiszter) gyakorolja.

Az MNB a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) tagja 2004. május 1-től, a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napjától.

Az MNB számviteli politikáját a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számviteli tv.), a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNBtv.) és a Magyar Nemzeti Bank éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 221/2000. (XII. 19.) kormányrendelet (a továbbiakban: MNBr.) keretei közt alakítja ki.

Az alábbiakban az MNB számviteli rendszere, az általánostól eltérő értékelési és eredményelszámolási szabályai kerülnek röviden bemutatásra.

4.1.1. Az MNB számviteli rendszerének jellemzői

Az MNB könyvvezetése során alkalmazott egyik alapelv, hogy a gazdasági eseményeket a tényleges felmerülés időpontjának megfelelő dátummal kell a könyvekben rögzíteni, amennyiben az a számvitelileg még le nem zárt évre vonatkozik. Ennek a devizaárfolyam-nyereségek és -veszteségek pontos meghatározása szempontjából van különös jelentősége, elsősorban a devizaeladások és -vásárlások esetében. A devizaátváltással járó azonnali devizaügyletek az üzletkötés napjával kerülnek a könyvekben rögzítésre. Az ilyen ügyletekből eredő követelések és kötelezettségek az MNB devizapozícióját az üzletkötés napjától módosítják. Ugyanezt az eljárást követi az MNB a fedezeti célú származékos ügyletek mérlegben megjelenő átértékelési különbözetének könyvelésekor is.

Az MNB naponta elszámolja:

- a devizaeszközei és -forrásai, illetve mérlegen kívül kimutatott, fedezeti származékos ügyletekből származó követeléseit és kötelezettségeit átértékeléséből eredő devizaárfolyam-különbözeteket,
- az értékpapírok beszerzési árfolyam-különbözetének amortizációját, valamint
- a mérlegben szereplő és a mérlegen kívül kimutatott, fedezeti ügyletekből származó követelések és kötelezettségek időarányos kamatához kapcsolódó időbeli elhatárolásokat.

Az MNBr. rendelkezése értelmében az MNB a számviteli politikájában rögzített módon, a tulajdonos részére történő adatszolgáltatás céljából minden negyedévben köteles eszköz- és forrásszámláit, valamint eredményszámláit lezárni és főkönyvi kivonatot készíteni.

Az MNB első célra ennél gyakrabban, havonta készít mérleget és eredménykimutatást, és ezek alátámasztására havonta végrehajtja:

- a deviza-értékpapírok piaci értékelését,
- a napi átértékelés során képződő árfolyamnyereség vagy -veszteség realizált, illetve nem realizált részre történő szétbontását és elszámolását,
- az értékcsökkenési leírás elszámolását.

A negyedéves zárlat során az MNB minősíti az egyéb célú származékos ügyletekből és a nemzetközi szerződéseken alapuló értékpapír-kölcsönzési tevékenységből eredő – a kapott biztosíték bekerülési értékével megegyező – mérlegen kívül nyilvántartott függő és jövőbeni kötelezettségeit, az egyéb mérlegen kívül nyilvántartott kötelezettségeit, valamint minősíti a mérlegben található követeléseket és értékpapírokat, továbbá év végén és a második negyedéves minősítéskor a befektetett pénzügyi eszközöket. A minősítés alapján megállapítja és elszámolja a szükséges értékvesztést, valamint a mérleg alatti kötelezettségekhez kapcsolódó céltartalékot.

A mérlegkészítés időpontja a tárgyévet követő év január 15. munkanapja. Jelen beszámoló tekintetében a mérlegkészítés időpontja 2021. január 22. volt.

A jogszabályok szerint az MNB az Országgyűlés felé beszámolási kötelezettséggel tartozik. Az MNB az Országgyűlésnek és a tulajdonosi jogokat az MNBtv.-ben szabályozott módon gyakorló államháztartásért felelős miniszternek (pénzügyminiszternek) egyetlen beszámolót készít. Ez az Éves jelentés, amely az MNB szervezetét, gazdálkodását és tárgyévi tevékenységét bemutató üzleti jelentést, valamint az igazgatóság által megállapított, könyvvizsgálói záradékkal ellátott, Számviteli tv. szerinti éves beszámolót tartalmazza. Az Éves jelentést a felügyelőbizottság véleményezi, és a tulajdonos részére jelentést készít. Az MNB az Éves jelentést az interneten teljes terjedelmében nyilvánosságra hozza magyar és angol nyelven. Az internetes honlap címe: www.mnb.hu.

Ezen túlmenően az MNB elnöke félévkor írásban beszámol az Országgyűlés gazdasági ügyekért felelős állandó bizottságának az MNB féléves tevékenységéről. Ez a beszámoló a Féléves jelentés, amely az MNB szervezetét, gazdálkodását és féléves tevékenységét bemutató üzleti jelentésből, valamint az igazgatóság által megállapított, Számviteli tv. szerinti féléves beszámolóból áll. Az MNB a Féléves jelentést magyar nyelven szintén nyilvánosságra hozza az internetes honlapján.

Az MNBr. rendelkezései szerint az MNB konszolidált beszámoló készítésére nem kötelezett.

A Számviteli tv. alapján az éves beszámoló könyvvizsgálata kötelező. Az MNB könyvvizsgálója Molnár Gábor (Deloitte Kft.), kamarai tagsági száma: 007239.

Az éves beszámoló aláírására jogosult vezető Dr. Matolcsy György, a Magyar Nemzeti Bank elnöke.

A számviteli szolgáltatásokért felelős vezető Kalina Gábor, regisztrációs száma: 194599.

4.1.2. Alkalmazott főbb értékelési elvek

Központi költségvetéssel szembeni követelések

A központi költségvetéssel szembeni követelések között kimutatott értékpapírok kamatokkal csökkentett, amortizált beszerzési értéken szerepelnek a mérlegben. A kamatokat nem tartalmazó vételár és a névérték közötti különbözetet mint árfolyamnyereséget vagy -vesztésként az MNB időarányosan számolja el eredményében.

A központi költségvetéssel szembeni követelések között jelenik meg év végén a kiegyenlítési tartalékok esetleges megtérítésével kapcsolatos követelés is.

Hitelintézetekkel szembeni követelések

A jelzálogleveleket, valamint az állami készfizető kezesség mellett – hitelintézetek által – kibocsátott kötvényeket a hitelintézeti követelések között amortizált beszerzési értéken – kamattal csökkentett vételáron – kell kimutatni a mérlegben. A beszerzési piaci értékkülönbözetet az MNB időarányosan számolja el árfolyamnyereséggé vagy -vesztésként kamatjellegű eredményében.

A Növekedési Hitelprogram (NHP) keretén belül hitelintézeteknek nyújtott, kamatmentes refinanszírozási hiteleket, valamint a hitelintézeteknek fedezet (értékpapír, nagyvállalati hitelkövetelés) mellett nyújtott, alapkamathoz kötött hiteleket a folyósított hitelösszegnek megfelelő bekerülési értéken kell nyilvántartásba venni.

Egyéb követelések

A vállalati kötvényeket az egyéb követelések között amortizált beszerzési értéken — kamattal csökkentett vételáron — kell kimutatni a mérlegben. A beszerzési piaci értékkülönbséget az MNB időarányosan számolja el árfolyamnyereségként vagy -veszteségként kamatjellegű eredményében.

A felügyeleti tevékenységből származó követelések értékvesztéssel csökkentett bekerülési értéken szerepelnek a mérlegben. Az MNB a felügyeleti díjelőírásokat a beérkező bevallások alapján, a bírságelőírásokat a jogerőre emelkedett határozatok alapján könyveli. A felügyeleti tevékenységből származó bevételek között kell kimutatni a felügyeleti díjakat, a kiszabott és az MNBtv.-ben meghatározott támogatási célokra felhasznált bírságokat, valamint a befolyt igazgatási szolgáltatási díjakat.

Az egyéb követelések között kerülnek kimutatásra a munkavállalói kölcsönök, továbbá az egyéb jogi személyeknek nyújtott hitelek a folyósított összegnek megfelelően. A kapcsolódó kapott kamatok összege az egyéb követelések kamatbevételein szerepel.

Követelések minősítése

A költségvetéssel szembeni követelésekre értékvesztést elszámolni nem lehet.

A hitelintézetekkel szembeni, valamint az egyéb követeléseket — az MNB minősítési szabályzatában rögzítetteknek megfelelően — minősítés alá kell vonni, és szükség esetén értékvesztést kell rájuk elszámolni, ha a követelés könyv szerinti értéke magasabb, mint a minősítés alapján várható megtérülési érték. Kivételt képeznek ez alól azok a követelések, amelyek piaci értékelés alá esnek, továbbá a kizárólag fedezet ellenében nyújtott monetáris politikai eszköztár részét képező követelések.

A monetáris céllal vásárolt, forintban kibocsátott értékpapírokat — az állampapírokat, valamint az állami készfizető kezesség mellett kibocsátott kötvények kivételével — a követelésekre vonatkozó szabályok szerint minősíteni kell, és a veszteségek kockázatának mértékével arányos értékvesztést kell rájuk elszámolni. A monetáris célú egyéb forint értékpapírok (jelzáloglevelek, vállalati kötvények) minősítése portfólióként (forgatási célú, lejáratig tartott) elkülönítve történik.

A forgatási célú értékpapír esetén az értékvesztés szükséges mértéke – ISIN kódokként – a könyv szerinti érték és a piaci érték veszteségjellegű különbözete, amennyiben az tartósan mutatkozik és jelentős. A lejáratig tartott portfólió esetén az értékvesztés szükséges mértéke az értékpapír (ISIN kódokként) névértékének és a névérték várható megtérülési értékének veszteségjellegű különbözete.

2020 során a monetáris politikai célú egyéb forint értékpapírok értékvesztési módszertana – a hitelkockázatok kezelésére tekintettel – felülvizsgálatra került, amely alapján a lejáratig tartott portfólióban lévő értékpapírok vonatkozásában változtatásra került sor. Az új módszertan a korábbinál konzervatívabb megközelítéssel határozza meg a szükséges értékvesztést, amely továbbra is a nemteljesítés valószínűségére és a nemteljesítés esetén várható veszteségre épül a jelentős küszöb elhagyása mellett.

Devizaeszközök és -források értékelése, a devizaárfolyam-eredmény elszámolása

Az MNB valamennyi devizaeszközét (ideértve az MNBr. alapján devizaként kimutatott jegybanki célú nemesfémkészletét) és -forrását a beszerzés napján érvényes hivatalos árfolyamon veszi nyilvántartásba a könyvekben. Amennyiben egy deviza-követelés vagy -kötelezettség devizakonverzió miatt jön létre, úgy az MNB a devizaátváltás során ténylegesen alkalmazott és a hivatalos árfolyam eltéréséből eredő árfolyamnyereséget vagy -veszteséget az adott napra konverziós eredményként elszámolja, és az eredménykimutatásban a devizaárfolyam-változásból származó eredmény sorokon jeleníti meg.

Az MNB devizaeszközeit és -forrásait, valamint a fedezeti célú származékos ügyletekből eredő, mérlegen kívüli követeléseit és kötelezettségeit naponta a hivatalos árfolyam változásának megfelelően átértékeli. Az átértékelés következtében

a mérleg devizában denominált tételei a mérlegforduló napon érvényes hivatalos árfolyamon átértékelt összegben szerepelnek. Az átértékelési körnek nem képezik részét a devizában könyvelt banküzemi eszközök és források (kivéve a külföldi befektetések), a devizában könyvelt időbeli elhatárolások, valamint az egyéb célú származékos ügyletek.

A devizában befolyt eredmény az adott napi hivatalos árfolyamon kerül az eredményben elszámolásra.

Az időbeli elhatárolások napi könyvelését az előző napi időbeli elhatárolások visszavezetése előzi meg, így a devizában könyvelt időbeli elhatárolások átértékelés nélkül is hivatalos árfolyamon szerepelnek a mérlegben.

A napi átértékelés során képződő devizaárfolyam-nyereségből, illetve -veszteségből csak a realizált árfolyameredményt lehet az eredményben elszámolni, amíg a nem realizált eredményt a saját tőkében, a forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka soron kell kimutatni.

Realizált eredményt egy adott devizanemben a nettó devizapozíció (abszolút értékben vett) csökkenése keletkeztet. A realizált eredmény a nettó devizapozíció-változás adott napon érvényes átlagos beszerzési árfolyamon, illetve hivatalos árfolyamon számított értékének különbözete.

Deviza-értékpapírok

A deviza-értékpapírokat piaci értéken kell kimutatni. A deviza-értékpapírok esetében az értékelés napján érvényes piaci érték (a portfóliókezelést támogató eszköz által alkalmazott ár) és az amortizált bekerülési érték közötti különbség a saját tőke részeként a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékában szerepel. Az értékpapírok eladásakor realizálódó árfolyam-nyereséget vagy -veszteséget a pénzügyi műveletek realizált nyeresége és -vesztesége eredmény soron kell kimutatni.

Az MNB értékpapír-állományát az adott hónap utolsó munkanapján érvényes piaci árak alapján értékeli. Amennyiben ezen a napon valamely deviza esetében a megfelelő piaci likviditás nem biztosított, úgy az azt megelőző munkanap a kiértékelés tárgy napja.

A külső vagyonkezelőnek adott mandátum keretében kezelt deviza-értékpapírokat szintén piaci értéken kell kimutatni, a letétkezelőtől kapott árak alkalmazása mellett.

A nemzetközi szerződés alapján kötött repo- (értékpapír-visszavásárlási) ügyleteket hitel-betét ügyletként kell elszámolni, és az ügylethez tartozó jövőbeli értékpapír-követelést vagy -kötelezettséget a mérleg alatti tételek között kell nyilvántartani.

A nemzetközi szerződéseken alapuló értékpapír-kölcsönügyletek során kölcsönbe adott értékpapírokat nem kell kivetelni a devizatartalékból, azok állományát a mérlegen kívüli tételek között kell szerepeltetni. A pénzben kapott biztosítékból eszközölt befektetéseket, valamint a pénztől eltérő biztosítékokat függő kötelezettségként kell a mérleg alatti tételek között kimutatni, és negyedévente céltartalékot kell képezni a befektetések esetleges negatív piaci értékével megegyezően.

IMF-fel kapcsolatos elszámolások

Az IMF-kvóta devizában befizetett része – mint SDR-ben denominált, lehívható követelés – a devizatartalék része.

A kvóta forintban befizetett – SDR-ben nyilvántartott – része a mérlegben az egyéb devizakövetelések soron szerepel. Ezzel szemben forrásoldalon az IMF forintbetétje áll. Az MNB-nek legalább évente gondoskodnia kell arról, hogy az IMF forintbetétjének nagysága megegyezzen a forintban befizetett kvóta összegével. Mivel ez a betétszámla a leírtaknak megfelelően csak formailag forint, a mérlegben az egyéb devizakötelezettségek soron szerepel.

A tagállamok devizatartalékainak növelését célzó SDR-kihelyezés (SDR-allokáció) keretében kapott összeg egyrészt az MNB devizatartalékait növeli, másrészt forrásoldalon lejárat nélküli kötelezettséget keletkeztet az IMF-fel szemben. A tranzakciónak akkor van eredményhatása (a kapott SDR-összegre kamatot kell fizetni), ha abból felhasználás történik.

Származékos ügyletek elszámolása

Az MNB a származékos ügyleteket az üzletkötés célja alapján két csoportba sorolja: fedezeti ügyletek, illetve egyéb céllal kötött ügyletek.

Fedezetinek minősülnek azok az ügyletek, amelyek egy meghatározott eszköz- vagy forráscsoport, illetve nyitott pozíció devizaárfolyam- vagy piaciérték-változásából eredő kockázatát csökkentik, azokhoz egyértelműen hozzárendelték, és az ügylet indításakor kifejezetten fedezeti ügyletként jelölték meg, valamint kizárják vagy lényegesen csökkentik a fedezni kívánt kockázatot. Fedezeti ügyletnek minősülnek továbbá a költségvetéssel kötött, illetve az ezen ügyletek fedezésére külföldi partnerrel kötött származékos ügyletek. Makroszintű fedezésnek minősülnek az irányadó (benchmark) devizaszerkezet beállítását célzó devizaügyletek, továbbá a kamatozó eszközök és források összesített átlagos hátralévő futamidejét (durationjét) abszolút értékben csökkentő ügyletek.

A származékos ügyleteket mérlegen kívüli követelésként, illetve kötelezettséggként kell kimutatni. A fedezeti ügyletekből eredő devizakövetelések és -kötelezettségek összevont átértékelési különbözetét (előjelüknek megfelelően az egyéb devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron, illetve a központi költségvetéssel szembeni vagy a hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron), valamint időarányos kamatukat (időbeli elhatárolásként) a mérlegben kell kimutatni.

Az egyéb célú származékos ügyletek lezárulásakor az ilyen ügyletek eredményét a devizaügyletek esetén a devizaárfolyam-változásból származó bevételek, illetve ráfordítások, a kamatváltozáshoz kapcsolható ügyletek esetén pedig a kamatjellegű bevételek, illetve ráfordítások soron kell az eredményben kimutatni. Az ilyen ügyletek nem értékelődnek át, de az óvatosság elve alapján, indokolt esetben – a mérlegkészítéskor rendelkezésre álló információk alapján – negyedévente az ügyletek esetleges negatív piaci értékével megegyező céltartalékot kell képezni.

Banküzemi eszközök és források

A banküzem eszközei és forrásai mérlegsorokon kerülnek kimutatásra a következők:

- azok a követelések és kötelezettségek, amelyek a jegybanki feladatokkal közvetlenül nem hozhatók kapcsolatba (például adókkal, járulékokkal, munkavállalókkal kapcsolatos elszámolások, szállítók), továbbá
- a hivatalos fizetőeszköznek már nem minősülő, még be nem váltott bankjegyekből eredő kötelezettségek, valamint
- a befektetések és
- a szervezeti működéshez szükséges eszközök (immateriális javak, tárgyi eszközök, készletek).

Az MNB mérlegében pénzeszközök nem szerepelnek. A jegybank a készpénz kibocsátója, ezáltal a pénztárában, illetve az értéktárában lévő készpénzkészlet – mivel nincs forgalomban – a forrásoldalon a bankjegy- és érmeállományból kerül levonásra.

Az MNB által alkalmazott értékcsökkenési leírási kulcsok

százalék

Megnevezés	2020.12.31.
Vagyoni értékű jogok	14,5–17
Szellemi termékek	10–50
Vagyonkezelte és saját tulajdonban lévő épületek	2–3
Járművek*	20
Híradástechnikai eszközök, irodai eszközök, gépek	10–50
Irodai berendezések, felszerelési tárgyak	5–50
Számítástechnikai berendezések	13–33
Emissziós gépek	5–33
Műszerek, mérőeszközök	20
Bankbiztonsági eszközök	2–33
Egyéb berendezések és tárgyi eszközök	3–50

* A járművek maradványértéke 20%.

A vagyontárgyak értékcsökkenésének meghatározására az elvárható hasznos élettartam alapján egyedileg kerül sor. Az MNB minden esetben lineáris leírási kulcsot alkalmaz. Az MNB nem számol el értékvesztést az olyan eszköz után, amely a használat során értékéből nem veszít, illetve amelynek értéke különleges helyzetéből, mivoltából adódóan évről évre nő (például telek, képzőművészeti alkotás, műtárgy).

4.2. A MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK HATÁSA AZ MNB 2020. ÉVI MÉRLEGÉRE ÉS EREDMÉNYÉRE

2020-ban az MNB-nek 255,4 milliárd forint nyeresége keletkezett. A legjelentősebb eredménytétel továbbra is a devizaárfolyam változásából származó nyereség volt. Az MNB számviteli mérlegfőösszege 2020. december 31-én 20 303,2 milliárd forint volt, ami 2019 végéhez képest 7955,3 milliárd forint (több mint 64 százalékos) bővülést jelent. E mögött a növekedés mögött a koronavírus-járvány negatív gazdasági és pénzügyi hatásainak tompítására tett jegybanki lépések állnak, amelyek keretében az MNB átalakította és kibővítette monetáris politikai eszköztárát.

Eszközoldalon az újonnan bevezetett 3 és 5 éves fedezett forinthitelek, az állampapír-vásárlási program, az újraindított jelzáloglevél-vásárlási program, az új NHP Hajrá konstrukció, továbbá az NKP keretének bővítése, az arany- és devizatartalék egyidejű növekedése mellett, mind hozzájárultak a mérlegfőösszeg növekedéséhez. Forrásoldalon legnagyobb mértékben a bankok forintbetétei emelkedtek. Az új egyhetes betétek mellett az NHP Hajrá és NKP növekvő igénybevételével bővült a preferenciális betétek állománya is. A költségvetés forintbetétének állománya szintén jelentősen emelkedett. Az év végén a nemzetközi szervezetektől (BIS és EKB) lehívott repók következtében megnőtt az egyéb devizakötelezettségek állománya is. Magasabb lett a jegybank saját tőkéje, melynek nagyságát a kiegyenlítési tartalékok és az eredmény növelte, a kifizetett osztalék csökkentette.

A nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 40,7 milliárd forint nyereség volt, ami 8,7 milliárd forinttal elmaradt a 2019. évi nyereségtől. A forint kamat- és kamatjellegű eredmény 10,7 milliárd forint nyereséget mutatott, az előző évhez képest a nyereség 19,9 milliárd forinttal csökkent, mert a kamatbevételeknek az új jegybanki programok hatására bekövetkező emelkedését meghaladta a forintlikviditás lekötéséhez kapcsolódó kamatráfordítások (egyhetes betétek, preferenciális betétek) és a költségvetés forintbetétei után fizetett kamatok növekedése. A deviza kamat- és kamatjellegű nyereség 30 milliárd forint volt, 11,2 milliárd forinttal magasabb, mint 2019-ben. A nemzetközi tartalékok utáni kamatbevételek enyhén csökkentek, ugyanakkor a tartalékok kockázatának fedezésére kötött határidős ügyletek eredménye kedvezően alakult és a deviza kamatráfordítások is alacsonyabbak lettek.

2020-ban továbbra is meghatározó eredménytétel volt a devizaárfolyam-változásból származó eredmény, amelynek alakulását részben a devizaeladások volumene, részben a forint hivatalos árfolyamának és bekerülési árfolyamának eltérése határozza meg. A realizált árfolyamnyereség 2020-ban 57 milliárd forinttal 286,1 milliárd forintra emelkedett. Ehhez a gyengébb forintárfolyam, valamint az ÁKK tranzakciói, a koronavírus-járvány elleni védekezéssel járó devizakiadások és a nemzetközi tartalékok kezeléséhez kapcsolódó tranzakciók egyaránt hozzájárultak.

Az eredményre ható tényezőkről lásd még az Üzleti jelentés 3.12. fejezetét.

4.3. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	1 éven belüli lejáratú államkötvények	0	0	0
	1—5 éven belüli lejáratú államkötvények	0	1 954	1 954
	5 éven túli lejáratú államkötvények	39 178	1 111 673	1 072 495
I.1.	Központi költségvetéssel szembeni követelések összesen	39 178	1 113 627	1 074 449

A központi költségvetéssel szembeni forintkövetelések sor egyenlege 2020. év végére 1113,6 milliárd forintra bővült. A 2020 májusától induló állampapír-vásárlási program keretében beszerzett állampapírok okozták ezt a jelentős mértékű állománynövekedést. A 2019. év végén már állományban lévő változó kamatozású 39,2 milliárd forint névértékű Államadóssági kötvény mellé Magyar Államkötvényekkel bővült az állomány, amelyek – egy 2 milliárd forint névértékű, 2025-ben lejáratú kötvényt leszámítva – 5 éven túli lejáratúak, a teljes állomány közel 90 százaléka több mint 10 év múlva jár le.

4.4. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSEL SZEMBENI DEVIZAKÖVETELÉSEK

A központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések soron sem 2019. év végén, sem 2020. év végén nem volt állomány. A költségvetéssel kötött kamatozó devizawap-ügyletek nettó egyenlege kötelezettség jellegű volt, így a központi költségvetéssel szembeni devizakötelezettségeknél került bemutatásra (lásd 4.5. pont).

4.5. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS FORINT- ÉS DEVIZAKÖTELEZETTSÉGEI

Központi költségvetés forintbetétei

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	Kincstári egységes számla (KESZ)	599 082	1 727 352	1 128 270
	Államadósság Kezelő Központ Zrt. betéte	402	404	2
	Közszektor azonnali számla	0	852	852
	Egyéb	58	58	0
VI.1.	Központi költségvetés betétei	599 542	1 728 666	1 129 124

A központi költségvetés forintbetéteinek állománya számottevő mértékben, összesen 1129,1 milliárd forinttal emelkedett. A változás alapvetően a KESZ állományában következett be, amihez hozzájárultak az ÁKK évközi devizakötvény-kibocsátásai, amennyiben az abból származó deviza valamekkora részét az ÁKK az MNB-nél forintra konvertálta. Az azonnali számla egyenlege 0,9 milliárd forintra emelkedett az azonnali fizetési rendszer 2020. márciusi indulásával összefüggésben.

Központi költségvetéssel szembeni devizakötelezettségek

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	Központi költségvetés devizabetétei	343 044	1 012 114	669 070
	Központi költségvetéssel kötött kamatozó devizaswapok	399 981	149 539	-250 442
VII.1.	Központi költségvetés betétei devizában	743 025	1 161 653	418 628

A központi költségvetés devizabetéteinek devizaswapokkal összesített állománya 2020. december 31-én 1161,7 milliárd forint volt, ami 418,6 milliárd forinttal haladta meg a 2019. év végi állományt. A devizabetétek 669 milliárd forintos növekedését az ÁKK adósságkezelési műveletei indokolták. A központi költségvetéssel kötött határidős ügyletek között csak az euro/dollár kamatozó devizaswap-ügyleteknek volt nyitott állománya 2019. és 2020. év végén. Az állomány 250,4 milliárd forintos visszaesését a tranzakciós hatás és az árfolyamváltozás közel azonos mértékben magyarázta.

Központi költségvetéssel szembeni devizakötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Mérleg sor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	– 1 éven belüli	400 635	1 072 851	672 216
	– 1–5 éves	303 385	63 365	-240 020
	– 5 éven túli	39 005	25 437	-13 568
VII.1.	Központi költségvetés betétei devizában	743 025	1 161 653	418 628

4.6. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
I.1.—VI.1.	Nettó forintpozíció	-560 364	-615 039	-54 675
II.2.—VII.1.	Nettó devizapozíció	-743 025	-1 161 653	-418 628
	Összesen	-1 303 389	-1 776 692	-473 303

4.7. HITELINTÉZETEKSEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK ÉS -KÖTELEZETTSÉGEK

Hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	NHP refinanszírozási hitelek	967 064	2 152 180	1 185 116
	Jelzáloglevelek	393 853	682 879	289 026
	Fedezett hitelek	387 851	2 263 480	1 875 629
	Állami készfizető kezesség mellett kibocsátott kötvények	0	49 142	49 142
	Egyéb hitelintézeti követelések	6 557	5 378	-1 179
	Hitelintézetekkel szembeni bruttó követelések összesen	1 755 325	5 153 059	3 397 734
	Hitelintézetekkel szembeni követelések értékvesztése	-5 499	-8 549	-3 050
I.2.	Hitelintézetekkel szembeni követelések	1 749 826	5 144 510	3 394 684

A hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések állománya 2020. év végén 5144,5 milliárd forint volt, ami közel háromszorosa a 2019. év végi állománynak. Ez a jelentős mértékű változás a koronavírus-járvány által okozott pénzügyi turbulenciák negatív következményeinek enyhítésére hozott jegybanki eszközök megjelenéséhez köthető. A 2020. március végével bevezetett új, fix kamatozású fedezett hiteleszköz állománya fokozatosan bővült, 2020. év végére 2263,5 milliárd forintra futott fel. (Az év folyamán 3 és 5 éves lejáratra kaptak fedezett hitelt a bankok, az állomány döntő részét az 5 éves lejáratúak teszik ki.) Ezzel párhuzamosan az O/N hitelek iránti igény visszaesett, 2020. év végén nem volt ilyen állomány. Így az értékpapír, illetve nagyvállalati hitelek fedezete mellett nyújtott hitelek állománya összesen 1875,6 milliárd forinttal emelkedett. Az NHP refinanszírozási hitelek állományának nettó 1185,1 milliárd forintos növekedéséből 1194,4 milliárd forint az újonnan bevezetett NHP Hajrá, 121,6 milliárd forint pedig az NHP fix igénybevételéből ered, amíg a 130,9 milliárd forint negatív különbözet lejáratokból adódott. 2020 októberétől kezdődően az MNB állami készfizető kezesség mellett kibocsátott kötvényeket is vásárolhat hitelintézetektől, amelyek állománya 49,1 milliárd forintot mutatott 2020. év végén. A bankrendszer hosszú távú forrásellátottságának növelése céljából 2020 májusában az MNB újraindította a jelzáloglevél-vásárlási programot, amelynek hatására december végére 289 milliárd forinttal emelkedett a jelzáloglevelek állománya. Az egyéb hitelintézeti követelések sor felszámolási eljárás alatt álló bankokkal szembeni lejárt követelések állományát tartalmazza.

Hitelintézetekkel szembeni bruttó forintkövetelések hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
	2019.12.31.	2020.12.31.	
– lejárt	6 557	5 378	-1 179
– 1 éven belüli	418 178	157 066	-261 112
– 1–5 éves	722 214	3 772 111	3 049 897
– 5 éven túli	608 376	1 218 504	610 128
Hitelintézetekkel szembeni bruttó követelések összesen	1 755 325	5 153 059	3 397 734

Hitelintézetekkel szembeni forintkötelezettségek

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	Pénzforgalmi számlák állománya	897 768	1 860 596	962 828
	Egynapos betétek	1 355 457	84 742	-1 270 715
	Egyhetes betétek	0	3 049 000	3 049 000
	Azonnali számla	40	90 494	90 454
VI.2.	Hitelintézetek betétei	2 253 265	5 084 832	2 831 567

A hitelintézetek betétei soron nagyrészt a jegybanki alapkamathoz kötött kamatozású források jelennek meg, amelyek mindegyike éven belüli lejáratú. Az ügyletek állománya több mint kétszeresére nőtt 2019. év végéhez képest, 2020. december 31-én 5084,8 milliárd forint volt. A Monetáris Tanács 2020. április 1-jén döntött egy újabb eszköz, az egyhetes betét bevezetéséről, amelynek állománya év végére 3049 milliárd forintra futott fel. 962,8 milliárd forinttal nőtt a hitelintézeti bankszámlabetétek állománya, ezen belül a preferenciális betétek állománya 1107,7 milliárd forinttal volt magasabb 2019. év végéhez képest. Emelkedett az azonnali számla egyenlege is, ami az azonnali fizetési rendszer 2020. márciusi indulásának tudható be. A fentiekkel ellentétesen alakult az O/N betétek állománya, melynek szintje 1270,7 milliárd forinttal 84,7 milliárd forintra esett vissza 2020. év végére.

4.8. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
I.2.—VI.2.	Nettó forintpozíció	-503 439	59 678	563 117
II.3.—VII.2.	Nettó devizapozíció	-35 903	-100 580	-64 677
	Összesen	-539 342	-40 902	498 440

A hitelintézetekkel szembeni nettó kötelezettségek összességében csökkentek, ami 498,4 milliárd forinttal javította a pozíciót.

Ezen belül a nettó forintpozíció 563,1 milliárd forint javulást mutatott, egyenlege a 2019. év végi nettó kötelezettségből 2020. év végére nettó követelésbe fordult (lásd 4.7. pont).

A hitelintézetekkel szembeni nettó devizakötelezettségek 2019. év végéhez képest 64,7 milliárd forinttal emelkedtek, 2020. december 31-én 100,6 milliárd forintot mutatott az állományuk. A belföldi hitelintézetek által az MNB-nél kamatozó betétszámlán elhelyezett devizaállományok növekedése és a devizaswap-ügyletek összesített állományváltozása egyaránt rontották a devizapozíciót. Ezzel szemben a hitelintézeteknél elhelyezett devizabetétek állománynövekedése javította a nettó devizapozíciót.

Hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések és -kötelezettségek lejárat szerinti bontása

millió forint

Mérleg sor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	– 1 éven belüli	8	44 922	44 914
	– 1–5 éves	167	284	117
	– 5 éven túli	7 654	18 573	10 919
II.3.	Hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések	7 829	63 779	55 950
	– 1 éven belüli	43 732	164 359	120 627
	– 1–5 éves	0	0	0
	– 5 éven túli	0	0	0
VII.2.	Hitelintézetekkel szembeni devizakötelezettségek	43 732	164 359	120 627
II.3.-VII.2.	Nettó devizapozíció	-35 903	-100 580	-64 677

4.9. JEGYBANKI ARANY- ÉS DEVIZATARTALÉK**Állományok forintban**

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	Aranykészlet	454 851	570 550	115 699
	IMF szabad kvóta	121 965	128 159	6 194
	Devizabetét	1 517 954	3 161 631	1 643 677
	Deviza-értékpapírok	7 234 099	8 412 142	1 178 043
	Deviza-repoügyletek állománya	31 900	1 457	-30 443
II.1.	Arany- és devizatartalék	9 360 769	12 273 939	2 913 170

Az MNB statisztikai célból rendszeresen publikálja a devizatartalék nagyságát. A statisztikai szabályok szerint a devizatartalék részét képezik ennek felhalmozott kamatai is, így a statisztikai és a számviteli szabályok szerinti devizatartalék nagysága eltér egymástól.

A felhalmozott kamatokat nem tartalmazó devizatartalék forintban kifejezett állománya 2020. december 31-én 12 273,9 milliárd forint volt, ami 2913,2 milliárd forinttal haladta meg a 2019. év végi állományt. 2020 folyamán az Európai Bizottságtól érkező eurotranszferek, nemzetközi intézményekkel és egyéb külföldi partnerekkel lebonyolított tranzakciók, valamint az ÁKK adósságkezeléssel kapcsolatos és egyéb műveletei növelték a devizatartalék állományát. A 2020. év végén meghirdetett eurolikviditást nyújtó swaptenderek és lehívott repomegállapodások együttesen a tartalék növekedésének irányába hatottak. Csökkentette viszont a tartalékot a MÁK devizabefolyásainak és döntően a koronavírus-járvány elleni védekezéssel járó devizakifizetéseknek nettó egyenlege, továbbá a hitelintézeteknek forintlikviditást nyújtó finomhangoló devizaswapok lejáratára. Mindezek együttes hatására a devizatartalék euróban kifejezett nagysága 5,3 milliárd euróval 33,7 milliárd euróra emelkedett 2020 végére.

A deviza-értékpapírok 2020. december 31-i állományából 871,9 milliárd forint értéket (összesen 10,4 százalékot) képviseltek a külső vagyonkezelőnek adott mandátum keretében kezelt értékpapírok.

4.10. EGYÉB FORINT- ÉS DEVIZAKÖVETELÉSEK

Egyéb forintkövetelések

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	Egyéb bruttó forintkövetelések összesen	215 814	595 313	379 499
	Egyéb forintkövetelések értékvesztése	-9 485	-41 181	-31 696
I.3.	Egyéb forintkövetelések	206 329	554 132	347 803

Az egyéb bruttó forintkövetelések összevont egyenlege 2020. december 31-én 595,3 milliárd forintot mutatott, aminek több mint 97 százalékát a monetáris politikai eszköztár részeként történő jegybanki értékpapír-vásárlások alkották. A felügyeleti tevékenységből származó követelések állománya 9,9 milliárd forint volt az év végén, amelynek 98,5 százalékára — az MNB minősítési szabályzatának megfelelően — értékvesztés került elszámolásra. Az egyéb forint követelések értékvesztése sor emellett tartalmazza az értékpapírokra képzett értékvesztést is, amely az állomány tekintetében 5,8 százalékos mértéket jelent. Az MNB által munkavállalóinak nyújtott személyi kölcsönök és kamatkedvezményes lakáskölcsönök együttes állománya 5 milliárd forint volt 2020. december végén.

Egyéb devizakövetelések

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	IMF-kvóta forintban befizetett része	668 741	702 705	33 964
	Külföldi fedezeti ügyletek*	44 716	87 396	42 680
	Egyéb	11	491	480
II.4.	Egyéb devizakövetelések	713 468	790 592	77 124

*A fedezeti célú származékos ügyletek ártértékelési különbözete az MNB-re-nek megfelelően nettó módon szerepel a mérlegben.

Az IMF-kvóta forintban befizetett része a forint árfolyamának SDR-hez viszonyított 5,1 százalékos gyengülése miatt emelkedett. A külföldi fedezeti ügyletek sor az MNB külfölddel kötött határidős ügyleteinek összevont követel egyenlegét foglalja magában.

4.11. EGYÉB FORINT- ÉS DEVIZAKÖTELEZETTSÉGEK

Egyéb forintkötelezettségek

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	Nemzetközi pénzügyi intézmények forintbetétei	50 847	954 119	903 272
	Egyéb jogi személyek bankszámla betétei	17 769	9 505	-8 264
	Egyéb jogi személyek azonnali számlái	0	1 452	1 452
	Egyéb kötelezettségek	967	1 147	180
VI.4.	Egyéb betétek és kötelezettségek	69 583	966 223	896 640

Az Európai Bizottság és egyéb nemzetközi pénzügyi intézmények forintbetét-elhelyezései összességében növelték, amíg a belföldi és külföldi egyéb jogi személyek bankszámlabetéteinek csökkenése enyhén mérsékelte az egyéb forintkötelezettségek teljes állományát.

Egyéb devizakötelezettségek

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	Passzív repoügyletek	0	1 398 448	1 398 448
	IMF-betétek	1 072 674	1 127 152	54 478
	Külföldi betétek	148 078	118 298	-29 780
	Külföldi fedezeti ügyletek*	20 065	79 997	59 932
	Egyéb kötelezettségek	161	700	539
VII.3.	Egyéb devizakötelezettségek	1 240 978	2 724 595	1 483 617

* A fedezeti célú származékos ügyletek ártértékelési különbözete az MNBr.-nek megfelelően nettó módon szerepel a mérlegben.

Az egyéb devizakötelezettségek állománya 1483,6 milliárd forinttal 2724,6 milliárd forintra emelkedett 2020. december 31-re. A változás döntően a nemzetközi szervezetektől (BIS és EKB) történt repolehívásokhoz kapcsolódott, melyek összértéke 1398,4 milliárd forint volt 2020. év végén, és csak néhány napig állt fenn. Az IMF-betétek állománya a hivatalos ártértékelés és az árfolyamváltozás hatására 54,5 milliárd forinttal emelkedett. A külföldi fedezeti ügyletek sor az MNB külfölddel kötött határidős ügyleteinek összevont kötelezettség jellegű egyenlegét foglalja magába. A külföldi betétek állománya 29,8 milliárd forinttal csökkent, amihez a határidős ügyletek piaci értékének változását tükröző számlák állományának visszaesése és az Európai Bizottság betétének csökkenése egyaránt hozzájárult.

Egyéb devizakötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Mérleg sor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	– 1 éven belüli	837 045	2 265 205	1 428 160
	– 1—5 éves	0	17 762	17 762
	– 5 éven túli	0	17 180	17 180
	– lejárat nélküli	403 933	424 448	20 515
VII.3.	Egyéb devizakötelezettségek	1 240 978	2 724 595	1 483 617

A lejárat nélküli kötelezettség sor az IMF által 2009-ben végrehajtott SDR-kihelyezésből (SDR-allokáció) származó forrást foglalja magába 991,1 millió SDR értékben, a növekedés árfolyamváltozásból adódott.

Egyéb devizakötelezettségek devizaszerkezete (külföldi fedezeti ügyletek nélkül)

millió forint

Megnevezés	Állomány		Változás
	2019.12.31.	2020.12.31.	
- EUR	-79 369	1 572 780	1 652 149
- USD	327	-74 786	-75 113
- JPY	0	60 614	60 614
- SDR	466 591	521 070	54 479
- Egyéb	833 364	564 920	-268 444
Egyéb devizakötelezettségek	1 220 913	2 644 598	1 423 685

Az egyéb soron szereplő 564,9 milliárd forintos 2020. december 31-i állomány nagyobb részét az IMF-kvóta ártértékeléssel korrigált forintfedezete alkotja.

4.12. BEFEKTETETT ESZKÖZÖK

A befektetett eszközök az immateriális javakon, tárgyi eszközökön és beruházásokon (35,8 milliárd forint) túl a tulajdonosi részesedéseket (11,2 milliárd forint külföldi és 173,5 milliárd forint belföldi befektetéseket) is tartalmazzák.

Az immateriális javak, tárgyi eszközök, beruházások bruttó értékének, értékcsökkenésének és nettó értékének változása

millió forint

	Eszközcsoport							Immateriális javak, tárgyi eszközök és beruházások
	Immateriális javak		Tárgyi eszközök				Beruházások és beruházásra adott előlegek	
	Vagyoni értékű jogok, szellemi termékek	Fejlesztés alatt lévő szoftverek	Ingatlanok, Ingatlan-tartozékok	Berendezések	Kulturális javak	Bankjegy- és érme-gyűjtemény eszközei		
Bruttó érték alakulása								
2019.12.31.	17 606	1 314	14 544	18 205	11 456	244	1 018	64 387
Üzembe helyezés/ Beszerzés	3 652	-561	209	2 823		3	397	6 523
Térítés nélküli eszközátvétel				3	1			4
Egyéb növekedés/ Átsorolás	39							39
Selejt	-39	-86		-747			-13	-885
Eladás	-1			-1	-1			-3
Térítés nélküli eszközátadás				-334				-334
Egyéb csökkenés/ Átsorolás				-60		-2		-62
2020.12.31.	21 257	667	14 753	19 889	11 456	245	1 402	69 669
Értékcsökkenés részletezése								
2019.12.31.	13 687	0	5 683	10 971	0	0	0	30 341
Terv szerinti értékcsökkenési leírás	1 853		432	2 399				4 684
Átsorolás miatti növekedés	13							13
Állományból történő kivezetés	-39			-1 101				-1 140
Átsorolás miatti csökkenés				-13				-13
2020.12.31.	15 514	0	6 115	12 256	0	0	0	33 885
Nettó érték								
2019.12.31.	3 919	1 314	8 861	7 234	11 456	244	1 018	34 046
2020.12.31.	5 743	667	8 638	7 633	11 456	245	1 402	35 784
Változás	1 824	-647	-223	399	0	1	384	1 738

Az állami tulajdonban lévő vagyonkezelt ingatlanok (3 épület és 2 telek) nettó könyv szerinti értéke 2020. december 31-én 57,8 millió forint volt.

Külföldi befektetések és azok osztalékai

millió forint

Megnevezés	Tulajdoni hányad (%)		Könyv szerinti érték		Kapott osztalék	
	2019.12.31.	2020.12.31.	2019.12.31.	2020.12.31.	2019	2020
BIS	1,43	1,43	8 192	8 846	833	0
<i>millió SDR</i>			10	10		
<i>millió CHF</i>			14	14		
Európai Központi Bank	1,33	1,55	1 791	2 296	-	-
<i>ezer EUR</i>			5 418	6 287		
SWIFT	0,03	0,03	15	17	0	0
<i>ezer EUR</i>			46	46		
Befektetések összesen			9 998	11 159	833	0

Az EKB tulajdonosi megoszlása 2020. december 31-én

Nemzeti Központi Bankok (NKB)	Jegyzett tőke	Befizetett tőke	Tőkejegyzési kulcs (%)
	ezer EUR		
Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique	320 745	276 291	2,9630
Deutsche Bundesbank	2 320 817	1 999 160	21,4394
Eesti Pank	24 800	21 363	0,2291
Central Bank of Ireland	149 082	128 420	1,3772
Bank of Greece	217 767	187 585	2,0117
Banco de España	1 049 820	904 319	9,6981
Banque de France	1 798 120	1 548 908	16,6108
Banca d'Italia	1 495 637	1 288 347	13,8165
Central Bank of Cyprus	18 944	16 318	0,1750
Latvijas Banka	34 304	29 550	0,3169
Lietuvos banka	50 953	43 891	0,4707
Banque centrale du Luxembourg	29 000	24 981	0,2679
Central Bank of Malta	9 234	7 954	0,0853
De Nederlandsche Bank	515 941	444 434	4,7662
Oesterreichische Nationalbank	257 678	221 965	2,3804
Banco de Portugal	206 054	177 496	1,9035
Banka Slovenije	42 391	36 516	0,3916
Národná banka Slovenska	100 824	86 850	0,9314
Suomen Pankki – Finlands Bank	161 715	139 302	1,4939
Euroövezetbeli NKB-k összesen	8 803 826	7 583 650	81,3286
Bulgarian National Bank	106 431	3 991	0,9832
Česká národní banka	203 445	7 629	1,8794
Danmarks Nationalbank	190 423	7 141	1,7591
Hrvatska narodna banka	71 391	2 677	0,6595
Magyar Nemzeti Bank	167 658	6 287	1,5488
Narodowy Bank Polski	653 127	24 492	6,0335
Banca Națională a României	306 229	11 484	2,8289
Sveriges riksbank	322 477	12 093	2,9790
Euroövezeten kívüli NKB-k összesen	2 021 181	75 794	18,6714
Összes NKB	10 825 007	7 659 444	100,0000

2004. május 1-jén Magyarország csatlakozott az Európai Unióhoz, ezzel az MNB a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) tagjává vált. A KBER az Európai Központi Bankból (EKB) és az EU-tagállamok jegybankjaiból áll. Az eurorendszert az EKB és az eurót már bevezetett tagállamok nemzeti jegybankjai alkotják. Az EKB és a KBER Alapokmánya (a továbbiakban: Alapokmány) 28. szakaszának megfelelően az MNB egyben az EKB tulajdonosává is vált. A részesedés arányát és annak ötévente történő újraszámítását az Alapokmány 29. szakasza határozza meg az Európai Bizottság által megadott népességi és GDP-adatok alapján. A részesedés változhat még új ország Európai Unióhoz történő csatlakozásával, tagország EU-ból való kilépésével, illetve tőkeemelés során.

2020. február 1-jével a Bank of England KBER-tagsága megszűnt, a tőkekulcsok kiigazítását követően az MNB tőkejegyzési kulcsa 1,5488 százalékra, részesedése 167,7 millió euróra nőtt.

Az Alapokmány 47. szakasza értelmében a nem eurozónabeli jegybankok befizetési kötelezettsége a mindenkori részesedésük 3,75 százaléka, ennyivel kell hozzájárulniuk az EKB működési költségeihez. Az MNB – mint euroövezeten kívüli jegybank – nem tarthat igényt az EKB felosztható nyereségéből való részesedésre, ugyanakkor az EKB veszteségét sem köteles finanszírozni.

Az MNB EKB-részesedése a mérleg „III. Banküzemi eszközök” során szerepel a „Befektetett eszközök” között. 2020. december 31-én a befektetés értéke – a befizetett tőke – az MNB mérlegében 6,3 millió euro (2,3 milliárd forint) volt.

Belföldi befektetések és azok osztalékai

millió forint

Megnevezés	Tulajdoni hányad (%)		Könyv szerinti érték		Kapott osztalék	
	2019.12.31.	2020.12.31.	2019.12.31.	2020.12.31.	2019	2020
Pénzjegynyomda Zrt. 1055 Budapest, Markó utca 13–17.	100,0	100,0	11 827	11 827	900	690
Magyar Pénzverő Zrt. 1239 Budapest, Európa u. 1.	100,0	100,0	575	1 309	425	0
Pénzügyi Stabilitási és Felszámoló Nkft. 1055 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 78.	100,0	100,0	50	50	-	-
MNB-Jóléti Kft. 1054 Budapest, Szabadság tér 9.	100,0	-	577	-	0	-
MNB-Biztonsági Zrt. 1123 Budapest, Alkotás utca 50.	100,0	100,0	740	1 317	0	0
GIRO Zrt. 1054 Budapest, Vadász utca 31.	100,0	100,0	9 779	14 779	0	0
MNB-Ingatlan Kft. 1054 Budapest, Szabadság tér 9.	100,0	100,0	28 960	132 008	0	0
Budapesti Értéktőzsde Zrt. 1054 Budapest, Szabadság tér 7.	81,4	81,4	11 555	11 555	0	0
KELER Zrt. 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.	53,3	53,3	643	643	2 133	0
KELER KSZF Zrt. 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.	0,1	0,1	7	7	0	0
Befektetések összesen			64 713	173 495	3 458	690

Belföldi befektetések részesedései

millió forint

Megnevezés	Részesedések		
	Név Székhely	Tulajdoni hányad (%)	Jegyzett tőke (millió forint)
		2020.12.31.	
Pénzjegynyomda Zrt.	DIPA Diósgyőri Papírgyár Zrt. 3535 Miskolc, Hegyalja út 203/1.	100,0	4 196
GIRO Zrt.	BISZ Központi Hitelinformációs Zrt. 1205 Budapest, Mártonffy utca 25–27.	100,0	217
Budapesti Értéktőzsde Zrt.	Budapest Institute of Banking Zrt. 1054 Budapest, Szabadság tér 7.	100,0	50
	Első Értékpapírosítási Tanácsadó Zrt. 1054 Budapest, Szabadság tér 7.	100,0	50
	KELER Zrt. 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.	46,7	4 500
	KELER KSZF Zrt. 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.	0,1	2 623
KELER Zrt.	KELER KSZF Zrt. 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.	99,8	2 623
MNB-Ingatlan Kft.	Optimum-Gamma Ingatlanbefektetési Kft. 1013 Budapest, Döbrentei utca 2.	100,0	4

A Pénzjegynyomda Zrt. forintbankjegyeket, papír és műanyag kártyaformátumú biztonsági okmányokat, zárjegyeket, értékpapírokat állít elő, valamint okmánymegszemélyesítési szolgáltatásokat nyújt hazai és külföldi megrendelők számára. A társaság kiemelt célja a forintbankjegyek megfelelő mennyiségben és minőségben történő gyártása, a bankjegygyártástól eltérő ágazatokban pedig az erősödő külföldi piaci jelenlét, valamint a termékekhez kapcsolódó integrált informatikai rendszerek és szolgáltatások fejlesztése. A társaság a meghatározó hazai okmányok gyártásában és megszemélyesítésében is stabilizálta részvételét a 2022-ig tartó szerződéses időszakra. E feltételeknek megfelelően 2020-ban is kiemelt prioritást jelentett a fejlesztett bankjegyek előállítás, valamint az állampolgári igényekből képződő megszemélyesített okmányok megrendelésének teljesítése. A Pénzjegynyomda Zrt. leányvállalata – a **DIPA Diósgyőri Papírgyár Zrt. (DIPA Zrt.)** – az ország egyedüli biztonságipapír-gyártója, amelynek fő feladata a hazai bankjegypapírok előállítása. A társaság termékstratégiájának középpontjában a minőségi, magas szintű védelmi elemekkel ellátott termékek állnak. A bankjegypapíron túl a DIPA Zrt. állítja elő a közigazgatásban használt okmányok jelentős részének papírjait, a jegyalappapírokat, továbbá számos ország útlevelének és okmányának papírját, amelyekhez hamisítás elleni komplex védelmet nyújtó megoldásokat is biztosít. A társaság nemzetközi viszonylatban is törekszik erősíteni a hagyományokra és innovatív megoldásokra alapozott vevői elismertségét, stabilizálni, illetve növelni elért eredményeit, ezáltal biztosítani a tulajdonos számára a hatékonyan működő befektetést. A koronavírus-járvány és a kihirdetett vészhelyzet korlátozásai mindkét társaság esetében éreztették hatásukat a megszemélyesített okmányok és az export rendelések elmaradásának vonatkozásában, amelyek pótlását kiemelt feladatnak tekintették. A társaságok a koronavírus-fertőzések megelőzésére hozott vállalati intézkedésekkel, egyedi munkaszervezési megoldásokkal – stabil működés és megfelelő likviditási szint megtartása mellett – a járványhelyzetben is eredményesen működtek.

A Magyar Pénzverő Zrt. elsődleges feladata – az MNB megrendelése alapján – a készpénzforgalom zavartalan működéséhez szükséges forint pénzermék, valamint az MNB által törvényes fizetőeszközként kibocsátott emlékpénzermék előállítása. A társaság szabad kapacitásainak hasznosításával saját éremprogramja és egyedi megrendelések alapján – törvényes fizetőeszköznek nem minősülő – emlékérmeket és egyéb vereteket is gyárt. Kereskedelmi tevékenysége keretében bel- és külföldön nagy- és kiskereskedelmi értékesítés formájában forgalmazza a jegybank által kibocsátott emlékérmeket, gyűjtői célú bankjegyeket, saját kibocsátású érmekeket, forgalmiérme-sorokat és egyéb csomagolt érmekeket, valamint import befektetési-arany termékeket. A társaság magas színvonalon gyártja a Köztársasági Elnöki Hivatal megbízásából a nemzeti kitüntetések. 2020-ban lezárult a tulajdonosi stratégiában előirányzott, részben pótló, részben kapacitásbővítő beruházási program, amelynek eredményeként a legkorszerűbb szerszámüzemi technológiák kerültek beüzemelésre,

megfelelő színvonalú gyártói háttérrel biztosítva a jegybank érmekibocsátó tevékenységéhez. A koronavírus-járvány okozta körülmények közepette a társaság – a szükséges járványügyi védelmi intézkedések betartásával – fenn tudta tartani a folyamatos termelőtevékenységét. A járvány egyaránt kihatott a forgalmi érme iránti pénzforgalmi szükséglet alakulására és az emlékérme-programra, így kevesebb forgalmi érme gyártására volt igény, egyes emlékérme kibocsátásának időpontja pedig átütemezésre került. A társaság alaptőkéje 2020. november 20-i hatállyal 734 millió forinttal 1309 millió forintra emelkedett, amely elsősorban a forgalmiérme-alapanyag biztonsági tartalékkészletének és a bővülő éves emlékérme-kibocsátási programok alapanyag beszerzéseinek saját forrásból történő finanszírozását szolgálja.

A Pénzügyi Stabilitási és Felszámoló Nonprofit Kft. (PSFN Kft.) közfeladatot ellátó gazdálkodó szervezet, amely kizárólagos jogkörrel végzi a pénzügyi szervezetek felszámolását, végelszámolását és a kockázati tőkealapok megszüntetését, közreműködik a pénzintézetek szanálási eljárásában, valamint ellátja a felfüggesztett tevékenységi engedélyű pénzügyi szervezetek esetében a felügyeleti biztos feladatokat. A pénzügyi szervezethez történő felügyeleti biztosi kirendelés esetén a PSFN Kft. elsődleges feladata a kialakult válsághelyzet kezelése és az operatív irányítás ellátása. Amennyiben az MNB felügyeleti intézkedéseivel, illetve felügyeleti biztos kirendelésével sem biztosítható valamely pénzügyi szervezet prudens és jogszerű működése, úgy engedélyének MNB általi visszavonását követően – a pénzügyi közvetítőrendszerből történő zökkenőmentes kivezetése érdekében – a PSFN Kft. végzi kizárólagos jogkörrel a pénzügyi szervezet felszámolását, illetve végelszámolását. Ezen eljárások elsődleges célja, hogy a megszüntetési eljárások befejezését megelőzően a hitelezők érdekei érvényesüljenek, követeléseik kielégítést nyerjenek. A PSFN Kft. feladatait közhasznú tevékenységként, a pénzügyi szolgáltatásokat igénybe vevők érdekeit védve látja el, és határozott célkitűzése, hogy a pénzügyi szervezetek megszüntetése egységes szemlélet és módszertan szerint a prudencia és a transzparencia elvének érvényesülése mellett menjen végbe, illetve a megszüntetési eljárások – azok komplex jellegének és a fogyasztók érdekeinek egyidejű szem előtt tartásával – a lehető leghamarabb lezárásra kerüljenek, és a hitelezők számára a hitelezői igényeik lehető legnagyobb arányú megtérülését biztosítsák.

Az **MNB–Biztonsági Zrt.** folyamatosan végzi az előerős őrszvédelmi tevékenységet, amelynek során ellátja az MNB hivatalos objektumainak, helyiségeinek – jogszabályi kötelezettség szerinti fegyveres biztonsági őrséggel történő – védelmét, továbbá részt vesz a pénz- és értékszállítás, valamint a pénzszállító gépjárművek karbantartási feladatainak végrehajtásában. Az MNB–Biztonsági Zrt. a fegyveres biztonsági őrséggel végzett alaptevékenységén túl – személy- és vagyonőrök biztosításával – őrszvédelmi és rendezvénybiztosítási feladatokat is ellát a jegybank részére, kiegészítve azt a biztonsági felügyeletet igénylő szállítmányok kíséresi feladataival. Az MNB–Biztonsági Zrt. 2017-től kezdődően az őrszvédelmi tevékenységhez, illetve a jegybankban ellátandó biztonsági feladatokhoz kötődően értékelőelemzői és tanácsadói, valamint a megelőzési feladatokhoz kapcsolódó felkészítési tevékenységet végez. 2020. április 1-től az MNB részére információvédelmi és biztonságtechnikai támogatási szolgáltatást nyújt, továbbá a recepciós és telefonközpont üzemeltetési feladatokat is ellátja. Az MNB–Biztonsági Zrt. egyes szolgáltatásait az MNB leányvállalatai részére is biztosítja. Az MNB–Biztonsági Zrt. 2020. január 1-től munkahelyi büfé üzemeltetési és bekészítési szolgáltatásokat biztosít az MNB, illetve annak munkavállalói részére. Az MNB–Biztonsági Zrt. ezeken túlmenően harmadik fél számára szolgáltatást nem végez. A befektetés könyv szerinti értéke 2020. január 1-jével 577 millió forinttal 1317 millió forintra emelkedett az **MNB–Jóléti Kft.** beolvadása miatt.

A **GIRO Zrt.** üzemelteti a belföldi forintátutalások és beszedések bankközi elszámolását végző Bankközi Klíring Rendszert (BKR). Stratégiájában kiemelt célként szerepel a BKR stabil, biztonságos működése, az elszámolásforgalmi szolgáltatások fejlesztése, új szolgáltatások bevezetése, valamint az elszámolásforgalmi díjak versenyképességének növelése. A társaság eddigi legfontosabb fejlesztése a 2020. március 2-án sikeresen elindult azonnali fizetési rendszer volt, amely a nap 24 órájában, az év minden napján biztosítja, hogy 10 millió forintig 5 másodpercen belül teljesüljenek az elektronikusan benyújtott egyedi forint átutalási megbízások. 2020-ban – a központi infrastruktúra feldolgozási adatai alapján – 94 millió darab átutalás teljesült 14 414 milliárd forint összértékben a bankok között. A tranzakciók 99,9 százaléka sikeresen, 20 másodpercen belül került lebonyolításra. Az összes tranzakció 99,2 százaléka teljesült a jogszabályban elvárt 5 másodperces időintervallumban, 95,4 százalékuk pedig már 2 másodpercen belül végrehajtásra került. Az azonnali fizetési szolgáltatás sikeres elindulásával új időszámítás kezdődött a hazai pénzforgalomban. Az MNB és a GIRO által biztosított központi infrastruktúrára épülő innovatív fizetési megoldások köre folyamatosan bővül, egyre több fizetési helyzetben egyre magasabb szolgáltatási színvonalat kínálva az ügyfelek számára. Mindemelllett a GIRO alaptőkéje 5 milliárd forinttal emelkedett 2020. július 22-én az azonnali elszámolás központi infrastruktúrájára épülő új szolgáltatások és fizetési megoldások bevezetéséhez szükséges forrás biztosításának érdekében.

Az **MNB–Ingatlan Kft.** tevékenységi köre és fő feladata ingatlan bérbeadása, üzemeltetése, továbbá ingatlankezelési és -fejlesztési tevékenység végzése az MNB, valamint leányvállalatai számára. A társaság tulajdonában áll a Bölcs Vár és a Buda Palota, továbbá folyamatban van a KR55 Irodaház tulajdonjogának megszerzése. A Buda Palota esetében ingatlanfejlesztési beruházás keretében sor kerül az ingatlan felújítására és mélygarázs kialakítására, amely elsődlegesen az MNB felügyeleti ügyfélszolgálatának, valamint munkatársainak irodai elhelyezését fogja biztosítani. Ez az ingatlan ad majd otthont a jegybanki Pénzmúzeum és Látogatóközpont számára is. A több lépésben végrehajtott, összesen 103 milliárd forintos tőkeemelés hatására a befektetés könyv szerinti értéke 132 milliárd forintba emelkedett 2020. december 31-re. A tőkeemelések az ingatlanberuházásokkal összefüggő vásárlásokhoz és fejlesztésekhez, az épületekben helyet kapó műalkotások beszerzéséhez, valamint az MNB számára történő ingatlanfejlesztésekhez és kapcsolódóan a balatonakarattya-i ingatlannal rendelkező **Optimum–Gamma Ingatlanbefektetési Kft.** üzletrészenek megvásárlásához biztosítottak forrást.

A **Budapesti Értéktőzsde Zrt. (BÉT)** stratégiai tulajdonlásával az MNB alapvető célja a piacfejlesztés és a megfelelő méretű, illetve hatékonyan működő tőkepiac megvalósítása Magyarországon, mivel a fejlett tőkepiac és a diverzifikált pénzügyi közvetítőrendszer a versenyképes gazdaság és a fenntartható növekedés alapja. A BÉT 2020-ban ünnepelte újjáalakulásának 30. évfordulóját. A társaság 2020-ig szóló stratégiai irányvonalának fő elemei a sikeres tőzsdei bevezetések, a piacszerkezet megújítása, a befektetői bázis és a nemzetközi kapcsolatok erősítése, valamint ezekhez kapcsolódóan a kormányzati támogatás elmélyítése voltak. A stratégia egy egészségesebb szerkezetű pénzügyi rendszer kialakításához, a kamattranszmisszió javításához, és a tőzsdén jegyzett vállalatok átláthatóságának biztosítása révén a gazdaság további kifehéredéséhez is hozzájárult. 2020-ban a korábban indított piacok és programok folytatása, fejlesztése volt a BÉT fókuszában. Új vállalatok jelentek meg a standard piacon, illetve az Xtend piacon is. Az ELITE programban részt vevő vállalatok száma 47-re emelkedett. Emellett 43-ra nőtt az XBond piacon kereskedhető vállalati kötvények száma is. A klasszikus szabályozott piachoz képest egyszerűsített adminisztráció és alacsonyabb költségek jellemzik az alternatív platformot, amely támogatja az MNB által indított Növekedési Kötvényprogramban szereplő célok elérését is. A BÉT számára is egyre fontosabbá válik a környezeti, társadalmi és vállalatirányítási szempontokat is figyelembe vevő, úgynevezett ESG-befektetések támogatása. Ennek keretében hosszú távú, öt évre szóló stratégiai együttműködési megállapodást írt alá a tőzsde az MVM Csoporttal. Emellett július 29-én a fenntartható befektetésekről szakmai konferenciát tartott a Budapesti Értéktőzsde. A társaság kisebbségi részesedéssel rendelkezik a KELER Zrt.-ből és a KELER KSZF Zrt.-ből álló KELER Csoportban, amelyben egyúttal az MNB többségi tulajdonnal rendelkezik, így a BÉT többségi tulajdonosaként a jegybank összességében a KELER Csoportban is stratégiai tulajdonrészrel rendelkezik. A KELER Csoport a magyar értékpapírpiac kereskedés utáni infrastruktúrájának üzemeltetőjeként számolja el, garantálja és egyenlíti ki a BÉT-en megkötött tőzsdei ügyleteket, illetve bármely, Magyarországon kibocsátott dematerializált értékpapírral végzett ügyletet. A BÉT a fordulónapot követően értékesítette Első Értékpapírosítási Tanácsadó Zrt. nevű leányvállalatát, az új tulajdonos 2021. február 26-i hatállyal bejegyzésre került.

A **KELER Zrt.** a hazai tőkepiac központi értéktári tevékenységet végző szervezete, amely szakosított hitelintézetként működik. A KELER a magyar ISIN-kódok kibocsátója, így szolgáltatóként részt vesz az összes hazai értékpapír kibocsátásában. A társaság 2020 decemberében az MNB-től megkapta a központi értéktárakra vonatkozó európai rendelet (CSDR) szerinti engedélyét. A KELER még korábban, 2017 elején csatlakozott az EKB által üzemeltetett TARGET2–Securities (T2S) értékpapír-kiegényítési platformhoz, amelynek célja a határon átnyúló értékpapír-kereskedelem hatékonyabbá tétele. Annak érdekében, hogy a hazai tőkepiac szereplői maradéktalanul élvezhessék a T2S előnyeit, folyamatban van a KELER Szolgáltatásfejlesztési Program megvalósítása, melynek keretében megújításra kerül a társaság informatikai infrastruktúrája.

A **KELER KSZF Zrt.** a KELER leányvállalataként az elszámolóházi és a központi szerződő fél funkciókat látja el a magyar piacon. A társaság elszámolóházi funkciójában végzi a BÉT-en kötött azonnali és derivatív ügyletek elszámolását, központi szerződő félként pedig garantálja is ezen ügyletek teljesítését. A tőkepiaci szegmens mellett az elmúlt években a KELER KSZF működésében meghatározó szerepet játszó üzletág volt az elektromos árammal, illetve a földgáz-kereskedelemmel kapcsolatos ügyletek lebonyolítása. A társaság egyes piacokon – például a magyar áramtőzsdén, a HUPX-en – a lipcsei székhelyű ECC AG általános klíringtagjaként nyújtja szolgáltatásait, amíg más piacokon – például a CEEGEX közép-európai gáztőzsdén – központi szerződő félként jár el.

A kapcsolt vállalkozásokkal lebonyolított ügyletek szerződés által szabályozott szolgáltatásnyújtások vagy termékvásárlások, amelyek árszabása piaci alapon, illetve az önköltség figyelembevételével történik. A kapcsolt felekkel történő díjelszámolás az érvényes hatósági díjszabás (MNB-rendelet, hirdetmény) alapján történik. A bankjegy- és érmegyártás költségeit a 4.20. pont, a támogatásból eredő ráfordításokat a 4.22. pont részletezi.

Belföldi befektetések saját tőkéje

Az Éves jelentés elkészítésekor a rendelkezésre álló legfrissebb adatok szerepelnek a következő táblázatban.

millió forint

Gazdasági társaság neve	Jegyzett tőke	Tartalékok	Adózott eredmény/ Tárgyévi eredmény	Saját tőke
	2020.12.31			
Pénzjegynyomda Zrt.	11 827	6 647	413	18 887
Magyar Pénzverő Zrt.	1 309	1 783	290	3 382
Pénzügyi Stabilitási és Felszámoló Nonprofit Kft.	50	3	0	53
MNB-Biztonsági Zrt.	1 066	250	-38	1 278
GIRO Zrt.	7 496	10 098	273	17 867
MNB-Ingatlan Kft.	13	130 904	-103	130 814
Budapesti Értéktőzsde Zrt.	541	7 475	131	8 147
KELER Zrt.	4 500	19 591	1 064	25 155
KELER KSZF Zrt.	2 623	5 965	517	9 105

Az MNB követelései és kötelezettségei a kapcsolt vállalkozásokkal szemben

millió forint

Gazdasági társaság neve	Követelés	Kötelezettség
	2020.12.31.	
Pénzjegynyomda Zrt.	69	468
Magyar Pénzverő Zrt.	407	22
Pénzügyi Stabilitási és Felszámoló Nonprofit Kft.	0	898
MNB-Biztonsági Zrt.	0	72
GIRO Zrt.	0	9
MNB-Ingatlan Kft.	35	0
Budapesti Értéktőzsde Zrt.	0	3
KELER Zrt.	20	13
KELER KSZF Zrt.	5	0
Összesen	536	1 485

A Pénzjegynyomda Zrt.-vel szembeni követelés munkavállalói lakáscélú hitelezésre átutalt összegből adódott, amíg a Magyar Pénzverő Zrt.-vel szembeni követelés forgalmiérme-gyártáshoz szükséges alapanyag finanszírozásához kapcsolódik. Az MNB–Ingatlan Kft.-vel szembeni követelés ingatlanbérlethez köthető óvadék, amíg a KELER Zrt.-vel és KELER KSZF Zrt.-vel szembeni követelés a BÉT-en való kereskedéshez szükséges fedezeteket tartalmazza. A Pénzjegynyomda Zrt.-vel és a Magyar Pénzverő Zrt.-vel szembeni kötelezettség legyártott bankjegyek, illetve forgalmi és emlékérmék kiszámlázásából származik, amíg az MNB-Biztonsági Zrt.-vel szembeni kötelezettség főként őrzésvédelemmel kapcsolatos kiszámlázásból adódott. A PSFN Kft.-vel szembeni kötelezettség a társaság 2021-es éves működésére elfogadott támogatási összeget tartalmazza, mely 2021 januárjában került pénzügyi rendezésre és ráfordításként elszámolásra.

A táblázatban szereplő követelések és kötelezettségek rövid lejáratúak, kivéve a KELER Zrt.-vel és KELER KSZF Zrt.-vel szembeni követelések, amelyek az MNB klíringtagságának megszűnéséig állnak fenn; továbbá az MNB–Ingatlan Kft.-vel és a Pénzjegynyomda Zrt.-vel szembeni követelések, melyek a kapcsolódó szerződések kondíciói alapján rendeződnek.

4.13. CÉLTARTALÉK ÉS ÉRTÉKVESZTÉS

millió forint

Kapcsolódó mérlegssor	Megnevezés	2019.12.31.	Évközi változások		2020.12.31.
		Értékvesztés/ céltartalék összege	Képzés	Felhasználás/ visszaírás	Értékvesztés/ céltartalék összege
1	2	3	4	5	3+4+5
I.2.	Hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések	5 499	3 258	-208	8 549
I.3.	Egyéb forintkövetelések	9 485	31 696		41 181
III.	Befektetett pénzügyi eszközök	3 472		-353	3 119
III.	Egyéb követelések	73		-2	71
VIII.	Függő kötelezettségek	703	862	-556	1 009
	- peres ügyek	80	818	-66	832
	- NHP+ konstrukció	133			133
	- egyéb célú származékos ügyletek	490	44	-490	44
	Összesen	19 232	35 816	-1 119	53 929
	Értékvesztés-állomány felhasználása			354	
	Céltartalék, értékvesztés elszámolás eredményre gyakorolt hatása (VI.+VII.)-(XVI.+XVII.)		-35 816	765	-35 051

A céltartalék és értékvesztés összesített állománya az év közbeni növekedés hatására 53,9 milliárd forintot tett ki 2020. december 31-én.

A forintkövetelésekhez (I.2. és I.3. mérlegssor) kapcsolódóan összesen 34,9 milliárd forintos értékvesztésképzés történt 2020-ban a monetáris politikai célú értékpapírok bővülő állománya és a bevezetett új értékvesztési módszertan következtében.

A befektetett pénzügyi eszközök esetében az MNB–Jóléti Kft.-re korábban megképzett 353 millió forint értékvesztés-állomány – a befektetés könyv szerinti értékének részeként – 2020. év elején felhasználásra került a társaság MNB-Biztonsági Zrt.-be történő beolvadásakor.

A folyamatban lévő peres ügyekből származó függő kötelezettségekre a várható kifizetések becsült értéke alapján 2020-ban további 0,8 milliárd forint céltartalékképzés történt.

Az egyéb célú határidős ügyletek esetében az év végén nyitott ügyletek negatív piaci értékére megképzett céltartalékállomány lejáratok miatt 0,5 milliárd forinttal csökkent.

4.14. AKTÍV ÉS PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

millió forint

Mérlegssor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2019.12.31.	2020.12.31.	
	Bankügyletek miatt	159 306	138 209	-21 097
	Belső gazdálkodás miatt	1 245	2 984	1 739
IV.	Aktív időbeli elhatárolások	160 551	141 193	-19 358
	Bankügyletek miatt	81 874	61 943	-19 931
	Belső gazdálkodás miatt	420	485	65
X.	Passzív időbeli elhatárolások	82 294	62 428	-19 866

Az aktív és passzív időbeli elhatárolások elsősorban bankügyletek miatti kamat- és kamatjellegű bevételek, illetve ráfordítások, amelyek közgazdaságilag a tárgyidőszakot érintik a pénzügyi teljesítés időpontjától függetlenül.

4.15. SAJÁT TŐKE ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegssor	Megnevezés	2019.12.31.	2020.12.31	Változás
XI.1.	Jegyzett tőke	10 000	10 000	0
XI.2.	Eredménytartalék	198 210	202 909	4 699
XI.3.	Értékelési tartalék	0	0	0
XI.4.	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	187 801	586 408	398 607
XI.5.	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	32 222	57 952	25 730
XI.6.	Tárgyévi eredmény	254 699	255 424	725
XI.	Saját tőke	682 932	1 112 693	429 761

A jegyzett tőke 1 db tízmilliárd forint névértékű névre szóló részvényből áll.

Az eredménytartalék 4,7 milliárd forintos növekedése a 2019. évi 254,7 milliárd forint nyereség átvezetésének, valamint az MNB igazgatósága által jóváhagyott 250 milliárd forint osztalék – költségvetés részére történő – áprilisi befizetésének különbségéből adódott.

A kiegyenlítési tartalékokról bővebben lásd a 4.16. pontot.

4.16. KIEGYENLÍTÉSI TARTALÉKOK ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegssor	Megnevezés	2019.12.31.	2020.12.31	Változás
XI.4.	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	187 801	586 408	398 607
XI.5.	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	32 222	57 952	25 730
	Kiegyenlítési tartalékok összesen	220 023	644 360	424 337

A forintárfolyam kiegyenlítési tartalékát az átértékelésre kerülő devizaállományok nagysága, valamint a hivatalos árfolyam és az átlagos bekerülési árfolyam eltérése határozza meg. A forint hivatalos árfolyamának 2019. év végéhez képest bekövetkezett gyengülése a kiegyenlítési tartalék növekedésének irányába hatott, melynek egyenlege 398,6 milliárd forinttal 586,4 milliárd forintra változott. Az MNB árfolyamkitettséget döntő részben euróban vállalt, melynek hivatalos árfolyama 365,13 forint/euro, átlagos bekerülési árfolyama 336,81 forint/euro volt 2020. december 31-én.

A deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka az értékpapírok piaci értékének és amortizált bekerülési értékének különbségeként határozható meg. 2020. december 31-én az MNB portfóliójában lévő értékpapírok piaciérték-különbözete 58 milliárd forint pozitív egyenleget mutatott.

4.17. AZ MNB MÉRLEG ALATTI KÖTELEZETTSÉGEI ÉS JELENTŐS EGYÉB MÉRLEG ALATTI TÉTELEI

Fedezeti és egyéb célú származékos ügyletek

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2019.12.31.			2020.12.31.		
		Követelés	Kötelezettség	Nettó piaci érték	Követelés	Kötelezettség	Nettó piaci érték
1.	Kamatswapügyletek	3 122 223	3 122 223	56 719	2 639 105	2 639 105	69 792
	- Monetáris politikai célú kamatswapügylet (MIRS)	1 099 617	1 099 617	22 390	1 099 617	1 099 617	21 263
	- Belföldi hitelintézetekkel kötött kamatswapügylet	919 910	919 910	26 941	358 830	358 830	13 432
2.	Futures ügyletek	97 236	16 969	-342	109 331	22 263	-3
3.	Devizawap-, devizafutures- és termin ügyletek	7 116 887	7 122 273	-5 327	8 669 557	8 617 794	48 031
	- Belföldi hitelintézetekkel kötött finomhangoló devizawapügylet	2 499 053	2 503 358	-9 944	1 622 161	1 658 420	-47 508
	- Belföldi hitelintézetekkel kötött, euró-likviditást nyújtó devizawapügylet	0	0	0	1 098 676	1 089 970	8 927
4.	Kamatkozó devizawapügyletek (tőkecsere nélküli ügyletek is)	4 299 412	4 567 579	-343 523	3 372 710	3 544 754	-217 374
	- NHP-hoz kapcsolódó kamatozó devizawapügylet	137 649	129 825	11 824	129 511	110 636	22 271
5.	Fedezeti ügyletek összesen (1+2+3+4)	14 635 758	14 829 044	-292 473	14 790 703	14 823 916	-99 554
6.	Opció ügyletek	999	1 001	1	0	0	0
7.	TBA ügyletek	72 117	44 995	61	191 077	41 863	705
8.	Futures ügyletek	260 972	0	-599	94 084	0	-13
9.	Egyéb célú származékos ügyletek összesen (6+7+8)	334 088	45 996	-537	285 161	41 863	692
10.	Összesen (5+9)	14 969 846	14 875 040	-293 010	15 075 864	14 865 779	-98 862

A táblázat teljeskörűen tartalmazza a származékos ügyletekhez kapcsolódó mérleg alatti követeléseket és kötelezettségeket, ezáltal azokat a fedezeti célú devizawap-, kamatozó devizawap-, devizafutures- és terminügyleteket is, amelyek a nettó devizapozíció részét képezve – a tőkecsere nélküli kamatozó devizawap-ügyletek kivételével – a mérlegben is szerepelnek. A fedezeti ügyletek a nettó devizapozíción a keresztárfolyam-ingadozások, illetve kamatlábváltozások miatt felmerülő kockázatot csökkentik, és segítenek az irányadó (benchmark) devizaszervezet kialakításában.

A kamatswap-ügyletek közel felét teszik ki a konkrét kötvénykibocsátásokhoz rendelt fedezeti célú, külföldiekkel kötött ügyletek, amelyek az MNB által kívánatosnak tartott kamatstruktúra beállítását célozzák. A 2018 elején bevezetett monetáris politikai célú forint kamatswap-ügyletekhez (MIRS) kapcsolódó tenderek 2018. év végével leállításra kerültek, az előző év végi állomány 2020. december 31-én változatlanul fennállt. Az önfinanszírozási programhoz kapcsolódóan 2014-től az MNB belföldi hitelintézetekkel kötött a kamatkockázatuk csökkentésére kamatswap-ügyleteket, melyek állománya lejáratok miatt csökkent.

A kötvényfutures-ügyletek a tartalékportfóliók átlagos hátralévő futamidejét csökkentő fedezeti célú, éven belüli ügyletek.

A devizawap-, devizafutures- és terminügyletek elsősorban a devizaárfolyam-kockázat fedezésének fő eszközei, devizaárfolyam-várakozásokon alapuló – a megfelelő devizapozíció érdekében kötött – éven belüli devizacsere-ügyletek.

A finomhangoló devizaswap-ügyletek, valamint az eurolikviditást nyújtó devizaswap-ügyletek tendereit az MNB – monetáris politikai célból – a likviditási folyamatok függvényében eseti jelleggel biztosítja a belföldi hitelintézetek részére.

A kamatozó devizaswap-ügyletek a devizaárfolyam- és a kamatkockázat együttes hosszú távú kezelésére szolgálnak. 2020. december 31-én a kamatozó devizaswapok állományából 22 százalékot képviseltek a 2023-ban lejáró tőkecsere nélküli ügyletek, valamint 3 százalékot az NHP forint refinanszírozási hitelekhez kapcsolódóan kötött euro/forint csereügyletek.

Az egyéb célú származékos ügyletek éven belüli lejáratúak, a fedezeti ügyletek hátralévő futamidő szerinti megbontását a következő táblázat szemlélteti.

Fedezeti célú származékos ügyletekből eredő kötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
	2019.12.31.	2020.12.31.	
– 1 éven belüli	8 342 302	9 864 128	1 521 826
– 1–5 év	5 081 844	3 676 762	-1 405 082
– 5 éven túli	1 404 898	1 283 026	-121 872
Fedezeti ügyletekből eredő kötelezettség	14 829 044	14 823 916	-5 128

Mérleg alatti egyéb kötelezettségek

millió forint

Megnevezés	Állomány		Változás
	2019.12.31.	2020.12.31.	
NHP hitelkeret	53 190	301 685	248 495
Leányvállalati hitelkeret	0	1 031	1 031
NHP+ konstrukcióból eredő függő kötelezettség	133	133	0
Peres ügyekhez kapcsolódó függő kötelezettség	357	1 563	1 206
Garanciák	1 806	1 822	16
Egyéb mérleg alatti kötelezettségek	11	11	0
Összesen	55 497	306 245	250 748

Az NHP fix és az NHP Hajrá konstrukcióban megkötött, de folyósításra még nem került szerződések összegét az MNB mérleg alatti kötelezettségként – mint hitelkeret – tartja nyilván.

A leányvállalat számára nyilvántartott hitelkeret a Pénzjegynyomda és a Pénzverő részére munkavállalói lakáscélú hitelezésre szerződés szerint még rendelkezésre álló keretösszeget mutatja.

Az NHP+ konstrukcióra vonatkozó szerződések értelmében a folyósított kvv-hitelekben eredő hitelintézeti tőkeveszteségek maximum 50 százalékát az MNB megtéríti a hitelintézeteknek a portfóliószintű limiten belül. Az NHP+ függő kötelezettség a minősítési szabályzat alapján céltartalékképzés alá vont várható térítési kötelezettség nyilvántartására szolgál.

A perek nagy része felügyeleti tevékenység során hozott bírsághatározatok ellen indított eljárásokhoz kötődik, továbbá egyéb kártérítési pereket foglal magába. A kapcsolódó függő kötelezettség összege tartalmazza az összes megfizetett, majd peresített bírságvisszatérítést, valamint az egyéb perek kapcsán a céltartalékképzés alá vont, várható kártérítési összegeket.

A garanciák sor olyan exportgaranciákat tartalmaz, amelyekhez minden esetben reverzális szerződés kapcsolódik. Az MNB a garancia lehívásakor – szükség esetén – élhet a viszontgarancia jogával. 2020-ban az állomány forint értékének növekedése árfolyamváltozás következménye.

Értékpapírügyletek mérleg alatti nyilvántartása

millió forint

Megnevezés	Állomány		Változás
	2019.12.31.	2020.12.31.	
Kölcsönadott értékpapírok névértéke - elszámolóházon keresztül (garantált)	3 998	6 357	2 359
Kölcsönadott értékpapírok névértéke - ügynökön keresztül (fedezettel)	371 471	216 668	-154 803
Értékpapír-kölcsönügyletből származó nem pénzbeli fedezet bekerülési értéke	12 395	18 987	6 592
Értékpapír-kölcsönügyletből származó pénzbeli fedezetből eszközölt befektetés bekerülési értéke	367 963	205 179	-162 784
Értékpapír-kölcsönügyletből származó pénzbeli fedezetből eszközölt befektetés piaci értéke	367 963	205 179	-162 784
Aktív repo keretében vásárolt értékpapírok névértéke	31 489	1 412	-30 077
Passzív repo keretében eladott és ECB repo ügyletekhez zárolt értékpapírok névértéke	0	1 394 246	1 394 246

4.18. NETTÓ KAMATEREDMÉNY ÉS A PÉNZÜGYI MŰVELETEK REALIZÁLT EREDMÉNYE

Nettó forint és deviza kamat- és kamatjellegű eredmény

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2019	2020	Változás
(I.1.+II.2.)—(X.1.+XI.1.)	Központi költségvetés	1 059	4 240	3 181
(I.2.+II.3.)—(X.2.+XI.2.)	Hitelintézetek	5 001	-7 557	-12 558
(I.3.+II.1.+II.4.)— (X.3.+XI.3.)	Egyéb	73 073	82 333	9 260
	Nettó kamateredmény	79 133	79 016	-117
	Forint-értékpapírok	-3 404	-8 659	-5 255
	Deviza-értékpapírok	-24 918	-35 142	-10 224
	Származékos ügyletek*	-1 425	5 424	6 849
	Egyéb	61	22	-39
(I.4.+II.5.)—(X.4.+XI.4.)	Nettó kamatjellegű eredmény	-29 686	-38 355	-8 669
(I.+II.)—(X.+XI.)	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény összesen	49 447	40 661	-8 786

* A fedezeti és egyéb célú származékos ügyletek részletezését lásd az alpont lentebbi táblázatában.

A nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 2020-ban 40,7 milliárd forint nyereség volt, ami 8,8 milliárd forinttal elmaradt a 2019. évi nyereségtől.

A nettó kamateredmény az előző évhez képest 0,1 milliárd forinttal csökkent az alábbi tényezők együttes hatásaként:

Az eredmény javulását eredményező főbb tényezők:

- a hitelintézeteknek nyújtott hitelek és jelzáloglevelek utáni kamatbevételek 12,3 milliárd forintos emelkedése az új, hosszú lejáratú fedezett hitelek nyújtása és a jelzáloglevél-vásárlás hatására (ugyanakkor a kapcsolódó amortizált nettó árfolyamvesztés 2020-ban 0,9 milliárd forinttal emelkedett a kamatjellegű eredményben);
- a központi költségvetéstől származó, a 2019. évinél 8 milliárd forinttal magasabb forint kamatbevétel az államkötvény-állomány növekedéséhez köthetően (amit azonban 1,9 milliárd forinttal csökkentett az állampapírok — kamatjellegű eredményben elszámolt — amortizált nettó árfolyamvesztése);

- az egyéb forintkövetelések utáni kamatbevételek 7,5 milliárd forintos emelkedése a Növekedési Kötvényprogram keretében vásárolt vállalati kötvények hatására (ugyanakkor a kapcsolódó amortizált nettó árfolyamveszteség 2020-ban 2,4 milliárd forinttal emelkedett a kamatjellegű eredményben);
- valamint az egyéb devizakötelezettségek után fizetett kamatráfordítások 3,8 milliárd forintos csökkenése, ami az SDR-allokáció után fizetett alacsonyabb kamatráfordításra vezethető vissza elsősorban a dollárkamatok csökkenése következtében.

Az eredményt mérsékeltek:

- a hitelintézeti forintbetétek utáni kamatráfordítások 24,9 milliárd forintos növekedése, a betétállomány emelkedése és a magasabb kamatozású konstrukciók felé tolódása (sávós kamatozású preferenciális betét, egyhetes betét) miatt;
- a központi költségvetés forintbetétei után fizetett 5,5 milliárd forinttal magasabb kamat;
- valamint a devizatartalék utáni kamatbevételeknek a devizahozamok csökkenése miatt bekövetkező 2 milliárd forintos csökkenése.

A nettó kamatjellegű eredmény – amely nagyrészt az értékpapírok beszerzési árfolyam-különbözetének amortizációját, valamint a származékos ügyletek devizaárfolyam-változáshoz nem kapcsolható bevételeinek és ráfordításainak az egyenlegét tartalmazza – 8,7 milliárd forinttal romlott.

Negatív kamatok állománya a kamat- és kamatjellegű eredményben

millió forint

Er.kim.sora	Megnevezés	2019		2020	
		Összesen	ebből: Negatív kamat	Összesen	ebből: Negatív kamat
	BEVÉTELEK				
II.	Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	307 746	-24 046	299 503	-22 803
II. 1.	Devizatartalékok utáni kamatbevételek	79 820	-5 211	77 781	-6 765
II. 3.	Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	3	0	-40	-40
II. 5.	Devizában elszámolt kamatjellegű bevételek	227 921	-18 835	221 762	-15 998
	RÁFORDÍTÁSOK				
X.	Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	10 108	-544	45 172	-145
X. 2.	Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	5 083	-783	30 015	-145
X. 4.	Forintban elszámolt kamatjellegű ráfordítások	4 247	239	8 855	0
XI.	Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	288 956	-6 642	269 475	-7 722
XI. 1.	Központi költségvetés betéteinek kamatráfordításai	-1 779	-1 994	-2 425	-2 481
XI. 2.	Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	-83	-91	-177	-178
XI. 3.	Egyéb kötelezettségek kamatráfordításai	7 502	-391	3 713	-784
XI. 4.	Devizában elszámolt kamatjellegű ráfordítások	283 316	-4 166	268 364	-4 279

Megjegyzés: A táblázat csak a negatív kamattal érintett eredménykimutatás-sorokat tartalmazza.

Az MNBr. által meghatározott kamatstruktúrának megfelelően a negatív kamatok az — állományhoz tartozó — eredeti eredménykimutatás soron kerülnek bemutatásra (nettó módon). Például a központi költségvetés betétein — negatív kamatláb alkalmazása miatt — keletkezett kamatbevétel a „XI. 1. Központi költségvetés betéteinek kamatráfordításai” soron szerepel. Ez okozhatja az egyenlegek negatívba fordulását.

A kamatjellegű eredményben megjelenő fedezeti és egyéb célú származékos ügyletek eredményének részletezése

millió forint

Megnevezés	2019	2020	Változás
Kamatswapügyletek kamateredménye	23 284	23 611	327
Kamatozó devizaswapügyletek kamateredménye	-20 198	-17 613	2 585
Devizaswap-, devizafutures- és termin ügyletek kamateredménye	-9 785	-4 826	4 959
Futures ügyletek kamateredménye	-1 963	-21	1 942
Fedezeti célú ügyletek kamatjellegű eredménye	273	-2 131	-2 404
Egyéb célú ügyletek kamat- és kamatjellegű eredménye	6 964	6 404	-560
Származékos ügyletek nettó eredménye	-1 425	5 424	6 849

A kamatswapok kamatnyereségének 0,3 milliárd forintos emelkedését az okozta, hogy a külföldi partnerekkel kötött kamatcsereügyletek kamateredményének javulása meghaladta a belföldi hitelintézetekkel kötött ügyletek kamateredményének csökkenését.

A kamatozó devizaswapok között az ÁKK-val, külföldi partnerekkel, valamint belföldi hitelintézetekkel kötött ügyletek szerepelnek. A külföldi partnerekkel kötött ügyletek döntően az ÁKK-val kötött ügyletek fedezésére szolgálnak. A belföldi hitelintézetekkel kötött ügyletek az NHP II. pilléréhez kapcsolódó kamatozó devizaswapokat tartalmazzák. Az év során az ÁKK-val és a külföldi partnerekkel kötött ügyletek átlagos állománya egyaránt csökkent 2019-hez képest. A kamatozó devizaswapok 2020. évi nettó kamateredménye 17,6 milliárd forint veszteség volt, az előző évi veszteségnél 2,6 milliárd forinttal alacsonyabb.

A devizaswapok külföldi partnerekkel, az ÁKK-val, valamint belföldi hitelintézetekkel kötött rövid lejáratú ügyleteket tartalmaznak. A devizafutures- és terminügyletek külföldi partnerekkel kötött rövid lejáratú ügyletek. Nettó kamatráfordításuk összesen 5 milliárd forinttal csökkent, ami nagyjából a finomhangoló devizaswapok utáni magasabb kamatbevételekhez köthető.

A fedezeti futures-ügyletek kamateredménye 1,9 milliárd forinttal javult a kötvényfutures-ügyletek nettó kamatbevételeinek emelkedése miatt.

A fedezeti célú ügyletek kamatjellegű eredménye a fedezeti swapok árfolyamnyereségét, illetve -veszteségét, továbbá fedezeti opciós ügyletek opciós díj ráfordítását tartalmazza. 2020-ban az ÁKK-val és külföldi partnerekkel kötött kamatozó devizaswapok lezárásából származó realizált árfolyamnyereség és -veszteség jelent meg ezen a soron.

Az egyéb célú ügyletek eredménye 0,6 milliárd forinttal csökkent, a változás egyéb célú kötvényfutures-ügyletekhez, illetve TBA-ügyletekhez köthető.

Pénzügyi műveletek realizált eredménye

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2019	2020	Változás
	Jelzáloglevelek realizált árfolyamnyeresége	0	1	1
	Kamatozó deviza-értékpapírok realizált árfolyamnyeresége	12 424	14 935	2 511
IV.	Pénzügyi műveletek realizált nyeresége	12 424	14 936	2 512
	Kamatozó deviza-értékpapírok realizált árfolyamvesztesége	5 151	9 815	4 664
XIV.	Pénzügyi műveletek realizált vesztesége	5 151	9 815	4 664
IV.-XIV.	Pénzügyi műveletek realizált eredménye	7 273	5 121	-2 152

2020-ban a pénzügyi műveletek realizált nyeresége döntően a kamatozó deviza-értékpapírok eladásán keletkezett a dollárhozamok csökkenéséhez köthetően. Az eredmény a 2019. évi nyereséghez képest 2,2 milliárd forinttal csökkent.

4.19. A DEVIZAÁLLOMÁNYOK ÁTÉRTÉKELÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY ÖSSZETEVŐI

millió forint

Megnevezés	2019	2020
Árfolyamváltozásból származó eredmény (realizált és konverziós)*	229 065	286 149
Kiegyenlítési tartalék** változása a mérlegben (nem realizált átértékelési eredmény)	18 200	398 607
Árfolyamváltozásból származó teljes hatás	247 265	684 756
* Eredménykimutatás sora: III.–XII.		
** A forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka (XI. 4. mérlegsor).		

A forint árfolyamának változása következtében a teljes nettó átértékelési hatás 2020-ban 684,8 milliárd forint nyereség volt. A napi nettó devizapozíció csökkenésével együtt járó értékesítések során az MNB 286,1 milliárd forint nyereséget realizált, amíg 398,6 milliárd forint nem realizált árfolyamnyereség a forintárfolyam-kiegyenlítési tartalékot növelte. A devizaeladások 2020-ban az ÁKK-adósságkezelési műveleteihez, az állam koronavírus-járvány elleni védekezési kiadásaihoz, illetve az arany- és devizatartalék kezeléséhez kapcsolódtak.

A kiegyenlítési tartalékról lásd még a 4.16. pontot.

4.20. BANKJEGY- ÉS ÉRMEGYÁRTÁS KÖLTSÉGE

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2019	2020	Változás
	Bankjeggyártási költség	5 712	6 261	549
	Forgalmiérme-verés költsége	5 217	3 959	-1 258
	Emlékérmeverés költsége	464	769	305
XIII.	Bankjegy- és érmegyártás költsége	11 393	10 989	-404

Az összes bankjegy- és érmegyártási költség 2020-ban 11 milliárd forint volt, ami az előző évhez viszonyítva 0,4 milliárd forintos csökkentést jelent.

A bankjeggyártási költség 2020-ban 6,3 milliárd forintot tett ki, amely a korábbi évhez képest 0,5 milliárd forinttal növekedett. A forgalmiérme-gyártás költsége 4 milliárd forint volt, ami 1,3 milliárd forinttal kevesebb az előző évinél. A jelentős visszaesés a forgalmi érmék iránti csökkenő pénzforgalmi igényeknek köszönhető.

Az emlékérmegyártás költsége 2020-ban 0,8 milliárd forint volt, 0,3 milliárd forinttal haladta meg a 2019-es értéket. A koronavírus-járvány felülírta a 2020. évi kibocsátási programot, ezért 3 tematika kibocsátása 2021-re került átütemezésre, de a kibocsátások száma így is meghaladta a 2019. évit. A mennyiség és a nyersanyagárak emelkedése egyaránt hozzájárult a költségek növekedéséhez. Az emlékérmék iránti kereslet továbbra is növekvő tendenciát mutat.

4.21. EGYÉB EREDMÉNY

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2019	2020	Változás
V.1.	Jutalékbevételek	1 337	1 358	21
XV.1.	Jutalékráfordítások	1 615	1 842	227
	Jutalékeredmény összesen	-278	-484	-206
V.2.	Jutaléktól eltérő egyéb bevétel	13 784	1 961	-11 823
XV.2.	Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások	4 387	3 266	-1 121
	Jutaléktól eltérő egyéb eredmény	9 397	-1 305	-10 702
V.3.	Felügyeleti tevékenységből származó bevételek	13 516	19 870	6 354
V.-XV.	Egyéb nettó eredmény	22 635	18 081	-4 554

A jutalékból származó nettó eredmény tartalmazza a pénzforgalom lebonyolításával, a fizetési rendszerek működtetésével összefüggő jutalékbevételeket és -ráfordításokat, a számlavezetési, valamint a számlaforgalomhoz kötődő díjbevételeket, továbbá a devizatartalék tartásához kapcsolódóan fizetett díjakat. A jutalékráfordítások növekedését 2020-ban döntően ez utóbbi díjak emelkedése okozta a letétkezeléshez kapcsolódóan.

A jutaléktól eltérő egyéb eredményt a következő, 4.22. pont, a felügyeleti tevékenységből származó bevételeket a 4.23. pont részletezi.

4.22. A JUTALÉKTÓL ELTÉRŐ EGYÉB EREDMÉNY RÉSZLETEZÉSE

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2019	2020	Változás
	Pénzbevonási nyereség	7 377	0	-7 377
	Részesedések osztaléka	4 291	690	-3 601
	Érmékhez és emlékérmékhez kapcsolódó bevétel	645	879	234
	Pénzügyi támogatások visszautalása	313	139	-174
	Térítés nélkül átvett eszközökhöz kapcsolódó bevétel	33	24	-9
	Egyéb bevétel	1 125	229	-896
V.2.	Jutaléktól eltérő egyéb bevételek	13 784	1 961	-11 823
	Érmékhez és emlékérmékhez kapcsolódó ráfordítás	599	792	193
	Pénzügyi támogatások	3 556	2 435	-1 121
	Hatósági eljárás miatti ráfordítás	140	7	-133
	Térítés nélkül átadott eszközökhöz kapcsolódó ráfordítás	72	11	-61
	Egyéb ráfordítás	20	21	1
XV.2.	Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások	4 387	3 266	-1 121
V.2.-XV.2.	Jutaléktól eltérő egyéb eredmény	9 397	-1 305	-10 702

A részesedések után kapott osztalékbevételek 2019-hez képest 3,6 milliárd forinttal csökkentek. 2020-ban a belföldi leányvállalatok közül a Pénzjegynyomda Zrt. fizetett 0,7 milliárd forint osztalékot az MNB részére. A koronavírus-járvány miatt a BIS éves közgyűlése az osztalékfizetés elhalasztásáról döntött.

Az emlékérmék és a bevont forgalmiérték értékesítéséből származó eredmény alapvetően az emlékérmek-kibocsátási program függvénye, nagyrészt az eladott emlékérmék értékesítéséből származó bevétel és a névértékük kivezetéséből eredő ráfordítás különbségéből adódik. A kapcsolódó bevétel és ráfordítás közel azonos, mert megállapodás alapján az emlékérmék értékesítése névértéken történik a Magyar Pénzverő Zrt. felé, kivéve, ha a gyártási költség meghaladja a névértéket (jellemzően aranyérmék esetén). A 2020-ban elért eredmény nagy része az I. Ulászló aranyforintja aranyérme kibocsátásából származott.

A pénzügyi támogatások soron szakmai szervezetek, alapítványok, valamint karitatív célú és egyéb szervezetek részére nyújtott támogatás szerepel. 2020-ban az MNB 2,4 milliárd forintot nyújtott támogatásként, ami 1,1 milliárd forinttal elmaradt az előző évi értéktől. A két legjelentősebb tétel a PSFN Kft. éves működésére – a társaság elfogadott pénzügyi terve alapján – kifizetett 0,9 milliárd forint, amelyből december végén ugyanakkor 0,6 milliárd forint fel nem használt támogatást visszautaltak, valamint a Pénziránytű Alapítványnak kifizetett 0,4 milliárd forint volt.

Az egyéb bevételek és ráfordítások között jellemzően kapott és fizetett bírságok, kötbér, valamint kártérítés szerepelnek. Az egyéb bevételek nagy része 2020-ban NHP-szerződésekkel kapcsolatban szankció miatti büntetőkamat-bevételekből származott.

4.23. FELÜGYELETI TEVÉKENYSÉGBŐL SZÁRMAZÓ BEVÉTELEK

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2019	2020	Változás
	Felügyeleti díjbevétel	11 336	16 642	5 306
	Bírságbevétel és eljárási költségtérítés	1 748	3 047	1 299
	Igazgatási szolgáltatási díj és hatósági vizsgadíj	417	172	-245
	Felügyeleti követelésekre befolyt késedelmi pótlék	7	3	-4
	Hatósági eljárásból származó egyéb bevétel	8	6	-2
V.3.	Felügyeleti tevékenységből származó bevételek	13 516	19 870	6 354

A felügyeleti tevékenységből származó bevételek legjelentősebb tétele a díjfizetésre kötelezett intézmények által fizetendő felügyeleti díj. 2020-ban az éves alapidíjak, valamint az esedékes negyedéves változó díjak előírásából 16,6 milliárd forint bevétel származott, amíg a 2019-ben megállapított díjkötelezettségekből 11,3 milliárd forint. A növekedés oka elsősorban az, hogy januárban módosultak a felügyeleti díjkulcsok, ami a banki tevékenység után fizetendő felügyeleti változó díj emelkedését okozta. Az MNB által határozatban kiszabott bírságok és költségtérítések bevétele 3 milliárd forintot tett ki.

4.24. A BANKÜZEMI EREDMÉNY ALAKULÁSA

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2019	2020	Változás
	Eszközök és készletek miatti bevétel	19	11	-8
	Közvetített szolgáltatások bevétele	50	132	82
	Kiszámlázott szolgáltatások bevétele	146	115	-31
	Egyéb bevételek	26	20	-6
VIII.	Banküzem bevételei összesen	241	278	37
	Anyagjellegű ráfordítások	13 721	17 687	3 966
	Anyagköltség	479	486	7
	Igénybe vett szolgáltatások	13 204	17 167	3 963
	– Ingatlanok fenntartása, üzemeltetése és bérlete	2 384	2 852	468
	– Postai és távközlési szolgáltatás	725	885	160
	– Tanácsadás, szakértés	1 338	1 500	162
	– IT rendszerekkel kapcsolatos szolgáltatás, szakértés	2 485	2 975	490
	– Tagdíjfizetés	775	877	102
	– Őrzésvédelem, pénzszállítás	2 520	2 425	-95
	– Hirdetés, piackutatás	866	4 244	3 378
	– Egyéb, nem jelentős igénybe vett szolgáltatások*	2 111	1 409	-702
	Egyéb szolgáltatások	38	34	-4
	Személyi jellegű ráfordítások	24 850	26 058	1 208
	Értékcsökkenési leírás	3 671	4 684	1 013
	Egyéb tevékenység önköltségének átvezetése	-438	-455	-17
	Banküzem működési költségei összesen	41 804	47 974	6 170
	Eszközök és készletek miatti ráfordítás	26	111	85
	Közvetített szolgáltatások ráfordítása	47	127	80
	Kiszámlázott szolgáltatások ráfordítása	144	115	-29
	Egyéb ráfordítások	488	499	11
	Banküzem működési ráfordításai összesen	705	852	147
XVIII.	Banküzem működési költségei és ráfordításai mindösszesen	42 509	48 826	6 317
VIII.-XVIII.	Nettó banküzemi eredmény	-42 268	-48 548	-6 280

* Az egyéb, nem jelentős igénybe vett szolgáltatási jogcímek különösen az eszközök karbantartása, a postai és távközlési szolgáltatás, a kiadványok előállítás, az utaztatás és a szállodai szolgáltatás, továbbá az oktatás, a fordítás, a könyvvizsgálat, valamint az emlékérmeforgalmazás.

A banküzem 2020. évi nettó eredménye 48,5 milliárd forint veszteség volt, ami a 2019. évihez képest 6,3 milliárd forinttal (14,9 százalékkal) emelkedett.

A banküzem 2020. évi működési költségei 6,2 milliárd forinttal (14,8 százalékkal) magasabbak az előző évinél. A 2020. évi kiadásokat elsősorban az anyagjellegű ráfordítások növelték, de a személyi jellegű ráfordítások és az értékcsökkenési leírás összege is emelkedett 2019-hez képest.

A 2020. évi *anyagjellegű ráfordítások* 4 milliárd forinttal (28,9 százalékkal) haladták meg a 2019. évben felmerült költségeket.

Az anyagjellegű ráfordítások részeként az igénybe vett szolgáltatások költségeinek növekedése volt a meghatározó, azon belül is kiemelkedően a „Hirdetés, piackutatás” kiadásai. Emellett az „IT rendszerekkel kapcsolatos szolgáltatás, szakértés”

és az „Ingatlanok fenntartása, üzemeltetése és bérlete” költségei emelkedtek. Csökkentek ugyanakkor az „Egyéb nem jelentős igénybe vett szolgáltatások”-ból adódó költségek.

– A „Hirdetés, piackutatás” csoporton belül a kommunikációs szolgáltatások költségének jelentős növekedése (0,3 milliárd forintról 3,7 milliárd forintra) egyrészt arra vezethető vissza, hogy a 2019-re tervezett nagyobb kommunikációs kampányok egyes elemei (például: Azonnali Fizetési Rendszer) 2020-ban valósultak meg. Másrészt a 2020-ban a koronavírus gazdasági hatásainak enyhítése érdekében hozott jegybanki intézkedések kommunikációja és az NHP Hajrá is jelentős kiadással járt.

– Az „IT rendszerekkel kapcsolatos szolgáltatás, szakértés” költségeinek emelkedése alapvetően a már megvalósított informatikai beruházások (funkcióbővítések, magasabb rendelkezésre állási szintek) általi többletköltségek és a korábbi években megkötött karbantartási, támogatási szerződések hatása. Emellett az MNB továbbra is kiemelt figyelmet fordított az informatikai biztonság fenntartására és növelésére, amely ugyancsak emelkedő kiadásokkal járt.

– Az „Ingatlanok fenntartása, üzemeltetése és bérlete” költségének növekedését döntően a Krisztina körút 39. szám alatti épület módosított bérleti szerződése, bérleti díjának emelkedése okozta. Ezen kívül növekedtek az MNB használatában lévő épületek vagyonvédelmi rendszereinek karbantartási, valamint ingatlanfenntartási költségei.

– Az „Egyéb, nem jelentős igénybe vett szolgáltatások” költségei a 2019. évihez képest csökkentek, főként a járványhelyzettel összefüggésben a kiküldetések (valamint a rendezvények) utazási-, dologi és szállásköltségei, az oktatás és továbbképzés, valamint a kiadványok és szakmai munkát segítő publikációk előállítási költségei.

– Ugyancsak mérséklődtek az előző évhez viszonyítva a pénzügyi kimutatások, auditálások (a számviteli bizonylatokon alapuló átvilágítások, eseti pénzügyi-számviteli elemzések, tanácsadások) költségei, amelyek 2020-ban együttesen bruttó 41 millió forintot tettek ki, ebből az MNB könyvvizsgálatának éves ellenértéke 25 millió forint volt.

A 2020. évi *személyi jellegű ráfordítások* a 2019. évihez képest 1,2 milliárd forinttal (4,9 százalékkal) nőttek. Ebben döntő szerepet játszott, hogy az MNB igazgatóságának döntése alapján a 2020. évi bértömegkeretek 2020. január 1-jei hatállyal átlagosan 5 százalékkal emelkedtek, a magas szaktudású munkavállalói állomány hosszú távú biztosítása és megtartása érdekében. Ezen kívül – a járványhelyzetből adódó egyes megtakarításokon túl – hatást gyakorolt a személyi jellegű ráfordítások alakulására a gazdaságélénkítést célzó kormánydöntés alapján a kedvezményes adózás mellett megvalósult rendkívüli SZÉP-kártya kifizetés, az MNB igazgatóságának jóváhagyása alapján. Mindezek mellett a statisztikai átlaglétszám 1,2 százalékkal emelkedett, főként a szakterületek betöltetlen státuszainak pótlásából adódóan. Ugyanakkor a szociális hozzájárulási adó mértékének csökkenése által 2020-ban mérséklődött a járulék kifizetett összege. A 2020. évi reprezentációs költségek a 2019. évinél lényegesen alacsonyabbak voltak, miután a járványhelyzet miatt az MNB nemzetközi szempontból is jelentős rendezvényeinek többsége elmaradt, vagy csak online formában került lebonyolításra.

A tárgyi eszközök és immateriális javak *értékcsökkenési leírásának* 2020. évi összege 1 milliárd forinttal (27,6 százalékkal) haladta meg az előző évit. Ez leginkább a 2019-ben és 2020-ban megvalósult beruházások következménye, amelyeken belül meghatározó volt a bankbiztonsági és informatikai eszközbeszerzések, illetve fejlesztések túlsúlya.

Az *önköltség-átvezetések* annak érdekében csökkentik a banküzemi működési költségeket, hogy azok teljes összege csak az MNB-t ténylegesen terhelő kiadásokat mutassa, valamint néhány tételt MNBr. alapján egyéb ráfordításként kell megjeleníteni. 2020-ban a képzési és konferencia részvételi díjak térítéséből származó bevételek elmaradása miatt a kapcsolódó költségátvezetésre nem kerülhetett sor, viszont új átvezetésként jelentkezett a GIRO-nak fizetett azonnali fizetések fedezetvizsgáló szolgáltatás díja, amely – a VIBER-hez hasonlóan – a fizetési forgalommal közvetlenül összefüggő ráfordításnak minősül, és mint ilyet, az egyéb ráfordítások között kell kimutatni.

4.25. A LÉTSZÁM ÉS BÉRKÖLTSÉG ADATAINAK VÁLTOZÁSA, VALAMINT A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK JAVADALMAZÁSA

Bér- és létszámadatok

millió forint

Megnevezés	2019	2020	Változás (%)
Állományba tartozók bérköltsege	16 839	18 275	8,5
Egyéb bérköltsege*	741	646	-12,8
Kifizetett bérköltsege	17 580	18 921	7,6
Személyi jellegű egyéb kifizetés	3 200	3 352	4,8
Szociális hozzájárulási adó	3 691	3 378	-8,5
Szakképzési hozzájárulás	278	297	6,8
Rehabilitációs hozzájárulás	91	99	8,8
Táppénz hozzájárulás	10	11	10,0
Járulékok	4 070	3 785	-7,0
Személyi jellegű ráfordítás összesen	24 850	26 058	4,9

* Egyéb bérköltsege tartalmazza: a felmentési időre járó távolléti díjat, valamint az állományba nem tartozók és nem MNB-s munkavállalók részére kifizetett összegeket.

fő

Megnevezés	2019	2020	Változás (%)
Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma	1 452	1 470	1,2

A vezető tisztségviselők járandósága

millió forint

Testület	2020
Monetáris Tanács*	480
Felügyelőbizottság	222

* Tartalmazza a tanács MNB tv. 9. § (4) c) pontja alapján az MNB-vel munkaviszonyban álló külső és belső tagjainak bérét, valamint a részükre teljesített személyi jellegű egyéb kifizetések összegét.

A vezető tisztségviselők kölcsönei

Testület	Felvett kölcsön összeg	Fennálló egyenleg 2020. december 31-én	Lejárat	Kamat mértéke
	millió forint			
Monetáris Tanács	50	30	2023.06.01.	Változó kamatozású*
Felügyelőbizottság	-	-	-	-

* A kamatkedvezményes lakáskölcsön mértéke a jegybanki alapkamat, a személyi kölcsön mértéke a jegybanki alapkamat +1 százalék.

4.26. EGYÉB, A 2020-AS ÉVET ÉRINTŐ ÉS A BESZÁMOLÁSI IDŐSZAKOT KÖVETŐ JELENTŐS ESEMÉNYEK

Az MNB mint a monetáris politika megvalósításáért és a pénzügyi rendszer felügyeletéért felelős intézmény, illetve mint a készpénzellátás és a fizetési rendszerek központi rendszereleme kiemelt szerepet játszik a magyar gazdasági életben. Ennek megfelelően az érvényben levő működési kockázatkezelési és üzletmenet-folytonossági stratégia, továbbá a pandémiás helyzetekre vonatkozó akcióterv, illetve a veszélyhelyzet kihirdetését követően meghozott döntések alapján az MNB a koronavírus-járvány idején is felkészült, hogy folyamatosan biztosítsa működésének elvárt, magas minőségét, így a létfontosságú rendszerek üzemeltetését.

Az MNB a munkavállalói egészségének védelme, az üzletmenet-folytonosság biztosítása érdekében a WHO egészségügyi veszélyhelyzet kihirdetésével egy időben megkezdte a felkészülést a járvány MNB-t érintő hatásainak minimalizálására. A járvány első majd második hullámának időszakában az MNB meghozta a szükséges döntéseket.

Az MNB a koronavírus-járvány okozta gazdasági kihívásokra koordinált lépéssorozattal és célzott intézkedésekkel reagált, amelynek részeként átalakította és kibővítette monetáris politikai eszköztárát. A jegybanknak a koronavírus-járvány elleni védekezés első és második szakaszában hozott lépései megerősítették a magyar gazdaság fundamentumait, biztosították a szükséges likviditást a gazdaság szereplőinek és mérsékeltek a koronavírus-járvány kedvezőtlen gazdasági hatásait. Az MNB a koronavírus-járvány időszakában is elkötelezett maradt az árstabilitás fenntartása mellett, az infláció 2020-ban is szinte minden hónapban a toleranciasávon belül alakult.

Budapest, 2021. április 23.

Dr. Matolcsy György
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

ÉVES JELENTÉS
A MAGYAR NEMZETI BANK 2020. ÉVRŐL SZÓLÓ ÜZLETI JELENTÉSE
ÉS BESZÁMOLÓJA

Nyomda: Prospektus Kft.
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1054 BUDAPEST, SZABADSÁG TÉR 9.